ई-चालू घडामोडी २०१३

चालू घडामोडीवरील महाराष्ट्रातील पहीलं ई - बुक

- प्रा. दिनेशचंद्र भुतडा

M. P. S. C.

PSI / STI / ASST

पोलीस भरती

तलाठी - ग्रामसेवक भरती

कृषी सहाय्यक

बँकींग

SET / NET

सहकार

एस. टी. महामंडळ

महानगर पालीका भरती परीक्षा

खाते अंतर्गत परीक्षांकरीता

जीवेत शरदः शतम्

१२/१२/२०१२

मा. शरदचंद्रजी पवार साहेब

यांना वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा !

साहेबांच्या वाढदिवसानिमित्त
चालू घडामोडी वरील स्पर्धा परिक्षांसाठी
सर्व युवक-युवतींना उपयुक्त अशा
महाराष्ट्रातील पहिलं ई-बुक प्रकाशन व लोकार्पण

सत्यमेव जयते

उप मुख्यमंत्री
महाराष्ट्र राज्य

दिनांक ११ डिसेंबर २०१२

शुभ संदेश

आदरणीय ना. श्री. शरदचंद्रजी पवार साहेब यांच्या वाढदिवसाचे औचित्य साधून राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाच्या सहयोगाने तसेच अभिनव पब्लिकेशन व अभिनव सॉफ्ट सोलूशन या संस्थेच्या माध्यमातून मराठी "ई-बुक" या पुस्तकाचे प्रकाशन करण्यात येत असल्याचे समजले, अतिशय आनंद झाला.

आजच्या संगणकीय युगात महाराष्ट्र राज्यातील युवक-युवतींना विविध परीक्षांना लागणारी पुस्तके ई-बुक्सच्या माध्यमातून उपलब्ध करुन देण्याचा उपक्रम अत्यंत स्तुत्य असाच आहे. मोबाईल, टॅब, लॅपटॉप या माध्यमांमध्ये मराठी भाषेचा वापर वाढविणे ही काळाची गरज आहे. जेणेकरुन मराठी भाषेतून स्पर्धा परीक्षा देणाऱ्या लाखो युवक युवतींना या ई-बुक्स निश्चितच फायदा होईल व त्यांच्या पर्यंत गतीमान पध्दतीने अद्ययावत माहिती पोहचविणे सहज शक्य होईल. सदरचे ई-बुक्स राज्यातील युवा पिढीस दिशादर्शक ठरतील, असा मला विश्वास आहे.

या ई-बुक्सच्या प्रकाशन सोहळ्यास माझ्या हार्दिक शुभेच्छा.

(अजित पवार)

प्रा. मुरलीधर भुतडा,
अभिनव सॉफ्ट सोलूशन,
मेघा अपार्टमेंट, गुजरात कॉलनी,
पौड रोड,कोथरुड, पुणे-३८

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दूरध्वनी - ०२२-२२०२२४०१ व २२०२५०१४, फॅक्स - ०२२-२२०२४८७३

राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी
महाराष्ट्र प्रदेश

मधुकरराव पिचड
अध्यक्ष

दिनांक :- ११/१२/२०१२

संदेश

आज भारत देश हा तरुणांचा देश म्हणून जगासमोर येत आहे. मागच्या दोन दशकात भारतीय युवकांनी केलेली लक्षणीय प्रगती ही सर्व जगाने अनुभवलेली आहे. त्यात महाराष्ट्र सदैव अग्रेसर राहीला आहे. आजच्या युवक युवतींना आवश्यक असणाऱ्या सर्व बाबी जास्तीत जास्त कशा पुरवता येतील ही आमच्या पक्षाची भुमिका नेहमीच राहिली आहे. IT च्या या युगात तरुणांना साथ देता यावी व त्यांना आवश्यक असणारी माहिती व पुस्तके ई- बुकच्या माध्यमातून देण्याचा आम्ही प्रयत्न करणार आहोत. जास्तीत जास्त तरुणांना हे ई-बुक्स शक्य तितक्या कमीत कमी किंमतीला गतिमान पध्दतीने उपलब्ध व्हावे अशी व्यवस्था आम्ही करणार आहोत.

आदरणीय श्री. शरदचंद्रजी पवार साहेब यांच्या वाढदिवसाला सुरु होणाऱ्या या उपक्रमाचा सर्व युवक युवतींनी अवश्य लाभ घ्यावा.

आपला,

(मधुकरराव पिचड)

- 479

कार्यालय : राष्ट्रवादी भवन, फ्री प्रेस जर्नल मार्ग, नरिमन पॉईंट, मुंबई - ४०० ०२१. फोन : ३०२३ ५५५५ फॅक्स : ३०२३ ५५८८

ABHINAV
e-चालू घडामोडी

सत्यमेव जयते

राजेश टोपे

मंत्री

उच्च व तंत्रशिक्षण

महाराष्ट्र राज्य

शुभेच्छा संदेश

दिनांक - १२.१२.२०१२.

आजच्या युवा पिढीला आधुनिक पध्दतीने **"चालू घडामोडी"** ची माहिती तसेच ज्ञान व्हावे, व सर्व स्पर्धा परिक्षांकरीता तयारी करणा-या महाराष्ट्रातील ५ लाखाहून अधिक विद्यार्थ्यांकरीता हया विषयावर जास्तीत जास्त माहिती इ-बुक च्या माध्यमातून विनामूल्य मिळावी, हि या पुस्तकामागील संकल्पना आम्ही आणण्याचा प्रयत्न करीत आहोत. चालू घडामोडीमध्ये वेगाने होणारे बदल व ते सतत अपटूडेट ठेवणे हे इंटरनेट च्या माध्यमातून सहज शक्य होऊ शकते. चालू घडामोडी या विषयी पुस्तक सतत विकत घेऊन माहिती घेणे महागडे ठरते. किंमत, वेळ, व कागद या सर्वांचे बचत या ई-बुक च्या माध्यमातून आपण सहज करू शकतो. मुंबई, पुणे, नागपूर या महानगरामधील विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होणारी अद्यावत माहिती सर्व ग्रामीण भागातील युवक युवतींना इंटरनेट व मोबाईलव्दारे देखील सहज उपलब्ध करून देणार आहोत.

आदरणीय श्री.शरदचंद्रजी पवार साहेब यांच्या वाढदिवसानिमीत्त प्रकाशीत होणा-या **"चालू घडामोडी"** या ई-बुक च्या उपक्रमास माझ्या हार्दिक शुभेच्छा.

आपला

(राजेश टोपे)

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दूरध्वनी :०२२-२२०२ ५२४७/०२२-२२०२ ४८५०
www.maharashtra.gov.in

राजेश टोपे
मंत्री
उच्च व तंत्रशिक्षण
महाराष्ट्र राज्य

शुभेच्छा संदेश

दिनांक १२.१२.२०१२.

आजच्या युवा पिढीला आधुनिक पध्दतीने **"संगणक व माहिती तंत्रज्ञान"** या विषयाची अद्ययावत माहिती तसेच ज्ञान व्हावे, व सर्व स्पर्धा परिक्षांकरीता तयारी करणा-या महाराष्ट्रातील ५ लाखांहून अधिक विद्यार्थ्यांकरीता हया विषयावर जास्तीत जास्त माहिती इ-बुक च्या माध्यमातून विनामूल्य मिळावी, ही या पुस्तकामागील संकल्पना आम्ही आणण्याचा प्रयत्न करीत आहोत. संगणक व माहिती तंत्रज्ञान मध्ये वेगाने होणारे बदल व ते सतत अपटूडेट ठेवणे हे इंटरनेट च्या माध्यमातून सहज शक्य होऊ शकते. या विषयी पुस्तक सतत विकत घेऊन माहिती घेणे महागडे ठरते. किंमत, वेळ, व कागद या सर्वांची बचत या ई-बुक च्या माध्यमातून आपण सहज करु शकतो. मुंबई, पुणे, व नागपूर या महानगरामधील विद्यार्थ्यांना उपलब्ध होणारी अद्यावत माहिती सर्व ग्रामीण भागातील युवक व युवतींना इंटरनेट व मोबाईलव्दारे देखील सहज उपलब्ध करुन देणार आहोत.

आदरणीय श्री.शरदचंद्रजी पवार साहेब यांच्या वाढदिवसानिमीत्त प्रकाशीत होणा-या **"संगणक व माहिती तंत्रज्ञान"** या इ बुक च्या उपक्रमाचा सर्व विद्यार्थ्यांनी अवश्य लाभ घ्यावा.

आपला

(राजेश टोपे)

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दूरध्वनी :०२२-२२०२ ५२४७/०२२-२२०२ ४८५०
www.maharashtra.gov.in

ई-चालू घडामोडी २०१३

चालू घडामोडीवरील महाराष्ट्रातील पहील ई – बूक
सर्व स्पर्धा परीक्षांकरीता अत्यंत्य उपयुक्त

राज्यसेवा पूर्व व मुख्य परीक्षा

शिक्षण सेवक

PSI / STI / ASST मुख्यपरीक्षा

महीला व बालविकास

सरळ सेवा भरती परीक्षा

SET / NET

तलाठी – ग्रामसेवक भरती

स्टाफ सीलेक्शन कमीशन

बॅकींग

लीपीक भरती

पोलीस भरतीखात्याअंतर्गत लेखी परीक्षा

एस. टी. महामंडळ भरती

समाजकल्याण अधिकारी

इतर सर्व स्पर्धा परीक्षा

– संपादक
प्रा. दिनेशचंन्द्र भुतडा

ABHINAV Publication
Your Knowledge Partner

अभिनव पब्लिकेशन्स्

मनोगत...

प्रिय विद्यार्थी मित्रहो,

'चालू घडामोडी' हा अत्यंत्य महत्वाचा व सर्व सरकारी निमसरकारी व खासगी क्षेत्रात नोकरी मिळविण्यासाठी लागणारा विषय, ई- बुकच्या माध्यमातून महाराष्ट्रात प्रथमच आणण्याचा आम्ही प्रयत्न करीत आहोत. चालू घडामोडी मध्ये वेगाने होणारे बदल व ते सतत अपडेटेटु ठेवणे हे इंन्टरनेट च्या माध्यमातून सहज शक्य होऊ शकते. किमत, वेळ व कागद या सर्वांची बचत आपण सहज करु शकता.

चालू घडामोडी या घटकाचा आवाका फार मोठा असून स्थानीक प्रश्नांपासून तर आंतरराष्ट्रीय प्रश्नांचा समावेश यामध्ये होत असतो. साहजीकच या विषयी सतत पुस्तक विकत घेवून माहीती घेणे महागडे ठरते. महाराष्ट्रातील स्पर्धा परीक्षा देणाऱ्या ५ लाखाहून अधिक विद्यार्थ्यांना ह्या विषयावर जास्तीत जास्त माहीती ई - बूक च्या माध्यमातून विनामूल्य मीळावी ही ह्या पूस्तका मागील भूमीका आहे.

ई - चालू घडामोडी या ई-बुकच्या माध्यमातून सर्व क्षेत्रातील घडामोडी समाविष्ट करण्याचा आम्ही प्रयत्न केला आहे. प्रत्येक घटकाची परीपूर्ण माहीती देण्याचा आम्ही जास्तीत जास्त प्रयत्न केला आहे.

ह्या ई-बुकमध्ये काही त्रूटी आढळल्यास वाचकांनी त्या आम्हाला जरुन कळवण्यात सदर पुस्तकातील माहीती ही दररोज च्या वर्तमानपत्राव्दारे संकलीत करण्यात आली आहे.

- प्रा. दिनेशचंन्द्र भुतडा

संपादक

प्रकाशक ::
अभिनव पब्लिकेशन्स्
डि. पी. रोड, चिखली
जि. बुलढाणा - ४४३२०१
मो. ९८५०८५०००३
फोन : (०७२६४) २४२६२२

वेबसाईट ::
www. abhinavpublications.com

© सर्व हक्क प्रकाशकाकडे

प्रथम आवृत्ती ::
१२-१२-२०१२

अजित पवार (उपमुख्यमंत्री)

* ७ डिसेंबर २०१२ – अजित पवार यांचा दुसऱ्यांदा उपमुख्यमंत्री म्हणून शपथविधी
* ८ डिसेंबर २०१२ रोजी जिल्हा नियोजन समितीची बैठक अजित पवार यांच्या अध्यक्षतेखाली म्हणजे पुणे जिल्ह्याचे पालकमंत्री पद अजित पवारांकडे आले.

बाळासाहेब ठाकरे (१९२६-२०१२)

* १७ नोव्हेंबर २०१२- बाळ केशव ठाकरे उर्फ बाळासाहेब ठाकरे यांचे मुंबई येथे निधन झाले
* बाळासाहेबांचे वडील केशव सीताराम ठाकरे (प्रबोधनकार)
* १९ जून १९६६- शिवसेनेची स्थापना
* १९५०- 'फ्री प्रेस जर्नलमध्ये' व्यंगचित्रकार म्हणून काम पाहिले
* १९६०- 'मार्मिक' हे साप्ताहिक सुरू केले. (मार्मिक साप्ताहिक हे मराठीतील पहिले व्यंगचित्र साप्ताहिक)
* ९ ऑगस्ट १९६८- 'भारतीय कामगार सेने' ची स्थापना
* १९७१- मुंबई महापालिकेत शिवसेनेचा पहिला महापौर (डॉ. गुप्ते)
* १९७०- वामनराव महाडिक शिवसेनेचे पहिले आमदार
* २३ जानेवारी १९८९- शिवसेनेचे मुखपत्र 'सामना' सुरू
* १९९५- शिवसेना-भारतीय जनता पक्षाचे सरकार महाराष्ट्रात स्थापन (मनोहर जोशी) पहिले मुख्यमंत्री
* २००३- महाबळेश्वर येथील अधिवेशनात उध्दव ठाकरे यांच्याकडे शिवसेनेच्या कार्याध्यक्ष पदाची जबाबदारी बहाल
* १७ ऑक्टोबर २०१० – युवा सेनेची स्थापना (आदित्य ठाकरेंकडे नेतृत्वाची धुरा)
* १७ नोव्हेंबर २०१२- बाळासाहेबांचे निधन
* शिवसेना आणि भाजपच्या काळात महाराष्ट्रात झालेली अनेक महत्वाची विकास कामे- झुणका भाकर केंद्राची योजना, वृध्दाश्रमांची साखळी, वृध्दांना सवलती, झोपडीवासीयांना घरे, मुंबई-पुणे द्रुतगती मार्ग,मुंबईतील उड्डाणपूल तसेच बॉम्बे चे मुंबई तसेच 'व्हिटी' चे छत्रपती शिवाजी टर्मिनल आणि सहारा विमानतळाचे छत्रपती शिवाजी महाराज आंतरराष्ट्रीय विमानतळ असे नामकरण.

यश चोप्रा यांचे निधन

* यश चोप्रा यांचे निधन २१ ऑक्टोबर रोजी डेंगुच्या आजाराने निधन झाले
* जन्म- २७ सप्टेंबर १९३२ (पाकिस्तान लाहोर)
* 'धूल का फूल' हा त्यांनी दिग्दर्शित केलेला पहिला चित्रपट होय
* २००१- दादासाहेब फाळके पुरस्कार
* २००५- पद्मभूषण पूरस्कार
* ११ वेळेस फिल्मफेअर पुरस्कार

अमेरिकेचे ४५ वे अध्यक्ष बराक ओबामा (डेमोक्रॅटिक पक्ष)

* ६ नोव्हेंबर २०१२- अमेरिकेच्या अध्यक्षीय निवडणूकीत डेमोक्रॅटिक पक्षाचे बराक ओबामा यांनी रिपब्लिकन पक्षाचे सिनेटर मिट रॉम्नी ह्यांचा ३३२ विरूध्द २०६ मतांनी पराभव केला

निवडणुकीतील मतदान

	उमेदवार एकूण मते	टक्केवारी	इलेक्ट्रोरल कॉलेज
२०१२ ची निवडणूक			
ओबामा	५,९६,५०,१५८	५०.३%	३३२
रॉम्नी	५,७०,२६,१८४	४८.१%	२०६

महाराष्ट्राच माजी मुख्यमंत्री विलासराव देशमुख

बाभळगाव ते दिल्ली

- नाव : विलासराव दगडोजीराव देशमुख
- जन्म: २६ मे १९४५ (बाभळगाव, जि. लातूर)
- शिक्षण: बी. एस्सी., एल. एल. बी.
- पत्नीचे नाव: वैशाली देशमुख
- मुले: तीन (अमित, धीरज, रितेश)

भुषविलेली राजकीय पदे

- १९७४-७६ - बाभळगावचे सरपंच
- १९७४-७९ - उस्मानाबाद जि. प. सदस्य
- १९७४-७९ - लातूर पं. स. उपसभापती
- १९८०-९५ - आमदार
- १९८२-८५ - राज्यमंत्री (दहा खात्यांचा कारभार)
- १९८६-९५ - कॅबिनेट मंत्री
- १९९५ - विधानसभा निवडणुकीत पहिल्यांदा पराभूत
- १९९९-२००९ - पुन्हा आमदार
- १८ ऑक्टो., १९९९- - मुख्यमंत्री १९ जाने., २००३
- ११ नोव्हें., २००४- - पुन्हा मुख्यमंत्री०७ डिसेंबर, २००८
- २००९ - राज्यसभेवर निवड
- २०११ - केंद्रीय अवजड उद्योग आणि सार्वजनिक संस्था मंत्री
- २०११ - ग्रामीण विकास मंत्री (पंचायत राजमंत्रिपदाचा अतिरिक्त कार्यभार)
- १२ जुलै पासून - विज्ञान आणि तंत्रज्ञान मंत्री
- २०१२ - आपत्ती व्यवस्थापन संसदीय समितीचे उपाध्यक्ष

अन्य पदे

- १९७२ - पासून भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे सदस्य
- १९७५-७८ - उस्मानाबाद जिल्हा युवक काँग्रेसचे अध्यक्ष
- १९७६ - लातूर कृषी बाजार समितीचे संचालक
- १९७९ - उस्मानाबाद जिल्हा मध्यवर्ती बँकेचे संचालक
- १९७९ - महाराष्ट्र राज्य बँकेचे संचालक
- २०११ - मुंबई क्रिकेट संघटनेचे अध्यक्ष

मानवतेला नवी दिशा देणारा पहिला चंद्रविजय
नील आर्मस्ट्रॉंग

- जन्म – ५ ऑगस्ट १९३० रोजी ओहिमातील वापाकोनेटा येथे.
- शिक्षण – इंडियनातील परंड्यू विद्यापीठात त्यांचे शिक्षण झाले.
- निधन – २६ ऑगस्ट २०१२ (अमेरिकेतील सनसिनाटी येथे)

किशन उर्फ ए. के. हंगल यांचे निधन

- नाव – किशन उर्फ ए. के. हंगल (९५ वर्षे)
- जन्म – १ फेब्रुवारी १९१७ रोजी पाकिस्तानात असलेल्या काश्मिरी पंडित या घराण्यात झाला.
- निधन – २६ ऑगस्ट २०१२
- व्यवसाय – शिलाईकाम हा त्यांचा व्यवसाय पण ते सच्चे स्वातंत्र्यसैनिक होते.
- तीन वर्षे पाकिस्तानातील तुरूंगात कारावास भोगलेले हंगल १९४९ साली भारत पाकिस्तानच्या फाळणीनंतर मुंबईत दाखल झाले.
- त्याकाळात ते बलराज साहनी आणि कैफी आजमी यांच्या साथीने इप्टा (इंडियन पीपल थीएटर असोसिएशन) संस्थेत सहभागी झाले.
- त्यांनी वयाच्या ५० व्या वर्षी चित्रपटसृष्टीत पदार्पण केले तीसरी कसम हा त्यांचा पहिला चित्रपट.
- नमक हराम, शोले, शौकिन, लगान आदी चित्रपटात त्यांनी काम केले.
- तब्बल २२५ चित्रपटांतून भूमिका करणाऱ्या हंगल यांना भारत सरकारने त्यांच्या चित्रपटक्षेत्रातील योगदानाबद्दल २००६ साली पद्मभूषण पुरस्कार देऊन सन्मानित केले.

भारताने तिसऱ्यांदा वर्ल्डकपवर आपले नाव कोरले

- २६ ऑगस्ट २०१२ रोजी ऑस्ट्रेलिया युवा संघाला पराभूत करून भारताने १९ वर्षाखालील वन-डे क्रिकेट वर्ल्ड कप स्पर्धेचे विजेतेपद पटकाविले.
- टोनी आयर्लंड स्टेडियमवर हा अंतिम सामना रंगला.
- या संघाला कर्णधार उन्मुक्त चंद याने शतक (नाबाद १११) पूर्ण केले.

सर्वाधिक शतके ठोकणाऱ्या खेळाडूंच्या यादीत चंद हा अव्वल स्थानावर विराजमान झाला आहे.

सिनिअर-ज्युनिअर –

असे दोन्ही वर्ल्डकप पाठोपाठ जिंकणारा भारत ऑस्ट्रेलियानंतरचा दुसरा देश ठरला. ऑस्ट्रेलियाने १९८७-८८ साली तर भारताने २०११-२०१२ मध्ये हा पराक्रम केला.

संक्षिप्त धावफलक-ऑस्ट्रेलिया-

५० षटकांत ८ बाद २२५ (विल्यम बोसिस्टो नाबाद ८७, हेड ३७, टर्नर ४२, संदीप शर्मा ४-५४, रविकांत सिंग १-४१, बाबा अपराजित १-३१) पराभूत वि. भारत - ४७.४ षटकांत ४ बाद २२७ (उन्मुक्त चंद नाबाद १११, बाबा अपराजित ३३, विजय झोल १, प्रशांत चोप्रा ०, स्मित पटेल नाबाद ६२, पॅरिस १-३३, संधू १-४३)

२१ सप्टेंबर २०१२ राज्यातील पहिल्या कृषी तंत्रनिकेतन संस्थेची स्थापना लातूर जिल्ह्यातील औसा तालुक्यातील लोदगा येथे उद्घाटन करण्यात आले.

२३ सप्टेंबर २०१२ रोजी देशातील सहा राज्यांमध्ये (बिहार, उत्तर प्रदेश, पश्चिम बंगाल, हिमाचल प्रदेश, उत्तराखंड) सर्व शिक्षा अभियान अंतरंगत साक्षरता वाढविण्यासाठी जादा अनुदान वाढविण्याचा केंद्रिय आयोगाने ठराव पारित केला.

जनरल माहिती

- ३ सप्टेंबर - केंद्र सरकारने लैंगिक छळ प्रतिबंधक विधेयक लोकसभेत मंजुर केले.
- ४ सप्टेंबर २०१२ - रोजी अनुसूचित जाती-जमाती सरकारी नोकऱ्यांमध्ये बढतीसाठी आरक्षण देण्याचा निर्णय केंद्रिय मंत्रीमंडळाने निर्णय घेतला.
- ६ सप्टेंबर २०१२ - भारतीय अर्थतज्ञ कौशिक बसू यांची जागतिक बँकेच्या उपाध्यक्ष पदी निवड.
- १ ते ४ सप्टेंबर २०१२ रोजी बिंजीग येथे जागतिक तांबेरा रोगविषयक परिषद भरली.
- मुंबई येथे आसाम, पश्चिम बंगाल आणि हरियाणा पाठोपाठ महाराष्ट्रात गिधाड संवर्धन आणि प्रजनन केंद्र सुरू करण्यात येणार.
- १७ सप्टेंबर २०१२ - अंतराळवीर सुनीता विल्यम्स् हिने आंतरराष्ट्रीय अंतराळस्थानकाचे नियंत्रण हाती घेतले आहे. अंतराळस्थानकाचे नियंत्रण करणारी ती दुसरी महिला ठरली आहे.
- १७ सप्टेंबर २०१२ रोजी केंद्र सरकारने सार्वजनिक आरोग्य केंद्रात १ नोव्हेंबर २०१२ पासून मोफत औषधे देण्याची योजना सुरू करण्याचा निर्णय घेतला.
- १७ सप्टेंबर २०१२ रोजी रिझर्व्ह बँकेने पतधोरण जाहीर केले.
- १८ सप्टेंबर २०१२ रोजी चीन आणि श्रीलंका यांच्यात १६ नवीन करार घडून आले.
- १९ सप्टेंबर २०१२ रोजी राज्यातील प्रत्येक ग्रामपंचायतीत

ई-सेवा सुरू करण्याची योजना ग्रामविकास मंत्री जयंत पाटील यांनी जाहीर केली.

- २१ सप्टेंबर २०१२ - अमोल पालेकर यांना विष्णुदास भावे गौरव पुरस्कार जाहीर.

ऑलिंपिक - २०१२ वैशिष्ट्ये - ३० वी ऑलिंपिक

१. अमेरिकेने एकूण १०४ पदके व ४६ सुवर्ण मिळवून जागतिक क्रीडा क्षेत्रात आपण सम्राट असल्याचे सिद्ध करून दाखविले व पदकांचे शतक पूर्ण केले.

२. एका स्पर्धेत तीन सुवर्ण पदकांची कामगिरी लागोपाटच्या स्पर्धेत करण्याचा विक्रम उसेन बोल्टने केला. अशी कामगिरी करणारा तो एकमेव खेळाडू व मानकरी ठरला. (जागतिक स्तरावरील)

३. जलतरण पटू मायकेल फेल्प्स याने ऑलिंपिकच्या इतिहासात सर्वाधिक पदके मिळविली.

४. स्पर्धेच्या सांगता दिनी अमेरिकेने दोन पदके जिंकली.

५. अमेरिकेला दोन खेळामध्ये म्हणजे जलतरण आणि ॲथल्याटिक्स या दोन खेळामध्ये सर्वांत जास्त पदके मिळाली. (जलतरण - ३१, ॲथेलेटिक्स - २१)

६. चिनने डायव्हिंगमध्ये आणि जलतरणमध्ये प्रत्येकी १० पदके जिंकली तर नेमबाजीत सात पदके जिंकली.

७. या स्पर्धेचे महत्वाचे वैशिष्ट्य म्हणजे स्पर्धा संपेपर्यंत एकही खेळाडू उत्तेजक चाचणीत दोषी आढळला नाही.

८. ऑलिंपिक स्पर्धेमध्ये वयक्तीक पदक जिंकणारा सुशीलकुमार हा पहिलाच भारतीय ठरला.

९. यापूर्वी कुस्तीमध्ये भारताला पदक मिळवून देणाऱ्या व्यक्ती.

१. खाशाबा जाधव - १९५२

२. योगेश्वर दत्त - २०१२

३. सुशीलकुमार - २००८ व २०१२ मध्ये पदक मिळविणारा सुशिलकुमार हा तिसरा भारतीय मल्य ठरला.

१०. या स्पर्धेत पहिले पदक मिळविणारा गगन नारंग हा पहिला भारतीय खेळाडू ठरला.

११. बॅडमिंटनमध्ये पहिले पदक पटकाविण्याचा पराक्रम साईना नेहवालने केला.

१२. कुस्तीत लंडनमधील पहिले पदक ६० किलो वजनी गटात योगेश्वर दत्तने मिळविले.

१३. या स्पर्धेत भारताने सर्वांत मोठे पथक (८१/८३) पाठविले होते.

१४. या संपूर्ण स्पर्धेत भारताने दोन रौप्य व चार कांस्य अशी एकूण सहा पदक मिळविली.

१५. यापूर्वी भारताने ऑलिंपिक स्पर्धेत मिळविलेली पदके पुढील प्रमाणे आहेत.

१. १९९६ – अटलांटा १ ब्राँझ
२. २००० – सिडनी – १ ब्राँझ
३. २००४ अथेन्स १ रौप्य
४. २००८ बिजिंग १ सुवर्ण, २ ब्राँझ
५. २०१२ लंडन २ रौप्य, ४ ब्राँझ

पदक मिळवून देणारे खेळाडू व त्यांचे खेळ

क.	खेळाडूचे नाव	खेळाचू नाव	पदकाचे नाव
१	गगन नारंग	नेमबाज (१० मीटर एअर रायफर)	ब्राँझ
२	साईना नेहवाल	बॅडमिंटन (महिला एकेरीत)	ब्राँझ
३	मेरी कॉम	बॉक्सिंगमध्ये (पहिली भारतीय महिला)	ब्राँझ
४	योगेश्वर दत्त	कुस्ती पट्टू (एक तासात तीन लढती जिंकला)	रौप्य
५	विजयकुमार	नेमबाजी (२५ मीटर) (पिस्तुलमध्ये)	रौप्य रौप्य
६	सुशिलकुमार	कुस्ती (६६ किलो वजनी गटात)	रौप्य

उपराष्ट्रपतीची निवडणूक : ऑगस्ट २०१२
उमेदवार – जसवंतसिंग, हमीद अन्सारी

- हमीद अन्सारी यांनी ४९० मते मिळवून जसवंतसिंग यांचा पराभव करून भारताचे १४ वे उपराष्ट्रपती झाले. डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन् यांच्यानंतर दुसऱ्यांदा उपराष्ट्रपती होणारे हमीद अन्सारी दुसरे व्यक्ती ठरले आहे. महाराष्ट्राचे पोलिस महासंचालक पदी : संजीव द्याळ यांची निवड.
- २१ जून २०१२ रोजी महाराष्ट्राच्या मंत्रालयातील चौथ्या, पाचव्या, सहाव्या मजल्याला आग लागली.
- १ जुलै २०१२ रोजी युनोस्कोने ·(·) देशातील सह्याद्री पर्वतातील ३९ ठिकाणांना जागतिक वारसा म्हणून मान्यता दिली. त्यात महाराष्ट्रातील पश्चिम घाटातील चार ठिकाणांचा समावेश करण्यात आला आहे.

१. चांदोली अभयारण्य २. राधानगरी अभयारण्य ३. कोयना अभयारण्य ४. कास पठार

राष्ट्रपतीची निवडणूक २०१२

राष्ट्रपती व उपराष्ट्रपती निवडणूक अधिनियम १९५२

उमेदवार : १. यु. पी. ए. चे उमेदवार : प्रणव मुखर्जी

२. एन. डी. ए. चे उमेदवार : पी. ए. संगमा

प्रणव मुखर्जीबद्दल माहिती :

- जन्म : ११ डिसेंबर १९३५, पश्चिम बंगाल मधील वीरभूमी जिल्ह्यातील मिराती या गावी.
- शिक्षण : इतिहास व राज्यशास्त्रात पदव्युत्तर पदवी.
- शपथ : २५ जुलै २०१२ सर न्यायाधीश एस. एच. कपाडिया यांनी दिली.

राजकारण:

- १९६९ मध्ये प्रथम राज्यसभेवर खासदार म्हणून निवड
- १९७३ ला केंद्रिय मंत्री
- १९८४ मध्ये राजीव गांधीनी मंत्रिमंडळात न घेतलेल्या समाजवादी काँग्रेस पक्षाची स्थापना.
- पी.व्ही. नरसिंहराव पंतप्रधान असताना नियोजन आयोगाचे उपाध्यक्ष होते.

१९ जुलै २०१२ रोजी १४ व्या राष्ट्रपतीपदाच्या निवडणूकीसाठी मतदान घेण्यात आले ७२% इतके मतदान झाले.

- एकूण मतदान : १०,९८,८८२
- खासदारांच्या एकूण मतांची मुल्ये : ५,४९,४०८
- आमदारांच्या मतांची मुल्ये : ५,४९,४७४
- राष्ट्रपतीच्या निवडणूकीत मतदानात भाग न घेणारा महाराष्ट्रातील पक्ष महाराष्ट्रे नवनिर्माण सेना.
- प्रणव मुखर्जीना मिळालेली मते : ७,१३,७६३ (६९%)

बावीस राज्यातून पाठिंबा

- पी. ए. संगमाना मिळालेली मते : ३,१५,९८७ (३१%)

आठ राज्यातून पाठिंबा

- लोकसभा व राज्यसभेतील १५ खासदारांची मते बाद ठरली.
- राष्ट्रपती पदावर असताना मृत्यू पावलेले राष्ट्रपती

१. डॉ. झाकीर हुसेन : ३ मे १९६९

२. फक्रुद्दीन अली अहमद : ११ फेब्रुवारी १९७७ (मृत्यू)

- आतापर्यंतच्या राष्ट्रपतीच्या निवडणूका

१९५२, १९५७, १९६२, १९६९, १९७४, १९७७, १९८२, १९८७, १९९२, १९९७, २००२, २००७, २०१२.

- प्रवर्गातील राष्ट्रपती झालेल्या व्यक्ती

१. तीन मुस्लिम व्यक्ती राष्ट्रपती झालेल्या व्यक्ती : झाकीर हुसेन, फक्रुद्दीन अली अहमद, डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम
२. एक शिख राष्ट्रपती : गॅने झैल सिंग
३. एक महिला राष्ट्रपती : श्रीमती प्रतिभा पाटील

- हंगामी राष्ट्रपती

१. व्ही. व्ही. गिरी (झाकीर हुसेन यांच्या मृत्यूमुळे) ३ मे १९६९ ते २० जुलै १९६९
२. बी. डी. जत्ती : ११ फेब्रुवारी १९७७ ते २५ जुलै १९७७
३. न्या. हिदायतुल्ला : २५ जुलै ते २१ ऑगस्ट १९६९ (हंगामी राष्ट्रपती होणारे पहिले सर न्यायाधीश)

आय. एन. एस. सह्याद्री

२१ जुलै २०१२ रोजी भारताने आय. एन. एस. सह्याद्री ही स्वदेशी युद्ध नौका भारतीय नौदलात सामिल केली.

- लांबी : १४२ मीटर
- वेग : ताशी ३० सागरी मैल
- क्षमता: पृष्ठभागापासून पृष्ठभागावर, पृष्ठभागावरून हवेत मिसाईलद्धारा मारा करणारे.

यापूर्वी एप्रिल २०१० ला आय. एन. एस. शिवालिक तर ऑगस्ट २०११ ला आय. एन. एस. सातपुडा या दोन नौका नौदलात सामिल करण्यात आल्या.

सुपरस्टार राजेश खन्ना

- जन्म : २९ डिसेंबर १९४२ (अमृतसर)
- मुळगाव : जतिन
- मृत्यू : १९ जुलै २०१२ (मुंबई येथे ६९ व्या वर्षी झाला)
- पहिला चित्रपट : आखरी खत १९६६
- खासदार : १९९२-१९९६ (काँग्रेस)
- त्यांनी १६३ चित्रपटात काम केले असून त्यांना बॉलीवूड मधील १९७० ते १९७९ या दशकातील सर्वांत महागडे अभिनेता संबोधले आहे.

कॅप्टन लक्ष्मी सेहगल

- जन्म: २४ ऑक्टोंबर १९१४ (केरळ)
- आझाद हिंद सेनेत प्रवेश : १९४३
- राज्यसभेवर खासदार : १९७१ (माकप)
- पद्मविभूषण: १९९८
- राष्ट्रपतीची निवडणूक : २००२ लढविणाऱ्या भारतातील पहिल्या महिला.

- आझाद हिंद सेनेत राणी लक्ष्मीबाई ऑफ झाशी रेजिमेंट च्या कॅप्टन तर आझाद हिंद सरकारमध्ये महिला कल्याण मंत्री होत्या.

सुनिता विल्यम्स्ची दुसरी अवकाश मोहिम

ठिकाण: कझाकिस्तानच्या बैकनूर प्रक्षेपण केंद्रातून
यानाचे नाव : सोयूझ (टीएमए ०५)
मोहिमेचे नाव : एक्स्पेडिशन ३३ (कमांडर म्हणून)
कालावधी: १६ जुलै ते १२ नोव्हेंबर २०१२ पर्यंत.
सहकारी: युरी मालेचेन्को (रशिया), अकिहिको होशिद (जपान)

- अमेरिकेच्या राष्ट्राध्यक्ष निवडणूकीसाठी सुनिता मतदान करणार आहे. त्याकरिता नासाने व्होटिंग फॉर्म स्पेस हा विशेष कार्यक्रम तयार केला आहे.
- सेच इंग्लंडमधील ऑलंम्पिक स्पर्धा ही अवकाशातून पाहणार आहे.

सुनिता विल्यम्स्ची अगोदरची कामगिरी

१. २००६-०७ मध्ये अवकाश यात्रा करून १९५ दिवस अवकाशात राहण्याचा विक्रम.
२. सर्वाधिक काळ अवकाशात राहणारी महिला अंतराळवीर.

सुनिता विल्यम्स् बद्दल विशेष माहिती

- अमेरिकन नौदलाची मानद कॅप्टन.
- पहिली अवकाश भरारी डिसेंबर २००६.
- १९१५ मोहिमांमध्ये सहभागी.
- चार वेळा स्पेसवॉक.
- ३२ व्या मोहिमेत फ्लाईट इंजिनिअर.
- ३३ व्या मोहिमेत कमांडर.

इ. स. २००१ व २०११ च्या भारतातील जनगणनेची तुलनात्मक माहिती.

क्र.	तपशील	२००१	२०११
१	एकूण लोकसंख्या	१०२.८७१२१,	०१.९३४२२
२	एकूण साक्षरता	६४.८४%	७४.०४%
३	दर हजारी पुरूषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण	९३३	९४०
४	लोकसंख्येची घनता (प्रतिचौकिमी)	३२४	३८२
५	पुरूष साक्षरता	७५.०२%	८२.१४%
६	स्त्री साक्षरता	५३.०७%	६४.४६%
७	सर्वात जास्त लोकसंख्या असणारे राज्य	उत्तर प्रदेश	उत्तर प्रदेश

८ सर्वांत जास्त लोकसंख्येची घनता असणारे राज्य पश्चिम बंगाल (९०३) बिहार (१,१०२)

९ सर्वांत कमी लोकसंख्या घनता असणारे राज्य अरूणाचल प्रदेश (१३) अरूणाचल प्रदेश (१७)

१० सर्वांत जास्त लोकसंख्येची घनता असणारा केंद्रशासित प्रदेश – दिल्ली (११,२९७)

११ सर्वांत कमी लोकसंख्येची घनता असणारा केंद्रशासित प्रदेश – अंदमान व निकोबार

१२ दर हजारी स्त्रियांचे प्रमाण जास्त असणारे राज्य केरळ (१०५८) केरळ (१०८४)

१३ सर्वांत कमी पुरूषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण असणारे राज्य – हरियाणा (८७७)

१४ सर्वांत जास्त पुरूषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण असणारा केंद्रशासित प्रदेश – पद्दुचेरी (१०३८)

१५ सर्वांत कमी पुरूषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण असणारा केंद्रशासित प्रदेश – दव व दमण (६१८)

१६ सर्वांत जास्त साक्षरता असणारे राज्य केरळ (९०.९०%) केरळ (९४.०१%)

१७ सर्वांत कमी साक्षरता असणारे राज्य बिहार (४७.०१%) बिहार (६३.८२%)

१८ सर्वांत जास्त लोकसंख्या असणारा जिल्हा – ठाणे

१९ लोकसं'या वाढीचा दर (२००१-२०११) – १७.६४%

२० नागरी लोकसंख्या २७.०८% ३१.०२%

इ. स. २००१ व २०११ च्या महाराष्ट्रातील जनगणनेची तुलनात्मक माहिती.

क्र.	तपशील	२००१	२०११
१	एकूण लोकसं'या	९.६९ कोटी	११.२३ कोटी
२	लोकसं'या वाढीचा दर	२२.७%	१५.९९%
२	एकूण साक्षरता	६४.८४%	७४.०४%
३	नागरी लोकसं'या	४२.०४%	४५.०२%
४	दर हजारी पुरूषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण	९२२	९२५
५	लोकसं'येची घनता	३१५	३६५
६	एकूण साक्षरता	७६.९%०	८२.९१%

७ सर्वांत जास्त लोकसं'या वाढीचा जिल्हा १ ला २ रा ठाणे ३५.९ पुणे ३०.३

८ लोकसं'येची सर्वांत जास्त घनता असणारा जिल्हा – मुंबई उपनगर (२०,९२५)

९ सर्वांत कमी घनता असणारा जिल्हा–गडचिरोली

१० दर हजारी पुरूषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण या बाबतीत देशात राज्याचा क्रमांक –२२

११ ० ते ६ या वयोगटातील स्त्री–पुरूष प्रमाण सर्वांत जास्त घटलेला जिल्हा कोणता ? (कमी) – बीड

१२ स्त्री–पुरूष प्रमाण सर्वांत जास्त असणारा जिल्हा – रत्नगिरी ११२३ सिंधुदूर्ग २ रा ९४५

१३ देशात साक्षरतेच्या बाबतीत राज्याचा क्रमांक – बारावा

१४ सर्वांत कमी लोकसं'येचा जिल्हा – सिंधुदूर्ग

१५ देशाच्या एकूण लोकसं'येत महाराष्ट्राचा वाटा – ९.२९%

१६ सर्वांत कमी लोकसं'येची घनता असणारा जिल्हा – गडचिरोली

१७ सर्वांत जास्त साक्षरता असणारा जिल्हा – मुंबई उपनगर ९०.९ व २ रा चंद्रपूर ८९.५२

१८ सर्वांत कमी साक्षरता असणारा जिल्हा – नंदुरबार (६३.४%)

महाराष्ट्र क्रीडा धोरण – २०१२

- २० एप्रिल २०१२ क्रीडामंत्री पद्माकर वळवी

- **वैशिष्ट्ये:**

१. क्रीडा विषयक पायाभूत सुविधांची निर्मिती

२. आंतरराष्ट्रीय आणि राष्ट्रीय खेळाडूच्या निर्मितीसाठी अत्याधुनिक प्रशिक्षण

३. खेळाडूंना प्रोत्साहन, सवलती व त्यांचा गौरव

४. क्रीडा मोहोत्सवांचे आयोजन

५. क्रीडा वातावरणाची निर्मिती

६. साहसी प्रकारांना प्रोत्साहन

७. क्रीडा विद्यापीठाची स्थापना व राज्य क्रीडा मंडळाची स्थापना करणे.

८. क्रीडा विकासाचे कार्य करणाऱ्या संस्थांना प्रोत्साहन देणे.

९. क्रीडा ग'थालयाची स्थापना

१०. क्रीडा वाड्मयनिर्मिती व क्रीडा वस्तूसंग'हालयाची निर्मिती

११. क्रीडा शिक्षकांना पुरस्कार

१२. आंतरराष्ट्रीय स्पर्धेत सहभागासाठी खेळाडूंना आर्थिक मदत.

राष्ट्रीय युवक धोरण ३१ मे २०१२

राष्ट्रीय युवक धोरणाची वैशिष्ट्ये

१. देशभरातील तरूणांना एकच न्याय लावण्यासाठी विविध गटातील नऊ श्रेणीमध्ये विभागणी करण्यात आली आहे.

२. या धोरणामध्ये युवक विकास निर्देशांक ही संकल्पना पहिल्यांदाच मांडण्यात आली.

३. युवकांची व्या'या १६ ते ३० अशी करण्यात आली आहे.

महाराष्ट्र अर्थसंकल्प २०१२-१३ ची ठळक वैशिष्ट्ये

* २६ मार्च २०१२ रोजी अर्थमंत्री अजित पवार यांनी विधानसभेत अर्थसंकल्प सादर केला तर विधान परिषदेत राजेंद्र मुळक यांनी विधान परिषदेत सादर केला.

राज्याची वार्षिक योजना ४५ हजार कोटी रूपयांची

२०११-२०१२ राज्याचा आर्थिक आढावा

* स्थूल राज्य उत्पन्नांत ८.५ टक्के वाढ अपेक्षित
* निव्वळ उत्पन्न नऊ लाख ८२ हजार ४५२ कोटी रूपये.
* दरडोई राज्य उत्पन्न ८७,६८६ रूपये.

२०१२-१३ साठीचे उद्दिष्ट राज्याचा आर्थिक आढावा

* महसुली उत्पन्न: १,३६,७११ कोटी ७० लाख
* महसुली खर्च: १,३६,५५७ कोटी २१ लाख
* शिल्कीचा अर्थसंकल्प: १५२ कोटी ४९ लाख रूपये

राज्य योजना

* राज्याच्या वार्षिक योजनेचे आकारमान ४५ हजार कोटी रू.
* अनुसूचित जाती उपयोजनेस ४५९० कोटी रू.
* आदिवासी उपयोजनेसाठी ४००५ कोटी रू.
* जिल्हा सर्वसाधारण योजनेसाठी ४९५० कोटी रू., मागील वर्षांच्या तुलनेत रूपये ६३० कोटीची वाढ.

उद्योग

* औद्योगिक प्रोत्साहन अनुदानासाठी रूपये १४८० कोटीची तरतूद एक लाख ८६ हजार रोजगार निर्मिती अपेक्षित
* यंत्रमागधारकांच्या वीज दरात सवलतीसाठी रूपये ५०० कोटींची तरतूद.
* वस्त्रोद्योग धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी रूपये ९३ कोटी ८

लाख

* राज्याचे नवीन औद्योगिक धोरण लवकरच जाहीर होणार
* नव्याने स्थापन होणाऱ्या मध्यम व लघु उद्योगांना वीजदर, व्हॅट आकारणी सवलत, व्याज अनुदान देण्याचा मानस

आरोग्य

* राजीव गांधी जीवनदायी योजनेसाठी रूपये ३२४ कोटी रू.
* रूग्णालय, इमारती, कर्मचारी निवासस्थाने बांधकामासाठी रूपये २६० कोटी रू.
* आपत्कालीन वैद्यकीय सेवेसाठी ७३ कोटी रू.
* अलिबाग, नंदुरबार, सातारा, मुंबई येथील नवीन वैद्यकीय महाविद्यालयांच्या प्राथमिक कामासाठी आवश्यक तरतुद
* जे. जे. हॉस्पिटल येथे हायराईज्ड सुपर स्पेशालिटी हॉस्पिटल उभारणीच्या प्राथमिक कामासाठी आवश्यक नियतव्यय

शिक्षण व क्रीडा

* राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियानासाठी केंद्र हिश्यासह ५०० कोटी रूपये.
* सर्व शिक्षा अभियानास २१८८.२६ कोटी रू.
* शालेय पोषण आहारास १५३४.५२ कोटी रू.
* औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था बळकटीकरणासाठी २८ कोटी ७५ लाख रू.
* नक्षलग्रस्त भागातील युवक कौशल्य विकासासाठी १६ कोटी ९८ लाख रूपये.

केंद्रीय अर्थसंकल्प २०१२-१३

१६ मार्च, २०१२ रोजी भारताचा ८१ वा केंद्रीय अर्थसंकल्प अर्थमंत्री प्रणव मुखर्जी यांनी सादर केला.

वैशिष्ट्ये - (१४ लाख ९० हजार ९२५ कोटी रूपयांचा अर्थसंकल्प)

१. शेतीच्या कर्जपुरवठ्यात २१% ने वाढ
२. सिंचनाला निधी देण्यासाठी स्वतंत्र महामंडळ
३. राष्ट्रीय अन्नप्रक्रिया अभियानाची या वर्षापासून अंमलबजावणी
४. चालू अधिवेधनात काळ्या पैशांबाबत श्वेतपत्रिका सादर करणार
५. आगामी तीन वर्षात अनुदानाचे प्रमाण जी. डी. पी. च्या १.७५% वर आणणार
६. डायरेक्ट टॅक्स कोड पुढील वर्षापासून लागू होणार

७. थेट करप्रणाली लवकर लागू होणार
८. देशात ६००० नव्या शाळा उभारणार
९. रेशन दुकानांसाठी नवीन रेशन व्यवस्था व तिचे संगणकीकरण करणार
१०. नवीन सात वैद्यकीय महाविद्यालये सुरू करणार
११. शैक्षणिक कर्जासाठी फंड उभारणार
१२. विधवांना ३०० रू. व अपंगांना ३०० रू. पेन्शन (दरमहा)
१३. राष्ट्रीय महामार्ग विकास प्रकल्पातून ८८०० कि. मी. चे रस्ते बांधणार
१४. विमान सेवा क्षेत्रात विदेशी गुंतवणूक वाढविण्यावर भर
१५. दारिद्रय रेषेखालील कुटुंबातील कमवत्या व्यक्तीचे निधन झाल्यास राष्ट्रीय कुटुंब लाभ योजनेतून २०,००० रू. मिळणार
१६. झारखंड, मिझोराम आणि नागालँड या राज्यांमध्ये हातमाग सेवा केंद्र उभारणार
१७. भारतीय कर्जबाजारपेठेत प्रशिक्षित विदेशी गुंतवणूकदारांना परवानगी देण्याची शिफारस.
१८. राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अभियान, राष्ट्रीय शाश्वत कृषी अभियान, राष्ट्रीय तेल आणि पामतेल अभियान, राष्ट्रीय कृषिविस्तार आणि तंत्रज्ञान अभियान, राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान इत्यादींची अंमलबजावणी होणार.
१९. राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियानांतर्गत ग्रामपंचायतींचे मजबुतीकरण करणार
२०. स्वाभिमानी योजनेची व्याप्ती वाढविणार
२१. सेवा करावरचा दर १०% वरून १२% वर
२२.स्वयंपाकाचा गॅस व रॉकेलवर रोख सवलत
२३. बँकांतील बचत खात्यांमधील ठेवींवर मिळणारे १०,००० रूपयापर्यंतचे व्याज करमुक्त असेल
२४. अदिवासी भागातील जीवनमान अभियानासाठी संस्था स्थापन करणार
२५. सिनेसृष्टीला व शिक्षणक्षेत्राला सर्व्हिस टॅक्समधून वगळण्यात आले
२६. राष्ट्रीय शहरी आरोग्य योजना सुरू करणार
२७. देशातील २०० सर्वाधिक कुपोषणग्रस्त जिल्हे निवडणूक कुपोषण मुक्त कार्यक्रम

लक्षात ठेवा

* ज्येष्ठ बंगाली अभिनेता सौमित्र चॅटर्जी यांना २०११ चा दादासाहेब फाळके पुरस्कार जाहीर
* देशात कुष्ठरोगाच्या बाबतीतील तीन राज्ये उत्तर प्रदेश,

बिहार, महाराष्ट्र

* २१ मार्च, २०१२ रोजी मुंबई शहरात धुळीचे वादळ
* २०११ साली दहशतवादी हल्ले सर्वांत जास्त मणिपूर
* देशात सर्वांत जास्त इंटरनेटचा वापर महाराष्ट्रात
* श्रीमती प्रतिभाताई पाटील यांना उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाने डी लिट पदवी बहाल केली
* २०१० साली भारतात १.२० कोटी स्त्री-भ्रुणहत्या
* २६ मार्च, २०१२ रोजी दक्षिण कोरियाची राजधानी सोल / सेउल येथे दुसरी अन्नवस्त्र परिषद भरली, ५४ देशांचा सहभाग
* २८ मार्च, २०१२ रोजी ब्राह्मोस क्रूझ क्षेपणास्त्राचे ओडिशातील चांदीपूर येथे प्रक्षेपण करण्यात आले. २९० कि. मी. पर्यंत मारा करू शकणार
* अणुऊर्जा उत्पादनात अघाडीवर असणारे देश:

फ्रान्स	- ७४.१७%	बेल्जियम	- ५१.२%
युक्रन	- ४८.१%	स्वीडन	- ३८.१%
द. कोरिया	- ३२.२%	जपान	- २९.२%
स्पेन	- २०.१%	अमेरिका	- १९.६%
रशिया	- १७.१%	भारत	- २.९%
चीन	- १.८%		

* २९ मार्च, २०१२ रोजी ब्रिक्स देशांची परिषद दिल्ली येथे भरली. यामध्ये ब्राझील, रशिया, भारत, चीन, द. आफ्रिका ही पाच राष्ट्रे समाविष्ट होती.

ब्रँड ॲम्बॅसिडर

१. सॅमसंग मोबाईल	- अमीर खान
२. आयडिया	- अभिषेक बच्चन
३. टाटा स्काय	- आमीर खान
४. महाराष्ट्र वन विभाग	- मिलिंद गुणाजी
५. एस. टी.	- विक्रम गोखले
६. डिश टिव्ही	- शाहरूख खान
७. भारताचे पर्यटन दूत	- स्टीव्ह वॉ
८. गुजरात सरकार	- अमिताभ बच्चन
९. बालिका अर्भक बचाव	- सानिया मिर्झा, जोत्स्ना चिनाप्पा
१०.बी. एस. एन. एल.	- दिपीका पदुकोन
११.एड्स विरोधी अभियान	- विश्वनाथन आनंद
१२.दक्षिण अफ्रिकेचा ग्लोबल ॲम्बॅसिडर	- अनिल कपूर
१३. आंध्र प्रदेश सरकार	- सायना नेहवाल

पंचवार्षिक योजना आणि त्यांची उद्दिष्टे

योजनेचे नाव	ठरविलेले उद्दिष्टे
१ ली पंचवार्षिक योजना	कृषी, ऊर्जा, जलसिंचन
२ री पंचवार्षिक योजना	अवजड उद्योग
३ री पंचवार्षिक योजना	अन्नधान्य स्वयंपूर्णता
४ थी पंचवार्षिक योजना	स्थैर्याधिष्टीत विकास
५ वी पंचवार्षिक योजना	सामाजिक न्यायासह आर्थिक विकास
६ वी पंचवार्षिक योजना	ऊर्जा, कृषी, ग*ामीण, विकास
७ वी पंचवार्षिक योजना	रोजगार निर्मिती
८ वी पंचवार्षिक योजना	साक्षरता, ऊर्जा, अन्नधान्य
९ वी पंचवार्षिक योजना	सामाजिक न्याय, भांडवल गुंतवणूक
१० वी पंचवार्षिक योजना	आर्थिक विकास दर ८%
११ वी पंचवार्षिक योजना	वेगवान सर्वसमावेशक व शिक्षण
१२ वी पंचवार्षिक योजना	--

पंचवार्षिक योजना, त्यांच्या ठरलेला विकासदर आणि प्राप्त झालेला विकास दर

योजना	अपेक्षित	साध्य	योजना	अपेक्षित	साध्य
१ ली	२.१	३.६	२ री	४.५	४.१
३ री	५.६	२.८	४ थी	५.७	३.३
५ वी	४.४	४.८	६ वी	५.२	५.७
७ वी	५.५	६	८ वी	५.६	६.८
९ वी	६.५	५.४	१० वी	८	७.२

महाराष्ट्रातील साहित्य संमेलने

अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलने

मुद्दे	२०१२	२०११	२०१३
कितवे	८५ वे	८४ वे	८६ वे
ठिकाण	चंद्रपूर	ठाणे	चिपळून
अध्यक्ष	वसंत अबाजी डहाके	उत्तम कांबळे	नागनाथ कोत्तापल्ले
उद्‌घाटक	न्या. चंद्रशेखर धर्माधिकारी	संजय गायकवाड	
स्वागताध्यक्ष	शांताराम पोटदुखे	अशोक वैती	

अखिल भारतीय मराठी नाट्य संमेलने

मुद्दे	२०१२	२०११	२०१३
कितवे	९२ वे	९१ वे	९३ वे
ठिकाण	सांगली	रत्नागिरी	बारामती
अध्यक्ष	श्रीकांत मोघे	राम जाधव	डॉ. मोहन आगाशे
उद्‌घाटक		अमोल पालेकर	अजित पवार
स्वागताध्यक्ष		पतंगराव कदम	उद्‌य सामंत

मुख्यमंत्री होणाऱ्या भारतातील महिला

१. उ. प्रदेश – सुचेता कृपलानी (मुख्यमंत्री होणाऱ्या भारतातील पहिल्या महिला)
२. ओडिशा – नंदिनी संपत्थी
३. गोवा – शशिकला काकोडकर
४. पंजाब – राजिंदर कौर
५. आसाम – अन्वरा तैमूर
६. तामिळनाडू – जानकी रामचंद्रन
७. मध्य प्रदेश – उमा भारती
८. दिल्ली – सुषमा स्वराज
९. बिहार – राबडीदेवी
१०. राजस्थान – वसुंधराराजे शिंदे
११. दिल्ली – शीला दीक्षित

१२. उ. प्रदेश	– मायावती
१३. तमिळनाडू	– जयललिता
१४. पं. बंगाल	– ममता बॅनर्जी

महाराष्ट्र माझा

* प्रदूषण नियंत्रणाचा कायदा करणारे पहिले राज्य
* जैव तंत्रज्ञान धोरण जाहीर करणारे पहिले राज्य
* आदिवासींसाठी इंग्रजी शाळा सुरू करणारे पहिले राज्य
* जादूटोणाविरोधी कायदा करणारे पहिल राज्य
* क्रीडा धोरण जाहीर करणारे पहिले राज्य
* गर्भजल परीक्षणावर बंदी घालणारे पहिले राज्य
* फळबाग योजना रावबविणारे पहिले राज्य
* मुलींची सैनिकी शाळा सुरू करणारे पहिले राज्य
* नवोदय विद्यालयाची स्थापना करणारे पहिले राज्य
* बालकांसाठी स्वतंत्र न्यायालय स्थापन करणारे पहिले राज्य
* निसर्ग पर्यटन धोरण जाहीर करणारे पहिले राज्य
* आपत्ती नियंत्रण कक्ष स्थापन करणारे पहिले राज्य

महाराष्ट्रातील विविध पदांवरील व्यक्ती

१. मुख्य न्यायाधीश	– न्या. श्री. दवे
२. नियोजन आयोगाचे अध्यक्ष	– पृथ्वीराज चव्हाण
३. नियोजन आयोगाचे कार्याध्यक्ष	– ---
४. निवडणूक आयुक्त	– श्रीमती नीला सत्यनारायण
५. महालेखापाल	– व्यकंटेश मोहन
६. माहिती आयुक्त	– श्री. रत्नाकर गायकवाड
७. लोकसेवा आयोग, अध्यक्ष	– श्री. सुधिर ठाकरे
८. महिला आयोगाच्या अध्यक्षा	– ---
९. महाधिवक्ता	– रवी कदम
१०.राज्य सहकारी बँकेचे अध्यक्ष	– माणिकराव पाटील
११.अल्पसंख्याक आयोगाचे अध्यक्ष	– मोहम्मद सिद्दिकी
१२. लोकायुक्त	– न्या. पुरूषोत्तम गायकवाड
१३. राज्य मानवी हक्क आयोबाचे अध्यक्ष	– न्या. क्षितीज व्यास
१४. राज्य मागासवर्गीय आयोगाचे (दुसरे) अध्यक्ष	– डॉ. बी. पी. सराफ
१५. विधानपरिषदेचे सभापती	– शिवाजीराव देशमख

१६. विधानसभेचे सभापती – दिलीप वळसे-पाटील
१७. विधानसभेचे उपसभापती – वसंत पुरके
* राज्याचे पोलीस महासंचालक – के. सुब्रह्मण्यम
* मुंबईचे पोलीस आयुक्त – अरूण पटनाईक
* राज्याचे मुख्य सचिव – जयंतकुमार भाटिया

दिनविशेष

जानेवारी:

१ जानेवारी – आर्मी मेडिकल स्थापना दिवस
३ जानेवारी –बालिका दिन (सावित्रीबाई फुले जन्म दिन)
८ जानेवारी –आफ्रिकन नॅशनल काँग्रेस स्थापना दिवस
९ जानेवारी – जागतिक अनिवासी भारतीय दिन
१० जानेवारी – जागतिक हास्य दिन
१२ जानेवारी – राष्ट्रीय युवक दिन (स्वामी विवेकानंद जन्म दिवस)
१४ जानेवारी – आर्मी दिवस, भूगोल दिन
२३ जानेवारी – देशप्रेम दिवस
२५ जानेवारी – भारतीय पर्यटन दिन
२६ जानेवारी – प्रजासत्ताक दिन
३० जानेवारी – हुतात्मा दिन / जागतिक कुष्ठरोग निर्मूलन दिवस (म. गांधी पुण्यतिथी)

फेब्रुवारी

१ फेब्रुवारी – तटरक्षक दिन
२ फेब्रुवारी – श्रीलंका राष्ट्रीय दिन
६ फेब्रुवारी – जम्मू-काश्मीर दिन
१४ फेब्रुवारी – व्हॅलेंटाईन दिन
१४ फेब्रुवारी – टायगर डे
२१ फेब्रुवारी – जागतिक मातृभाषा दिन
२४ फेब्रुवारी – केंद्रिय उत्पादन शुल्क दिन
२७ फेब्रुवारी – मराठी राजभाषा दिन (कुसूमाग्रजांचा जन्मदिन)
२८ फेब्रुवारी – राष्ट्रीय विज्ञान दिन

मार्च

३ मार्च – राष्ट्रीय सुरक्षा दिवस
८ मार्च – आंतरराष्ट्रीय महिला दिन

१५ मार्च – जागतिक ग्राहक संरक्षण दिन
१६ मार्च – राष्ट्रीय लसीकरण दिन
२१ मार्च – जागतिक वन दिन
२२ मार्च – जागतिक जल दिन
२३ मार्च – जागतिक हवामान दिन, जागतिक क्षयरोग दिन
२६ मार्च – बांगला देश मुक्ती दिन

एप्रिल

१ एप्रिल – हवाई दल दिन
५ एप्रिल – राष्ट्रीय सागरी दिन
७ एप्रिल – जागतिक आरोग्य दिन
१० एप्रिल – जलसंधारण दिन
११ एप्रिल – राष्ट्रीय माता सुरक्षा दिन (कस्तुरबा गांधी जन्म दिन)
१३ एप्रिल – जालियनवाला बाग हत्याकांड स्मृती दिन
१७ एप्रिल – जागतिक हिर्मोफिलिया दिन
२२ एप्रिल – जागतिक वसुंधरा दिन
२३ एप्रिल – जागतिक पुस्तक दिन
२४ एप्रिल – राष्ट्रीय पंचयतराज दिन

मे

१ मे – महाराष्ट्र दिन / आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन
३ मे – जागतिक ऊर्जा दिन
५ मे – जागतिक सूर्य दिन
८ मे – जागतिक रेडक्रॉस दिवस
११ मे – राष्ट्रीय तंत्रज्ञान दिवस
१२ मे – आंतरराष्ट्रीय परिचारिका दिन, राष्ट्रीय नर्स दिवस
१५ मे – आंतरराष्ट्रीय कुटुंब दिवस
१७ मे – जागतिक संचार दिन
२१ मे – राष्ट्रीय दहशतवादविरोधी दिन
२४ मे – राष्ट्रकूल दिन
२६ मे – राष्ट्रीय धातू दिन
३० मे – पत्रकारिता दिन
३१ मे – जागतिक तंबाखूविरोधी दिन

जून

४ जून	– जागतिक बालकामगारविरोधी दिन
५ जून	–जागतिक पर्यावरण दिन
११ जून	– अंटार्क्टिका दिवस
१५ जून	– जागतिक विकलांग दिवस
२० जून	– पितृ दिन
२५ जून	– संयुक्त राष्ट्र सनद हस्ताक्षर दिवस
२६ जून	– महाराष्ट्र सामाजिक न्याय दिन (शाहू महाराजांचा जन्म दिवस)
२७ जून	– जागतिक मधुमेह दिन
२८ जून	– गरिबी दिन
२९ जून	– राष्ट्रीय सांख्यिकी दिन (महालनोबीस यांचा जन्म दिवस)

जुलै

१ जुलै	– राष्ट्रीय चिकित्सक दिन (डॉ. बी. सी. रॉय जन्मदिन) महाराष्ट्र कृषी दिन (वसंतराव नाईक यांचा जन्मदिन)
४ जुलै	– अमेरिकन स्वातंत्र दिन
११ जुलै	– जागतिक लोकसंख्या दिन
१९ जुलै	– बँक राष्ट्रीयीकरण दिन
२२ जुलै	– राष्ट्रीय झेंडा स्वीकृती दिन
२६ जुलै	– कारगील विजय दिवस

ऑगस्ट

१ ऑगस्ट	– जागतिक स्तनपान दिन
३ ऑगस्ट	– आंतरराष्ट्रीय मैत्री दिन
४ ऑगस्ट	– हृदयरोपण दिन
६ ऑगस्ट	–हिरोशिमा दिन, जागतिक शांतता दिन
९ ऑगस्ट	– राष्ट्रीय क्रांती दिन, नागासाकी दिन
१२ ऑगस्ट	– आंतरराष्ट्रीय युवक दिन
१४ ऑगस्ट	– पाकिस्तान स्वातंत्र दिन
१५ ऑगस्ट	– भारत स्वातंत्र दिन
२० ऑगस्ट	– सद्भावना दिन, अक्षय ऊर्जा दिन (श्री. राजीव गांधी जन्मदिन)
२९ ऑगस्ट	– राष्ट्रीय क्रीडादिन (मेजर ध्यानचंद यांचा जन्मदिन)

सप्टेंबर

१ सप्टेंबर – अलिप्त राष्ट्रवाद दिन
२ सप्टेंबर – जागतिक नारळ दिन
५ सप्टेंबर – राष्ट्रीय शिक्षक दिन, संस्कृत दिन
७ सप्टेंबर – क्षमा दिवस
८ सप्टेंबर – जागतिक साक्षरता दिन
११ सप्टेंबर – जागतिक दहशतवाद विरोधी दिन
१३ सप्टेंबर –जागतिक सेप्सिस / सेप्टिसिमिया दिन
१४ सप्टेंबर – हिंदी दिन
१६ सप्टेंबर – जागतिक ओझोन दिवस
२१ सप्टेंबर – अभियंता दिन, आंतरराष्ट्रीय शांती दिन
२२ सप्टेंबर – राष्ट्रीय गुलाब दिन, कर्करोग आजारी कल्याण दिन
२४ सप्टेंबर – जागतिक ह्दय दिन
२५ सप्टेंबर –राष्ट्रीय सामाजिक न्याय दिन
२६ सप्टेंबर – जागतिक मूक-बधिर दिन
२७ सप्टेंबर – जागतिक पर्यटन दिन

ऑक्टोबर

१ ऑक्टोबर – वृद्धांसाठी आंतरराष्ट्रीय दिवस
२ ऑक्टोबर – आंतरराष्ट्रीय अंहिसा दिन (म. गांधी यांचा जन्म दिवस)
३ ऑक्टोबर – आंतरराष्ट्रीय निवारा दिन, विश्व पशू दिन
४ ऑक्टोबर – जागतिक प्राणीकल्याण दिन
८ ऑक्टोबर – भारतीय वायुसेना दिन
९ ऑक्टोबर – जागतिक टपाल दिन
१० ऑक्टोबर – जागतिक मानसिक स्वास्थ दिन
१५ ऑक्टोबर – जागतिक पांढरी काठी दिन (अंधासाठी)
१६ ऑक्टोबर – जागतिक अन्न दिन
२१ ऑक्टोबर – पोलीस स्मृतीदिन
२४ ऑक्टोबर – संयुक्त राष्ट्रसंघ दिन
३१ ऑक्टोबर – राष्ट्रीय एकता दिवस (इंदिरा गांधी पुण्यतिथी)

नोव्हेंबर

७ नोव्हेंबर – बालसुरक्षा दिन
१० नोव्हेंबर – परिवहन दिन

१२ नोव्हेंबर – राष्ट्रीय पक्षी दिन (सलीम अली यांचा जन्मदिन)
१४ नोव्हेंबर – बालदिन (जवाहरलाल नेहरू जयंती)
१९ नोव्हेंबर – आंतरराष्ट्रीय नागरिक दिन, राष्ट्रीय शिक्षण दिन
२४ नोव्हेंबर – राष्ट्रीय छात्रसेना दिन
२९ नोव्हेंबर –राष्ट्रीय कायदा दिन

डिसेंबर

१ डिसेंबर – जागतिक एड्स निर्मूलन दिन
२ डिसेंबर – आंतरराष्ट्रीय संगणक साक्षर दिन
३ डिसेंबर – आंतरराष्ट्रीय विकलांग दिन
७ डिसेंबर – ध्वजदिन
८ डिसेंबर – सार्क दिवस
१० डिसेंबर – मानवी हक्क दिन
११ डिसेंबर – युनिसेफ दिवस
१४ डिसेंबर – राष्ट्रीय ऊर्जा संरक्षण दिन
१८ डिसेंबर – राष्ट्रीय अल्पसंख्याक हक्क दिन
१९ डिसेंबर – गोवा मुक्ती दिन
२३ डिसेंबर – किसान दिन
२४ डिसेंबर – राष्ट्रीय उपभोक्ता दिन

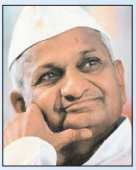

टीम अण्णाचे उपोषण

ठिकाण : जंतरमंतर, दिल्ली
कालावधी: २५ जुलै २०१२ ते ३ ऑगस्ट २०१२
उपोषणास बसलेले सदस्य: अरविंद केजरीवाल, मनिष शिसोदिया, गोपाळ रॉय व नंतर अण्णा हजारे.

उपोषणाचे कारण :

१. जनलोकपाल विधेयक मंजुर करण्यास भाग पाडणे.
२. १५ भ*ष्टाचारी मंत्र्याची चौकशी करण्यासाठी विशेष पथक स्थापन करणे बाबत.

उपोषणाचा समारोप: सरकारने दखल न घेतल्याने व लोकांचा सहभाग कमी झाल्यामुळे ३ ऑगस्ट २०१२ रोजी माजी लष्कर प्रमुख श्री. व्ही.के. सिंग यांच्या हस्ते उपोषण सोडले.

घेतलेला निर्णय: प्रस्तापित राजकीय व्यवस्थेला पर्याय देण्यासाठी निष्कलंक व निस्वार्थी लोकांचा राजकीय पक्ष स्थापन करणे.

योगगुरू रामदेव बाबा यांचे उपोषण

ठिकाण: रामलिला मैदान, दिल्ली.
कालावधी: १ ऑगस्ट २०१२ ते १४ ऑगस्ट २०१२
उपोषणाचे कारण: काळया पैश्यासोबत लोकपाल विधेयक व सीबीआयला स्वायतता देणे हे दोन नविन मुद्दे होते.

हिब्ज बोसान / गॉड पॉर्टिकल

विश्वनिर्मीतीच्या रहस्याकडे नेणाऱ्या संशोधनामुळे हिब्ज बोसान म्हणजेच गॉड पॉर्टिकल हा मुलभूत कण सापडला.
सर्न चे महासंचालक – रॉल्फ हयूर
भारतीय शास्त्रज्ञ – सत्येंद्रनाथ बोस

राष्ट्रवादी युवती काँग्रेसची स्थापना – १० जुन २०१२
ठिकाण: मुंबई
अध्यक्ष / निमंत्रक: श्रीमती सुप्रिया सुळे.
संघटनेची घोषणा: देऊ उभारी, घेऊ भरारी.

आय. पी.एल. ५–२०१२

कालवधी: ४ एप्रिल ते २७ मे २०१२
उद्घाटक: अमिताभ बच्चन कॅटी पेरी
विजेता संघ: कोलकत्ता नाईट रायडर्स
उपविजेता संघ: चेन्नई सुपर किंग मध्ये २ शतके ठोकणारा पहिला भारतीय खेळाडू मूरली विजय
ऑरेंज उप विजेता: ख्रिसगेल
या स्पर्धेतील सर्वोत्कृष्ट खेळाडू – सुनिल नारायण
या स्पर्धेतील सर्वात महागडा खेळाडू – रविंद्र जडेजा.
कोलकत्ता नाईट रायडर्सचा कप्तान – गौतम गंभीर
चेन्नई सुपर किंग्जचा कप्तान – महेंद्रसिंग धोनी
अंतिम सामन्यातील मॅन ऑफ द मॅच –मनविंदर बिस्ला
अंतिम सामना चिन्नास्वामी स्टेडिअम, चेन्नई येथे झाला.
आय. पी. एल. चे पहिले अध्यक्ष – ललीत मोदी
चे सध्याचे अध्यक्ष – राजीव शुक्ला
१ ते ३ मध्ये ८ संघ होते.

४ मध्ये १० संघ होते.
५ मध्ये ९ संघ होते.

परकिय थेट गुंतवणूक

गेल्या काही दिवसांपासुन भारताच्या राजकारणात व अर्थव्यवस्थेत काही महत्वपुर्ण घडामोडी घडून आल्या. काही दिवसापुर्वीच्या योजना आयोगाच्या बैठकीमध्ये पंतप्रधान डॉ. मनमोहन सिंग यानी असे म्हटले आहे की, देशांच्या अर्थव्यवस्थेला मजबूत करण्यासाठी (परकिय थेट गुंतवणूक) सारखे काही निर्णय घेतले गेले आहेत. तसेच देशाचा वित्तीय वाटा २.९% पर्यंत ठेवण्यासाठी हा निर्णय घेण्यात आला आहे. म्हणून किरकोळ बाजारामध्ये परवानगी देण्यात आली. खरा विषय म्हणजे भारतीय बाजारात पिढ्यान पिढ्या व्यावसायिक वर्गाची मालकी आहे. आज भारतामध्ये नकली सामान विकणाऱ्यांचा दबदबा आहे. यासाठी कोणताही मानवी स्तर नाही. सामान्य माणूस ज्या वस्तु विकत घेतो त्यात सत्यता किती आहे, हे पडताळून न पाहता मजबूरीने तो घेतो तंत्रज्ञान विकसित नसल्याने मॉनिटरींग सिस्टिम खराब आहे. यांचा फायदा काही मोठे व्यापरी घेतात आणि वस्तुंच्या किमती कमी-जास्त करतात. त्यासाठी परकिय थेट गुंतवणुकीमुळे या गोष्टींना लगाम बसेल. काही राजकीय पक्षांचा या गोष्टीला विरोध आहे. त्यात भाजपा, जनता दल युनायटेड, तृणमूल काँग्रेस आणि समाजवादी पार्टी यांचा समावेश आहे.

लंडन ऑलिपिक - २०१२

जगातिल पहिली ऑलिपिक स्पर्धा १८९६ ग्रीसची राजधानी अथेन्स येथे पार पडली. लंडन मध्ये ऑलिपिक होण्याची ही तिसरी वेळ. या आधी १९०८, १९४८ व आता २०१२ . या ऑलिपिकचे अध्यक्ष सॅब्रेस्टीयन को असून ब्रॅन्ड ॲम्बेसेंडर म्हणून प्रसिध्द फुटबॉल पट्टू डेव्हिड बॅकहम याची निवड झाली.

या स्पर्धेत पहिले सुवर्णपदक पटकावण्याचा मान चीनने नेमबाजीत महिलाच्या १० एम एअर रायफल प्रकारात यी सिलिंगने केला असला तरी अमेरिकेने ४६ सुवर्ण पदकानिशी १०४ पदकांवर कब्जा करीत प्रथम तर चीनने ३८ सुवर्णासह ८७ पदकांसह द्वितीय स्थान काबीज केले . भारताकडे २ रौप्यसह ४ कांस्य पदक आले.

वैयक्तिक

- अमेरिकेचा विश्वविक्रमवीर जलतरणपटू मायकेल फेल्प्स - ४ सुवर्ण
- अमेरिकेचा मिसी फ्रँकलीन - ४ सुवर्ण

- अमेरिकेचा जलतराणपटू ऍलिसन स्मिट –३ सुवर्ण
- जमेकाचा धावपटू उसेन बोल्ट – ३ सुवर्ण
- अमेकरकेचा ऍलिसन फलिक्स –३ सुवर्ण

उसेन बोल्ट: १०० एम . धावण्याच्या शर्यंतीत बोल्टने बिजींग २००८ मधील स्वत:चाच ९:६९ सेकंदाचा विक्रम मोडीत काढीत ९.६३ सेकंदाची वेळ नोंदवुन विकँ म केला. त्याच बरोबर ९.५८ सेंकदाचा विश्वविकँ मही उसेनच्या नावावर आहे.

रशियाच्या एलेना लरासानोव्हाने महिलांच्या २० के. एम. चालण्याच्या शर्यंतीत विश्वविक्रम केला.

डेव्हिड रूडिशाने ८०० एम. धावण्याच्या शर्यंतीत विश्वविकँ म केला.

लंडन ऑलिपिकमध्ये पहिला जागतिक विकम पुरूषांच्या तिरंदाजी एकेरीत द. कोरियाच्या आय. एम. डाँग ह्युनने केला. त्याने ७०० पैकी ६९९ गुण मिळवले.

लंडन ऑलिम्पिक मधील भारताची कामगिरी

भारताला या ऑलिम्पिकमध्ये केवळ ६ पदकांवर समाधान मानावे लागले त्यात एकही सुवर्णपदकाचा समावेश नाही. सहामध्ये २ रौप्य ४ कांस्य पदके आहेत. ११६ वर्षाच्या ऑलिम्पिकच्या इतिहासात भारताने केवळ ७ वैयक्तिक पदकांची कमाई केली. बिजींग २००८ ऑलिम्पिक मध्ये भारताला १ सुवर्ण व २ रौप्य पदके मिळाली होती. कुस्तीपटु सुशिलकुमार आणि योगेश्वर दत्त, बॅडमिंटनपटु सायना नेहवाल, शुटर विजयकुमार आणि गगन नारंग, बॉक्सर मेरी कोम या सगळयांनी आपापल्या खेळात उत्तम कामगिरी करून देशाची प्रतिष्ठा वाढवली.

गगन नारंग

गगन नारंग याने उत्तूंग भरारी घेत लंडन ऑलिंपिकमध्ये नवा इतिहास लिहीला. १० मी. एअर रायफलमध्ये भारताला पहिले कांस्यपदक मिळवून दिले. बिजींगमधील सुवर्णपदक विजेता अभिनव बिंद्राचं आव्हान प्रथम फेरीतच संपुष्टात आले. तरी नारंगने अंतिम फेरीत अखेरच्या क्षणापर्यंत पदकासाठी आशेवर असणाऱ्या तमाम भारतीयांना निराश केले नाही. शेवटच्या प्रयत्नात १०.७ गुणांचा नेम साधुन चीनच्या ताओ याचे आव्हान मोडून काढले. प्राथमिक फेरीत ५९८ गुण मिळविल्यावर अंतिम फेरीत १०३.१ गुणांचा वेध घेऊन ७०१.१ गुणांसह कांस्यपदक मिळविले. राज्यवर्धन सिंह राठोड (रौप्य, २००४ अथेन्स) आणि अभिनव बिंद्रा (सुवर्ण, २००८

बिजींग) यांच्या नंतर ऑलिपिक पदक मिळविणारा गंगन तिसरा भारतीय नेमबाज ठरला.

सॉप्टवेअर /	वेबसाईट संस्थापक
ट्विटर	जॅक डॉर्सी
गुगल	लॅरी पेज व सर्जी ब्रीन
फेसबुक	मार्क झुकेर बर्ग
ॲमेझॉन	जेफ बेझॉस
विकीलिक्स	ज्युलियन पॉल, असांजे
याहु	श्रीमती मरिसा मेयर
एम. के. सी. एल. विवेक सावंत	

महाराष्ट्रातील पोलीस परीक्षेत्राचे विशेष पोलीस महानिरीक्षक

१. मुंबई: अर्चना त्यागी
२. पुणे: सी. एस. उघडे
३. कोकण: सुखविंदरसिंग
४. औरंगाबाद: रितेशकुमार
५. नागपूर: अनुपकुमार सिंग
६. नांदेड: संदीप विष्णाई
७. अमरावती: एम. एन. राठोड
८. सोलापूर: पी. पी. श्रीवास्तव
९. नाशिक: डी. डी. कमलाकर
१०.कोल्हापुर: तुकाराम चव्हाण

महाराष्ट्रातील प्रमुख महानगराचे पोलीस आयुक्त

१. मुंबई: श्री. सत्यपालसिंह
२. नवी मुंबई: ए. के. शर्मा
३. पुणे: गुलाबराव पोळ
४. नागपूर: अंकुश धनविजय
५. औरंगाबाद: संजयकुमार
६. नाशिक: कुलवंतकुमार सरंगल
७. अमरावती: अमितेशकुमार
८. ठाणे: हिंमतराव देशभ्रतार

महाराष्ट्रातील प्रमुख जिल्हे व त्यांचे पोलीस अधिक्षक व जिल्हाधिकारी

जिल्हा	पोलीस अधिक्षक	जिल्हाधिकारी
१. औरंगाबाद	इशु सिंधु	कुणाल कुमार
२. लातूर	बी. जी. गायकर	बिपीन शर्मा
३. बीड	दत्तात्रय मंडलिक	डॉ. सुनिल केंद्रेकर
४. उस्मानाबाद	सचिन पाटील	के. एम. नागरगोजे
५. परभणी	मैथीली झा	शालीग्राम वानखेडे
६. नांदेड	विठ्ठलराव जाधव	धीरज कुमार
७. हिंगोली	सुधीर दाभाडे	नरेंद्र पोनाम
८. जालना	संजय मोहीत	शामल देशपांडे
९. रायगड	अंकुश शिंदे	एच. के. जावळे
१०.नागपूर	डॉ. मनोजकुमार	शर्मा सौरभराव
११.अमरावती	अजित पाटील	राहुल रंजन महिवाल
१२.जळगाव	एस. जय उद्मर	ज्ञानेश्वर राजूरकर
१३. नाशिक	प्रविण पडवळ	विलास पाटील
१४. धुळे	प्रदिप देशपांडे	प्रकाश महाजन
१५. गडचिरोली	मो. सुवेझ हक	अभिषेक कृष्णा
१६. चंद्रपुर	राजीव जैन	विजय वाघमारे
१७. नंदूरबार	संजय अमरांती	श्री. बखेरीया
१८. बुलढाणा	एस. आर. दिघावकर	आश्विन मुदगल
१९. वाशिम	महादेव तांबडे	

महाराष्ट्रातील विभागीय आयुक्त व आयुक्तालये

१. पश्चिम महाराष्ट्र – प्रभाकर देशमुख
२. मराठवाडा – संजीव जैस्वाल
३. पुर्व विदर्भ – गोपाळ रेड्डी
४. पश्चिम विदर्भ – गणेश ठाकुर
५. उत्तर महाराष्ट्र – रविंद्र जाधव

महापालिका आयुक्त व महानगरपालीका

१. लातूर – रूचेश जयवंशी
२. मुंबई – सिताराम कुंटे
३. पुणे – महेश पाठक
४. औरंगाबाद – पुरूषोत्तम भापकर
५. नागपूर – शाम वर्धने

६. ठाणे – आर. राजीव
७. मीरा भाईदर – विक्रमकुमार
८. नाशिक – संजय खंदारे
९. पिंपरी चिंचवड – डॉ. श्रीकर परदेशी
१०.अमरावती – नवीन सोना

अतिरिक्त माहिती

१. २१ जून २०१२ रोजी महाराष्ट्राच्या मुंबई येथील मंत्रालयास आग लागली. या आगीत मंत्रालयाचा चौथ्या, पाचव्या, सहाव्या व सातव्या मजल्याला आग लागली होती. या मंत्रालयाच्या २७% भाग जळाला. तसेच ५ लोकांचा जळून मृत्यू झाला. या आगीची चौकशी मुंबई क्राईम ब्रँच करीत आहे.
२. १ ऑगस्ट २०१२ रोजी पुण्यातील जंगली महाराज रोडवर बॉम्बस्फोट झाले.
३. १ ऑगस्ट २०१२ रोजी किल्ले रायगड ता. महाड जि. रायगड येथील छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या समाधी शेजारी असलेल्या वाघ्या कुत्राची समाधी संभाजी ब्रिगेडच्या कार्यकर्त्यांनी उद्धवस्त केली.
४. केंद्रीय वनहक्क कायद्यानुसार स्वत:च्या गावातील गौण उपज (बांबू) यांची विक्री करण्याचा हक्क प्राप्त झालेले महाराष्ट्रातील पहिले गाव – लेखामेंढा जि. गडचिरोली. तर दुसरे गाव – पाचगाव ता. गडचिरोली जि. चंद्रपुर.
५. राज्यशासनाने मे २०१२ मध्ये महाराष्ट्रात नवीन ७१ प्रांत कार्यालय स्थापन करण्याचा निर्णय घेतला. पुर्वी महाराष्ट्रात ११२ उपविभाग कार्यरत होते. सध्या त्यांची संख्या १८३ झाली आहे. सरासरी २ तालुक्यासाठी १ उपविभाग करण्यात आला आहे.
६. संत पीठचे पिठाचार्य – ह. भ. प. प्रकाश महाराज बोधले (ठिकाण–पैठण)
९. महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखाने– १६७, खाजगी साखर कारखाने–५१,
१०. महाराष्ट्रातील सर्वाधीक प्रदुषित नदी–पंचगंगा.
११. महाराष्ट्रातील सर्वात मोठे प्राणी संग्रहालय– वीरमाता जिजाबाई भोसले उद्यान व प्राणीसंग्रहालय, मुंबई.
१२. पुणे शहरात वनाझ ते रामवाडी हा ३१.५ के. एम. चा मेट्रो मार्ग उभारण्यात येणार आहे.
१३. महाराष्ट्र शासन जुलै २०१२ पासुन राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना मुंबई, मुंबई उपनगर, सोलापुर, नांदेड, अमरावती, धुळे, रायगड, गडचिरोली या ८ जिल्हात राबवित आहे. यानुसार प्रतिकुटुंब प्रतिवर्ष १.५० लाख रूपयापर्यंत वैद्यकीय उपचार करण्यासाठी शासन अनुदान देणार आहे.

१४.भाभा अणुसंशोधन केंद्राचे संचालक: श्री. शेखर बसू
१५. महाराष्ट्रातील पहिले कोर्ट : पुणे
१६. सोनोग्राफी यंत्रावर नजर ठेवणारी संगणक प्रणाली : सायलेंट ऑब्झरव्हर ही प्रणाली डॉ. गीरीश लाड यांनी निर्माण केली.
१७. भारतात रक्तदान करणाऱ्याची सर्वात जास्त संख्या: महाराष्ट्र
१८. लेक लाडकी अभियानाच्या प्रमुख : ॲड. वर्षा देशपांडे
१९. गर्भलिंग निदान प्रतिबंधक कायदा करणारे भारतातील पहिले राज्य: महाराष्ट्र (१९८२)
२०. खोपोली शहर पाताळगंगा नदी किनारी आहे.
२१. पुणे शहराला पेंन्शनर्स सिटी म्हणुन ओळखतात.
२२. २०१५ मध्ये नाशिक शहरात महाकुंभ मेळा भरणार आहे.
२३. महाराष्ट्रातून राज्यसभेवर जाणारी एकमेव महिला खासदार: श्रीमती वंदना चव्हाण
२४. मुंबई महानगरपालीकेतील नगरसेवकाला ऑगस्ट २०१२ पासून २५००० रू. मासिक मानधन मिळत आहे.
२५. महाराष्ट्रात कुपोषणामुळे सर्वात जास्त मृत्यु झालेला जिल्हा: नंदूरबार
२६. पुणे विद्यापीठात नॅशनल लॉ स्कुल सुरू करण्यात येणार आहे.
२७. देशातील पहिला निर्मल जिल्हा: कोल्हापुर
२८. देशातील पहिले निर्मल राज्य: सिक्कीम
२९. सेतुसुविधा ऑनलाईन करणारा पहिला जिल्हा: नाशिक
३०. मुंबई उच्च न्यायालयास १५० वर्षे पुर्ण झाले.
३१. महाराष्ट्रात ३ ऑगस्ट २०१२ पासून संपबंदी कायदा करण्यात आला आहे.
३२. राज्यातील पहिले कला विद्यापीठ पुण्यात होणार आहे.
३३. माळढोक अभयारण्याचे ८६ टक्के क्षेत्र वगळले.
पूर्वीचे क्षेत्र : ८४९६ चौ. की. मी.
सध्याचे क्षेत्र : १२२२ चौ. की. मी.
३४. राज्यातील पहिले व देशातील तिसरे कलाग्राम औरंगाबादला उभारण्यात आले.
३५. कापूस खरेदीसाठी नाफेडची सब एजंट म्हणून कापूस पणन महासंघाची नियुक्ती.
३६. १४ नोव्हेंबर : जागतिक मधुमेह दिन, महाराष्ट्र जैवतंत्रज्ञान दिन.
३७. डिंसेबर २०११ याने वादळाचा तडाखा पूर्व किनारपटीला बसला.
३८. बँकेच्या अध्यक्षपदाचा कालावधी: १ वर्ष.
३९. नगराध्यक्षाचा कालावधी: २.५ वर्ष.
४०. एव्हरेस्ट सर करणारी तिसरी मराठी गिर्यारोहक: कृष्णा

पाटील, पुणे.

४१. सोलापुरातील होटगी स्टेशन येथे १३२० मेगावॅट क्षमतेचे विज निर्मीती केंद्र उभारले जाणार आहे.

४२. पश्चिम महाराष्ट्रातील पहिले सौरग्राम : बारामती.

४३. महाराष्ट्रातील चौथे व्याघ्र प्रकल्प: सह्याद्री.

४४. छत्रपती शिवाजी महाराजांचे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे स्मारक मरीन ड्राईव्ह येथील अरबी समुद्रात उभारण्याचे निश्चित केले आहे. स्मारकाची उंची ३०९ फुट प्रस्तावीत असून हे स्मारक न्युयॉर्कच्या स्टॅच्यू ऑफ लिबर्टीच्या धर्तीवर आहे. अध्यक्ष पृथ्वीराज चव्हाण.

४५. लता मंगेशकर यांना राष्ट्रसंत तुकडोजी विद्यापीठाने डी. लीट. पदवी दिली.

४६. महाराष्ट्रात दरमहिन्याच्या १८ तारखेला रक्तदान दिन साजरा करण्यात येतो.

४७. महात्मा गांधी तंटामुक्त समिती स्थापना: १५ ऑगस्ट २००७.

४८. मजदानाचा नकाराधिकार देणारी पहिली मनपा: औरंगाबाद.

४९. महाराष्ट्र २६ नोव्हेंबर हा दिवस हुंडा बंदी दिवस म्हणून साजरा करते.

५०. महाराष्ट्राचे राज्यपाल श्री. के. शंकरनारायणन् हे केरळ राज्याचे रहिवासी आहेत.

५१.महाराष्ट्र शासनाने कोल्हापूर जिल्ह्यात एलिफंट व्हिलेज स्थापन करण्याचे जाहीर केले.

५२.महाराष्ट्र शासनाने वनांचे महत्व लक्षात घेऊन संत तुकाराम वनग्राम योजना सुरू केली.

५३.भारत सरकारच्या माहिती व प्रसारण खात्याच्या वतीने नागपूर मध्ये दरवर्षी कालिदास महोत्सव भरविण्यात येत आहे.

५४.भारतातील पहिला नदीजोड प्रकल्प: वारणा-कृष्णा.

५५.सध्या भारतात साथीच्या रोगासंबंधी लागू असलेला कायदा: १८९७.

५६.रत्नागिरी जिल्ह्यातील जयगड येथे औष्णिक वीज प्रकल्प प्रस्थावित आहे. या प्रकल्पासाठी लागणारा कोळसा ऑस्ट्रेलियातून आयात होणार आहे.

५७.वसई-विरार ही महाराष्ट्रातील २३ वी तर परभणी २६ वी महानगरपालिका आहे.

५८.भारतातील सर्वात जास्त महानगरपालिका असलेला जिल्हा: ठाणे (एकूण ७).

५९. २०१० पर्यंत महाराष्ट्र शासनाने बालमजुरीचे निर्मुलन करण्याचे धोरण जाहीर केले आहे.

६०.महाराष्ट्रात गोदाकाठी चांदीची खाण सापडली आहे.

६१.महाराष्ट्रातील पहिली महिला ग्रामपंचायत: घाटाव जि. रायगड.
६२.महाराष्ट्राने स्विकृत केलेल्या पर्यटन धोरणाचा कालावधी: १० वर्ष.
६३.महाराष्ट्रातील सहावे राष्ट्रीय उद्यान: चांदोली (सांगली)
६४.महाराष्ट्रात मुंबई येथे वारकरी भवन उभारणे नियोजित आहे.
६५.विशेष आर्थिक झोनमध्ये वर्गीकृत करण्यात आलेले महाराष्ट्रातील शहर: नागपूर.
६६.'आमच्या गावात आम्ही सरकार' हे अभियान महाराष्ट्र शासनाने सुरू केले आहे.
६७.पोस्टाच्या तिकीटावर असलेले पहिले भारतीय शहर: नागपूर.
६८.शासकीय बदल्यांच्या संदर्भात कायदा करणारे भारतातील पहिले राज्य: महाराष्ट्र
६९.महाराष्ट्राचे माहिती आयुक्ताचे कार्यालय नागपूर येथे आहे.
७०.मुंबई शहरावर अतिरेकी हल्ला झाला: २६ नोव्हेंबर २००८.
७१.मुंबई हल्ल्यातील जिवंत सापडलेला अतिरेकी: अजमल कसाब.

भारताचे विदेशातील राजदूत

राजदुताचे नाव	कोणत्या देशाचे आहेत
१. निरूपमा राव	अमेरिका
२. शरद सबरवाल	पाकीस्तान
३. अनिता नायर	ऑस्ट्रेलिया
४. नलीन सुरी	ब्रिटन
५. प्रभाकर झा	फिजी
६. आर. एल. नारायण	मलेशिया
७. पी. पी.शुक्ला	रशिया
८. बालकृष्ण शेट्टी	बहारीन
९. विरेंद्र गुप्ता	द. आफ्रिका
१०. गुरूजितसिंग	इंडोनेशिया
११. डॉ. एस. जयशंकर	चीन
१२. आलोक प्रसाद	श्रीलंका
१३. देवव्रत शाह	इटली
१४. जे. भगवती	बेल्जिअम

१५. निरूपम सेन	संयुक्त राष्ट्र संघटना
१६.समशेर राणा	नेपाळ
१७. ज्ञानेश्वर मूळे	मालदिव
१८.सुधीर व्यास	जर्मनी
१९.एम. के. लोकेश	संयुक्त अरब अमिरत

इतर देशाचे भारतातील राजदूत

१. अमेरिकेचे भारतातील राजदूत	नॅन्सी पॉवेल
२. पाकिस्तानचे भारतातील राजदूत जलील	अब्बास जिलानी
३. बांगलादेशाचे भारतातील राजदूत	अहमद तारीक करीम
४. ब्रिटनचे भारतातील राजदूत	सर मायकेल अर्थर
५. ऑस्ट्रलियाचे भारतातील	राजदूत पीटर वर्गीस
६. चीनचे भारतातील राजदूत	जिओ किंग
७. नेपाळचे भारतातील राजदूत	आर. समशेर राणा
८. फ्रान्सचे भारतातील राजदूत	डॉमनिक गिरार्ड
९. पोर्तुगाल भारतातील राजदूत	जॉर्ज रोझाडी ऑली
१०. जपानचे भारतातील राजदूत	अकीताका सैकी
११. इटलीचे भारतातील राजदूत	जीयोकोमी र्जिन फेलिस

भारतीय लष्कराचे प्रमुख

१. सर्वोच्य सेनापती	प्रणव मुखर्जी
२. भूदल प्रमुख	विक्रम सिंग
३. हवाई दल प्रमुख	एन. ए. के. ब्राऊनी
४. नौदल प्रमुख	देवेंद्रकुमार जोशी

कांही राज्य व त्यांचे राज्यपाल

१. महाराष्ट्र	के. शंकरनारायणन्
२. ओरिसा	मुरलीधर भंडारे
३. राजस्थान	मार्गारिट अल्वा
४. कर्नाटक	हंसराज भारद्वाज
५. हरियाणा	जगन्नाथ पहाडिया
६. मध्यप्रदेश	रामनरेश यादव
७. उत्तर प्रदेश	बी. एल. जोशी
८. दिल्ली	तेजेंद्र खन्ना

९. मेघालय	डॉ. मुकूल संगमा
१०.आसाम	जानकी व. पटनाईक
११. पं. बंगाल	एम. के. नारायणन्
१२.जम्मू काश्मिर	न. एन. त्रहोरा
१३.मणिपूर	गुरबच्चन जगत
१४. मिझोराम	लालथन हावला
१५. त्रिपुरा	डॉ. डी. वाय. पाटील
१६. पॉडेचेरी	इक्बाल सिंग
१७. आंध्रप्रदेश	नरसिम्हन
१८. बिहार	देवानंद कुंबर
१९. गुजरात	डॉ. कमला बेनीवाल
२०. झारखंड	सईद अहमद
२१. तामिळनाडू	के. रोसय्या
२२. पंजाब, चंदीगड	शिवराज पाटील चाकूरकर
२३. उत्तराखंड	डॉ. अझीझ कुरेशी
२४. हिमाचल प्रदेश	उर्मिलासिंग
२५. गोवा	बी. वी. वांचू
२६. सिक्कीम	बी. पी. टसह
२७. छत्तीसगड	शेखर दत्त
२८. केरळ	हंसराज भारद्वाज (हंगामी)
२९. अरूणाचल प्रदेश	जे. जे. सिंग
३०. दादर नगरहवेली	नरेंद्र कुमार

दिव व दमन

३१. लक्षद्विप	जे. के. दादू

आंतरराष्ट्रीय संघटना व त्याचे प्रमुख

१. युनोचे महासचिव ८ वे (१ जानेवारी २००७ पासून)बान की मून (दक्षिण कोरिया) (दुसऱ्यांदा)

२. इंटर गव्हर्नमेंटल पॅनल फॉर क्लायमेट चेंजचे अध्यक्ष राजेंद्र कुमार पचोरी (भारतीय)

३. संयुक्त राष्ट्रसंघाचे प्रशासकीय प्रमुख विजय नंबीयार (भारत)

४. जागतिक बँकेचे अध्यक्ष : जिम याँग किम

५. जागतिक बँकेचे उपाध्यक्ष : अनिल सूद (भारतीय)

६. नामचे अध्यक्ष:
७. जागतीक आरोग्य संघटनेचे अध्यक्ष () : मागरिट चॅग (चीन)
८. जागतीक आरोग्य संघटनेचे उपाध्यक्ष (): रघूनाथ माशेलकर
९. जागतीक व्यापार संघटना () चे महासंचालक: पास्कल लॅमी (फ्रान्स)
१०.जागतीक व्यापार संघटना () चे उपमहासंचालक: हर्षुवर्धनसिंह (भारत)
११.चे अध्यक्ष: जिंग योंग के (चीन)
१२.युनिसेफचे अध्यक्ष: एन. बेनमेन (अमेरिका)
१३.(एशियन) चे अध्यक्ष: ओंग केंग चाँग (सिंगापूर)
१४. नाटोचे महासचिव: अंडर्स फोग रासमूसन
१५. सार्कचे महासचिव: अहमद सलीम
१६. युरोपीय महासंघाचे अध्यक्ष: टोनी ब्लेअर
१७. अशियाई विकास बँकेचे अध्यक्ष: गिल्बर्ट गिलौनी
१८. भारताचे युनोतील कायमचे प्रतिनिधी: हरदिप सिंह पुरी
१९. भारताचे () मधील कायमचे प्रतिनिधी: गोपाळ पिलई
२०.भारताचे युनोच्या निशस्त्रीकरण परिषदेचे कायमचे प्रतिनिधी: राकेश सुद
२१. आंतरराष्ट्रीय अणुउर्जा आयोगाचे अध्यक्ष: युकिओ यामीनो (जपान)
२२. सिटी बँक इन्टरनॅशनलचे सि. ई. ओ.: विक्रम पंडीत (भारत)

चित्रपटाशी संबंधीत पुरस्कार

१३ वा आयफा अवॉर्ड २०१२
इंटरनॅशनल इंडियन फिल्म ॲकॅडमी () तर्फे दिला जातो.

१. दिनांक ७ जुन २०१२ ते ९ जुन २०१२
२. ठिकाण: सिंगापूर इनडोअर स्टेडियम इस्टलॅन्ड कन्सर्ट हॉल, सिंगापूर
३. होस्ट: शाहीद कपूर, फरहान अख्तर
४. सर्वोत्कृष्ट चित्रपट: जिंदगी ना मिलेगा दोबारा
५. सर्वोत्कृष्ट दिग्दर्शक: झोया अख्तर (जिंदगी ना मिलेगी दोबारा)
६. सर्वोत्कृष्ट अभिनेता: रणवीर कपूर (रॉकस्टार)
७. सर्वोत्कृष्ट अभिनेत्री: विद्या बालन (द डर्टी पिक्चर)
८. सर्वोत्कृष्ट सहअभिनेता: फरहान अख्तर (जिंदगी ना मिलेगा दोबारा)
९. सर्वोत्कृष्ट सहअभिनेत्री: परिनिती चोपडा (लेडीज वर्चस रिकी बहल)
१०. सर्वोत्कृष्ट विनोदी अभिनेता: रितेश देशमुख (डबल धमाल)
११. सर्वोत्कृष्ट नकारार्थी कलाकार: प्रकाश झा (सिंघम)
१२. सर्वोत्कृष्ट पार्श्वगायक: मोहित चौहान (नादान परिंदे-रॉकस्टार)

१३. विशेष पुरस्कार: रमेश सिप्पी (पुरूष) व रेखा (महिला)

या पुरस्कार सोहळ्यामध्ये जिंदगी ना मिलेगी दोबारा या चित्रपटाने आघाडी घेत एकुण १४ पुरस्कार मिळवले तर त्या खालोखाल व डर्टी पिक्चर या चित्रपटास १० पुरस्कार मिळाले.

फिल्मफेअर पुरस्कार २०१२

१. सर्वोत्कृष्ट चित्रपट: जिंदगी ना मिलेगी दोबारा
२. सर्वोत्कृष्ट लोकप्रिय अभिनेता: रणवीर कपूर (रॉकस्टार)
३. सर्वोत्कृष्ट लोकप्रिय अभिनेत्री: विद्या बालन (द डर्टी पिक्चर)
४. सर्वोत्कृष्ट दिग्दर्शक: झोया अ्तर (जिंदगी ना मिलेगी दोबारा)
५. सर्वोत्कृष्ट सहाय्यक अभिनेता: फरकान अख्तर (जिंदगी ना मिलेगी दोबारा)
६. सर्वोत्कृष्ट अभिनेत्री: राणी मुखर्जी (ना वन किल्ड जेसिका)
७. सर्वोत्कृष्ट गीतकार: इरशाद कामिल (नादान परिंदे)
८. सर्वोत्कृष्ट पार्श्वगायक: मोहित चौहान (जो भी मै)
९. सर्वोत्कृष्ट पार्श्वगायिका: उषा उथाप आणि रेखा भारद्वाज (डार्लींग)
१०. सर्वोत्कृष्ट संगीतकार: ए. आर. रेहमान (रॉकस्टार)
११. फिल्मफेअर जीवनगौरव: अरूणा इरानी

आर. बी. आय. चे आतापर्यंतचे गव्हर्नर

अ.क्र.	गव्हर्नर नाव	कालावधी
१.	सर ओसबोर्न स्मिथ	१/४/३५ ते ३०/६/३७
२.	सर जेम्स टेलर	१/७/३७ ते १७/२/४३
३.	सर सी. डी. देशमुख	११/८/४३ ते ३०/६/४९
४.	सर बेनेगल रामाराऊ	१/७/४९ ते १४/१/५७
५.	के. जी. आंबेगावकर	१४/१/५७ ते २८/२/५७
६.	एच. वी.आर. आयंगर	१/३/५७ ते २८/२/६२
७.	पी. सी.भट्टाचार्य	१/३/६२ ते ३०/६/६७
८.	एल. के. झा	१/७/६७ ते ३/५/७०
९.	बी. एन. अदारकर	४/५/७० ते १५/६/७०
१०.	एस. जगन्नाथ	१६/६/७० ते १९/५/७५
११.	एन. सी. सेनगुप्ता	१९/५/७५ ते १९/८/७५
१२.	के. आर. पुरी	२०/८/७५ ते २/५/७७
१३.	एम. नरसिंम्हन	२/५/७७ ते ३०/११/७७
१४.	आय. जी. पटेल	१/१२/७७ ते १५/९/८२

१५.	डॉ. मनमोहन सिंह	१६/९/८२ ते १४/१/८५
१६.	ए. घोष	१५/१/८५ ते ४/२/८५
१७.	आर. एन. मल्होत्रा	४/२/८५ ते २२/१२/९०
१८.	एस. वेकंटरमन	२२/१२/९० ते २१/१२/९२
१९.	डॉ. सी. रंगराजन	२२/१२/९० ते २१/१२/९७
२०.	डॉ. विमल जाल्लन	२२/१२/९७ ते ६/९/२००३
२१.	डॉ. वाई. व्ही. रेड्डी	६/९/२००३ ते ५/९/२००८
२२.	डी. सुब्बाराव	५/९/२००८ ते आत्तापर्यंत

भारताचा अर्थसंकल्प

कालावधी	अर्थमंत्री	पंतप्रधान
१९४७-४९	आर. के. षणमुखम शेट्टी	जवाहरलाल नेहरू
१९४९-५१	जॉन मथाई	जवाहरलाल नेहरू
१९५१-५७	सी. डी. देशमुख	जवाहरलाल नेहरू
१९५७-५८	टी. टी. कृष्णम्माचारी	जवाहरलाल नेहरू
१९५८-५९	जवाहरलाल नेहरू	जवाहरलाल नेहरू
१९५९-६४	मोरारजी देसाई	जवाहरलाल नेहरू
१९६६-६७	टी. टी. कृष्णम्माचारी	लाल बहादुर शास्त्री
१९६६-६७	सचिंद्र चौधरी	इंदिरा गांधी
१९६७-७०	मोरारजी देसाई	इंदिरा गांधी
१९७०-७१	इंदिरा गांधी	इंदिरा गांधी
१९७१-७५	यशवंतराव चव्हाण	इंदिरा गांधी
१९७५-७७	सी. सुब्रमण्यम	इंदिरा गांधी
१९७७-७८	एच. एम. पटेल	मोरारजी देसाई
१९७९-८०	चरणसिंह	चरणसिंह
१९८०-८२	आर. व्यंकटरमन	इंदिरा गांधी
१९८२-८५	प्रणव मुखर्जी	इंदिरा गांधी
१९८५-८७	व्ही. पी. सिंग	राजीव गांधी
१९८७-८८	राजीव गांधी	राजीव गांधी
१९८८-८९	एन. डी. तिवारी	राजीव गांधी
१९८९-९०	शंकरराव चव्हाण	राजीव गांधी
१९९०-९१	मधु दंडवते	व्ही. पी. सिंह
१९९१-९२	यशवंत सिन्हा	चंद्रशेखर
१९९२-९६	मनमोहन सिंग	पी. व्ही. नरसिंहराव

१९९६-९८	पी. चिंदम्बरम	एच. डी. देवेगौडा व इंद्रकुमार गुजराल
१९९८-२००३	यशवंत सिन्हा	अटल बिहारी वाजपेयी
२००३-०४	जसवत सिंह	अटल बिहारी वाजपेयी
२००४-०९	पी. चिंदम्बरम	मनमोहन सिंग
२००९-१०	मनमोहन सिंग (अंतरिम)	मनमोहन सिंग
२००९-१०	प्रणव मुखर्जी (अंतिम)	मनमोहन सिंग
२०१०-१२	प्रणव मुखर्जी	मनमोहन सिंग
२०१२-१३	प्रणव मुखर्जी	मनमोहन सिंग

महाराष्ट्राचे मंत्रीमंडळ

अनु. कॅबिनेट मंत्रीखाते

१. मुख्यमंत्री: श्री. पृथ्वीराज दाजीसाहेब चव्हाण सामान्य प्रशासन विभाग, माहिती व जनसंपर्क, नगर विकास, गृहनिर्माण, गलिच्छवस्ती सुधारणा, झर दुरूस्ती व पुनर्बांधनी, नागरी जमीन कमाल धारणा, परिवहन, खनिकर्म, मराठी भाषा विभाग, विधी व न्याय, माजी सैनिकांचे कल्याण आणि इतर कोणत्याही मंत्र्यांना विवक्षितपणे नेमून न दिलेले विषय (काँग्रेस)

मंत्री:	खाते
२. नारायण राणे	उद्योग, बंदरे, रोजगार व स्वंयरोजगार (काँग्रेस)
३. छगन भुजबळ	सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) पर्यटन (राष्ट्रवादी)
४. आर. आर. पाटील	गृह (राष्ट्रवादी)
५. पतंगराव कदम	वने, मदत व पुनर्वसन, भूकंप पुनर्वसन (काँग्रेस)
६. शिवाजीराव मोघे	सामाजिक न्याय, विमुक्त भटक्या जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण व व्यसनमुक्ती कार्य (काँग्रेस)
७. राधाकृष्ण विखे-पाटील	कृषी आणि पणन (काँग्रेस)
८. जयंत पाटील	ग्रामविकास, अर्थ व नियोजन मंत्री (काँग्रेस)
९. हर्षवर्धन पाटील	सहकार, संसदीय कार्य (काँग्रेस)
१०. गणेश नाईक	उत्पादन शुल्क, अपारंपरिक ऊर्जा (राष्ट्रवादी)
११. बाळासाहेब थोरात	महसूल, खार जमीन (काँग्रेस)
१२. प्रा.लक्ष्मण ढोबळे	पाणीपुरवठा व स्वच्छता (राष्ट्रवादी)
१३. अनिल देशमुख	अन्न व नागरीपुरवठा, ग्राहक संरक्षण (राष्ट्रवादी)
१४.जयदत्त क्षीरसागर	सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) (राष्ट्रवादी)

१५. मनोहर नाईक	अन्न व औषध प्रशासन (राष्ट्रवादी)
१६. डॉ. विजयकुमार गावित	वैद्यकिय शिक्षण, फलोत्पादन (राष्ट्रवादी)
१७.सुनील तटकरे	जलसंपदा (कृष्णा खोरे-पाटबंधारे महामंडख वगळून) (राष्ट्रवादी)
१८.रामराजे नाईक-निंबाळकर	जलसंपदा (कृष्णा खोरे पाटबंधारे महामंडळ) (राष्ट्रवादी)
१९.बबनराव पाचपुते	आदिवासी विकास (राष्ट्रवादी)
२०.राजेश टोपे	उच्च व तंत्रशिक्षण, उर्जा मंत्री (राष्ट्रवादी)
२१.राजेंद्र दर्डा	शालेय शिक्षण (काँग्रेस)
२२.मोहम्मद आरिफ नसीम खान	वस्त्रोद्योग, अल्पसंख्यांक विकास औकाफ (काँग्रेस)
२३.सुरेश शेट्टी	सार्वजनिक आरोग्य, कुटुंब कल्याण व राजशिष्टाचार (काँग्रेस)
२४.हसन मुश्रीफ	कामगार आणि विशेष सहाय्य (राष्ट्रवादी)
२५.डॉ. नितीन राऊत	रोजगार हमी योजना, जलसंधारण (काँग्रेस)
२६.मधुकर चव्हाण	पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय (काँग्रेस)
२७. पद्कर वळवी	क्रीडाव युवक कल्याण (काँग्रेस)
२८. वर्षा गायकवाड	महिला व बाल विकास (काँग्रेस)
२९.संजय देवतळे	पर्यावरण, सांस्कृतिक कार्य (काँग्रेस)

राज्यमंत्री	खाते
१. रणजित कांबळे	पाणीपुरवठा आणि स्वच्छता, अन्न व नागरी पुरवठा, ग्राहक संरक्षण, पर्यटन आणि सार्वजनिक बांधकाम (काँग्रेस)
२. भास्कर जाधव	नगरविकास, वने, बंदरे, खार जमीन, संसदीय कार्य, क्रीडा व युवक कल्याण, माजी सैनिकांचे कल्याण, विधी व न्याय (राष्ट्रवादी)
३. प्रकाश सोळंके	महसूल, मदत व पुनर्वसन कार्य, भूकंप पुनर्वसन, सहाकार, पणन, वस्त्रोद्योग (राष्ट्रवादी)
४. सचिन अहिर	गृहनिर्माण, गलिच्छ वस्ती सुधारणा, घर दुरूस्ती, पुनर्बांधणी नागरी जमीन कमाल धोरण, उद्योग खनिकर्म, सामाजिक न्याय,

	पर्यावरण, विमुक्त भटक्या जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, व्यसनमुक्ती कार्य (राष्ट्रवादी)
५. फौजिया खान	सामान्य प्रशासन विभाग, माहिती व जनसंपर्क, सांस्कृतिक कार्य, राजशिष्टाचार, शालेय शिक्षण, महिला व बालविकास, सार्वजनिक आरोग्य, कुटुंब कल्याण आणि अल्पसंख्याक विकास (औकाफसह) (राष्ट्रवादी)
६. गुलाबराव देवकर	कृषी, पदमु, जलसंधारण, रोजगार हमी योजना, रोजगार व स्वयंरोजगार आणि परिवहन (राष्ट्रवादी)
७. सतेज ऊर्फ बंटी पाटील	गृह (शहरे, ग्रामीण), ग्रामविकास, अन्न व औषध प्रशासन (काँग्रेस)
८. राजेंद्र मुळक	वित्त व नियोजन, ऊर्जा जलसंपदा, संसदीय कार्य, उत्पादन शुल्क (काँग्रेस)
९. राजेंद्र गावित	आदिवासी विकास, कामगार, पाणलोट क्षेत्र विकास, फलोत्पादन (काँग्रेस)
१०.डी. पी. सावंत	वैद्यकीय शिक्षण, उच्च आणि तंत्रशिक्षण, विशेष साह्य, अपारंपरिक ऊर्जा (काँग्रेस)

महाराष्ट्रातील जिल्ह्याचे वैशिष्ट्ये

१. आदिवासींचा जिल्हा	: नंदूरबार
२. संस्कृत कवींचा जिल्हा	: नांदेड
३. कुस्तीगिरांचा जिल्हा	: कोल्हापूर
४. देवदेवळांचा जिल्हा	: बीड
५. शुरविरांचा जिल्हा	: सातारा
६. शिक्षणाचे माहेर घर	: पुणे
७. मिठागरांचा जिल्हा	: रायगड
८. गोंड राजाचा जिल्हा	: चंद्रपूर
९. संत्र्यांचा जिल्हा	: नागपूर
१०.ऊस कामगारांचा जिल्हा	: बीड
११.पांढऱ्या सोन्याचा जिल्हा	: यवतमाळ

महाराष्ट्रातील अष्टविनायक

१. विघ्नहर : ओझर (पुणे)
२. मयुरेश्वर : मोरगाव (पुणे)
३. चिंतामणी : थेऊर (पुणे)
४. गिरीजात्मक : लेण्याद्री (पुणे)
५. महागणपती : रांजणगांव (पुणे)
६. बल्लाळेश्वर : पाली (रायगड)
७. विनायक : महाड (रायगड)
८. सिद्धीविनायक : सिद्धटेक (अहमदनगर)

महाराष्ट्रातील महत्वाचे उच्चपदस्थ व्यक्ती

१. महाराष्ट्राचे राज्यपाल (सतरावे)	के. शंकरनारायणन्
२. राज्य नियोजन मंडळाचे अध्यक्ष	पृथ्वीराज चव्हाण
३. राज्य नियोजन मंडळाचे कार्यकारी उपाध्यक्ष	बाबासाहेब कुपेकर
४. विधानसभा अध्यक्ष	दिलीप वळसे पाटील (राष्ट्रवादी काँग्रेस)
५. विधानसभा अध्यक्ष	प्रा. वसंत पुरके
६. विधानपरिषद सभापती	शिवाजीराव देशमुख
७. विधानपरिषद उपसभापती	वसंत डावखरे
८. विधानसभा विरोधी पक्षनेता	एकनाथ खडसे (भाजप)
९. विधान परिषद विरोधी पक्षनेता	पांडुरंग फुंडकर (भाजप)
१०. महाराष्ट्र राज्याचे मुख्य सचिव	जे. के. बांटीया
११. महाराष्ट्राचे ॲडव्होकेट जनरल	रवी कदम
१२. मुंबई उच्च न्यायालयाचे मु.य न्यायाधीश	न्या. मोहीत शहा
१३. महाराष्ट्राचे पोलीस महासंचालक	संजीव दयाळ
१४. मुंबईचे पोलीस आयुक्त	अरूण पटनाईक
१५. राज्य निवडणूक आयुक्त	निला सत्यनारायण
१६. महाराष्ट्र राज्य सरकारचे सल्लागार	अजित निंबाळकर
१७. महाराष्ट्राचे लोकायुक्त	न्या. पुरूषोत्तम गायकवाड
१८.राज्याचे मुख्य निवडणूक अधिकारी	देवाशिष चक्रवर्ती
१९. महाराष्ट्राचे महालेखापाल	रघुविर सिंह

२०.राज्य मानवी हक्क आयोगाचे अध्यक्ष — न्या. रिझवान अहमद
२१.राज्य मागासवर्गीय आयोगाचे अध्यक्ष — न्या. बापट
२२. पश्चिम महाराष्ट्र वैधानिक विकास महामंडळाचे अध्यक्ष — उल्हास पवार

महाराष्ट्रातील महत्वपूर्ण घडामोडी (२०१२)

१. केंद्रीय मंत्री व महाराष्ट्राचे माजी मु.यमंत्री श्री. विलासरावजी देशमुख यांचे दि. १४.८.२०१२ रोजी यकृतच्या कॅन्सरमुळे दु:खद निधन झाले.
२. अशीयातील सेंट पिटर्सबर्ग या शहरात १ जुलै २०१२ रोजी इंटरनॅशनल युनीयन फॉर कॉन्झर्वेशन ऑफ नेचर () या समितीच्या बैठकीत पश्चिम घाटाला जागतीक वारसाचा दर्जा देण्यात आला.
३. आंतरराष्ट्रीय सहकार परिषद ६ व ७ जूलै २०१२ रोजी शिर्डी येथे पार झाले.
४. पहिल्या अखिल भारतीय संत साहित्य संमेलन ठिकाण नाशिक अध्यक्ष– सदांनद मोटे.
५. देशातील पहिला २०१२ मध्ये नागपूर शहरात आयोजित करण्यात आला होता.
६. नागपूर शहराला असे म्हटले जाते.
७. एश्वर्या पाटेकर हिला भूईशास्त्र या कविता संग्रहासाठी साहित्य अकादमी युवा पुरस्कार २०१२ प्राप्त झाला.
८. मान्सूनचा अचूक अंदाज वर्तविण्यात यावा यासाठी महाराष्ट्रात २०१२ साली मान्सून मिशन प्रकल्प राबविण्यात येणार आहे.

महाराष्ट्रातील लघू उद्योगासाठी प्रसिद्ध असलेले ठिकाण

१. हिमरू शाली : औरंगाबाद
२. पिताबंरी: येवले (नाशिक)
३. चादरी : सोलापूर
४. हातमाग उद्योग: भिवंडी व मालेगाव
५. पैठणी शालू : पैठण (औरंगाबाद)
६. साड्या व लुगडी : इचलकरंजी
७. सुती व रेशीम साड्या : नागपूर, अहमदनगर
८. रेशमी कापड : एकोंडी (भंडारा)

✓ राज्यशासनाने १ सप्टेंबर २०११ रोजी राज्याचे नवे वृक्ष पत

धोरण () जाहीर केले. या योजनेनुसार वृक्ष लागवड व किमान पाच वर्ष त्यांचे संगोपन केल्यास मिळणार आहे. या कार्ड धारकास शासन अशी आर्थिक मदत देईल. त्यासाठी सध्या २१ झाडे प्रमाणित करण्यात आली आहेत. त्यात प्रामुख्याने आंबा, बाभूळ, कडूनिंब, साग यांचा समावेश होतो.

* महाराष्ट्र पर्यटनाची राजधानी म्हणून औरंगाबाद शहराला दर्जा देण्यात आला.
* मार्च २०११ मध्ये महाराष्ट्राच्या आमदार विकास निधीत वाढ करून २.०० कोटी करण्यात आला आहे.
* १ जून २०११ रोजी महाराष्ट्राचे मंत्रीमंडळाचे राज्याच्या व्यसनमुक्ती धोरणास मंजूरी दिली.
* १४ एप्रिल २०११ रोजी स्था. स्व. संस्थामध्ये ५०% महिला आरक्षण विधयेकास महाराष्ट्र शासनाने मंजुरी दिली.
* महाराष्ट्रात नागझीरा: नवेगाव आणि बोर येथे २ नवीन व्याघ्र प्रकल्प मंजूर करण्यात आले. आता महाराष्ट्रात एकूण व्याघ्र प्रकल्प: ६.
* पत्रकारितेतील विशेष योगदानाबद्दल देण्यात येणारा लोकमान्य टिळक जीवन गौरव पुरस्कार (२०१०) कुमार केतकर यांना जाहीर.
* पहिले अखिल भारतीय मराठी लोककला संमेलन : सप्टेंबर २०१०. ठिकाण: मुंबई, अध्यक्ष: डॉ. प्रभाकर मांडे.
* संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियान हे महाराष्ट्र शासनाच्या पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभागामार्फत राबविले जाते.
* कोल्हापूर जिल्हा प्रशासनाने स्त्रीभूणहत्या रोखण्यासाठी तयार केलेल्या (सेव्ह दी बेबी गर्ल डॉट कॉम) या वेबसाईटला नॅसकॉम फाऊंडेशनचा उत्कृष्ट वेबसाईट प्राप्त झाला आहे.
* महात्मा गांधी राष्ट्रीय रोजगार हमी योजनेअंतर्गत उत्कृष्ट काम केल्याबद्दल केंद्र शासनाने महाराष्ट्रातील औरंगाबाद व गडचिरोली जिल्ह्यांचा गौरव केला.
* चंद्रपूर आणि गडचिरोली या दोन जिल्ह्यांसाठी गोंडवाना विद्यापीठ स्थापन करण्यास महाराष्ट्र शासनाने मान्यता दिली आहे. या विद्यापीठाचे मुख्यालय नागपूर विद्यापीठाचे उपकेंद्र असलेल्या गडचिरोली येथे स्थापन करण्यात येणार आहे.
* राज्य शासनाने स्वतंत्र मराठी भाषा विभाग स्थापन केला आहे. हा एक स्वतंत्र प्रशाकीय विभाग असून आता राज्यातील प्रशासकीय विभागांची संख्या २८ झाली आहे. या नवीन विभागामध्ये भाषा संचालनालय, राज्य मराठी विकास संख्या , महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोष निर्मिती या चार विभागांच्या

शासन स्तरावरील सर्व कामकाजाचे संनियंत्रण व समन्वय केला जाणार आहे.

* नवी दिल्ली इंदिरा गांधी क्रीडासंकुलात कुस्तीचे वेगळे दालन उघडण्यात आले आहे. या आधुनिक दालनाला १९५२ मध्ये हेलसिंकी येथील ऑलिम्पींकमध्ये कास्यपदक मिळविणारे खाशाबा दादासाहेब जाधव या महाराष्ट्रातील सातारा जिल्ह्यातील कुस्तीगीरांचे नाव देण्यर्ची आले आहे. ऑलिम्पीकमध्ये भारतासाठी पहिले व्यक्तिगत पदक मिळविणारी व्यक्ती म्हणजे खाशाबा जाधव होय.
* व्हीडीओ कॉन्फरंन्सिंगद्वारे जोडलेली राज्यातली पहिली जिल्हा परिषद: ठोण जिल्हा परिषद.
* संपूर्ण देशात एकूण २२ विज्ञान केंद्रे असून महाराष्ट्रात मुंबई व नागपूरनंतर सोलापूर येथे तिसरे विज्ञान केंद्र सुरू केले आहे.
* अनुशेषचा आढावा घेण्यासाठी डॉ. विजय केळकर यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापना केली आहे. सदस्य: डॉ. माधव चितळे, डॉ. अभय बंग.
* जर्मनीमध्ये म्युनीच येथे झालेल्या आंतरराष्ट्रीय स्पर्धेत ५० मीटर रायफल प्रोन प्रकरणात सुवर्णपदक मिळवून महाराष्ट्राची सुवर्णकन्या तेजस्विनी सावंत हीने कोल्हापूरची शान वाढवली.
* राज्याचे ई-गव्हर्नन्सचा मसुदा तयार करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने डॉ. विजय भाटकर यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन केली आहे.
* युनीक फीचर्स व अनुभव मासिकातर्फे आधुनिक तंत्रज्ञानाशी जवळीक साधत जानेवारी- २०११ मध्ये या वेबसाईटवर पहिले ई-मराठी साहित्य संमेलन भरविण्यात आले. अध्यक्ष: रत्नाकर मतकरी.
* आदर्श हाऊसिंग सोसायटी घोटाळ्याची चौकशी करण्यासाठी मुंबई उच्च न्यायालयाचे निवृत्त न्यायमूर्ती जे. ए. पटेल यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोग नेमण्यात आला आहे.

महाराष्ट्रातील विद्यापीठे व त्यांचे कुलगुरू

विद्यापीठ	स्थापना	सध्याचे कुलगुरू
१. मुंबई विद्यापीठ	१८५७	प्रा. राजन वेळूकर
२. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज विद्यापीठ, नागपूर	१९२५	डॉ. व्ही. एस. सकपाळ
३. पुणे विद्यापीठ	१९४८	डॉ. वासुदेव गाडे
४. एस.एन.डी.टी. महिला विद्यापीठ, मुंबई	१९४९-५०	डॉ. वसूधा कामत
५. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद	१९५८	डॉ. विजय पांढरीपाडे
६. शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर	१९६३	डॉ. एन. जे. पवार
७. म. फुले कृषी विद्यापीठ, राहुरी	१९६८	डॉ. तुकाराम मोरे
८. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ, अकोला	१९६९	डॉ. रविप्रकाश दाणी
९. मराठवाडा कृषी विद्यापीठ, परभणी	१९७२	डॉ. किशोर गोरे
१०. डॉ. बाळासाहेब सावंत कृषी विद्यापीठ, दापोली	१९७२	डॉ. किसन लवांदे
११. संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ	१९८३	डॉ. मोहन खेडकर
१२. य.च.म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक	१९८८	डॉ. आर. कृष्णकुमार
१३. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रज्ञान विद्यापीठ, लोणरे	१९८९	डॉ. आर. डी. मानकर
१४. उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव	१९८९	डॉ. सुधीर मेश्राम
१५. स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड	१९९४	डॉ. सर्जेराव निमसे
१६. आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक	१९९८	डॉ. अरूण जामकर
१७. पशु मत्स्यविज्ञान विद्यापीठ, नागपूर	२०००	डॉ. झगडे (प्र.)
१८. सोलापूर विद्यापीठ	२००४	डॉ. बाबासाहेब बंडगर
१९. संत कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, नागपूर	१९९७	डॉ. पी. टी. चहादे
२०. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे	१९८५	डॉ. दिपक टिळक
२१. भारती विद्यापीठ, पुणे (अभिमत)	१९६४	डॉ. शिवाजीराव कदम
२२. गोंडवण विद्यापीठ, गडचिरोली	२०१२	

विविध आयोग

क्र. संस्था	अध्यक्ष/सभापती/संचालक
१. राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाचे अध्यक्ष	– न्या. के. जी. बाळकृष्णन्
२. राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाचे अध्यक्ष	– न्या. एम. एन. राव
३. राष्ट्रीय सल्लागार समिती अध्यक्ष	– सोनिया गांधी
४. राष्ट्रीय अनुसुचित जमाती आयोगाचे अध्यक्ष	– श्रीमती उर्मिला सिंग
५. राष्ट्रीय महिला आयोगाच्या अध्यक्षा	– ममता शर्मा
६. राष्ट्रीय कामगार आयोगाचे अध्यक्ष	– रविंद्र वर्मा
७. शेतकऱ्यांसाठी राष्ट्रीय (कृषी) आयोगाचे अध्यक्ष	– डॉ. एम. एस. स्वामीनाथन
८. राष्ट्रीय अल्पसंख्याक आयोगाचे अध्यक्ष	– वजाहत हबीबुल्लाह
९. राष्ट्रीय वन आयोगाचे अध्यक्ष	– न्या. बी. एन. किरपाल
१०. निर्गुंवणूकीकरण आयोगाचे अध्यक्ष	– सी. व्ही. रामकृष्ण
११. केंद्रीय माहिती आयुक्त	– नित्यानंद मिश्रा
१२. नियोजन आयोगाचे अध्यक्ष	– डॉ. मनमोहन सिंग
१३. मुख्य निवडणूक आयुक्त	– एस. व्ही. संपत
१४. निवडणूक आयुक्त	– हरिशंकर ब्रह्मा
१५. कंट्रोलर अँड ऑडिटर जनरल	–विनोद रॉय
१६. केंद्रीय (कॅबिनेट) सचिव	– अजितकुमार सेठ
१७. परराष्ट्र सचिव	– रंजन मथाई
१८.राष्ट्रीय सुरक्षा सल्लागार व पंतप्रधानांचे (अंतर्गत सुरक्षा) सल्लागार	– शिवशंकर मेनन
१९. केंद्रीय गृह सचिव	– आर. के. सिंग
२०. केंद्रीय वित्त सचिव	– सुनिल मित्रा
२१. राष्ट्रीय सुरक्षा उपसल्लागार	– विजय नांबियार
२२.सी.बी. आय.चे संचालक	– अमर प्रताप सिंग
२३. रिसर्च अँड ॲनालिसिसचे () संचालक	– संजीव त्रिपाठी
२४. सीमा सुरक्षा दलाचे () महासंचालक	– के. विजय कुमार
२५. इंटेलिजन्स ब्युरो () संचालक	– नेहचल संधू
२६. एन.सी.सी. () चे महासंचालक	– प्रकाशसींह चौधरी
२७.चीफ व्हिजिलन्स कमिशनर	– प्रत्युष सिन्हा
२८. केंद्र सरकारचे प्रमुख वैज्ञानिक सल्लागार	– डॉ. आर चिदंबरम
२९. डीआरडीओचे सचिव	– व्हि. के. सारस्वत
३०. सी.एस.आय.आर.चे अध्यक्ष	डॉ. समीर ब्रम्हचारी

३१. अणुशक्ती आयोगाचे अध्यक्ष – रतनकुमार सिन्हा
३२. अवकाश आयोग व इस्त्रोचे अध्यक्ष – के. राधाकृष्णन
३३.जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठाचे कुलगुरू – प्रा. बी. बी. भट्टाचार्या
३४.एनसीईआरटी चे अध्यक्ष – प्रा. कृष्ण कुमार
३५. इंदिरा गांधी मुक्त विद्यापीठाचे () कुलगुरू – प्रा. राजशेखरन पिल्ले
३६. सीबीएसई () चे अध्यक्ष – विपीन जोशी
३७. भारतीय साहित्य अकादमीचे अध्यक्ष – गोपीचंद नारंग
३८. संगीत नाटक अकादमीचे अध्यक्ष – रामनिवास मिर्धा
३९. इंडियन कौन्सिल ऑफ सोशल सायन्सेस रिसर्च () चे अध्यक्ष – अँड्रे बेटेली
४०. केंद्रीय प्रदुषण नियंत्रण मंडळाचे अध्यक्ष () – व्ही. राजगोपालन
४१. यु.एन.आय.चे अध्यक्ष () – रविंद्र कुमार
४२. आकाशवाणीचे महासंचालक – ब्रिजेश्वर सिंग
४३. दूरदर्शनचे महासंचालक – एल. डी. मंडलोई
४४. एमटीएनएलचे () अध्यक्ष – आर. एस.पी. सिन्हा
४५. व्हीएसएनएलचे अध्यक्ष – सुबोध भार्गव
४६. बाल चित्रपट सोसायटीच्या अध्यक्षा – नंदिता दास
४७. सेन्सॉर बोर्डाच्या अध्यक्षा – लीला सॅमसन
४८. नॅशनल डेअरी डेव्हलपमेंट बोर्डाच्या अध्यक्षा – डॉ. अमृता पटेल
४९. भारतीय अन्न महामंडळाचे () अध्यक्ष – श्रीमती सरोज मलीक
५०. भारत हेवी इलेक्ट्रिक लिमिटेडचे () सीएमडी – के. रवीकुमार
५१. आर.बी.आय. चे गव्हर्नर – डॉ. डी. सुब्बाराव
५२. एस.बी.आय. चे अध्यक्ष – प्रदीप चौधरी
५३. आय.डी.बी.आय.चे चेअरमन – आर. एम. मल्ला
५४. यु.टी.आय. ॲसेट मॅनेजमेंट कंपनी चे अध्यक्ष – आर. एच. पाटील
५५. सेबीचे () अध्यक्ष – यु. के. सिन्हा
५६. भारतीय आयुर्विमा महामंडळ () चे अध्यक्ष – दिनेशकुमार मेहरोत्रा
५७. जी.आय.सी. () चे अध्यक्ष – अशोक रॉय
५८. नॅशनल हायवे ॲथॉरिटीचे अध्यक्ष – संतोष नौटीयाल
५९. दिल्ली मेट्रो रेल्वे कॉर्पोरेशन () व्यवस्थापकीय संचालक – मंगू सिंह
६०. अखिल भारतीय क्रीडापरिषदेचे अध्यक्ष – विजयकुमार मल्होत्रा
६१. इंडियन ऑलिंपिक असोसिएशनचे अध्यक्ष – सुरेश कलमाडी
६२. राष्ट्रीय बाल हक्क आयोगाच्या अध्यक्षा – डॉ. शांता सिन्हा

६३. युनोच्या नि:शस्त्रीकरण परिषदेत भारताचे कायमचे प्रतिनिधी –राकेश सुद

६४. भारतीय इतिहास परिषदेचे चेअरमन – प्रा. डी. एन. त्रिपाठी

६५. राष्ट्रीय सुरक्षा परिषदेचे महासचिव – विजय नम्बियार

६६. इंटरपोलचे अध्यक्ष – उमाशंकर मिश्रा

६७. नॅक () चे अध्यक्ष – गोवर्धन मेहता

६८.राष्ट्रीय वैज्ञानिक संघटनेचे अध्यक्ष – डॉ. रघुनाथ माशेलकर

६९. भारताचे () तील कायमचे प्रतिनिधी – गोपाळ पिलाई

७०. राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाचे अध्यक्ष – सॅम पित्रोदा

७१. २५ वर्षाच्या कृषीक्रांती आराखड्याचे अध्यक्ष – डॉ. एम. एस. स्वामीनाथन

७२. प्रेस ट्रस्ट ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष – व्हि. के. चोप्रा

७३. राष्ट्रीय अल्पसंख्याक विकास व पत महामंडळ अध्यक्ष – न्या. एम. हिदातुल्ला खान

७४. संघ लोकसेवा आयोगाचे () अध्यक्ष – प्रो. अग्रवाल

७५. काँग्रेस संसदीय पक्षाच्या अध्यक्षा – सोनिया गांधी

७६. भाजप संसदीय पक्षाचे अध्यक्ष – नितीन गडकरी

७७. अकराव्या नियोजन आयोगाचे उपाध्यक्ष – मॉंटेकसिंग अहलुवालिया

७८. विद्यापीठ अनुदान आयोग () – प्रा. वेद प्रकाश

७९. संरक्षण सचिव – प्रदिप कुमार

८०. यु.टी.आय.चे अध्यक्ष – डॉ. पी. जे. नायर

महाराष्ट्रातील प्रमुख नदयांचे संगम

नदयांचे संगम	ठिकाण
कृष्णा–कोयना	कराड
कृष्णा–वेण्णा	माहुली
कृष्णा–वारणा	हरिपूर
वेण्णा–वर्धा	वर्धा (सांगवी)
कृष्णा–पंचगंगा	नरसोबाची वाडी
गोदावरी–प्राणहिता	सिरोंचा
गोदावरी–प्रवरा	टोके
तापी–पांझरा	मुडावद (धुळे)
तापी–पूर्णा	चांगदेव

भारत विशेष

१. अंक्षाक्ष: ८०.४ उत्तर ते ३७०.६ उत्तर
२. रेखांक्ष: ६८०.७ पूर्व ते ९७०.२५ पूर्व
३. क्षेत्रफळ: ३२,८७,२६३ चौ. कि. मी (जगात ७ वा क्रमांक)
४. दक्षिण-उत्तर विस्तार ३२१४ कि. मी.
५. पूर्व-पश्चिम विस्तार २९३३ कि. मी.
६. भारताची भूसीमा १५,२०० कि. मी.
७. भारताच्या मुख्य भूमीस लाभलेला समुद्रकिनारा ६१०० कि. मी.
८. भूमी, अंदमान निकोबार व लक्षद्विप बेटे मिळून समुद्रकिनारा ७५१७ कि. मी.

भारतीय नदी प्रणाली

नदी	प्रवाह	उमगस्थान	लांबी	उपनद्या
सिंधू	पश्चिमेकडे	मानससरोवर	२९००	झेलम, सतलज, रावी, चिनाब, बियास
गंगा	पूर्वेकडे	गंगोत्री	२५१०	यमुना, शोण, दामोदर, सुभानगिरी, धानाशिरी, घाग्रा
ब्रम्हपुत्रा	पूर्वेकडे	मानससरोवर	२५००	मानस, भूरी, दिहिंग
नर्मदा	पश्चिमेकडे	अमरकंटक	१२९०	दूधी, शक्कर, तवा, बंजार
साबरमती	दक्षिणेकडे	अरवली पर्वत	४००	मही

भारतातील अणुविदयुत प्रकल्प

राज्य	प्रकल्प
कर्नाटक	कैत्रा
तामिळनाडू	कल्पकम, कुंडा कुलम
राजस्थान	रावतभाटा
गुजरात	काक्र पारा (सुरत)
उत्तर प्रदेश	नरोरा
महाराष्ट्र	तारापूर, उमरेड

महाराष्ट्रच्या राष्ट्रीय घडामोडी

१. ४ जी सेवा सर्वप्रथम कोलकत्ता येथे कंपनीने सुरू केली आहे.
२. केंद्रसरकारने ७१ ठिकाणी विशेष न्यायालय स्थापन करण्याचे ठरविले आहे. त्यापैकी महाराष्ट्रात ६.
३. २०१२ हे वर्ष गणितज्ञ श्रीनिवासन रामानुजन यांचा १२५ वा

जयंती वर्ष राष्ट्रीय गणित वर्ष म्हणून केंद्र शासनाने जाहीर केले आहे.

४. श्रीनिवासन रामानुजन यांचा जन्म दिवस २२ डिसेंबर हा राष्ट्रीय गणित दिवस म्हणून साजरा केला जाणार आहे.

५. रामानुजत यांचा चरित्र ग्रंथ ए मॅन हु न्यू इंन्फीनीटी लेखक- प्रो. राबर्ट कॅनिगेल.

६. पोलियो परिषद-२०१२ स्थळ-नवी दिल्ली ने १२ जानेवारी, २०१२ रोजी भारतास पोलियो मुक्त देश म्हणून घोषित केले आहे.

७. भारतातील सर्वाधिक इंटरनेटचा वापर करणारे शहर १) मुंबई २) दिल्ली ३) कोलकत्ता

८. तामिळनाडू मध्ये विधानपरिषद स्थापन करण्यासाठी संसदेने मे २०१० मध्ये विधेयक पारीत केले. त्यानुसार तामिळनाडूचे सभागृह द्वीगृही होणार असून लवकरच तेथे विधानपरिषद स्थापन होणार आहे.

द्विगृही सभागृह असणारे तामिळनाडू हे ७ वे राज्य होईल. पूर्वीचे सहा राज्ये:

१) महाराष्ट्र २) उत्तर प्रदेश ३) बिहार ४) जम्मू काश्मीर ५) कर्नाटक ६) आंध्र प्रदेश

९. जयपूर मधील जंतर-मंतर या वेधशाळेचा जागतिक वारसा यादीत समावेश केला आहे.

१०.प्रियंका चोप्रा ..... ची भारतातील राष्ट्रीय ॲम्बॅसडर बनली.

११.२००२ च्या ८६ व्या घटनादुरूस्तीन्वये अनुच्छेद २१(अ) मध्ये प्राथमिक शिक्षणाच्या मूलभूत हक्काचा समावेश केला गेला. त्यानुसार ६ ते १४ वयोगटातील सर्व बालकांना मोफत व सक्तीचे शिक्षण देणारा कायदा १ एप्रिल २०१० पासून लागू झाला.

१२.आण्विक दायित्व विधेयक दि. २५ ऑगस्ट २०१० रोजी लोकसभेत मंजूर करण्यात आले.

१३.भारतातील वनाखालील क्षेत्र २ कोटी हेक्टर ने वाढविण्याच्या दृष्टीने राष्ट्रीय हरित भारत अभियान भारतात राबविले जाणार आहे. त्यासाठी पुढील दहा वर्षात ४४ हजार कोटी रू. ची तरतूद केली जाणार आहे.

१४.२३ जून ते २७ जून २०१० दरम्यान पहिले जागतिक अभिजात तामिळ संमेलन कोइमतूर येथे संपन्न झाले.

१५.२०१०-११ हे भारतीय नियंत्रक व महालेखापरिक्षक (कॅग) संघटनेचे शतकोत्तर सुवर्णमहोत्सवी (१५० वर्ष) आहे.

१६.केंद्रिय पर्यावरण व वन मंत्री जयराम रमेश यांनी गोड्यापाण्यातील डॉल्फीनला राष्ट्रीय जलचर प्राणी म्हणून घोषीत केले.

१७.मुस्लिमांना शासकीय नोकऱ्यात व शैक्षणिक संस्थात ५%

आरक्षण देणारे राज्य– आंध्रप्रदेश

१८.केंद्र सरकारने नुकतेच तेलगू व कन्नड भाषेला अभिजात भाषेचा दर्जा दिला. आता अभिजात भाषेचा दर्जा असणाऱ्या एकूण ४ भाषा झाल्या. (१ संस्कृत २ तमिळ)

आंतरराष्ट्रीय पुरस्कार

नोबेल पुरस्कार

१. १९०१ पासून या पुरस्काराची सुरूवात झाली.

२. स्वीडीश शास्त्रज्ञ आल्फ्रेड नोबेल यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ नोबेल फाऊंडेशनच्या वतीने हा पुरस्कार दिला जातो.

३. भौतिक, रसायन, वैद्यकशास्त्र, साहित्य व शांतता या क्षेत्रासाठी हा पुरस्कार सुरूवातीस दिला जायचा १९६८ पासून अर्थशास्त्र विषयालाही हा पुरस्कार दिला जातो.

४. दरवर्षी ऑक्टोंबर महिन्यात हे पुरस्कार जाहीर होतात व १० डिसेंबर रोजी स्वीडन देशात वितरण केले जाते.

५. स्वरूप: १० लाख डॉलर रोख व सुवर्णपदक.

साहित्याचे नोबेल

१. २०११– थॉमस स्ट्रॉमर (स्वीडन कवी)

२. २०१०– मारीयो योसा (पेरू) समग्र साहित्यासाठी गाजलेली कांदबरी–

३. २००९–हॅर्टा म्यूलर

गाजलेल्या कांदबऱ्या: वार, द जायंटस्, द बुक ऑफ फाइट्स.

शांततेचा नोबेल

१. २०११–श्रीमती ऍलेना सिहलेस (लायबेरियाचे राष्ट्रपती), लियमा ग्बोवि (लायबेरिया) व श्रीमती तव्वकूल करमान (येमेन).

२. २०१०– लिय् साववो (चीन) चीन मधील मुलभूत मानवी हक्कांचा पायम्री विरोधात अहिंसेच्या मार्गाने लढा देणारा बंडखोर नेता.

३. २००९– बराक ओबामा (अमेरिकेचे अध्यक्ष) आंतरराष्ट्रीय पातळीवर सामंजस्य व बहुध्रुवीय सत्ता निर्मितीसाठी प्रयत्न.

४. २००८– मार्ती अहतिसारी (फीनलंडचे माजी अध्यक्ष) कोसोवापासून इंडोनेशियापर्यंत अनेक प्रांतातील संघर्ष शांत करण्यासाठी प्रयत्न.

भौतिकशास्त्राचे नोबेल

१. २०११– सॅल पर्लमोटार, ॲडम रोस व ब्राईन स्टीमइट (अमेरिका) विश्वाच्या प्रसारणा च्या संशोधनासाठी.

२. २०१०– आंद्रे जेईम, कान्स्टेनटिन नोव्होसेलॉव्ह (रशिया) इलेक्ट्रानिक क्षेत्रात महत्वाचा ग्राफेन वर संशोधन.

३. २००९– १) कार्ल्स कावो (चीन) २) विलार्ड बॉईल (कॅनडा) ३) जार्ज स्मिथ (अमेरिका) संदेशवहनासाठी उपयुक्त फायबर ऑप्टीकचा शोध.

रसायनशास्त्राचे नोबेल

१. २०११– डॅम शेषमन (इस्त्राईल)क्वॉसी क्रीस्टल च्या संशोधनाबद्दल

२. २०१०– रिचर्ड हेक (अमेरिका), ईसी नेगीशी, अकिरा सुक्षुकी (जपान), औषध निर्माण शास्त्र व इलेक्ट्रॉनिक या दोन क्षेत्रात अमूलाग्र बदल घडविणारी रासायनिक प्रक्रियेचा शोध.

३. २००९– १) डॉ. वेंकटरमण रामकृष्णन (इंग्लंड) (भारतीय वंशाचे) २) थॉमस सीत्झ (अमेरिका) ३) अदा योनाथ (इस्त्राईल) पेशीतील प्रथिने मधील रायबोसोमच्या रचना व कार्याबद्दल.

४. २००८– १) ओसामू शिमोमुरा (जपान) २) मार्टीन शाल्फी (अमेरीका) ३) रॉजर सिएन (अमेरिका) ग्रीन फ्युरोसंट प्रोटीन () च्या शोधासाठी

वैद्यकशास्त्राचे नोबेल

१. २०११– रूस बटलर (अमेरिका), ज्यूल हाफमन (फ्रान्स) व राल्फ स्टाईनमन (कॅनडा) नैसर्गिक प्रतिकार शक्तीच्या संशोधनाबद्दल.

२. २०१०–डॉ. रॉबर्ट एडवर्ड (ब्रिटन) टेस्ट ट्युब तंत्रज्ञानाचा जनक.

३. २००९– १)एलिझाबेत ब्लॅकबर्न (अमेरिका) २) करॉल ग्रेडर (अमेरिका) ३) जॅक जेस्टॉक (अमेरिका).

पेशीतील गुणसुत्रांना सतत तरूण ठेवणाऱ्या विकराचा शोध.

अर्थशास्त्राचे नोबेल

१. २०११– थॉमस सारजेंट व ख्रिस्तोफर सिम्स् (अमेरिका) स्थूल अर्थशास्त्र व शासनाचे धोरण यांच्यातील संबंधाचे संशोधन.

२. २०१०– १. पीटर डायमंड, २. डेल मॉर्टेन्सन (अमेरिका) व ३. साक्रियट ख्रिस्तोफर–पीसाराईडस् (ब्रिटीश). आर्थीक धोरणांचा बेरोजगारीवर कसा परिणाम होऊ शकतो हे स्पष्ट करणारे सिद्धांतासाठी.

३. २००९– १. ऐलीनॉर ऑस्ट्रॉय, २. ऑलीव्हर विल्यम्सन (अमेरिका) आर्थीक प्रशासन या विषयातील संशोधना बद्दल.

४. २००८– पॉल क्रुगमन. रॉजर पेअरसन (अमेरिका)
५. २००७– लिओनिद हर्वीक (अमेरिका), ट्रेरिक मसकिन (अमेरिका), रॉजर पेअरसन (अमेरिका).
६. २००६– डॉ. एडमंड ऐस्. फेल्प्स (अमेरिका). बचत, भांडवलनिर्मीती व महागाई या विषयांवरील चिंतनाबद्दल हा पुरस्कार देण्यात आला.

भारत व नोबेल पुरस्कार

आत्तापर्यंत एकुण ६ भारतीय व दोन भारतीय मूळ वंशाच्या व्यक्तिला हा पुरस्कार प्राप्त झाला आहे.

१. रविंद्रनाथ टागोर– १९१३ सालचा नोबेल, गीतांजली काव्यसंग्रहाबद्दल.
२. डॉ. सी. व्ही. रमण– १९३०, भौतिकशास्त्र–रामण इफेक्ट बद्दल.
३. डॉ. हरगोविंद खुर्राना– १९६९, वैद्यकशास्त्र–सिंथेटीक जीन्सचा शोध
४. मदर तेरेसा–१९७९, शांततेचे नोबेल
५. डॉ. एस. चंद्रशेखर – १९८३, भौतिकशास्त्र – चंद्रशेखर लिमीट.
६. डॉ. अमर्त्य सेन– १९९८, अर्थशास्त्र– कल्याणकारी अर्थशास्त्र अर्थशास्त्राचे नोबेल मिळवणारे पहिले आशियाई.
७. विद्याधर नायपॉल (मुळ भारतीय वंशाचे)–२००१, साहित्याचे नोबेल
८. डॉ. वेंकटरमण राधाकृष्णन (मुळ भारतीय वंशाचे)–२००९, रसायनशास्त्र

रेमन मॅगसेसे पुरस्कार

१. फिलीपाईन्स देशाचे लोकप्रिय अध्यक्ष रेमन मॅगसेसे यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ १९५८ पासून हा पुरस्कार दिला जातो.
२. पत्रकारिता, साहित्य, सामाजिक नेतृत्व, सार्वजनिक सेवा या क्षेत्रातील केवळ आशियाई व्यक्तिला हा पुरस्कार दिला जातो.
३. हा पुरस्कार आशियातील नोबेल पुरस्कार म्हणून ओळखला जातो.
४. ३१ ऑगस्ट या मॅगसेसे यांच्या जन्मदिनी दरवर्षी या पुरस्काराचे वितरण मनीला या ठिकाणी केले जाते.
५. स्वरूप: ५० हजार डॉलर व सुवर्णपदक.
६. पहिला रेमन मॅगसेसे पुरस्कार: १९५८–आचार्य विनोबा भावे.

२०११–निलिमा मिश्रा, महाराष्ट्र (ग्रामीण विकास), हरिष हंडे (सौर ऊर्जा तंत्रज्ञान)

२०१२– फुलन देई फान्सीस (तामिळनाडू), ग्रामीण महिला सबलीकरण
२०१०– व्हुबो डायशान (चीन) २००९– दीप जोशी (प्रदान संस्थेचे संस्थापक)
२००८– डॉ. प्रकाश आमटे व डॉ. मंदाकिनी आमटे

२००७- पी. साईनाथ (पत्रकारीता क्षेत्रासाठी)
२००६- अरविंद केजरीवाल (परीवर्तन संघटनेचे संस्थापक)
२००५- डॉ. व्ही. शांता (कर्करोगाचे संशोधन)

पुलीत्झर पुरस्कार

१. पत्रकारिता व साहित्य क्षेत्रातील अमेरिकेतील सर्वोच्च पुरस्कार.
२. जोसेफ पुलीत्झर या प्रकाशकाच्या नावाने १९१७ पासून दिला जातो.
३. स्वरूप: ५००० डॉलर्स
४. २००७ सालचा पुरस्कार - वॉलस्ट्रीट जनरल
५. २००६- टाइम्स पिकायन (न्यु आर्लीन्स्)-सम हेरॉल्ड (मिसीफी)
६. २००५- सालचा पुरस्कार- लॉस एंजेल्स टाईम.
७. २०१२- फिलाडेल्फीया इन्क्यारर
८. २०११-लॉस एंजिल्स टाईम्स
९. २०१०-द वॉशिंग्टन पोस्ट
१०. २००९- न्युयॉर्क टाइम्स
११. २००८- द वॉशिंग्टन टाईम्स

बुकर पारितोषीक

१. इंग्रजी साहित्यात उत्कृष्ट लेखनाबद्दल हा पुरस्कार दिला जातो.
२. इंग्लंडमधील साहित्य क्षेत्रातला सर्वोच्च पुरस्कार १९६९ पासून दिला जातो.
३. स्वरूप: ५० हजार पौंड
४. २०११-ज्युलियन बार्न्स (दी सेन्स ऑफ ॲन एन्डींग)
५. २०१०-हावर्ड जेकबसन (ब्रिटीश) (फिंकलर क्वैशन)विनोदी कादंबरी
६. २००९- हिलरी मँटेल (ब्रिटीश) (वुल्फ हॉल)
७. २००८- अरविंद अडिगा (द व्हाईट टायगर)
८. २००७- ॲन इनराईट (आयरीश) (द गॅदरीन)
९. २००६-किरण देसाई (भारत) (पुस्तक- द इनहेरिटन्स ऑफ लॉस)
१०. १९९७- साली भारतीय लेखीका अरूंधती यांना द गॉड ऑफ स्मॉल थिंगज् या पुस्तकासाठी हा पुरस्कार दिला गेला होता.

१५ वी जनगणना २०११

३१ मार्च २०११ रोजी जनगणना आयुक्त सी. चंद्रमौली आणि केंद्रीय गृहसचिव जी.के. पिल्लई यांनी भारताच्या १५ व्या जनगणनेची अंतिम(Provisional) निष्कर्ष जाहीर केले.

- राज्याचे जनगणना प्रमुख – रणजीत सिंह देओल
- जनगणनेचे घोषवाक्य – Our Sensus, Our Future
- जनगणनेचे शुभंकर – (Logo) एक जनगणना करणारी महिला
- १५ वी जनगणना १८ भाषांमध्ये आणि २ टप्प्यांत पार पडली.
- जनगणनेचा सुरूवात आणि शेवट – १ एप्रिल २०१० ते २८ फेब्रुवारी २०११
- सहभागी– देशातील ३५ राज्ये व केंद्र शासित प्रदेशातील ६४० जिल्हे, ५,७६७ तालुके, ७७४२ शहरे, ६ लाख गावे.
- महाराष्ट्रात २००१–२०११ या दशकातील लोकसंख्या वाढ १५.९९ टक्के इतकी झाली असून देशात महाराष्ट्राचा २१ वा क्रमांक लागतो.
- भारताची पहिली जनगणना– १८७२ (लॉर्ड मेओ)
- स्वतंत्र भारताची पहिली जनगणना – १९५१
- २०११ वी जनगणना ही स्वातंत्र्यावर ७ वी आणि एकूण १५ जनगणना आहे.
- २०३० पर्यंत भारताची लोकसंख्या १ अब्ज ४० कोटींपर्यंत जाण्याचा अंदाज.
- जगात चीन (१९.४%) नंतर भारताचा (१७.५%) दुसरा क्रमांक लागतो.
- १९११–२१ या दशकाच्या नंतर २००१–२०११ या दशकात प्रथमच लोकसंख्या वृध्दीत घट झाली.
- राष्ट्रीय स्तरावर २००१ च्या जनगणनेच्या तुलनेत स्त्री–पुरूष प्रमाणात ७% वाढ
- १५ व्या लोकसंख्येसाठी २२,००० कोटी खर्च आला.
- जम्मू–काश्मीरमध्ये पाकव्याप्त काश्मीर भागात जनगणना करण्यात आली नाही.
- १९९१–२००१ व २००१–११ या दशकांत लोकसंख्या वाढीचा दर उणे ३.९०%

भारतात दशलक्ष शहरांची संख्या – २७

महाराष्ट्रातील	अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती
लोकसंख्या	०.९९ (कोटी)	०.८६ (कोटी)
लोक.टक्केवारी	१०.२	८.९
लिंग प्रमाण	९५२	९७३
शहरी लोकसंख्या	३८.३%	१२.७%
साक्षरता	७१.९%	५५.२%

भारत – सामाजिक व आर्थिक निर्देशांक

निर्देशांक	भारत	महाराष्ट्र	तुलनात्मक राज्ये	
			सर्वाधिक	सर्वात कमी
भौगोलिक क्षेत्र (चौ. की.)	३२.८७ लाख	३.०८ लाख	राजस्थान	गोवा (चौ.कि.)
लोकसंख्या	१२१.०१ कोटी	११.२३ कोटी	उत्तर प्रदेश १९.९५ कोटी	लक्षद्वीप ६० लाख
लोकसंख्या घनता	३८२	३६५	बिहार (११०२)	अरूणाचल प्रदेश (१७)
नागरी लोकसंख्या (२००१)	२७.८२%	४२.४३%	तामिळनाडू (४४%)	हिमाचल प्रदेश (९.८०%)
लोकसंख्यांची दशकातील वाढ	१७.६४%	१५.९९%	नागालँड (६४%)	केरळ (४.८६%)
स्त्री-पुरूष प्रमाण	९४०	९२५	केरळ १०८४)	हरियाणा (८७७)
जन्मदर (२०११)	२२.२२%	१८%	बिहार (३०%)	मणिपूर (१४%)
मृत्यूदर (२०११)	७.२%	६.५%	मध्यप्रदेश	मणिपूर
बालमृत्यू दर (२०११)	४७%	२८ %	उत्तरप्रदेश (६२)	गोवा (१०)
एकूण साक्षरता	७४.४%	८२.९१%	केरळ (९३.९१)	बिहार (६३.८२)
पुरूष साक्षरता	८२.१४%	८९.८२%	केरळ (९४.२४)	बिहार (५९.६८)
महिला साक्षरता	६५.४६%	७५.४८%	केरळ (९१.२८)	राजस्थान (५२.८६)
दारिद्रय रेषेखालील प्रमाण (BPL)	२७.५%	३०.७%	ओरिसा	जम्मू काश्मीर
दरडोई उत्पन्न (२०११-१२)	६०,३४९ रू.	८७,६६८ रू.	गोवा १,३५,८१८रू.	

महाराष्ट्र – सामाजिक व आर्थिक निर्देशांक

निर्देशांक	महाराष्ट्र	तुलनात्मक जिल्हे	
		सर्वाधिक	सर्वात कमी
१) भौगोलिक क्षेत्र (चौ. कि.)	३.०८ लाख	अहमदनगर	मुंबई शहर
२) लोकसंख्या	११.२३ कोटी	ठाणे (१.१०कोटी)	सिंधुदुर्ग (८.४० लाख)
३) लोकसंख्या घनता	३६५	मुंबई उपनगर (२०९२५)	गडचिरोली (७४)
४) नागरी लोकसंख्या	४५.२३	मुंबई शहर	गडचिरोली
५) स्त्री-पुरूष प्रमाण	९२५	रत्नागिरी(११२३)	मुंबई शहर (८३८)
६) एकूण साक्षरता	९२.९१	मुंबई उपनगरे(९०.९%)	नंदूरबार (६३.०४%)
७) जन्मदर(२०११)	१८.१		
८) मृत्यूदर(२०११)	६.५		
९) बालमृत्यू दर(२०११)	२८		
१०) दरडोई उत्पन्न (२०११-१२)	८७,६८६-रू	मुंबई शहर (१.४१,१३८/-रू.)	गडचिरोली (४३,०५८/-रू.)

- घनता सर्वाधिक : मुंबई उ.-२०९२५, मुंबई श. -२०,०३८, ठाणे-११५७
  सर्वात कमी घनता : गडचिरोली - ७४, सिंधुदुर्ग - १६३, चंद्रपूर - १९२, रत्नागिरी - १९६
- ० ते ६ वयोगटातील लिंग गुणोत्तर : महाराष्ट्र - ८८३ (भारत-९१४)
  सर्वात कमी : बीड - ८०१ सर्वाधिक : गडचिरोली - ९५०
- स्त्री - पुरूष प्रमाण - महाराष्ट्र : २०११ - ९२५ + ३
  भारत : २०११ - ९४० + ७,

महाराष्ट्र स्त्री पुरूष प्रमाणात २२ व्या स्थानावर आहे.

महाराष्ट्र : स्त्री पुरूष प्रमाण सर्वाधिक - १) रत्नागिरी - १, १२३ २) सिंधुदूर्ग-१०३७ सर्वात कमी - मुंबई शहर

- नागरी लोकसंख्येच्या प्रमाणात महाराष्ट्राचा देशात तिसरा क्रमांक. (४५.२ टक्के) भारतात ३१.२% नागरीकरण
- राज्यांची १९४१ नंतर २०११ मध्ये दशकातील सर्वात कमी (१६%) वाढ झाली.
- नागरीकरणाच्या लोकसंख्येत महाराष्ट्राचा प्रथम क्रमांक.
- राज्यातील संपूर्ण साक्षर जिल्हा : सिंधुदुर्ग, दुसरा- वर्धा
- दशलक्ष शहरे : ६, मुंबई, पुणे, नागपूर, नाशिक, औरंगाबाद, वसई-विरार

- १ कोटी हून अधिक लोकसंख्या : ठाणे.
- महाराष्ट्रातील ग्रामीण लोकसंख्या : ५४.८% भारतातील : ६८.८%
- भारतातील १०० टक्के साक्षर जिल्हा : १) एर्नाकुलम(केरळ) , २) बरद्वान (प.बं),
- जाती आधारित जनगणना सुरूवात : २९ जून २०११, त्रिपुरा (सखोला गाव)
- जनगणना मार्च २०१२ पर्यंत पूर्ण करण्यात येणार आहे.
- राज्य आणि केंद्र शासीत प्रदेशामार्फत केली जाणार.

सर्वाधिक लोकसंख्या	सर्वात कमी लोकसंख्या
१) उत्तर प्रदेश (१९.९५ कोटी)	१) सिक्कीम (६० लाख)
२) महाराष्ट्र (११.२३ कोटी)	२) मिझोराम (१.०९ कोटी)
३) बिहार (१०.३८ कोटी)	३) अरूणाचल प्रदेश (१.३८ कोटी)
४) प.बंगाल (९.१३ कोटी)	४) गोवा (१.४३ कोटी)

सर्वाधिक साक्षरता		सर्वात कमी साक्षरता	
१) केरळ	(९३.९१)	१) बिहार	(६३.८२)
२) मिझोराम	(९१.५८)	२) अरूणाचल प्रदेश	(६६.९५)
३) गोवा	(८७.४०)	३) राजस्थान	(६७.०६)
४) हिमाचल प्रदेश	(८३.७८)	४) झारखंड	(६७.६३)
५) महाराष्ट्र	(८२.९१)	५) आंध्रप्रदेश	(६७.६६)

सर्वाधिक घनता		सर्वात कमी घनता	
१) बिहार	(१,१०२)	१) अरुणाचल प्रदेश	(१७)
२) प.बंगाल	(१,०२९)	२) मिझोराम	(५२)
३) केरळ	(८५९)	३) सिक्कीम	(८६)

सर्वाधिक क्षेत्रफळ	क्षेत्रफळाने लहान राज्ये
१) राजस्थान	१) गोवा
२) मध्यप्रदेश	२) सिक्कीम
३) महाराष्ट्र	३) त्रिपुरा

कृष्णा पाणी वाटप लवाद - २

निर्णय - ३० डिसेंबर. २०१०
प्रमुख राज्ये - महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्र प्रदेश.
लवादाचे अध्यक्ष - न्या. ब्रजेशकुमार (२००३ मध्ये नेमली)
इतर सदस्य - न्या. डी.के. सेठ, न्या. एस.पी. श्रीवास्तव.

पाणी वाटप	महाराष्ट्र	कर्नाटक	आंध्रप्रदेश
न्या.ब्रजेशकुमार आयोग	६६६ टीएमसी	९११ टीएमसी	१००१ टीएमसी
न्या. बच्छावत आयोग	५८५ टीएमसी	७३४ टीएमसी	८११ टीएमसी

प्रमुख अटी -

- न्या. ब्रजेशकुमार आयोगानुसार पाणीवाटप करार १ मे २०११ पासून ३१ मे २०५० पर्यंत या कराराची मुदत असणार आहे.
- या करारात अलमट्टी धरणाची उंची वाढविल्यामुळे सातारा, सांगली, कोल्हापूर, या जिल्ह्यांना बॅक वॉटरचा फटका बसत आहे. या निर्णया विरोधात कोणत्या कोर्टात जाता येणार नाही.
- या करारानुसार कर्नाटक समाधानी मात्र महाराष्ट्र व आंध्रप्रदेशची नाराजी.
- यापूर्वी १९७६-२००० पर्यंत कृष्णापाणीवाटपा संदर्भात बच्छावत आयोग नेमला.

सुधारित वेतन

राष्ट्रपती	: १,५०,००० रू.
उपराष्ट्रपती	: १,२५, ००० रू.
राज्यपाल	: १,१०,००० रू.
सर्वोच्च न्यायालयाचे सरन्यायाधीश	: १,००,००० रू.
उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश	: ९०,००० रू.
मुख्य निवडणूक आयुक्त	: ९०,००० रू.
खासदार विकास निधी	: प्रतिवर्षी ५ कोटी रू.
खासदार मासिक वेतन	: ५०,००० रू. (पूर्वी १६,००० रू.)
आमदार विकास निधी	: प्रतिवर्षी २ कोटी रू.
जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष	: ५,००० रू.

जिल्हा परिषद उपाध्यक्ष	**: ४,००० रू.**
पंचायत समिती सभापती	**: ३,००० रू.**
पंचायत समिती उपसभापती	**: १,५०० रू.**
पोलीस पाटील	**: ३,००० रू. (१ एप्रिल २०१२ लागू)**
कोतवाल	**: ५,००० रू.**

घटनादुरूस्ती विधेयक

- **११६ वे घटनादुरूस्ती विधेयक २०११** – जनलोकपाल विधेयकासंदर्भात.
- **११५ वे घटनादुरूस्ती विधेयक २०११** – गुडस् आणि सर्व्हिस टॅक्स लागू करण्याबाबत.
- **११४ वे घटनादुरूस्ती विधेयक २०१०**
  – उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांचे सेवानिवृत्ती वय ६२ वर्षावरून ६५ वर्षापर्यंत वाढविणे. २१७ व २२४ मध्ये दुरूस्तीसाठी लोकसभा व राज्यसभेत २/३ खासदारांचे समर्थन आवश्यक. १९६३ साली उच्च न्यायालयातील न्यायाधीशांचे वय ६० वरून ६२ करण्यात आले होते.
- **११३ वे घटनादुरूस्ती विधेयक २०१०** – नाव बदल विधेयक –ओडिशा
- **१११ वे घटनादुरूस्ती विधेयक**
  – सहकारी संस्थांना घटनात्मक दर्जा देणे. १४ व्या लोकसभेत हे विधेयक १०६ वे घटना दुरूस्ती विधेयक होत.
- **११० वे घटनादुरूस्ती विधेयक**
  – महिलांना स्थानिक स्वराज्य संस्थांत ५०% आरक्षण.
- **१०९ वे घटनादुरूस्ती विधेयक**
  – अनुसूचित जाती, जमाती व वधेअँग्लो इंडियन समाजासाठीचे आरक्षण दहा वर्षांनी वाढविण्यासाठी (२०११ पर्यंत) ३३४ कलमा मध्ये तरतूद.
- **१०८ वे घटनादुरूस्ती विधेयक**
  – महिलांना विधिमंडळात ३३% आरक्षण देणारे सदर विधेयक ६ मे २००८ मध्ये सदर राज्यसभेत सादर झाले.
- **१०७ वे घटनादुरूस्ती विधेयक**
  – प. बंगालमधील दार्जिलिंग गोरखा हील कौन्सिल या स्वायत्त परिषदेस घटनेच्या सहाव्या परिशिष्टात समावेष्ट करणे.
- **१०३ वे घटना दुरूस्ती विधेयक** – हे विधेयक राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोग स्थापनेबाबत आहे.

विविध न्यायालये

- बालहक्क न्यायालय

स्थापना – २०१०
ठिकाण – नाशिक
प्रधान न्यायाधीश – ए.व्ही. खारकर

नाशिक येथील बाल न्यायालयात २२०० प्रकरणे प्रलंबित. बाल लोक न्यायालयात ३० प्रकरणे निकाली.

- ग्राम न्यायालय

स्थापना – २ ऑक्टोबर २००९
राज्यात – २५ ग्राम न्यायालयाची स्थापना
तर ९ ठिकाणी ग्राम न्यायालयाचे कामकाज सुरू.
उद्देश – राज्यातील दुर्गम भागात न्याय व्यवस्थेत सक्रियता आणणे.
राज्यात ५ ठिकाणी सीबीआयचे न्यायालय स्थापन्यात येणार.

* बाल हक्क न्यायालय– दिल्ली

बालहक्क संरक्षण अधिनियम – २००५
बालहक्क न्यायालयाची स्थापना ९ राज्यात.
स्थापना – दिल्ली, आसाम, कर्नाटक, गोवा, महाराष्ट्र, बिहार, मध्यप्रदेश, राजस्थान, सिक्कीम.

* राष्ट्रीय हरित न्यायालय

स्थापना – २०१०
मुख्य न्यायाधीश – लोकेश्वर सिंह पंटा
उद्देश – पर्यावरणविरोधी विविध बेकायदेशीर घटनांना प्रतिबंध करण्यासाठी केंद्र सरकारने राष्ट्रीय हरित न्यायालय स्थापले आहे.
पर्यावरण कायद्याचे उल्लंघन करणाऱ्यास तीन वर्षे तुरुंगवास किंवा १० कोटीपर्यंत सजा होऊ शकते. ऑस्ट्रेलिया आणि न्यूझीलंड नंतर भारत हा असे न्यायाधिकरण स्थापन करणारा तिसरा देश ठरला.

स्पार्टली बेट :

चीन व फिलीपाईन्स मधील वादग्रस्त बेट. हे बेट हिंदी व पॅसिफिक महासागरांना जोडते. येथे हायड्रोकार्बनचे विपुल साठे आहेत.

शिक्षणाचा हक्क विधेयक - २००८

वय वर्ष ६ ते १४ वयोगटातील मुलांना नि:शुल्क व सक्तीचे शिक्षण देण्यासाठी संयुक्त पुरोगामी आघाडीचे महत्वकांक्षी शिक्षण हक्क विधेयक लागू केले.

राज्यसभेत मंजूरी	- २० जुलै २००९
लोकसभेत मंजूरी	- ४ ऑगस्ट २००९
केंद्र शासनाची मंजूरी	- १३ फेब्रुवारी २०१०
प्रत्यक्ष अंमलबजावणी	- १ एप्रिल २०१०

शिक्षणाचा मुलभूत हक्क :

८६ वा घटनादुरूस्ती २००२, कलम २१ अ मध्ये समाविष्ट. या विधेयकात प्राथमिक शाळेत प्रवेशासाठी आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकांसाठी २५% आरक्षण तरतूद. आता मुलभूत कर्तव्य १० वरून ११ झाले. शिक्षा खर्चाची जबाबदारी केंद्र व राज्य सहकार ६५:३५ टक्के उचलणार आहे.

येत्या पाच वर्षात १.७१ लाख कोटी रू.खर्च करणार.

ईशान्य भारतातील राज्यांसाठी केंद्र राज्य खर्च प्रमाण - ९०:१०

ऑपरेशन गुडविल	- भारतीय लष्कराने काश्मीरमधील जनतेसाठी राबविलेले अभियान.
ऑपरेशन सर्वोदय	- पोलिसांनी गडचिरोली जिल्ह्यातील नक्षलवाद विरोधी चालविलेले अभियान.
ऑपरेशन नेचर स्पेअर व	- ओसामा बिन लादेन पकडण्यासाठी ऑपरेशन जेरीनेमो
ऑपरेशन ब्लॅक टोरनॅडो	- २६/११ च्या मुंबईच्या दहशतवाद विरोधी
ऑपरेशन कालभैरव	- मादक द्रव्यांच्या व्यापारावर निर्बंध
कोब्रा पोस्ट डॉट कॉम	- खासदारांचे केलेले स्टिंग ऑपरेशन
ऑपरेशन दुर्योधन	- ११ खासदारांना संसदेत प्रश्न विचारण्यासाठी लाच घेताना दाखविले.
ऑपरेशन चक्रव्यूह	- ७ खासदारांना संसदीय क्षेत्रीय विकास निधी वाटप करण्यासाठी कमिशन घेताना दाखविले.
ऑपरेशन ग्रीन हंट	- मध्यप्रदेश, छत्तीसगड, महाराष्ट्र मधील नक्षल विरोधी मोहिम.
ऑपरेशन ऑल क्लिअर	- भूतान सरकारचे उल्फा अतिरेक्यांविरूध्द
कोम्बिंग ऑपरेशन	- महाराष्ट्र नक्षलवाद विरोधी
ऑपरेशन गरूड	- छत्तीसगड नक्षलवाद विरोधी
ऑपरेशन बजरंग	- उल्फा अतिरेक्यांविरूध्द

घोषित करण्यात आलेली वर्षे

सन २०१३ – आंतरराष्ट्रीय जलसहयोग वर्ष.
सन २०१२ – आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्ष (युनो)
– सर्वांसाठी निरंतर ऊर्जा वर्ष (युनोस्को)
– मुळ अफ्रिकन लोकांसाठीचे वर्ष
– राष्ट्रीय फलोत्पादन वर्ष (केंद्र सरकार)
– राष्ट्रीय गणित वर्ष (केंद्र सरकार)
सन २०११ – आंतरराष्ट्रीय रसायन वर्ष (युनोस्को)
– आंतरराष्ट्रीय वन वर्ष
– आंतरराष्ट्रीय युवा वर्ष (१२ ऑगस्ट २०१० ते ११ ऑगस्ट २०११)
– राष्ट्रीय हरित ऊर्जा वर्ष (भारतीय रेल्वे)
– महाराष्ट्र सरकार : पर्यटन वर्ष (ब्रँण्ड अँम्बेसीडर–सचिन तेंडूलकर)
– श्रीलंका सरकार : व्हिजिट श्रीलंका ईयर
सन २०१० – केंद्रीय वन व पर्यावरण मंत्रा. : व्याघ्र वर्ष (Year of Tiger)
– संयुक्त राष्ट्र संघटना : आंतरराष्ट्रीय जैवविविधता वर्ष,
आंतरराष्ट्रीय युवा वर्ष – केरळ सरकार : क्रीडा वर्ष
– महाराष्ट्र सरकार : ग्रामसभा वर्ष
सन २००९ – महाराष्ट्र सरकार : गृह बांधणी वर्ष
– संयुक्त राष्ट्र संघटना : नैसर्गिक फायबर वर्ष
सन २००८ – महाराष्ट्र सरकार : माहिती तंत्रज्ञान वर्ष

महत्वपूर्ण सप्ताह

३–९ जानेवारी	: राष्ट्रीय सडक सुरक्षा सप्ताह.
१० ते १६ एप्रिल	: राष्ट्रीय रेल्वे सप्ताह.
१ ते ७ ऑगस्ट	: विश्व स्तनपान सप्ताह
१ ते ७ सप्टेंबर	: राष्ट्रीय अन्नपोषण
१४ ते २० सप्टेंबर	: राष्ट्रीय हिंदी सप्ताह.
२४ ते ३० ऑक्टोबर	: विश्व निशस्त्रीकरण सप्ताह.
१ ते ७ नोव्हेंबर	: आंतरराष्ट्रीय रेडक्रॉस सप्ताह.
१४ ते ० नोव्हेंबर	: राष्ट्रीय पुस्तक सप्ताह.

युनोचे महत्वाचे दशक

२०१०-२०११ - वाळवंटीकरणा विरोधी दशक
२०११-२०१२ - सडक सुरक्षा दशक
- जैव विविधता दशक

महत्वाचे ब्रॅण्ड ॲम्बेसिडर्स (राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय)

संस्था	ब्रॅण्ड ॲम्बेसिडर
केंद्र सरकारचा महिला आणि बालकल्याण विभागाचा	आमीर खान
सरकारी शाळेतील स्वच्छतेचे	आमीर खान
सेव्ह अवर टायगर्स अभियानचे	अमिताभ बच्चन
प्राणी संरक्षणावर कार्य करणाऱ्या पेटा या संस्थेचे	लारा दत्ता
गुजरात सरकारचा	अमिताभ बच्चन
युन एडस्	प्रिती झिंटा
अर्थ अवर अभियान	अभिषेक बच्चन
सामाजिक संस्था स्माईल ट्रेन	ऐश्वर्या राय बच्चन
प.बंगाल सरकारचा	शाहरूख खान
महाराष्ट्र भ्रूण हत्या प्रतिबंधक अभियान	सचिन व सुप्रिया पिळगावकर
महाराष्ट्र एडस् नियंत्रण मंडळाची	मंदिरा बेदी
आंध्रप्रदेश सरकारच्या पर्यटन विभागाची	सायना नेहवाल
आयसीएआर	सायना नेहवाल
उत्तराखंड राज्याच्या टायगर संरक्षण मिशनचे	महेंद्रसिंग धोनी
महाराष्ट्र कल्याणकारी योजनांची ब्रॅण्ड ॲम्बेसिडर	कॅटरिना कैफ
२०११ च्या विश्वचषक क्रिकेट स्पर्धेचे	सचिन तेंडूलकर
२०११ च्या पर्यटन वर्ष (महाराष्ट्र)	सचिन तेंडूलकर
बेस्ट ग्रीन ॲम्बेसिडर पुरस्कार	जॉन अब्राहिम
हिमाचल प्रदेशाची बॅक अँम्बेसिडर	प्रीती झिंटा
राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धेचे सदिच्छा राजदूत	सचिन तेंडूलकर
युनो चा पर्यावरण कार्यक्रमाचा राजदूत	सचिन तेंडूलकर
जगातील पहिला सौर-पवन ऊर्जा प्रकल्प	आळंदी (पुणे)
जगातील सर्वात मोठा जलविद्युत प्रकल्प	थ्री गॉर्जेस धरण(चीन)
जगातील पहिला प्लुटोनियम (FBR) प्रकल्प	कल्पकम (तामिळनाडू)
नियोजित सार्क ऊर्जा निर्मिती केंद्र	इस्लामाबाद

आशियातील सर्वात मोठा पवन ऊर्जा प्रकल्प	- ब्राम्हणवेल (धुळे)(नियोजित)
देशातील पहिला पथदर्शी सौर ऊर्जा प्रकल्प	- आसखेड (पुणे)
देशातील सर्वात मोठी जलविद्युत योजना	- दिबांग (अरूणाचल प्रदेश)
देशातील सर्वात मोठी भूमिगत जलविद्युत योजना	- नाथप्पा झाकडी (हि.प्र)
देशातील पहिला बायोडिझेल प्रकल्प	- काकीनाडा (आं.प्र)
देशातील पहिले जलविद्युत केंद्र	- दार्जिलिंग (प.बं.)
देशातील भूऔष्णिक ऊर्जा प्रकल्प	- मणिकरण (हि.प्र.)
देशातील सागरी लाटांपासून विद्युतनिर्मिती केंद्र	- विझियम (केरळ)
देशातील एकात्मिक सौर ऊर्जा केंद्र	- माथानिया (राजस्थान)
महाराष्ट्रातील भरती-ओहोटी ऊर्जा प्रकल्प	- रत्नागिरी व घारापुरी बेट
राईट टू रिकॉल अंमलबजावणी	- पंजाब (१ ले राज्य)
पहिले निर्मल राज्य	- सिक्कीम
देशातील पहिला निर्मल जिल्हा	- कोल्हापूर
देशातील पहिले हरित शहर	- अगरताळा (त्रिपुरा)
पहिले धुम्रपानमुक्त राज्य	- सिक्कीम
महाराष्ट्राची पर्यटन राजधानी	- औरंगाबाद
केंद्राचा पर्यटन जिल्हा	- सिंधुदुर्ग

महत्वपूर्ण मानक

ISO 9000	-	पर्यावरण संदर्भात
ISO 9001	-	गुणवत्ता आणि विश्वसनीयता
ISO 14001	-	प्रभावी पर्यावरण संदर्भात
ISO 22000	-	अन्न संरक्षण संदर्भात
ISO 18001	-	आरोग्य संरक्षण
ISO 27001	-	माहिती आणि प्रसारण

अमेरिकेत स्टॅचू ऑफ लिबर्टी यास १२५ वर्षे पूर्ण झाली. २८ ऑक्टो १८८६ मध्ये फ्रान्सने अमेरिकेस हा पुतळा दिला होता.

महत्वाचे शासकीय निर्णय

- गर्भजल परीक्षणावर बंदी घालणारे पहिले राज्य - महाराष्ट्र
- जादूटोणा व तत्सम अंधश्रध्दा विरोधी कायदा करणारे पहिले राज्य - महाराष्ट्र
- आदिवासींसाठी इंग्रजी माध्यमांची शाळा सुरू करणारे पहिले राज्य - महाराष्ट्र

- शासकीय सेवकांच्या बदल्या संदर्भात कायदा करणारे पहिले राज्य – महाराष्ट्र
- प्रदूषण नियंत्रणाचा कायदा करणारे पहिले राज्य – महाराष्ट्र
- जैवतंत्रज्ञान धोरण जाहीर करणारे पहिले राज्य – महाराष्ट्र
- खेळाडूंना शासकीय नोकऱ्यांत ५% जागा राखीव ठेवण्याचा निर्णय घेणारे राज्य – महाराष्ट्र
- भीक मागण्यावर बंदी घालणारे राज्य – गोवा
- विवाहपूर्व एचआयव्ही चाचणी सक्तीचे करणारे पहिले राज्य – गोवा
- रॅगिंग विरोधी कायदा करणारे पहिले राज्य – गोवा
- सार्वजनिक ठिकाणी थुंकण्यास मनाई करणारे पहिले राज्य – गोवा
- गुटखा व तत्सम पदार्थ खाण्यास व विक्रीस बंदी घालणारे पहिले राज्य – गोवा (२ ऑक्टोबर २००५)
- हुंडाबळी प्रकरण कायदा करणारे पहिले राज्य – उत्तरप्रदेश (दुसरे – महाराष्ट्र)
- दोनपेक्षा अधिक मुले असणाऱ्या व्यक्तींना शासकीय नोकरीत प्रवेश नाकारणारे राज्य – मध्य प्रदेश
- गोहत्या बंदीचा कायदा करणारे राज्य – मध्य प्रदेश
- महाविद्यालयात फॅशन शो कार्यक्रमाचे आयोजनास बंदी घालणारे राज्य – मध्य प्रदेश
- सरकारी शाळा व कार्यालयांमध्ये वंदे मातरम् गीताची सक्ती करणारे राज्य – मध्य प्रदेश
- मुस्लिमांना शासकीय नोकऱ्यांत व शैक्षणिक संस्थांत ५% जागा राखीव ठेवण्याचा निर्णय – आंध्र प्रदेश
- दारिद्र्य रेषेखालील शेतकऱ्यांना मोफत पाणी पुरविणारे पहिले राज्य – आंध्र प्रदेश
- बीटी कापूस वाणांना बंदी घालणारे पहिले राज्य – आंध्र प्रदेश
- राजकीय नेते वा इतर महनीय व्यक्तींच्या स्वागत समारंभासाठी शालेय मुलांना सहभागी करण्यास बंदी घालणारे राज्य – ओडिशा
- हरिजन शब्दाचा वापर करण्यास बंदी घालणारे राज्य – ओडिशा
- धर्मांतर बंदी विधेयक संमत करणारे राज्य – तामिळनाडू
- माहितीच्या अधिकाराची सुरूवात करणारे पहिले राज्य – तामिळनाडू (दुसरे – महाराष्ट्र)
- शाळांमध्ये मोबाईल वापरण्यास बंदी घालणारे राज्य – केरळ
- आर्थिकदृष्टया दुर्बल गटातील सर्वांना १४% आरक्षण ठेवण्यास निर्णय घेणारे राज्य – राजस्थान
- शासकीय कार्यालयात सीएएफएल दिव्यांचा वापर करण्याचा निर्णय घेणारे सरकार – दिल्ली राजधानी

महत्वाचे शासकीय कायदे, धोरण व उपक्रम

नवीन राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण जाहीर	–१५ फेब्र. २०००
राष्ट्रीय लोकसंख्या आयोगाची स्थापना (अध्यक्ष–पंतप्रधान)	– ११ मे २०००
राष्ट्रीय कृषी आयोगाची स्थापना	– फेब्रुवारी २००४
जलद गतीच्या इंटरनेट सेवेसाठी नवीन ब्रॉड बँड धोरण जाहीर	– १४ ऑक्टो. २००४
राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य मिशन सुरूवात	– १२ एप्रिल २००५
भारत निर्माण योजना सुरू	– १६ मे २००५
राष्ट्रीय लोकसंख्या आयोगाची पुर्नस्थापना	– १९ मे २००५
महाराष्ट्र विधिमंडळात डान्सबार बंदी विधेयक मंजूर	– २१ जुलै २००५
माहितीचा अधिकार कायदा संमत	– ११ जुलै २००५
महाराष्ट्रात डान्सबार बंदी लागू	– १४ ऑगस्ट २००५
माहितीच्या अधिकार कायद्याची अंमलबजावणी सुरू	– १२ ऑक्टोबर २००५
ज. नेहरू राष्ट्रीय नागरी पुनर्निमाण योजना सुरू	– ३ डिसेंबर २००५
राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना सुरू	– २ फेब्रुवारी २००६
मुंबई शेअर निर्देशांकाने १० हजार अंशाची पातळी गाठली	– ६ फेब्रुवारी २००६
मुंबई उच्च न्यायालयाने डान्स बार बंदी बेकायदा ठरविली	– १२ एप्रिल २००६
सार्क देशांदरम्यान साप्ता करार लागू	– १ जानेवारी २००६

अलिकडील महाराष्ट्र शासनाचे निर्णय

१) राज्यातील सर्व जिल्हा परिषदा आय.एस.ओ. मानांकन प्राप्त.

२) शिक्षक–विद्यार्थी यांची बायोमॅट्रिक पध्दतीने हजेरी घेण्याची पथदर्शी प्रयोग. ९८४ शाळांमध्ये त्याची अंमलबजावणी.

३) पंचायतराज संस्थांतील शौचालय नसलेल्या लोकप्रतिनिधींना निवडून येण्यास व सदस्य राहण्यास प्रतिबंध करणारा कायदा करणारे महाराष्ट्र हे देशातील १ ले राज्य.

४) स्थानिक स्वराज्य संस्थामधील ५ लाख रुपयांवरील कामे तसेच १ लाख रूपयांवरील माल पुरवठा करण्याची कामे केवळ ई–टेंडरिंगद्वारे करण्याचा महत्वाचा निर्णय.

भारतीय विशेष ओळखपत्र प्राधिकरण (UIAI)

युनिक आइडेंटिफिकेशन ऑथरिटी ऑफ इंडिया (UIAI) द्वारा २६ एप्रिल २०१० पासून भारतातील प्रत्येक नागरिकाला १२ अंकी विशेष ओळख क्रमांकाचे (UIAI) नवीन ब्रँड नाव आधार असणार आहे.

- देशातील पहिला आधार ओळख क्रमांक टेंभली (नंदूरबार) येथील रंजना सोनावणे यांना मिळाला.
- केंद्रीय मंत्रिमंडळाने या विधेयकास २४ सप्टेंबर २०१० रोजी मंजुरी दिली.
- देशातील पहिले आधार गाव – टेंभली (२९ सप्टेंबर २०१० रोजी जाहीर)
- (UIAI) चे अध्यक्ष : नंदन नीलकेणी – पूर्वी इन्फोसिसचे अध्यक्ष
- या पदाचा दर्जा केंद्रीय कॅबिनेट मंत्र्याचा राहील.

सोपा आणि पीपा

माहिती तंत्रज्ञानामध्ये अग्रगण्य असणाऱ्या इंटरनेटच्या संचरणात होणारे विविध विवाद सोडविण्यासाठी अमेरिकेने २४ जाने. २०१२ मध्ये संसदेत मांडणार होते. परंतू या दोन कायद्यांना जागतिक पातळीवर मोठ्या प्रमाणात विरोधास सामोरे जावे लागले.

सोपा – ऑन लाईन पायरेसी एक्ट

SOPA - Stop Online Pyracy Act

PIPA - Protect Intellectual Property Act

महत्वाचे पुरस्कार

प्रादेशिक पुरस्कार

महाराष्ट्र सरकारच्या वतीने :

महाराष्ट्र भूषण	१९९६-९७ (१ला) : पु.ल.देशपांडे २००८-०९ (१४) : सुलोचना दिदी (सुलोचना लाटकर) २००९-१० (१५) : डॉ. जयंत नारळीकर (खगोलशास्त्रज्ञ) २०१०-११ (१६) : अनिल काकोडकर (अणुशास्त्रज्ञ)
लोकमान्य टिळक पुरस्कार	२००८-०९ (३रा) : कुमार केतकर (संपादक: लोकमत)
पत्रकारिता (महाराष्ट्र शासन)	२००९-१० (४ था) : दिनू रणदिवे (ज्येष्ठ पत्रकार)

विं.दा.पुरस्कार	२०१० (१ला) : विजया राजाध्यक्ष
व्ही.शांताराम पुरस्कार	२०१०-११ (१७वा) : जब्बार पटेल (जीवनगौरव) स्मिता तळवळकर (विशेष योगदान)
राजकपूर पुरस्कार	२००९-१० (१२वा) : मनोजकुमार (जीवनगौरव) आशुतोष गोवारीकर (विशेष योगदान) २०१०-११ (१३वा) : गोविंद निहलानी (जीवनगौरव) शबाना आझमी (विशेष योगदान)
लता मंगेशकर पुरस्कार	२०१०-११ : श्रीमती सुलोचना चव्हाण २०११-१२ : यशवंत देव
ज्ञानोबा तुकाराम पुरस्कार (संत साहित्यासाठी)	२०११ (४था) : डॉ. रामकृष्ण महाराज लहवितकर २०१२ (५वा) : डॉ. यु.म.पठाण
तमाशा लोककला जीवनगौरव पुरस्कार (विठाबाई नारायणगावकर स्मृती)	२०१०-११ (५वा) : साधु रामा पटसुते (सातारकर) २००९-१० (४था) : मंगला बनसोड २००८ (३रा) : हिरभाऊ बडे
प्रियदर्शनी पुरस्कार	२०१० (१ ला) : विद्या बालन

इतर संस्थांचे पुरस्कार :

पुरस्कार	पुरस्कार देणारी संस्था	पुरस्कारप्राप्त व्यक्ती
महाराष्ट्र भूषण	दै.महाराष्ट्र टाइम्स	२०१२ : मंगेश पाडगावकर पुरस्कार २०११ : एअर चीफ मार्शल प्रदीप नाईक
पुण्यभूषण पुरस्कार	त्रिदल संस्था,पुणे	२०११ : डॉ. ह.वि. सरदेसाई २०१० : रा.चि. ढेरे
ग.दि.मा. पुरस्कार	ग.दि.मा. प्रतिष्ठान	२०१० (३३वा) : मधु मंगेश कर्णिक २००९ (३२वा) : राजदत्त/दत्ता मायाळू
टिळक पुरस्कार	केसरी मराठा ट्रस्टतर्फे	२०१२ : श्रवण गर्ग (दै. भास्कर) (पत्रकारिता) २०११ : एच.के. दुआ
टिळक पुरस्कार	लो.टिळक स्मारक ट्रस्ट,पुणे	२०११ : कोटा हरिनारायण २०१० : शिला दीक्षित
जनस्थान पुरस्कार	कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान, नाशिक	२०११ : महेश एलकुंचवार २००९ : ना.धो.महानोर
विष्णुदास भावे	अ.भा.नाट्य विद्या मंदिर	२०११ : रत्नाकर मतकरी (नाटककार)
पुरस्कार	समिती	२०१० : फैय्याज शेख

चतुरंग जीवनगौरव पुरस्कार	चतुरंग प्रतिष्ठान, मुंबई	२०११ : शरद जोशी २०१० : डॉ. अशोक रानडे
तन्वीर सन्मान	रूपवेध प्रतिष्ठान (अध्यक्ष–श्रीराम लागू)	२००९ : वीणा जामकर २०१० : सुलभा देशपांडे
यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार	यशवंतराव प्रतिष्ठान	२००९ : किशोरी आमोणकर २००८ : राजेंद्र व सरोज पचौरी
राजर्षी शाहू पुरस्कार	राजर्षी शाहू मेमोरियल ट्रस्ट कोल्हापूर	२०११ : बाबुराव धारवाडे व रा.कृ. कनबरकर २०१० : आ.ह.साळुंके
चित्रभूषण पुरस्कार लता मंगेशकर पुरस्कार	अ.भा.म.चित्रपट महामंडळ अ.भा.म. नाट्य परिषद	२०११ : सुबल सरकार २०१० : आशा भोसले
नागभूषण	नागपूर प्रतिष्ठान	२०११ : राजकुमार हिरानी २०१० : कवि ग्रेस

निर्मलग्राम पुरस्कार – २०१२

केंद्रशासनाच्या वतीने देण्यात येणाऱ्या निर्मलग्राम पुरस्कारासाठी यंदा राज्यातील ४४२ ग्रामपंचायतींची निवड झाली.

यात सर्वाधिक पुणे विभागाच्या ११६ ग्रा.पं. ना पुरस्कार.

औरंगाबाद ९९

नागपूर ६७,

नाशिक २४ आणि

अमरावती स ११

कोकण विभागात १२५, आतापर्यंत राज्यात ९.५२४ ग्रा.पं.ना निर्मलग्राम पुरस्कार प्राप्त झालेला आहे.

यशवंत पंचायतराज अभियान – २०१२

पंचायतराज सबलीकरण आणि उत्तरदायित्व प्रोत्साहन योजना म्हणून २०११–१२ पासून देशभरात ही योजना राबविण्याचा निर्णय केंद्रशासनाने घेतला आहे.

जिल्हा परिषद : १) ठाणे २) पुणे ३) चंद्रपूर

पंचायत समिती : १) भिवंडी (ठाणे) २) बारामती (पुणे) ३) हिंगोली (हिंगोली)

ग्रामपंचायत : १) पिंगुळी (ता.कुडाळ, जि.सिंधुदुर्ग)

२) बिड (सीतेपार) – (ता.मोहाडी, जि. भंडारा)

३) कांदळी (ता.जुन्नर, जि.पुणे)

महाराष्ट्राचे शिल्पकार पहिले मुख्यमंत्री स्व. यशवंतराव चव्हाण यांची २०१२–१३ हे वर्ष जन्मशताब्दी वर्ष म्हणून साजरे करण्यात येत आहे.

महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव मोहीम

सुरूवात करण्याचा निर्णय – १९ जुलै २००७
प्रत्यक्ष सुरूवात – १५ ऑगस्ट २००७
तंटामुक्त गावे – २००७-०८ – २३२८
– २००८-०९ – २८९०

अग्रेसर जिल्हे – (गावांच्या संख्येनुसार)
२००७-०८ – १) रायगड २) लातूर ३) नंदुरबार
२००८-०९ – १) सांगली २) लातूर ३) गोंदिया
२००९-१० – १) नांदेड २) पुणे ३) कोल्हापूर
२०१०-११ – १) गोंदिया २) रायगड ३) सिंधुदुर्ग

संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियान – २०१२

भारतरत्न पं.जवाहरलाल नेहरू स्वच्छ शहर स्पर्धा अंतर्गत राज्यस्तरीय पारितोषिक वितरण समारंभ १२ मार्च २०१२ रोजी पार पडला.

गट क्र. १ – महानगरपालिका 'अ' – पिंपरी-चिंचवड, नागपूर (पाणीपुरवठा व्यवस्थापन)
गट क्र. २– 'अ' – मिरा भाईंदर महानगरपालिका, 'ब' – जळगाव महानगरपालिका
गट क्र. ३ –'अ' – बीड महानगरपालिका
गट क्र. ४ –'अ+' – कागल नगरपरिषद, 'अ' – तासगाव नगरपरिषद,
'ब' – पन्हाळा परिषद

म.फुले जल व भूमि संधारण अभियान

म. फुल्यांच्या जन्मदिवसाचे औचित्य साधून १९ फेब्र. २०११ पासून हे अभियान सुरू करण्यात आले.

या अभियानांतर्गत राज्यात ५,६९० कोल्हापुरी बंधारे बांधण्याचे काम हाती घेण्यात आलेले आहे.

ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते महाराष्ट्रीयन

सुरूवात : १९६२
१) विष्णू सखाराम खांडेकर – १९७४ : ययाति
२) विष्णू वामन शिरवाडकर (कुसुमाग्रज) – १९८७ : नटसम्राट
३) विं.दा. करंदीकर – २००३ : अष्टदर्शन (कवितासंग्रह)

साहित्य अकादमीचा बालसाहित्य पुरस्कार :
२०११ – दिलीप प्रभावळकर, २०१० – अनिल अवचट –

महोत्सव

आंतरराष्ट्रीय पतंग महोत्सव	– ११ ते १४ जाने. २०१२	– अहमदाबाद
जयपूर लिटरेचर फेस्टिवल	– २० ते २४ जाने. २०१२	– जयपूर
राष्ट्रीय युवक महोत्सव	– १२ ते १६ जाने. २०१२	– मंगळुरू
ताज महोत्सव	– १६ ते २५ मार्च २०१२	– आग्रा
विश्व संस्कृत संमेलन	– ५ ते १० जाने. २०१२	– नवी दिल्ली
उंट महोत्सव	– ८ ते ९ जाने. २०१२	– बिकानेर

राष्ट्रीय पुरस्कार

भारत शासनाचे पुरस्कार :

२६ जानेवारी १९५४ पासून भारतरत्न हा देशातील सर्वोच्च नागरी पुरस्कार जीवनाच्या विविध क्षेत्रात विशेषतः कला,साहित्य,विज्ञान या सारख्या क्षेत्रांत उत्तुंग कामगिरी करणाऱ्या भारतीयांना हा पुरस्कार प्रदान करण्यात येतो.

भारतरत्न पुरस्कार :

सात महाराष्ट्रीयन १९५८ : महर्षी धोंडो केशव कर्वे
१९६३ : डॉ. पांडुरंग वामन काणे
१९८३ : आचार्य विनोबा भावे
१९९१ : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
१९९२ : जमशेदजी टाटा
२००१ : लता मंगेशकर आणि (बिस्मिल्ला खाँ)
२००८ : पं. भीमसेन जोशी (४१ वी भारतरत्न स्वीकारणारी व्यक्ती)

नेताजी सुभाषचंद्र बोस यांना भारतरत्न देण्यात आला होता. परंतू त्यांच्या नातेवाईकांनी स्वीकारण्यास नकार दिला.

पद्मपुरस्कार :

पद्मविभुषण (२०१२)	पद्मभूषण (२०१२)	पद्मश्री (२०१२)
के.एच. संचेती (अस्थिरोग तज्ज्ञ), डॉ.भूपेन हजारिका (संगीतकार), मारिओ मिरांडा (व्यंगचित्रकार), के.जी. सुब्रमण्यम्(चित्रकार), टी.वी. राजेश्वर (समाजसेवा) एकूण	डॉ. शां.ब.मुजुमदार,शशिकुमार चित्रे,शबाना आझमी,धर्मेंद्र, सत्यनारायण गोएंका, एम.एस. रघुनाथ,बालसुब्रमण्यम्, मथुराम, डॉ.नोशीर वाडिया, डॉ.सुरेश ५ अडवाणी एकूण	यमुनाबाई वाईकर, सतीश आळेकर, प्रभाकर वैद्य, अनुप जलोटा, अरूण फिरोदिया, वनराज भाटिया,शाहीद परवेझ २७ एकूण ७७

२०१२ च्या पद्मपुरस्कारामध्ये २३ महाराष्ट्रीयन व्यक्तींना गौरविण्यात आले. तर देशातील एकूण १९ महिलांना तसेच ५ परदेशी व्यक्तींना या पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले.

पद्मविभुषण (२०११)	पद्मभूषण (२०११)	पद्मश्री (२०११)
विजय केळकर, माँटेकसिंग	सत्यदेव दुबे(रंगकर्मी), खय्याम	कविता राऊत, शीला
अहलुवालिया, कपिल वत्सायन,	(संगीतकार), शशी कपूर,	वहिदा पटेल, मुकेश केशव
ब्रिजेश मिश्रा, अझीम प्रेमजी	रहेमान, चंदा कोचर	देवणीकर, इंदिरा हिंदूजा.

इतर राष्ट्रीय पुरस्कार :

पुरस्कार	पुरस्कार देणारी संस्था	पुरस्कार प्राप्त व्यक्ती
लालबहादूर शास्त्री पुरस्कार	केंद्र सरकार (प्रशासकीय कार्यासाठी)	२०११ : यश पाल २०१० : अरूणा रॉय
राजीव गांधी सद्भावना पुरस्कार	भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस	२०११ : डॉ. किरण सेठ २०१० : मौलाना वहीदुहीन
राजीव गांधी मानसेवा पारितोषिक	महिला व बालकल्याण मंत्रालय	२०११ : श्रीमती मीरा डॉ. एस.ए.तस्लीम सुलतान २०१० : डॉ.सरोजिनी अगरवाल पुलेंद्र चौधरी
इंदिरा गांधी एकात्मता पारितोषिक	प्रियदर्शिनी ॲकडेमी, मुंबई	२०११ : मोहन धारिया २०१० : ए.आर.रेहमान व रामकृष्ण मिशन (छत्तीसगड)
धन्वंतरी पुरस्कार	धन्वंतरी ट्रस्ट,मुंबई	२०११ : डॉ. एम. के मणि २०१० : डॉ. पी. वेणुगोपाल

नॉर्मन बोरलॉग पुरस्कार	कोरोमंडल फर्टिलायझर लि. आंध्रप्रदेश	२०११ : रोनाल्ड बुरेश (फिलिपाईन्स)
शलाका सन्मान	हिंदी अकादमी	२०१० : डॉ. ज्युऑन चिंग २००९-१० : केदारनाथ सिंह (कवी) २००८-०९ : प्रभात जोशी

इतर पुरस्कार -

- राज्य शासनाचा व्ही. शांताराम पुरस्कार २०१२ - ज्येष्ठ अभिनेत्री लीली
- गांधी विशेष योगदान पुरस्कार - दिलीप प्रभावळकर
- राजकपूर जीवन गौरव पुरस्कार २०१२ - दिग्दर्शक शाम बेनेगल
  विशेष योगदान पुरस्कार - माधुरी दीक्षित
- बांग्लादेशच्या पंतप्रधान शेख हसिना यांना त्रिपुरा विद्यापीठाने डी. लिट. ही पदवी बहाल केली.
- रामनाथ गोएंका पुरस्कार २०११-१२
- सर्वश्रेष्ठ पत्रकार - गोपकृष्णन (पायोनियर)
- इलेक्ट्रॉनिक मिडियाचा सर्वश्रेष्ठ पुरस्कार - उदयन मुखर्जी (सी.एन.बी.सी.टी.व्ही.)
- राष्ट्रीय पर्यटन पुरस्कार २०११ - जम्मू- काश्मीर आणि सिक्कीम या राज्यांस प्रदान.
- ब्रीक्स लोगो डिझाइन निर्माण स्पर्धा - सोनेश जैन (आयआयटी, रुरकी, उत्तराखंड)
- बांग्लादेश स्वाधीनता पुरस्कार २०११ - स्व. श्रीमती इंदिरा गांधी (बांग्लादेश सरकारचा सर्वोच्च पुरस्कार)
- आंतरराष्ट्रीय पुश्किन सन्मान २०११- कवि अलोक श्रीवास्तव (आमीन या गझल संग्रहास)
- हिंदी रत्न पुरस्कार २०११ (१४ वा) - लेखिका डॉ. सरोजिनी महिषी (कन्नड)
- तेनसिंग नोर्गे राष्ट्रीय धैर्य पुरस्कार २०१० - श्री. दिलीप दोंदे, रीना कौशल, (क्रीडा मंत्रालय,भारत सरकार) ममता सोढा व स्व. बलवंत सिंह संधू
- राष्ट्रीय सांप्रदायिक सद्भावना पुरस्कार २०१० - आचार्य लोकेश मुनी २००९ - डॉ. महंमद हमीद खान शास्त्री
- नाईट ऑफ द ऑर्डर पुरस्कार २०११ - ऐश्वर्या रॉय (फ्रान्स सरकारच्या वतीने) यापूर्वी नंदिता दास, शाहरूख खान, शर्मिला टागोर हबीब

तन्वीर, रघुराय यांना देण्यात आला होता. हा पुरस्कार भारताच्या पद्मविभूषण पुरस्काराच्या बरोबरीचा आहे.

- फाळके रत्न : २०११ – धर्मेंद्र २०१२ – अमिताभ बच्चन
- रविंद्रनाथ टागोर आंतरराष्ट्रीय शांतता पुरस्कार २०११ : अण्णा हजारे (परत केला)
- पहिला दक्षिण आशियाई साहित्य पुरस्कार २०११ : एच.एम. नक्की (होम बॉय या कादंबरीस)
- महात्मा गांधी आंतरराष्ट्रीय शांतता पुरस्कार २००९–१० : आंग सांग स्यु की द. आफ्रिकेतील गांधी डेव्हलपमेंट ट्रस्टतर्फे २०१०–११ : दलाई लामा या ट्रस्टच्या प्रमुख – ईला गांधी
- स्वामी विवेकानंद राष्ट्रीय पुरस्कार २०११ : नितीश कुमार (मुख्यमंत्री–बिहार)
- होमी भाभा जीवनगौरव पुरस्कार २०१० : अनिल काकोडकर
- आंतरराष्ट्रीय एडिसन पुरस्कार २०१० : नॅनो कार (टाटा)
- द लॉस्ट बुकर पुरस्कार – २०१० : जे. जी. फेरेल (पुस्तक–ट्रबल्स)
- साहित्य अकादमीने बालसाहित्य विभागासाठी २०१० मधील पहिल्याच पुरस्कारासाठी डॉ.अनिल अवचट यांची निवड करण्यात आली. (सृष्टीत.....गोष्टीत– या पुस्तकासाठी)

डॅम –९९९ हा चित्रपट केरळमधील मुल्ला पेरिअर या धरणावर आधारीत असून त्या धरणावरून केरळ व तामिळनाडू राज्यांत वाद सुरू आहे. या चित्रपटावर बंदी घालण्याची मागणी होत आहे. दिग्दर्शक – सोहन रॉय.

साहित्य क्षेत्रातील पुरस्कार

पुरस्कार	२०१०	२००९	२००८
ज्ञानपीठ (सुरू–१९६५)	चंद्रशेखर कंवर (कन्नड)	अमरकांत व श्रीलाल शुक्ला(हिंदी)	अखलाख खान शहरयार (उर्दू)

पुरस्कार	२०११	२०१०
साहित्य अकादमी सुरू–१९५४	कवी ग्रेस–माणिक गोडघाटे वाऱ्यानं हलतं रान (निबंध) (मराठी)	अशोक केळकर रूजवात समीक्षा)(मराठी) अरूण साखरदांडे (कोकणी)

मॅन बुकर पुरस्कार

२०११	ज्युलिअस बर्न्स (ब्रिटन) (पुस्तक – द सेन्स ऑफ ऑन एंडिंग)
२०१०	हॉवर्ड जेकबसन (ब्रिटिश) (पुस्तक–द फ्लिंकर क्वेश्चन)
२००९	हिलरी मोटेल (पुस्तक – वुल्फ हॉल)

मॅनबुकर प्राप्त भारतीय :

अरविंद अडिगा (२००८) (द व्हाईट टायगर)
किरण देसाई (२००६) (द इनहेरिटन्स ऑफ लॉस)
अरूंधती रॉय (१९९७) (द गॉड ऑफ स्मॉल थिंग्ज)
सलमान रश्दी (१९८१) (मिडनाईट चिल्ड्रेन)
व्ही. एस. नायपॉल (१९७१) (इन द फ्री स्टेट)
के.के. बिर्ला फाऊंडेशन (सुरू–१९९१)

के. के. बिर्ला फाऊंडेशन (सुरू – १९९१)

पुरस्कार	२०१०	२०११
व्यास सन्मान	विश्वनाथ प्रताप तिवारी	प्रो. रामदरश मिश्रा (आम के पत्ते)
सरस्वती सन्मान	डॉ. एस.एल. भैरप्पा (कन्नड साहित्यिक)	ए.ए. मानावलन

मास्टर दीनानाथ मंगेशकर स्मृती पुरस्कार – सुधीर भट, महेश एलकुंचवार, धर्मेंद्र उस्ताद गुलाम खान अशा विविध क्षेत्रातील सात मान्यवरांना प्रदान करण्यात आला.

प्रभाकर पणशीकर राज्य रंगभूमी जीवनगौरव पुरस्कार २०११–१२ : सुधा करमरकर

पत्रकारिता पुरस्कार

पुरस्कार	२०१०	२०११
पुलित्झर अमेरिका	द सिएट टाइम्स	लॉस एंजेल्स टाईम्स
प्रेम भाटिया	राजकुमार के. स्वामी व रीतु सरीन (पर्यावरण पत्रिका)	जोशी जोसेफ (टाइम्स ऑफ इंडिया) ज्योतिर्मय डे (मरणोत्तर)
चमेलीदेवी जैन (महिला पत्रकारासाठी)	शोमा चौधरी आणि मोनालिसा चांगकिजा	शाहिना के.के. (तिरुअनंतपुरम)
लोकमान्य टिळक राष्ट्रीय पत्रकारिता (केसरी मराठा ट्रस्ट)	एन. राम (द हिंदू)	एच. के. दुआ
आचार्य जांभेकर		बालाजी तोंडे (पुण्यनगरी)

पुलित्झर पुरस्कार (पत्रकारासाठी)

२०१२ : डेव्हिड हूड (अमेरिका) : बिहाईंड द बेटर फिल्ड

२०११ : सिध्दार्थ मुखर्जी (अमेरिका) : ललितेतर साहित्यासाठी.

इतर भारतीय : २००३ : गीता आनंद, २००० : झुम्पा लाहिरी (इंटरप्रिटेशन ऑफ मेलडीज)

१९३७ : गोविंद बिहारी लाल

विज्ञान - तंत्रज्ञान पुरस्कार

पुरस्कार	२०११	२०१०	२००९
अबेल पुरस्कार (नॉर्वे सरकार)	जॉन विलॉर्ड (अमे.)	-----	----
एडिथ- ओडोनेल (टेक्सास)	------	-----	डॉ. रामा रंगनाथन
शांतिस्वरूप भटनागर	अमित शर्मा(दिल्ली) पलश कुमार (कोलकाता)	संजीव गलांडे (NCLपुणे) शोभा टोले (मुंबई)	------ कालाबरन मैतेई (मुंबई)
होमी भाभा जीवनगौरव	अनिल काकोडकर	---	---
एच.के फिरोदिया (कायनेटिक समूह)	----	---	डॉ. एम. अण्णादुराई, प्रो. यशपाल

क्रीडा पुरस्कार

पुरस्कार	२००९-१०	२०१०-११
राजीव गांधी खेलरत्न (सुरू-१९९२)	सायना नेहवाल (बॅडमिंटनपटू)	गगन नारंग (नेमबाज)
अर्जुन पुरस्कार	परिमार्जन नेगी (बुध्दिबळ) झुलन गोस्वामी (क्रिकेट) संदीप सिंग (हॉकी) यांच्यासह १५ व्यक्तींना प्रदान	झहीर खान (क्रिकेट) तेजस्विनी सावंत (नेमबाज) वीरधवल खाडे (जलतरण) प्रशांत करमरकर (अपंग क्रीडा)(१९व्यक्तींना)
ध्यानचंद जीवनगौरव	सतिश पिल्लई (अँथलेटिक्स) कुलदीप सिंग (कुस्ती) अनिता चांग (वेटलिफ्टर)	शब्बीर अली (फुटबॉल) सुशील कोहली (जलतरण) राजकुमार (कुस्ती)
द्रोणाचार्य पुरस्कार (सुरू - १९८५)	ए.के.कुट्टी, सुभाष अगरवाल, एल्.इंबोचा सिंग, अजय बन्सल,कॅ. चंद्रूप	रामफल (कुस्ती) कुंतल रॉय (अॅथलटिक्स) राजेंद्र सिंग (हॉकी) देवेंद्र कुमार राठोड (जिमनॅ) आर वेंकटेश राव (मुष्टि युध्द)
सी.के.नायडू पुरस्कार (सुरू-१९९४)	मोहिंदर अमरनाथ	अजित वाडेकर

- ब्रॅडमन फाऊंडेशनचा २०१० चा हॉल ऑफ फेम पुरस्कार (क्रिकेट)
- बीसीसीआय चा लाइफ टाइम अचीव्हमेंट पुरस्कार - सलीम दुराणी
- इंडियन फुटबॉल प्लेअर ऑफ द इयर - महताम हुसेन (प.बंगाल)
- महेंद्रसिंग धोनी यास ब्रिटनमधील मॉंटफोर्ड विद्यापीठाची डॉक्टरेट प्रदान.

भारतीय क्रिकेट कर्णधार - महेंद्रसिंग धोनी आणि ऑलिंपिक सुवर्णपदक विजेता नेमबाज अभिनव बिंद्रा यांना टेरोटेरियल आर्मीमध्ये लेफ्टनंट कर्नल ही मानव पदवी १३ सप्टेंबर २०११ रोजी प्रदान करण्यात आली. यापूर्वी २००८ मध्ये कपिलदेव यास लेफ्टनंट कर्नल व सचिन तेंडुलकर यास २०१० मध्ये भारतीय वायुसेनेचे मानद ग्रुप कॅप्टन पद बहाल करण्यात आले आहे.

चित्रपटक्षेत्रातील पुरस्कार

२००९ (८१ वे)	–	स्लमडॉग मिलेनियर
२०१० (८२ वे)	–	द हार्ट लॉकर
२०११ (८३ वे)	–	द किंग्ज स्पीच
२०१२ (८४ वा)	–	द आर्टिस्ट

कान्स चित्रपट पुरस्कार

२००९ (६२ वा)	–	द व्हाईट रिबीन
२०१० (६३ वा)	–	पाम डी ओर
२०११ (६४ वा)	–	द ट्री ऑफ लाईफ
२०१२ (६५ वा)	–	–

राष्ट्रीय चित्रपट पुरस्कार

२००९ (५७ वा)	–	कुट्टी सांख (मल्याळी)
२०१० (५८ वा)	–	अदामिंड मगन अबू (मल्याळी)
२०११ (५९ वा)	–	देऊळ (मराठी) व ब्यारी (कन्नड)

फिल्मफेअर पुरस्कार

२००९ (५४ वा)	–	जोधा अकबर
२०१० (५५ वा)	–	थ्री इडियटस्
२०११ (५६ वा)	–	दबंग
२०१२ (५७ वा)	–	जिंदगी ना मिलेगी दोबारा

गोल्डन ग्लोब

२०१० (६७ वा)	–	अवतार
२०११ (६८ वा)	–	द सोशल नेटवर्क
२०१२ (६९ वा)	–	द डिसेंडंट

आयफा पुरस्कार

२००९ (१० वा)	–	जोधा अकबर
२०१० (११ वा)	–	थ्री इडियटस्
२०११ (१२ वा)	–	दबंग
२०१२ (१३ वा)	–	–

महाराष्ट्र राज्य मराठी चित्रपट पुरस्कार

२०१० (४७ वा)	–	मी शिवाजीराजे भोसले बोलतोय
२०११ (४८ वा)	–	मी सिंधुताई सपकाळ
२०१२ (४९ वा)	–	शाळा

स्टार स्क्रीन पुरस्कार

२०१०	–	थ्री इडियटस्
२०११	–	उडान (दिग्दर्शक–विक्रमादित्य मोटवानी)
२०१२	–	डर्टी पिक्चर, जिंदगी ना मिलेगी दोबारा

मध्य प्रदेश सरकारच्या वतीने देण्यात येणार कुमार गंधर्व पुरस्कार : शास्त्रीय गायक पंडित संजीव अभ्यंकर यांना प्रदान करण्यात आला.

कालिदास सन्मान – जयराम पटेल (गुजरात)
– गुरू कलामंडलम गोपी (केरळ)
– पंडित चन्नुलाल शर्मा

दादासाहेब फाळके पुरस्कार

चित्रपटक्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणाऱ्या व्यक्तीला भारत सरकारच्या सूचना व प्रसारण मंत्रालयाद्वारे हा पुरस्कार दिला जातो.

पुरस्काराची सुरूवात : १९६९
पुरस्काराचे स्वरूप : १० लाख रूपये व सुवर्णकमळ

२००९ (४१ वा)	–	डॉ.डी.रामा नायडू (चित्रपट निर्माते)
२०१० (४२ वा)	–	पद्मश्री के. बालचंदर (तामिळ चित्रकर्मी)
२०११ (४३ वा)	–	सौमित्र चटर्जी (बंगाली अभिनेते)

५४ वा ग्रॅमी पुरस्कार – २०१२

अमेरिकेतील लॉस एंजेल्स आयोजित ५४ व्या ग्रॅमी पुरस्कार समारोप पार पडला.

सर्वोत्कृष्ट ग्रॅमी पुरस्कार – टोनी बेनेट (बॉडी अँड सोल)
सर्वोत्कृष्ट महिला पॉप गायिका – एडले लॉरी ब्लू एडकिस
सर्वोत्कृष्ट पॉप अल्बम – विंग्ज बॅण्ड ऑन द रन (सर पॉल मैकार्टनी)

५९ वा राष्ट्रीय चित्रपट पुरस्कार वितरण सोहळा – २०१२

२०११ च्या राष्ट्रीय चित्रपट पुरस्कारांवर मराठी चित्रपटांनी आपला झेंडा फडकविला.

या वर्षी देऊळ, बालगंधर्व व शाळा या तीन चित्रपटांना आठ पुरस्कार मिळाले. श्यामची आई, श्वास नंतर सुवर्णकमळ मिळविणारा देऊळ हा तिसरा चित्रपट ठरला.

सर्वोत्कृष्ट चित्रपट – देऊळ (दिग्दर्शक उमेश कुलकर्णी) मराठी चित्रपट
ब्यारी (कन्नड चित्रपट)

सर्वोत्कृष्ट अभिनेता	– गिरीश कुलकर्णी (देऊळ)
सर्वोत्कृष्ट मराठी चित्रपट	– शाळा
सर्वोत्कृष्ट हिंदी चित्रपट	– आय एम
सर्वोत्कृष्ट गायिका	– रुपा गांगुली
सर्वोत्कृष्ट रंगभूषा	– विक्रम गायकवाड (सलग दुसऱ्यावर्षी)

८४ वा ऑस्कर पुरस्कार – २०१२

अमेरिकेतील लॉस एंजल्स या शहरात पार पडलेल्या आणि ॲकेडमी ऑफ मोशन पिक्चर आर्टस ॲन्ड सायन्स या संस्थेकडून दिला जाणारा हा चित्रपट क्षेत्रातील सर्वोच्च पुरस्कार आहे.

सर्वोत्कृष्ट चित्रपट	– द आर्टिस्ट
सर्वोत्कृष्ट दिग्दर्शक	– मायकेल हजानाविशियस (द आर्टिस्ट)
सर्वोत्कृष्ट अभिनेता	– ज्यो डूज्यारडिन (द आर्टिस्ट)
सर्वोत्कृष्ट अभिनेत्री	– मेरिल स्ट्रीप (आयर्न लेडी)
सर्वोत्कृष्ट परभाषी चित्रपट	– ए सेपरेशन (इराणी)
सर्वोत्कृष्ट ॲनिमेशन पट	– रांगो
सर्वोत्कृष्ट डॉक्युमेंटरी	– सेविंग फेस (पाकिस्तानी चित्रपटास १ ले ऑस्कर)

चित्रपटक्षेत्रातील पुरस्कार

पुरस्कार	पुरस्कार वितरक संस्था	ठिकाण	सर्वोत्कृष्ट चित्रपट
८४ वा ऑस्कर	ॲकेडेमी ऑफ मोशन पिक्चर आर्टस् ॲण्ड सायन्स	लॉस एंजेल्स (अमेरिका)	द आर्टिस्ट
६९ वा गोल्डन ग्लोब २०१२	ग्लोबल फिल्म ट्रस्ट	लॉस एंजेल्स कॅलिफोर्निया	द डिसेंडन्स्
बाफ्टा -२०१२	ब्रिटिश ॲकेडमी फिल्म एण्ड टेलिव्हिजन आर्टस् अवॉर्ड (BAFTA)	लंडन	द आर्टिस्ट
फिक्की फेम-२०११	(FICCI)		मुंबई दबंग
फिल्मफेअर-२०१२	आयडिया फिल्मफेअर	मुंबई	जिंदगी ना मिलेगी दोबारा
१२वा आयफा २०११	इंटरनॅशनल फिल्म ॲकेडमी (आयफा)	टोरँटो कॅनडा	दबंग
६४वा कान्स-२०११	कान्स	कान्स (फ्रान्स)	द ट्री ऑफ लाईफ
४२वा आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव-२०११	भारत सरकार	पणजी (गोवा)	पोरफिरियो (कोलंबियन)

सर्वोत्कृष्ट दिग्दर्शक	सर्वोत्कृष्ट अभिनेता	सर्वोत्कृष्ट अभिनेत्री	इतर
मायकेल हजानिविशिअस (द आर्टिस्ट) पुरस्कार)	ज्यु ड्युराजिन (द आर्टिस्ट)	मेरिल स्ट्रीप (आयर्न लेडी)	सर्वो.डॉक्युमेंटरी सेविंग फेस (पाकचा पहिला ऑस्कर
मार्टिन स्कॉर्ससी (ह्युगो)	जॉर्ज क्यूनी (द डिसेंडन्स)	मेरिल स्ट्रीप (आयर्न लेडी)	-----
मायकेल हजनिविशिअस (द आर्टिस्ट)	क्रिस्तोफर प्लेमर (बिगिनर्स)	मेरिल स्ट्रीप (आयर्न लेडी)	इंग्रजीत द स्कीन आय लिव इन-अनिल कपूरला सर्वोत्कृष्ट अभिनेता पुरस्कार
करण जोहर (माय नेम इज खान)	शाहरूख खान (माय नेम इज खान)	विद्या बालन (इश्किया)	डिकेड ऑफ ग्लोबल अचिव्हमेंट ऑनर : ऐश्वर्या रॉय

झोया अख्तर (जिंदगी ना मिलेगी..)	रणबीर कपूर (रॉकस्टार)	विद्या बालन (डर्टी पिक्चर)	जिंदगी ना.....या चित्रपटास ७ पुरस्कार (जीवनगौरव-अरूणा ईराणी)
करण जोहर (माय नेम इज खान)	शाहरूख खान (माय नेम इज खान)	अनुष्का शर्मा	
असगर फरहदी (इराणी चित्रपट)	सेसन गेबेन (इस्त्रायली चित्रपट)	नादेजा मरकीना (रशियन चित्रपट)	मराठी चित्रपट सहभागी - मी सिंधुताई सपकाळ

इतर पुरस्कार

- नाइट ऑफ द ऑर्डर ऑफ आटर्स ॲण्ड लेटर - हा फ्रान्सचा पुरस्कार नंदिता दास यांना प्रदान करण्यात आला.
- बिग बॉस : २०११ या रिॲलिटी यांच्या चौथ्या पर्वात अभिनेत्री श्वेता तिवारी विजयी. २०१२ ची पाचवी : जुही परमार
- ग्रॅमी पुरस्कार : २०११ लेडी गागा
- जागतिक सर्वोत्कृष्ट ५ रोमँटिक मध्ये प्यासा या चित्रपटाची निवड.
  प्यासाचे दिग्दर्शक : गुरूदत्ता
  प्रथम चित्रपट : सन ऑफ द शेक
- सर्वोत्कृष्ट सामाजिक चित्रपट : पांगिरा (राजीव पाटील दिग्दर्शित)
- आंतरराष्ट्रीय पर्यावरण पुरस्कार : राजेश शहा (स्वच्छता आणि स्वच्छ पाणी या कार्यासाठी)
- ग्लोबल व्हिजन पुरस्कार : मुकेश अंबानी
- एस्डेन पुरस्कार : डी लाइट डिजाइन (अक्षय ऊर्जा निर्मिती कंपनी-भारतीय)
- नेक्स्ट स्टेप फाउंडेशन पुरस्कार २०१० : केंद्रीय कायदामंत्री विरप्पा मोईली
- राष्ट्रीय एमिट पुरस्कार २०१० : सुनिल दत्त (मरणोत्तर - राष्ट्रीय एकतेच्या कार्यासाठी)
- सिडनी शांती पुरस्कार २०११ : ज्युलिअस असांझे (संस्थापक - विकिलिप्स)
- डब्लु.इ.एफ. क्रिस्टल पुरस्कार २०११ : ए.आर.रहमान
- पी.सी. महानोबिस पुरस्कार २०१० : अभिमान दास (आरबीआय चे सहाय्यक सल्लागार)

- लीलावती पुरस्कार : सिमोन लेहना सिंह (मूळची भारतीय ब्रिटिश लेखिका)
- मानवाधिकार पुरस्कार २०१० : डॉ. लेनिन रघुवंशी (मानवाधिकार कार्यासंदर्भात)
- ग्लोबल फेअरनेस इन्सेंटिव्ह पुरस्कार २०१० : हिलरी क्लिंटन (अमेरिकेच्या परराष्ट्रमंत्री)
- डरबन चित्रपट महोत्सवात (२०१०) पिपली लाईव्ह ला सर्वोत्कृष्ट चित्रपट.
- सिडनी पीस मेडल : ज्युलियन असांजे (विकिलीक्स)
- ग्वांगझू प्राईज फॉर ह्युमेन राइटस् : विनायक सेन
- इनसिड (INSEAD) चा बिझनेस लीडर फॉर द वर्ल्ड अवार्ड – २०११ : सुनिल भारती मित्तल(भारती ग्रुप)
- मूर्तीदेवी पुरस्कार २०११ – डॉ. गुलाब कोठारी (मै ही राधा,मै ही कृष्ण)
  २०१० – गोपीचंद नारंग

२०१२ च्या ऑस्कर पुरस्कारासाठी भारतातर्फे अदामिंटे मखन आबू हा चित्रपट पाठविला होता.

आंतरराट्रीय पुरस्कार

नोबेल :

सर ऑल्फ्रेड नोबेल या स्वीडीश शास्त्रज्ञाने डायनामाईट या स्फोटकाचा शोध लावला व स्फोटकाच्या व्यवसायातून अमाप संपत्ती मिळविली.

नोबेल यांच्या मृत्युपत्रानुसार त्यांच्या मृत्युनंतर १९०१ पासून खालील क्षेत्रातील उल्लेखनीय कार्यासाठी नोबेल पुरस्कारी देण्यास सुरूवात झाली.

शांतता नोबेल पुरस्कार नॉर्वेची राजधानी ओस्लो येथून तर इतर ५ पुरस्कार स्वीडनची राजधानी स्टॉकहोम येथून दिले जातात. सोन्याचे पदक व काही लाख डॉलर्स असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे.

क्षेत्र	वर्ग	पुरस्कार प्राप्त व्यक्ती / संस्था
शांतता	(२०११)	ॲलेना सिरलेफ (लायबेरिया), तवकुल करमान (येमेन), लेयमा ग्वोबी (लायबेरिया)
	(२०१०)	लिउ शियाओबो (चीन)
साहित्य	(२०११)	थॉमस ट्रान्सट्रोमर (स्वीडन)
	(२०१०)	मारिओ वर्गीस लओआ (पेरू)(दी टाइम ऑफ द हिरो)
	(२००९)	हेर्टा म्युलर (जर्मन साहित्यकार) – रुमानिया
अर्थशास्त्र	(२०११)	ख्रिस्तोफर सीम्स, थॉमस सार्जेंट

	(२०१०)	पीटर डायमंड, डेल मॉर्टनेस (युएसए), पीसारायडस(सायप्रस)
भौतिकशास्त्र	(२०११)	सॉल पर्लम्युटर,ब्रायन स्पिडट्, ॲडम राइस
	(२०१०)	आंद्रे जेम्स (नेदरलॅन्ड),कोन्सॅटिन नोवोसेलोव्ह (रशिया)
रसायनशास्त्र	(२०११)	डॅनियन सार्जंट
	(२०१०)	रिचर्ड हाईक (युएसए), इची नेगिशी (जपान) अकिरा सुझुकी (जपान)
वैद्यकशास्त्र	(२०११)	ब्रुस बटलर, जुल्स हॉफमन, राल्फ स्टेनमन
	(२०१०)	रॉबर्ट एडवर्डस्-(टेस्ट ट्यूब बेबीचे जनक)

नोबेल पुरस्काराचे भारतीय मानकरी :

१) रविंद्रनाथ टागोर	(१९९३)	: साहित्य (गीतांजली)
२) डॉ. चंद्रशेखर वेंकट रामन	(१९३०)	: भौतिकशास्त्र (रामन इफेक्ट)
३) डॉ. हरगोविंद खोराणा	(१९६८)	: वैद्यक (सिंथेटिक जीन्स)
४) मदर तेरेसा	(१९७९)	: शांततेचा
५) डॉ. सुब्रम्हणियन चंद्रशेखर	(१९८३)	: भौतिकशास्त्र (चंद्रशेखर लिमिट)
६) डॉ. अमर्त्य सेन	(१९९८)	: अर्थशास्त्र
७) व्ही.एस. नायपॉल	(१९९८)	: आस्था के पार
८) व्यंकटरामन रामकृष्णन	(२००९)	: रसायनशास्त्र

रॅमन मॅगसेसे पुरस्कार

आशिया खंडात प्रति-नोबेल समजल्या जाणारा हा पुरस्कार फिलिपाईन्सचे राष्ट्राध्यक्ष मॅगसेसे यांच्या स्मरणार्थ ३१ ऑगस्ट या त्यांच्या जन्मदिनी दरवर्षी प्रदान केला जातो. हा पुरस्कार दरवर्षी विविध ६ क्षेत्रासाठी दिला जातो.

सुरूवात १९५७ १९५८ विनोबा भावे पहिले भारतीय

२०११ - निलिमा मिश्रा (जळगाव) महिला बचतगट

- हरिश हांडे - सौरऊर्जेत संवर्धनासाठी भरीव कार्य

२०१० - नोमन खान(बांग्लादेश) सामाजिक

२००९ - दीप जोशी ग्रामिण विकास

२००८ - डॉ. प्रकाश व मंदाकिनी आमटे सामाजिक नेतृत्व

इंदिरा गांधी आंतरराष्ट्रीय नि:शस्त्रीकरण व विकास पुरस्कार :

सुरूवात – १९८६
२०११ – इला भट्ट (सामाजिक कार्यकर्त्या)
२०१० – लुईस इनॅशिओ लुला दा सिल्वा (ब्राझीलचे माजी राष्ट्रपती)
२००९ – शेख हसिना वाजेद (बांग्लादेश पंतप्रधान) (पक्ष– अकमी लीग)

जवाहरलाल नेहरू आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य पुरस्कार :

सुरूवात – १९६५
२००९–१० – अँजेला मर्केल (जर्मनीचा चॅन्सेलर)
२००८–०९ – ग्रिसमन (आइसलँड राष्ट्रपती)

महात्मा गांधी आंतरराष्ट्रीय शांतता पुरस्कार :

सुरूवात – १९६५
२००६ – आचार्य बिशप डेसमंड टुटू
२००५ – आंतरराष्ट्रीय रेड क्रॉस सोसायटी

गणिताचा शांतीस्वरूप भटनागर पुरस्कार २०११ : स्वामी विद्यानाथानंद व पालाश सरकार

सौंदर्य स्पर्धा

मिस युनिव्हर्स (विश्व सुंदरी) :

२०११ (६० व्या) : लैला लोपेस (अंगोला) स्पर्धा–साओ पाउलो (ब्राझील)
२०१० (५९ व्या) : जिमेना नावारेते (मेक्सिको)
२००९ (५८ व्या) : स्टेफानिया फर्नांडिस (व्हेनेझुएला)

मिस वर्ल्ड (जगत सुंदरी) :

२०११ (६१ व्या) : इवियन सारकोस (व्हेनेझुएला)
२०१० (६० व्या) : अलेक्झाँड्रिया मिल्स (युएसए)

मिस अर्थ (वसुंधरा सुंदरी) :

२०११ : ओल्गा एल्वा (इक्विडोर)
२०१० : निकोल फारिया (बंगळूर) – १ली भारतीय

फेमिना (पॅन्टालूम) मिस इंडिया स्पर्धा
मुंबईत ३० मार्च २०१२ रोजी ही सौंदर्य स्पर्धा पार पडली.

वर्ष	प्रथम युनिवर्स	द्वितीय (मिस इंडिया)	तृतीय (मिस इंडिया अर्थ)
२०१२	वन्या मिश्रा (चंदिगढ)	रोशल मारिया राव (चेन्नई)	प्राची मिश्रा (पुणे)
२०११	कनिष्ठा दनखड(मुंबई)	हरसिल कौर (दिल्ली)	वंतिका शौरी (दिल्ली)
२०१०	नेहा हिंगे (पुणे)	मनस्वी मंगई (मुंबई)	निकोल फारिया(बंगलोर)

इतर सौंदर्य स्पर्धा :

फेमिना मिस इंडिया ईस्ट २०१० :

फेमिना मिस वर्ल्ड – उन्नती दवरा

प्रथम उपविजेती – रोहिणी मुखर्जी

द्वितीय उपविजेती – एरम करीन

मिस इंडिया वर्ल्डवाईड – २०११ – अंकिता शेरील (ऑस्ट्रेलिया)

२०१० – काजल लक्ष्मीनारायण

मिस इंटरनॅशनल क्वीन २०१० –मिनी (द.कोरिया)

इंडियन आयडॉल

श्रीरामचंद्र (हैदराबाद) : पाचवा इंडियन आयडॉल (२०१०)

अभिजित सावंत : पहिला इंडियन आयडॉल

सौरभी देव वर्मा : पहिली महिला इंडियन आयडॉल (२००९)

इतर महत्वाचे :

स्वामीनाथन पुरस्कार (पर्यावरणासाठी) : २००९ – डॉ. सुब्रहमण्यम नागराजन
२००७ – डॉ. जे.पी. सॅचस

नॉर्मन बोरलॉग पुरस्कार (कृषी कार्य) : २०११ – रोनाल्ड बुरेश (फिलिपाइन्स)

कोरामंडन फर्टिलायझर, आंध्रप्र. : २०१० – डॉ. जी. युन. जीन
(कृषीसंशोधक–चीन)

लालबहादुर शास्त्री पुरस्कार (प्रशासकीय कार्य) :
केंद्र सरकार २०११ – प्रो. यशपाल
२०१० – अरूणा रॉय
(मजूर किसान संघटनेचे प्रमुख)

धन्वंतरी पुरस्कार (वैद्यकीय क्षेत्रातील कार्य) :
मुंबई २०११ – डॉ. एम. के. मणि
२०१० – डॉ. पी. वेणूगोपाल

बाळशास्त्री जांभेकर पुरस्कार (पत्रकारिता) :
महाराष्ट्र शासन २०१० - अतुल कुलकर्णी व सुनिल कुडूसकर

चर्चित व्यक्ती

सुशिलकुमार :
केंद्रीय ग्रामीण विकास मंत्रालयाच्या वतीने महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना (मनरेगा) चा ब्रँड ॲम्बेसिडर पदी निवड करण्यात आली. सुशिलकुमार हा बिहार राज्यातील असून कौन बनेगा करोडपती स्पर्धेत पाच कोटी जिंकणारा पहिलाच व्यक्ती आहे.

श्रीमती टेसी थॉमस : भारताची 'मिसाईल वूमन'. 'अग्नी-५' या नियोजित क्षेपणास्त्र विकास कार्यक्रमाच्या प्रकल्प संचालिका म्हणून निवड.

अरुण मुजुमदार : नोव्हे. २०११ मध्ये अमेरिकेतील ओबामा प्रशासनात ऊर्जा विभागाचे मुख्य सचिव म्हणून निवड.

पंडित जसराज : प्रसिध्द भारतीय शास्त्रीय गायक. यांनी ८ जाने. २०१२ रोजी अंटार्टिका येथील दक्षिण ध्रुवावर (Sea Spirit) सी स्पिरीट नावाचा शास्त्रीय गायनाचा कार्यक्रम प्रस्तुत केला. जसराज हे पद्मविभूषण पुरस्कार प्राप्त आहेत.

आशा भोसले : प्रसिध्द गायिका आशा भोसले यांचे जगात सर्वाधिक गाण्यांचे रेकॉर्डिंग करणाऱ्या पहिल्याच गायिका आहेत. गिनीज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड ऑक्टो. २०११ मध्ये समावेश झाला आहे.

शेख हसीना वाजेद : बांग्लादेशच्या पंतप्रधान हसीना यांना त्रिपुरा राज्याची राजधानी अगरतळा येथील त्रिपुरा विद्यापीठाच्या वतीने मानद डी. लीट. पदवी प्रदान करण्यात आली.

डोनाल्ड रामोतार : भारतीय मूळचे रामोतार यांची गुयानाचे नवीन राष्ट्रपतीपदी निवड. यापूर्वी राष्ट्रपती म्हणून भरत जगदेव यांनी हे पद सांभाळले होते.

अमर्त्य सेन : अमेरिका सरकारच्या वतीने देण्यात येणारा 'National Medal for Art & Humanities ' चा पुरस्कार प्राप्त. सेन यांनी गरीबी आणि उपासमार यांचेवरील संशोधनाबद्दल जुलै २०११ मध्ये यांना राष्ट्रीय शिक्षण योजना आणि प्रशासन विद्यापीठ (NUEPA)यांच्या द्वारा डॉक्टर ऑफ लिटरेचर याने सन्मानित करण्यात आले.

फूमनी नायडू : द. अफ्रिकेतील तमिळी वंशजांच्या हक्कांसाठी कार्य करणाऱ्या द. आफ्रिका तमिळी फेडरेशनच्या पहिल्या महिला प्रमुख पदी निवड झाली. या संघटनेची स्थापना १८६० मध्ये करण्यात आली.

के. श्रीनाथ रेड्डी : प्रसिध्द भारतीय हृदयरोग तज्ज्ञ यांना स्कॉटलंड येथील एंबरडीन विद्यापीठाच्या वतीने डॉक्टर ऑफ सायन्स या पदवीने सन्मानित करण्यात आले.

डॉ. नरेंद्र जाधव : प्रसिद्ध अर्थशास्त्रज्ञ आणि भारतीय नियोजन

आयोगाचे सदस्य डॉ. जाधव यांची फ्रान्सच्या कमांडर ऑफ दी ऑर्डर अकेडेमिक पाम्प अवॉर्डने सन्मानित करण्यात आले.

विजय दर्डा : लोकमत वृत्तपत्र समूहाचे प्रमुख, काँग्रेसचे खासदार यांची ब्रिटन येथील सुप्रीम कोर्टाचे अध्यक्ष लॉर्ड फिलीप यांनी आंतरराष्ट्रीय ज्युरी म्हणून निवड केली.

विनोद रॉय : भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक रॉय यांची डिसेंबर २०११ मध्ये संयुक्त राष्ट्र संघामध्ये लेखापरीक्षकाच्या गटाचे प्रमुख म्हणून निवड झाली.

आमीर खान : अमिताभ बच्चन आणि प्रियांका चोप्रा यांच्या नंतर अभिनेते आमीर खान याची युनिसेफचे राष्ट्रीय ब्रँड अम्बेसिडर पदी निवड करण्यात आली.

सायरस मिस्त्री : भारतीय उद्योगविश्वाला नावलौकिक मिळवून देणारे टाटा ग्रुपने रतन टाटा यांचे वारसदार म्हणून सायरस मिस्त्री यांच्या नावाची घोषणा केली. मिस्त्री हे सध्या शापूरजी पालनजी या कंपनीचे व्यवस्थापकीय संचालक आणि टाटा सन्सचे संचालक आहेत. सायरस मिस्त्री रतन टाटा यांच्यासोबत २०१२ पर्यंत काम पाहतील. टाटा यांच्या निवृत्तीनंतर कंपनीची सूत्रे मिस्त्री यांच्याकडे जातील.

हरदीप सिंह पुरी : संयुक्त राष्ट्र संघाचे दहशतवाद विरोधी समितीचे अध्यक्ष म्हणून हरदीप सिंह पुरी यांची निवड झाली. पुरी यांनी भारताचे परराष्ट्र सचिव पद भूषविले आहे. तसेच ते संयुक्त राष्ट्र संघाचे स्थायी प्रतिनिधी आहेत.

कोफी अन्नान : संयुक्त राष्ट्र संघाचे माजी सरचिटणीस. कोफी अन्नान यांची सिरीयामधील संयुक्त राष्ट्र अरब लीगचे दूत म्हणून घोषणा करण्यात आली.

रोड्डम नरसिंहा : भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था (इस्त्रो) येथील वादग्रस्त एँट्रिक्स –देवास करारा– संदर्भात इस्त्रोचे माजी अध्यक्ष जी. माधव नायर यांचे सहकारी नरसिंहा यांनी इस्त्रोच्या सदस्यत्वाचा राजीनामा दिला.

नंदिता दास : अभिनेत्री आणि दिग्दर्शिका. यांना चित्रपट क्षेत्रामध्ये प्रोत्साहन देण्यासाठी फ्रान्स सरकारने फ्रान्सचा सर्वोच्च पुरस्कार नाईट ऑफ द ऑर्डर ऑफ आर्ट अवार्ड या पुरस्काराची घोषणा फ्रान्सचे भारतीय राजदूत जोरोम बोराफोन्ट यांनी केली.

सॅम पित्रोदा : भारतीय दूरसंचार क्रांतीचे जनक. पित्रोदा यांना आंतरराष्ट्रीय दूरसंचार संघाचा (आयटीयु) पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. (मानवता, सामाजिक आणि आर्थिक जीवनात मोलाचे योगदान दिल्याबद्दल हा पुरस्कार मिळाला.) असा पुरस्कार मिळविणारे हे पहिले भारतीय.

सुनिता कृष्णन : हैदराबाद येथील प्रज्वला या एनजीओच्या

संचालिका. सुनिता यांना अमेरिकेतील केनेडी सेंटरमधील वायटल वायजेस ग्लोबल लिडरशीप पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले.

फकरूद्दीन खोराकीवाला : अकबरअली या भारतातील पहिल्या डिपार्टमेंटल स्टोअर्सचे मालक रिटेलिंग क्षेत्रातील महागुरू.

विजय नाहटा : महाराष्ट्राचे माहिती महासंचालक. प्रशासनातील उल्लेखनीय योगदानाबद्दल २०११ च्या पंतप्रधान गौरव पुरस्काराने सन्मानित. नवी मुंबई मनपाच्या इटीसी केंद्राच्या संचालिका वर्षा भगत यांनादेखील या पुरस्काराने सन्मानित.

पद्मश्री डॉ. सायरस पुनावाला : 'सिरम इनस्टिट्यूट' या कंपनीचे प्रवर्तक. जून २०११ च्या लंडनमधील ग्लोबल अलायन्स फॉर व्हॅक्सिन ॲण्ड इम्युनायझेशन (ग्रॅव्ही) परिषदेतील आवाहनानुसार भारतातील बालकांच्या घटसर्प, डांग्या खोकला, मेंदूज्वर, धर्नुवात, पांढरी कावीळ (हिपॅटिसीस-बी) या प्रकारच्या आजारांवर उपकारक 'पेंटावहॅलंट' लस ६० टक्क्यांनी स्वस्त करण्याचे घोषित केले. 'स्वाईन फ्ल्यू' वरील लस सिरम कंपनीनेच बाजारात आणली.

छावी राजावत : राजस्थानमधील 'सोडा' गावाची सरपंच. संयुक्त राष्ट्राने मार्च २०११ मध्ये भरवलेल्या ११ व्या 'इन्फो-पॉवर्टी वर्ल्ड कॉन्फरन्स' या परिषदेत बदलत्या ग्रामीण राजस्थानसंबंधी या युवतीने केलेल्या प्रयत्नांची दखल घेतली.

शिखा अवस्थी : पुण्यातील आर्म्ड फोर्सेस मेडिकल कॉलेज (लष्करी वैद्यकीय महाविद्यालय) च्या संचलनात (पासिंग आऊट) मानाची तलवार मिळविणारी पहिली महिला.

शांता तिग्गा : भारतीय लष्करात सामील होणाऱ्या पहिली महिला जवान. यापूर्वी लष्करी अधिकारी म्हणून महिला कार्यरत होत्या परंतू जवान म्हणून २०११ मध्येच महिलांचा समावेश झाला.

आयरॉम शर्मिला चाने : मणिपूरची सामाजिक कार्यकर्ता. मणिपूरमध्ये लागू करण्यात आलेला 'आर्म्ड फोर्सेस स्पेशल पॉवर्स ॲक्ट' रद्द करण्याच्या मागणीसाठी शर्मिला चाने सलग १० वर्षे उपोशनास बसल्या.

राजीव शहा : अमेरिकन राष्ट्रपती बराक ओबामा प्रशासनात एजन्सी फॉर इंटरनॅशनल डेव्हलपमेंट या अमेरिकेच्या सर्वोच्च संस्थेच्या प्रमुख पदी निवड झालेले पहिले भारतीय.

उषा राजगोपाल : अमेरिकेतील ड्युक विद्यापीठात प्रथमच हिंदू पुरोहित म्हणून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यासाठी निवड.

लोबसांग सांग्ये : यांची तिबेटचे पंतप्रधान म्हणून निवड झाली. यानंतर तिबेटचे धर्मगुरू दलाई लामा यांनी सांग्ये यांच्यावर तिबेटची राजनैतिक जबाबदारी सोपविली

सी.के. प्रल्हाद : पद्मभूषण पुरस्काराने सन्मानित असलेले प्रल्हाद यांच्या कम्पीटिंग फॉर फ्युचर या पुस्तकास व्यावसायिक प्रबंध म्हणून जगातील २५ प्रभावशाली पुस्तकांत तिसरे स्थान मिळाले.

बी. एस. लल्ली : प्रसारभारती चे मुख्य कार्यकारी अधिकारी. राष्ट्रकूल स्पर्धाचे प्रक्षेपण अधिकार वाटप प्रकरणात भ्रष्टाचार केल्यावरून पदच्यूत.

ममता शर्मा : राजस्थानच्या महिला काँग्रेसच्या माजी अध्यक्षा. यांची केंद्रसरकारने २ ऑगस्ट २०११ पासून राष्ट्रीय महिला आयोगाच्या अध्यक्षपदी निवड केली. राष्ट्रीय महिला आयोगाची स्थापना १९९२ मध्ये करण्यात आली. या आयोगामध्ये एक अध्यक्ष असून पाच सदस्य असतात. तर अध्यक्षाचा कार्यकाल तीन वर्षाचा असतो.

अरविंद राजखोवा : आसाममधील उल्फा (युनायटेड लिबरेशन फ्रंट ऑफ आसामचे प्रमुख). यांनी सरकारला सहकार्य करीत बिनशर्त शांतता प्रस्थापित करण्यासाठी पुढाकार घेतला. केंद्र सरकारने त्यांच्यावरील गुन्हे कमी केले.

ओग्यान त्रिनले दोरजे : तिबटचे विद्यमान १७ वे गुरू धर्मगुरू (कर्मापा). आर्थिक गैरव्यवहारांचा आरोपांवरून तसेच चीनचे हस्तक असल्याच्या संशयावरून वादग्रस्त.

गोपीनाथ मुथुकुड : केरळ मधील प्रसिद्ध जादूगार यांना अमेरिकेच्या इंटरनॅशनल मॅजिक सोसायटीच्या वतीने देण्यात येणारा इंटरनॅशनल मर्लिन अवार्ड-२०११ चा प्रदान करण्यात आला.

दीपा सुजाता बजाज : हरियाणातील १७ वर्षीय युवतीने ग्रीनलॅण्डमध्ये यशस्वीपणे स्कीइंग पूर्ण करून सर्वांत लहान वयात बर्फावर स्कीइंग पूर्ण करणारी (१९ दिवस) पहिली महिला ठरली.

आंग सान सू की : म्यानमारच्या (बर्मा) लोकशाहीवादी नेत्या आणि नॅशनल लीग फॉर डेमोक्रेसी पक्षाच्या ज्येष्ठ नेत्या सू की यांना मागील २१ वर्षात १५ वर्षे नजरकैदेत बंद करण्यात आले होते. त्यांची सुटका १३ नोव्हेंबर २०१० रोजी करण्यात आली

जन्म - ११ जून १९४५
पुरस्कार - १९९१ - नोबेल पुरस्कार (शांतीसाठी)
१९९२ - जवाहरलाल नेहरू पुरस्कार

रॉबर्ट एडवर्डस् (ब्रिटन) : टेस्ट ट्यूब बेबीचे जनक असलेले एडवर्डस् यांना २०१० सालचा वैद्यकीय शास्त्राचा नोबेल पुरस्कार जाहीर करण्यात आला. इन-व्हिकी-फर्टिलायझेशन या (I.V.F.) या तंत्राचा वापर करून २५ जुलै १९७८ मध्ये जगातील पहिल्या टेस्ट ट्यूब बेबीला जन्म दिला. तिचे नाव -लुईस ब्राऊन भारतातील पहिला टेस्ट ट्युब बेबी - हर्ष चावला (१९८६)

ज्युलियन असांजेला : विकीलिक्स या सोशल नेटवर्किंग साईटने जगभरातील विविध गुपित दस्तऐवज जगासमोर आणले. विकीलिक्सचा संस्थापक असांजेला आहे.

दिव्या अजितकुमार : या चेन्नईच्या २१ वर्षीय युवतीने भारतीय सेनेमध्ये स्वोर्ड ऑफ ऑनर पुरस्कार प्राप्त होणारी पहिली महिला होण्याचा मान मिळविला.

नितीन तोहरिया : ब्रिटनमधील हॉवर्ड बिजनेस स्कूल चे डीन बनणारे पहिले भारतीय ठरले.

विनायक सेन : नक्षलवाद्यांबरोबर संबंध असल्या कारणाने अटकेत असणारे मानवाधिकार कार्यकर्ते सेन यांची केंद्र सरकारने योजना आयोगाच्या आरोग्य संबंधीच्या समितीचे सदस्य म्हणून नियुक्ती केली आहे.

प्रफुल्ल बख्क्षी : आंतरराष्ट्रीय रेडक्रॉस समितीचे सल्लागारपदी निवड. वैश्विक शांतता प्रस्थापित करण्यासाठी त्यांची निवड करण्यात आली.

स्ट्रॉस कान्ह : एका महिलेवर बलात्कार प्रकरणी ठपका ठेवलेले आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे माजी अध्यक्ष स्ट्रॉस कान्ह यांची अमेरिकेतील न्यायालयाकडून मुक्तता करण्यात आली.

दीपा गुप्ता : अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष बराक ओबामा यांची गुप्ता यांनी नॅशनल कॉन्सिल ऑफ आर्टस् च्या सदस्यपदी निवड केली.

निधन

वामनराव पै. : (जन्म २१ ऑक्टो.१९२३, मृत्यू-२९ मे २०१२)
'तूच आहेस तुझ्या जीवनाचा शिल्पकार' हा संदेश लाखो अनुयानांना देणारे जीवनविद्या मिशनचे प्रणेते सद्‌गुरू वामनराव पै यांचे निधन. १९५२ सालापासून अध्यात्मिक कार्यास सुरूवात. १९५५ साली नाथ संप्रदायाची स्थापना. पै यांनी जवळपास २५ पुस्तके लिहिली.

नाथनाथ अण्णा नायकवाडी : (जन्म वळवा(सांगली), निधन-२२ मार्च,२०१२)
क्रांतीवीर या नावाने संबोधले जाणारे क्रांतीसिंह नाना पाटील यांचे कट्टर अनुयायी नागनाथ अण्णा यांनी आपल्या विद्यार्थी दशेपासून स्वातंत्र्यासाठी आपले संपूर्ण आयुष्य समर्पित केले. त्यांनतरही सहकाराच्या माध्यमातून सामान्यांना खरे स्वातंत्र्य मिळण्यासाठी अहोरात्र झगडत राहिले.

पुरस्कार : २०१० - पद्मभूषण

कवी ग्रेस : (माणिक गोडघाटे) : (मृत्यू-२६ मार्च २०१२)
साहित्य क्षेत्रातील प्रतिष्ठेचा साहित्य अकादमी पुरस्कार २०११ ला नुकताच जाहीर झालेला होता. (वाऱ्यानं हलतं रान या निबंधास)

देव आनंद : (जन्म सप्टेंबर १९२३, मृत्यू. ३ डिसेंबर २०११)
हिंदी चित्रपटसृष्टीतील सदाबहार अभिनेते देवआनंद यांचे लंडन येथे वयाच्या ८८ व्या वर्षी निधन झाले. पहिला चित्रपट : हम एक है.
पुरस्कार : २००१- पद्मभूषण, २००२-दादासाहेब फाळके पुरस्कार

इंदिरा गोस्वामी : (जन्म १४ नोव्हें १८४२, मृत्यू २९ नोव्हेंबर २०११) २०० मधील ज्ञानपीठ पुरस्कार प्राप्त प्रसिद्ध आसामी लेखिका इंदिरा गोस्वामी यांचे निधन. नक्षलवादी संघटना उल्फा आणि सरकारमध्ये चर्चा घडण्यात महत्वाची भूमिका

भूपेन हजारिका : (मृत्यू ५ नोव्हेंबर २०११, वय ८९) गायक, संगीतकार. यांना दादासाहेब फाळके पुरस्कार प्राप्त.

हरगोविंद खुराना : (मृत्यू १५ जानेवारी २०१२, वय ९८) नोबेल पुरस्कार प्राप्त अनिवासी भारतीय. १९६८ मध्ये त्यांना सिंथेटिक जीन्ससाठीचे
वैद्यकीय क्षेत्रातील नोबेल पुरस्काराने गौरविण्यात आले होते.

होमाई व्यारवाला : (मृत्यू १५ जानेवारी २०१२, वय ९८) भारतातील पहिल्या महिला फोटोग्राफर. २०११ मध्ये भारत सरकारने यांना पद्मभूषणने सन्मानित केले.

वंगारी मथाई : (मृत्यू २५ सप्टेंबर २०११, वय ७१) केनियाच्या पर्यावरणवादी. ग्रीन बेल्ट चळवळीच्या संस्थापिका. २००४ चा शांततेचा नोबेल पुरस्कार विजेत्या. २००५ चा जवाहरलाल आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य पुरस्कार. २००६ चा इंदिरा गांधी आंतरराष्ट्रीय शांती, अहिंसा व निशस्त्रीकरण पुरस्कार.

मारिओ मिरांडा : आंतरराष्ट्रीय कीर्तीचे व्यंगचित्रकार. त्यांना भारत सरकारकडून पद्मश्री (१९८८) व पद्मभूषण (२००२) देऊन गौरविण्यात आले होते.

स्टीव्ह जॉब्स : (मृत्यू ऑक्टोबर २०११) जगप्रसिद्ध ॲपल कंपनीचे ते संस्थापक होते. आयफोन, आयपॉड, आयमॅक्स उत्पादनाचे जनक. ॲपल कंपनीची स्थापना १९७६.

रहीम फहीमुद्दीन डागर : (मृत्यू २७ जुलै २०११) प्रसिद्ध ध्रुपद गायक होते. संगीत अकादमीचे रत्न सदस्य म्हणून सन्मानित. साहित्य अकादमीचा १९९३ चा विशेष सन्मान.

मकबूल फिदा हुसेन : (जन्म १९१५ (पंढरपूर),मृत्यू ९ जून २०११, लंडन)
नागरिकत्व - कतार या देशाने त्यांना नुकतेच नागरिकत्व दिले होते.
सन्मान - १९५५ पद्मश्री, १९७३ पद्मभूषण, १९८६ राज्यसभेवर निवड, १९९१ पद्मविभूषण, २०१० कतारचे नागरिकत्व.

गौतम राजाध्यक्ष : (मृत्यू १३ सप्टेंबर २०११, वय ६१) कलात्मक फोटोग्राफर. चंदेरी पाक्षिकाचे संपादक. ४५ अभिनेत्रींची छायाचित्र असणारे फेसेस हे पुस्तक प्रसिद्ध.

पंडित भीमसेन गुरूराज जोशी : (जन्म ४ फेब्रुवारी १९२२, जन्मठिकाण- गडख(कर्नाटक), निधन-२४ जानेवारी २०११ (वय ८८) पुणे येथे.)
सन्मान आणि पुरस्कार : १९७२ - पद्मश्री १९७६ - संगीत नाटक अकादमी
१९८५ - पद्मभूषण १९९९ - पद्मविभूषण २००२ - महाराष्ट्र भूषण
२००५ - कन्नड रत्न २००८ - भारत रत्न

ज्योर्तिमय डे : (मृत्यू ११ जून २०११, वय ५६ वर्षे) मुंबईत प्रसिद्ध असलेल्या इंग्रजी दैनिक मिड डे चे संपादक. (स्पेशल इन्व्हेस्टिगेशन)

सुरेश तेंडुलकर : (मृत्यू २१ जून २०११, वय ७२ वर्षे)
ज्येष्ठ अर्थतज्ज्ञ आणि योजना आयोगाच्या दारिद्रयरेषा निर्देशांक (बीपीएल) समितीचे प्रमुख. पंतप्रधानाच्या आर्थिक सल्लागार समितीचे माजी अध्यक्ष.

उस्ताद असद अली खान : (मृत्यू १४ जून २०११, वय ७४ वर्षे) प्राचीन वाद्यसंगीत रुद्रवीणाचे वादक म्हणून प्रसिद्ध. त्यांचे पूर्वज अलवर (जयपूर) राजघराण्याचे संगीतकार होते.

गीतकार जगदीश खेबूडकर : (जन्म- १० मे १९३२ हळदी (करवीर) कोल्हा-पूर)चित्रपटातील गीते - सांगते ऐका, बाळा जो जो रे, स्त्री जन्मा तुझी कहाणी. चित्रपट - साधी माणसं, मोहित्यांची मंजुळा, आम्ही जातो आमच्या गावा.

सरकारच्या योजना

राष्ट्रीय ग्रामीण उपजीविका मिशन (NRLM)

मंजूरी - २४ जून २०१० शुभारंभ - ३ जून २०११
उद्देश - स्वयंरोजगारासाठी प्रशिक्षण आणि मार्गदर्शन.
महिला बचतगटांना प्रोत्साहन व मदत.
अतिलघु उद्योगांसाठी आर्थिक सहकार्य.
यामध्ये ६.५ करोड गरीब ग्रामीण कुटुंबांचा समावेश.

राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य मिशन :

सुरूवात - १२ एप्रिल २००५
कालावधी - २००५ - २०१२
उद्देश - देशातील ग्रामीण भागात स्वस्त,सुलभ व जलद आरोग्य
- सेवा-सुविधा उपलब्ध करून देणे.

१२ एप्रिल २०१० पर्यंत आशा (ASHA) कार्यकर्त्यांची निवड ७,४९,४४० केली आहे.

जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय सौरऊर्जा अभियान :

सुरूवात – ११ जाने. २०१०
घोषणा – ३० जून २००८
कालावधी – १३ व्या योजनेच्या (२०१७-२०२२) शेवटपर्यंत नियोजित.
उद्देश – पर्यावरण पूरक ऊर्जा निर्मिती करून देशातील विजेची तूट भरणे.

प्रमुख उद्दिष्टे :

१) २०२२ पर्यंत २०,००० मेगावॅट क्षमतेची सौरऊर्जा निर्माण करणे.
२) २०१३ पर्यंत १००० मेगावॅट क्षमतेची ग्रीड कनेक्टेड सौर ऊर्जा निर्माण करणे.
३) संपूर्ण स्वदेशी तंत्रज्ञानाचा वापर करणे.
४) २०२२ पर्यंत ग्रामीण भागात २० कोटी सौर दिवे लावणे.
५) नियोजित खर्च ४३३७ कोटी रूपये.

निर्मल स्व-राज्य मोहीम : सुरूवात -२०११
उद्देश : १) स्वच्छतेची व्याप्ती ६०% करणे.
२) स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या पदाधिकाऱ्यांना स्वच्छतागृहे अनिवार्य
३) सर्व शाळा व अंगण वाड्यात स्वच्छता गृहे बांधणे.
४) सांडपाणी व घनकचरा व्यवस्थापन जागृती.

महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना (MGNREGP)

सुरूवात – २ फेब्रुवारी २००६.

- महाराष्ट्राच्या रोजगार हमी योजनेचे मॉडेल केंद्राने स्विकारले.
- २००९-१० मध्ये ६१९ जिल्ह्यांचा समावेश करण्यात आला.
- २ ऑक्टो. २००९ पासून महात्मा गांधींच्या नावाने सुरूवात.
- योजना अंमलबजावणीत तामिळनाडू प्रथम क्रमांकावर आहे.
- या योजनेची कार्यवाही जिल्हा परिषद मार्फत चालते.

ध्येय: १) महिलांना ३३% आरक्षण.
२) प्रतिवर्षी कुटुंबातील एका व्यक्तीला किमान १०० दिवस रोजगार.
३) नाव नोंदणीनंतर १५ दिवसात रोजगार उपलब्ध न झाल्यास बेरोजगार भत्ता दिला जाईल.

वित्तपुरवठा : केंद्रशासन – ९०, राज्यशासन – १०%

वेतन : सुधारित वेतन १ एप्रिल २०१२ पासून लागू.
नवीन दर महाराष्ट्र – १४५ रू.
तर सर्वाधिक दर हरियाणा – १९१ रू. निर्धारित करण्यात आला.

जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय नागरी पुर्ननिर्माण योजना (JNURM)

सुरूवात : ३ डिसेंबर २००५.

उद्देश : शहरी भागातील एकात्मिक पायाभूत सेवांच्या विकासासाठी १ लाख कोटी रुपयांची महत्वाकांक्षी योजना.

समावेश : देशातील ९१ शहरांचा समावेश करण्यात आला. महाराष्ट्रातील १५ शहरांचा समावेश.
सर्वात जास्त निधी महाराष्ट्रास मिळाला.

स्वर्ण प्रवास योजना :

भारतातील सुशिक्षित युवकांना परदेशात जाण्यासाठी प्रशिक्षण योजना.
ही योजना प्रवासी भारतीय मंत्रालय आयोजित करणार.
या योजनेच्या माध्यमातून आगामी १० वर्षात १ कोटी युवकांना प्रशिक्षण दिले जाणार आहे.

युनोस्कोच्या जागतिक नृत्यामध्ये भारतीय नृत्य प्रकार

ओरिसा – छाऊ
राजस्थान – कालबेलिया
केरळ – मुडीयेट्र

योजना / अभियान

ग्रामसभा बळकटीकरण अभियान : ५ जून २०११

उद्देश – ग्रामसभेचे अधिकार व कर्तव्ये या विषयीची पुस्तके १ कोटी कुटुंबांना वितरित करण्यात आले व त्यातून ग्रामसभेचे महत्व पटवून देणे.

पर्यावरण संतुलित समृध्द ग्राम योजना (पर्यावरण–ग्राम)

ग्रामीण भागाचा पर्यावरणभिमुख, सर्वसमावेशक विकास घडवून आणण्यासाठी शासनाने ही योजना सुरू केली. राज्यातील राष्ट्रपतीच्या हस्ते ८१० ग्रामपंचायतींना पर्यावरण विकास रत्न हा पुरस्कार देऊन गौरविण्यात आले.

राष्ट्रीय ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान :

मानवी विकास निर्देशांक उंचावण्यासाठी व दारिद्रय निर्मूलनासाठी केंद्र पुरस्कृत ही योजना राज्यातील ९ जिल्हयांत राबविण्यात येत आहे.

राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रम :

राज्यातील १५००० वाड्या–वस्त्यांचा यात समावेश २०१२–१३ व २०१३–१४ साठी करण्यात आला.

राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना २०११–१२ : वार्षिक एक लाखापेक्षा कमी उत्पन्न असणाऱ्या सर्वांना आरोग्याची सेवा पुरविणाऱ्या या महत्वकांक्षी योजनेची घोषणा मुख्यमंत्री पृथ्वीराज चव्हाण यांनी केली.

हरीत शहरी परिवहन योजना : सुरूवात – जून २०१०

उद्देश – शहरातील प्रदूषण नियंत्रित करणे व दुष्परिणामांच्या नियंत्रणासाठी ही योजना राबविली जाणार आहे. सहकार्य – विश्व बँक आणि संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रम. प्रायोगिक तत्वावर – म्हैसूर (कर्नाटक), इंदौर (मध्यप्रदेश), नवे रायपूर (छत्तीसगड), पिंपरी चिंचवड (महा.)

सुकन्या योजना : सुरूवात – २०११

महाराष्ट्र शासनाच्या महिला आणि बालकल्याण विभागाची योजना.

उद्देश – मुलींमधील जन्मदर व मृत्यूदर यामधील तफावत कमी करणे.

आदिवासी महिला सशक्तीकरण योजना (AMSY) सुरूवात –२०११

उद्देश – अनुसूचित जमातीतील महिलांच्या आर्थिक विकासासाठी Micro-Credit Scheme (सूक्ष्म पत योजना) ही योजना सुरू.

एकात्मिक बालविकास प्रकल्प (आदीवासींसाठी) : सुरूवात – १ एप्रिल २०११

उद्देश – महिलांना सकस आहाराचे महत्व लक्षात आणून देणे.

मुलांचे सुयोग्य पालन–पोषण करण्याचे महत्व लक्षात आणून देणे.

इंदिरा गांधी राष्ट्रीय वृध्दत्व पेन्शन योजना : सुरूवात – १ मार्च २०११

उद्देश – दारिद्रय रेषेखालील (बीपीएल) ६५ वर्षांवरील महिलांना प्रतिमहिना २०० रू. पेन्शन.

राजीव गांधी किशोरवयीन मुलींचे सक्षमीकरण योजना (सबला) :

सुरूवात – १९ नोव्हेंबर २०१० (राज्यातील १० जिल्ह्यांत)

उद्देश – ११ ते १८ वर्षे किशोरवयीन मुलींचा मानसिक आणि शारिरिक विकास करणे. इंटीग्रेटेड चाइल्ड डेव्हलपमेंट सर्विसेस अंतर्गत प्रथम २०० जिल्हयात हा पथदर्शी कार्यक्रम राबविला जाणार आहे.

महिला शेतकरी सबलीकरण योजना (MKSP) : सुरूवात – १ जाने.२०११

उद्देश – ग्रामीण महिला शेतकऱ्यांचा सामाजिक, आर्थिक आणि आधुनिक शेती तंत्रात कुशल बनविणे. पहिल्या टप्पयात १०० कोटी रूपयांना मंजूरी.

पंचायतराजमधील महिला सदस्यांना सक्षम योजना :

सुरूवात – १९ नोव्हें. २०१० : सहकार्य – नॉर्वे आणि संयुक्त राष्ट्र महिला विकास संघ (युनिफेम)

उद्देश – भारतातील पंचायतराज मधील १० लाख महिलांना प्रशिक्षित करणे.

जीवन संजीवनी योजना : सुरूवात – १५ जून २००९

उद्देश– ग्रामीण नळ पाणीपुरवठा योजनेची थकीत वीज देयके व मुदतवाढ योजना.

जननी सुरक्षा योजना : केंद्र सरकारी १००% अनुदानित योजना.

उद्दीष्टये – बाल मृत्यूदर व मातामृत्यू दर कमी करणे.

– गर्भवती माता व अल्पवयीन बालकांच्या सुरक्षीततेसाठीची कार्य या योजनेच्या माध्यमातून केली जाते.

कस्तुरबा गांधी बालिका विद्यालय (केजीबीव्ही) २००४ :

अनुसूचित जाती, जमाती, मागास्वर्गीय व अल्पसंख्यांक समूहाच्या मुलींना उच्च प्राथमिक शिक्षण प्राप्त करून देणे. राज्यातील १० जिल्ह्यांत ४३ विद्यालये कार्यरत.

किशोरी शक्ती योजना :

केंद्र सरकारच्या वतीने ११ ते१८ वयोगटातील शाळकरी मुलांना पौष्टिक आहार उपलब्ध करून देण्याचे ही योजना कार्य करते.

साक्षर भारत मिशन :

८ सप्टेंबर २००९ रोजी पंतप्रधान डॉ. मनमोहनसिंग यांनी याची सुरूवात केली. यात केंद्र सरकार व राज्य सरकार यांचा वाटा अनुक्रमे ९०:१० असेल याची अंमलबजावणी ३६५ जिल्ह्यांतून लागू करण्यात आली.

प्रमुख उद्दीष्टये : २०११ पर्यंत महिला साक्षरता ८०% करणे.

आशा (ASHA) योजना : (Accredited Social Health Actrist)

आदिवासी महिलांच्या आरोग्याच्या समस्या सोडविण्यासाठी व त्यांना योग्य सोई–सुविधा पुरविण्यासाठी राज्य शासनाने २००९ अखेरपर्यंत ८६१८ सेविकांची नियुक्ती केली होती.

नव संजीवन योजना :

आदिवासी अर्भक मृत्यूदर व माता मृत्यूदर कमी करण्यासाठी राज्य शासनाने सुरूवात केलेली योजना.

सावित्रीबाई फुले कन्या कल्याण योजना :

राज्य शासनाने लिंग गुणोत्तरात समता राखण्यासाठी सुरूवात केलेली योजना.

१) नसबंदी शस्त्रक्रिया एका मुलीवर केल्यास १०,००० रू.

२) नसबंदी शस्त्रक्रिया दोन मुलींवर केल्यास प्रत्येकी ५,००० रू.

मुख्यमंत्री कन्या विवाह योजना : सुरूवात – १६ फेब्रुवारी २००८

मुख्यमंत्री निधीतून अतिशय गरीब कुटुंबातील मुलीच्या लग्नासाठी अर्थसाहाय्य व वस्तू भेट.

राजीव गांधी ग्रामीण एजपीजी वितरण योजना :

घोषणा :६ ऑगस्ट २००९ अंमलबजावणी – २ ऑक्टोबर २०१०

उद्देश – ग्रामीण भागात एलपीजी गॅसचे वितरण सुलभ करणे.

स्वर्णजयंती राजस्व अभियान : सुरूवात – १ मे २०११

उद्देश – महाराष्ट्राने महसूल विभागासंदर्भात सर्व सुविधा कमीत कमी वेळात पुरवणे.

उदा. जातीचा दाखला, सातबारा, फेरफार नोंदी इ.

इंदिरा गांधी मातृत्व सहयोग : (४ जुलै २०११)

गरोदर महिला व स्तनदा माता यांचे आरोग्य आणि पोषण यांचा दर्जा सुधारण्यासाठी केंद्र पुरस्कृत प्रायोगिक तत्वावर भंडारा व अमरावती जिल्ह्यामध्ये सुरू.

शुभमंगल योजना (सामूहिक विवाह योजना)

शेतमजूर लहान शेतकऱ्यांना त्यांच्या मुलीचे लग्न सामुहिक पणे लावून मुलींना मंगळसूत्र व इतर वस्तू खरेदीसाठी राज्यशासन १०,००० रू. व NGO - २००० रू.

योजना	राज्य	उद्देश
म.गांधी स्वालंबन पेन्शन	हरियाणा	दूध व ऊस उत्पादनात सहाय्य
राजीव आरोग्यश्री	आंध्रप्रदेश	दारिद्रय रेषेखालील कुटुंबासाठी
इंदिरअम्मा गृहनिर्माण	आंध्रप्रदेश	एस.सी.,एस.टी. साठी घरकुल योजना
धनलक्ष्मी योजना	महाराष्ट्र	मुलीची भृणहत्या रोखणे,त्यांना शिक्षण, आरोग्य उपलब्ध करून देणे.
भाग्य लक्ष्मी योजना	कर्नाटक	मुलींचा सर्वांगीण विकास करणे.

तेजस्विनी कार्यक्रम	मध्यप्रदेश व महाराष्ट्र	बचत गटाच्या माध्यमातून महिलांना स्वयंपूर्ण बनविणे.
अपनी बेटी अपना धन	हरियाणा	मुलींची भृणहत्या थांबविण्यासाठी
मातृत्व अनुदान योजना	महाराष्ट्र	आदिवासी गर्भवती मातांना ८००-रू अनुदान देणे.
जागो बहन अभियान	बिहार,झारखंड	स्त्रियांमध्ये जनजागृती करण्यासाठी
लाडली लक्ष्मी योजना	मध्यप्रदेश	मुलींचे प्रमाण वाढविण्यासाठी
गावकी बेटी योजना	मध्यप्रदेश	मुलींचे शिक्षणविषयक योजना
प्रतिभा किरण योजना	मध्यप्रदेश	महिलांच्या सर्वांगीण कल्याणासाठी
सबल योजना	छत्तीसगड	अल्पवयीन मुलींसाठी
महामाया गरीबी बालिका योजना	उत्तर प्रदेश	अनुसूचित जाती व जमातीसाठी लहान मुलींसाठी शिक्षण योजना.

इतर योजना

प्रधानमंत्री आदर्श ग्राम योजना -	२००९ : ज्या गावामध्ये अनुसूचित जातींची संख्या ५० टक्कयांचे वर आहे त्या गावांचा विकास करणे.
प्रधानमंत्री रोजगार सृजन कार्यक्रम -	२००८ : लहान उद्योजकांसाठी अनुसूचित जाती-जमातींना प्रोत्साहन योजना.
प्रधानमंत्री राष्ट्रीय जल संवर्धन योजना -	२००२ : ग्रामीण भागात पाणीपुरवठ्याची सोय उपलब्ध देणे.
प्रधानमंत्री ग्रामोदय योजना -	२००० : ग्रामीण भागात आरोग्य, शिक्षण, पाणीपुरवठा, घरबांधणी, रस्ते या मुलभूत तत्वांचा विकास करणे.
प्रधानमंत्री ग्राम सडक योजना -	२००० : ग्रामीण क्षेत्रातील वस्त्यांपर्यंत रस्त्यांचा विकास.
वंदे मातरम योजना - २००३ :	गर्भवती मातांच्या आरोग्याची मोफत तपासणी.
राजमाता जिजाऊ कुपोषणमुक्त ग्राम अभियान : सुरूवात -	२६ सप्टेंबर, २०११ विदर्भातील कुपोषणग्रस्त बालकांच्या कुटुंबांना आर्थिक सहाय्य करणे.

स्वजलधारा कार्यक्रम २००३ :	ग्रामीण भागात पाणीपुरवठ्याची सोय करणे. राजीव गांधी ग्रामीण विद्युतीकरण योजना : ४ एप्रिल २००५. ग्रामीण भागात जलद गतीने विद्युतीकरण करणे तसेच दारिद्रयरेषेखालील कुटुंबांना मोफत विद्युतजोडणी करणे.
खाद्य क्रेडिट योजना –२००७ :	दारिद्रय रेषेखालील कुटुंबांना क्रेडिटवर अन्नधान्यउपलब्ध करून देणे.
जलमनी कार्यक्रम –२००८:	ग्रामीण भागातील सर्व शाळेमध्ये विद्यार्थ्यांना पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देणे.
धनलक्ष्मी योजना– २००८:	देशातील ७ राज्यांमध्ये हा प्रकल्प राबविला जातो. दारिद्रय रेषेखालील कुटुंबातील मुलांचे शिक्षण, आरोग्य यांच्यात प्रगती करणे.

राजीव गांधी ग्रामीण विद्युतीकरण योजना

एप्रिल २००५ मध्ये सुरू.

१) मिशन १०१२ – सर्वांसाठी वीज हे लक्ष्य.

२) हायड्रोकार्बन व्हिजन – २०२५– हायड्रोजन इंधनाचा ऊर्जा स्तोत्र म्हणून वापर करण्याचा उद्देश.

३) बायोडिझेल मिशन – २०११–१२– डिझेलमध्ये २० टक्के बायोडिझेल मिसळण्याचे उद्दीष्ट.

४) २०२० पर्यंत २०,००० मेगावॅट अणुऊर्जा निर्मितीचे उद्दिष्ट.

२२ जून २००८– आंतरराष्ट्रीय ऊर्जा संमेलन – जेद्दा (सौदी–अरेबिया)

डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत योजना : सुरूवात – १९८८

उद्देश – एक लाख रुपयांपर्यंत पीक कर्जाची व्याजासह मुदतीत परतफेड करणाऱ्या शेतकऱ्यांना ३ टक्के दरात व्याज सवलत शासनाकडून देण्याचा निर्णय आज मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत घेण्यात आला.

पुरा : PURA

ग्रामीण क्षेत्रामध्ये शहरी सुविधा उपलब्ध करणे.

१५ ऑगस्ट २००३ मध्ये तत्कालीन राष्ट्रपती डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम यांच्या संकल्पनेतून ही योजना लागू केली. ग्रामीण भागामध्ये सडक,दूरसंचार, विद्युतीकरण, इंटरनेट याअद्ययावत माध्यमांची सुविधा ग्रामीण भागात पुरवणे.

पंतप्रधान ग्राम सडक योजना २००१-०२

७३ व्या घटना दुरूस्तीनंतर ग्रामीण रस्त्यांची जबाबदारी सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून जिल्हा परिषदेकडे सोपविण्यात आली.

रस्त्यांची गुणवत्ता तपासण्यासाठी राज्यात ३३ जिल्हा प्रयोगशाळांची निर्मिती इ करण्यात आली असून ४५ राज्ये गुणवत्ता नियंत्रकाची नियुक्ती करण्यात आली.

जगातील सर्वात मोठी संसदीय लोकशाही प्रणाली राबविणारे राष्ट्र म्हणून भारताकडे पाहिले जाते.

- ३३ जिल्हा परिषदेचे - १९५५ सदस्य
- ३५१ पंचायत समित्यांचे - ३९१० सदस्य
- २७८९६ ग्रामपंचायतीचे - १,९७,३३८ सदस्य आहेत.

पंचायत महिला शक्ती अभियान : २००७ पासून सुरूवात.

उद्देश : प्रथमच निवडून आलेल्या महिला प्रतिनिधींना लोकशाही विषयी जागृती निर्माण करणे, कामाबाबत प्रशिक्षण देणे.

ही योजना भारत सरकारच्या पंचायतराज मंत्रालयाच्या वतीने राबविली जात आहे.

- या अभियानाचे राज्य सहाय्य केंद्र-नागपूर येथे आहे.
- २००९ पासून घरकुलांची किंमत ७० हजार केली आहे.
- केंद्र शासन - ३३,७५० रू, राज्य शासन - ३४,७५० रू. लाभार्थी - १५००
- इंदिरा आवास योजनेअंतर्गत दारिद्रय रेषेखाली ग्रामीण बेघर कुटुंबात जागेसाठी १० हजार अर्थसाहाय्य दिले जाते.

रमाई आवास योजना-

राज्यातील ३३ जिल्ह्यांचा यात समावेश आहे. ही योजना जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेमार्फत राबविण्यात येते. ही योजना अनुसूचित जातींतील दारिद्रयरेषेतील लाभार्थींसाठी आहे.

राजीव गांधी निवारा योजना-

या योजनेत दोन भाग आहेत.

भाग १ मध्ये दारिद्रय रेषेखालील लाभार्थींसाठी घरकुलासाठी अनुदान देण्यात येते.

भाग २ - यात १ लाख रुपयांची रक्कम बँकेत तसेच जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेमार्फत उपलब्ध करून देण्यात येते.

या रकमेत लाभार्थींचा हिस्सा १० रू. असणे आवश्यक असते.

समित्या / आयोग

समिती प्रमुख	समितीचा अभ्यास विषय
महाराष्ट्र	
नागनाथ कोतापल्ली	मराठी भाषा सल्लागार समितीचे प्रमुख
न्या. एम.जी.गायकवाड	पुणे येथील मावळ गोळीबार चौकशीसंदर्भात
के. पी. बक्षी	मॅट कायद्यात सुधारणा
पी. एस. पाटणकर	नांदेड येथील महसूल आयोग स्थापण्यासंदर्भात
रंगनाथ पठारे	मराठी भाषेस अभिजात दर्जा मिळणेबाबत
डॉ. यु.म. पठाण	शालेय अभ्यासक्रमात संतसाहित्याचा अभ्यास समावेशबाबत
न्या. ए. एन. शिणकर	वादग्रस्त डाऊ प्रकल्पाचा निर्णय घेण्याबाबत
विजय केळकर	प्रादेशिक अनुशेषाचा आढावा घेण्यासाठी.
न्या. जे.ए. पाटील	आदर्श गृह सोसायटीच्या प्रश्नासंबंधी चौकशी समिती
डॉ. पी. एस. कोतवाल	विदर्भातील तीन व्याघ्र प्रकल्पांच्या व्यवस्थापनाचे मूल्यमापन करण्यासाठी.
डॉ. विजय भटकर	राज्याचे ई-गव्हर्नर्स धोरण ठरविण्यासाठी.
बी. के. चुर्तुवेदी	महाराष्ट्र राज्य प्रशासकीय सुधारणा समिती
डॉ. आनंद नाडकर्णी	विद्यार्थी आत्महत्या रोखण्यासाठी उपाय योजना
नरेश दयाल समिती	लवासा लेकसिटी प्रकल्पाची वैधता तपासणे.
स्वाती मुजुमदार समिती	राज्यातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमात सुधारणा सुचविणे.
न्या. डी.एम. धर्माधिकारी	एअर इंडियाच्या कामगारांच्या अडचणींची चौकशी समिती.
डॉ. आ. ह. साळुंखे	राज्यातील सांस्कृतिक धोरणाचा मसुदा तयार करणे.
न्या.व्ही. जी. पळशीकर	अनुसूचित जाती, जमाती वरील अत्याचार प्रकरणी चौकशी.
राम प्रधान समिती	मुंबईतील २६/११ दहशतवादी हल्लयाची चौकशी
डॉ. नरेद्र जाधव	महाराष्ट्र सरकारची - शेतकरी आत्महत्या संदर्भात
अशोक बसाक	महाराष्ट्र सरकारची - दूध व खरेदी - विक्री धोरण.
भारत	
नरेंद्र जाधव	लदाख मधील सुरक्षा व दळणवळण सुधारणा संदर्भात
सुधीर चंद्रा	काळ्या पैसा संदर्भात
केळकर समिती	सेक्शन-८८ खाली आयकरात मिळणारी तरतूद रद्द करण्याची शिफारस करणारी समिती.
डॉ. शक्ती गुप्ता	रुग्णवाहिका सुरक्षितता नियमावली संदर्भात आदि गोदरेज समिती

	कार्पोरेट गव्हर्नन्स संदर्भात
एम. के. गुप्ता	सेवा कर आणि केंद्रीय उत्पादन शुल्क याच्यातील कॉमन टॅक्स कोड लागू करण्यासंदर्भात.
अनिल काकोडकर	रेल्वेच्या सुरक्षाव्यवस्थेचे आधुनिकीकरण.
सॅम पित्रोदा	भारतीय रेल्वेच्या आधुनिकीकरणासाठी.
सुशील कुमार मोदी	जी. एस. टी. अंमलबजावणीसाठी नेमलेल्या राज्यांच्या (बिहारचे उपमुख्यमंत्री)समितीचे अध्यक्ष.
डॉ. मोहिनी गिरी	ज्येष्ठ नागरिकांसाठीच्या राष्ट्रीय धोरणाची समीक्षा करण्यासाठी समिती.
पी. सी. चाको	टेलिकॉम परवाना टू-जी स्पेक्ट्रम घोटाळा चौकशीची संयुक्त समिती
मॉंटेकसिंह अहलुवालिया	भारत-अमेरिका सहकार्य वृध्दिसाठी.
ए.एस. आनंद समिती	तामिळनाडूतील मुल्लापेरियार धरणाचा वाद सोडण्याबाबत
सी. रंगराजन समिती	साखर नियंत्रणमुक्त करण्याप्रश्नी केंद्र सरकारची समिती
न्या. बी.पी. जीवनरेड्डी	विदेशांतील बँकांमधील भारतीय काळा पैसा शोधण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाची स्वतंत्र समिती.
मुकुल मुदगल समिती	भारतीय ॲथलिट उत्तेजकसेवन(डोपिंग) प्रकरण चौकशी
आनंद बोस समिती	केरळमधील तिरूवअनंतपुरम येथील पद्नाभ स्वामी मंदिराच्या तळघरात सापडलेल्या संपत्तीची देखरेख व संरक्षण करण्यासंदर्भात.
न्या. बी.सुदर्शनरेड्डी समिर्ती	कोलकाता उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश सौमित्र सेन यांच्यावरील भ्रष्टाचाराच्या आरोपाची चौकशी.
न्या. बी.एन.श्रीकृष्ण समिती	आंध्र-प्रदेश व तेलंगण प्रश्नी केंद्राने नेमलेली समिती.
माधव मेनन समिती	केंद्रीय विद्यापीठे, आयआयएम,आयआयटी या संस्थांना स्वायत्ता देण्या संदर्भात.
फत्तेचंद बन्सल समिती	गुज्जर आंदोलनाच्या हिंसाचारामुळे नुकसान तपासणीसाठी
प्रमोद आचार्य समिती	आयआयटी मधील प्रवेश प्रक्रिया सुधारण्यासाठी.
अशोक गांगुली समिती	नर्सरी शाळेच्या प्रवेशासंबंधी.
मणिसाना आयोग	पत्रकारासाठी नेमलेला वेतन आयोग.
बी. के. चर्तुवेदी समिती	भारतातील खनिज तेल कंपन्यांची वित्तीय स्थिती सुधारण्यासाठी.

मंजुळा कृष्णन समिती	उत्तर प्रदेशातील निठारी बाल हत्याकांड प्रश्नी चौकशी करण्यासाठी.
अनिता कपूर समिती	वाढणाऱ्या काळ्या पैशाला रोखण्यासाठी कर वसुलीत काटेकोरपणा आणण्यासाठी.
जी. के. पिल्लई समिती	फोन टॅपिंगसाठी नवीन कायदा करण्यासंदर्भात.
ई. के. भारत भूषण समिती	पायलट प्रशिक्षणाच्या लायसेन्सच्या विवादासंदर्भात.
एस.एस. खान समिती	सेंट्रल इकॉनॉमिक इंटेलिजन्स ब्युरोच्या कार्यपद्धतीत कार्यक्षमता निर्माण करण्यासाठी.
सुनिल मिश्रा समिती	परदेशी काळ्या पैशाच्या चौकशी संदर्भात.
एस. सुंदरम समिती	वाहने चालविणारी नियंत्रण समिती.
आर.के. पचौरी समिती	रामसेतू पुर्नचर्चा समिती
व्ही. के. शुगलु	राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धेतील घोटाळा चौकशी समिती
एन. सी. सक्सेना	वादग्रस्त वेदांत उद्योग समूह चौकशी समिती.
माँटेकसिंग अहलुवालिया	अमेरिकेशी सहकार्य वाढविणारे नवे क्षेत्र शोधण्यासाठी.
न्या. गुरूबक्ष राय मजिठीया	पत्रकार व बिगर पत्रकारांच्या वेतन शिफारसी संदर्भात.
एन. सी. सक्सेना	ओरिसातील बॉक्साइट निर्मिती कंपनी वेदांत रिसोर्ससने आदिवासींच्या विस्थापना संदर्भात.
डॉ. सी. रंगराजन	जम्मू-काश्मीर मध्ये रोजगार वृद्धीसाठी समिती.
ई. पद्मनाभन	उच्च न्यायालयातील न्यायाधीशांच्या वेतन निश्चिती.
सॅम पित्रोदा	सीएसएनएल च्या पुर्नरचने संदर्भात.
डी. स्वरूप	वित्तीय उत्पादनांच्या खरेदी-विक्री व्यवस्थेची चौकशी करणे संदर्भात.
अनिल बोर्डिया	भारतीय शिक्षण पद्धतीत सुधारणा करण्यासाठी.
वी. किशोरचंद्रदेव समिती	एअर इंडिया व इंडियन एअर लाइन्स एकत्रीकरणा संदर्भात.
पी.सी.होता समिती	नागरी सेवांच्या नियम बदला संदर्भात.
न्या.बी.एन.श्रीकृष्ण	६ व्या वेतन आयोगाचे अध्यक्ष.
न्या. के.एम.चंद्रशेखर	६ व्या वेतन आयोगाच्या शिफारशीचे पुनर्विलोकन.
पी.एम.ए. हकीम	६ व्या वेतन आयोगाच्या अंमलबजावणीसाठी.
न्या. राजिंदर सच्चर	मुस्लिम समाजाच्या सामाजिक, आर्थिक,शैक्षणिक दर्जाचा अभ्यास करण्यासाठी.

विषयानुरूप माहिती

अर्थ व वाणिज्य

महाराष्ट्राचा अर्थसंकल्प २०१२-१३

महाराष्ट्राचे अर्थमंत्री अजितदादा पवार व अर्थराज्यमंत्री राजेंद्र मुळक यांनी २६ मार्च २०१२ रोजी राज्याचा अर्थसंकल्प विधानसभेत सादर केला. श्री. पवार यांनी महाराष्ट्राला महाराज्य बनविण्याचा संकल्प मांडला.

महसुली उत्पन्न : १,३६,७११ कोटी रू.
महसुली खर्च : १,३६,५५९ कोटी रू.
महसुली शिल्लक : १५२ कोटी ५९ लाख रु.

रुपया असा येणार		रुपया असा जाणार	
१. कर महसूल	- ५४.७९ पैसे	१. सामाजिक सेवा	-३६.४५ पैसे
२. देशांतर्गत कर्ज	- १३.९६ पैसे	२. सर्वसाधारण सेवा	-१७.५१ पैसे
३. केंद्राचे अनुदान	- ९.८७ पैसे	३. आर्थिक सेवा	- १४.०७ पैसे
४. केंद्रीय करामधील हिस्सा	- ९.२४ पैसे	४. भांडवली खर्च	- १३.१९ पैसे
५. करेतर महसूल	- ६.३९ पैसे	५. कर्जसेवा	- ११.६२ पैसे
६. लोकलेखा	- ३.५५ पैसे	६. सरकारी कर्जपरतफेड	- ५.६४ पैसे
७. केंद्राकडून कर्जे	- १.७७ पैसे	७. स्था.स्व.सं.अनुदान	- ०.६३ पैसे
८. कर्जे व अग्रीमे वसुली	- ०.४३ पैसे	८. इतर	- ०.८९ पैसे
एकूण	१०० पैसे	एकूण	- १०० पैसे

अर्थसंकल्पाची ठळक वैशिष्टये-

* यशवंतराव चव्हाणांच्या जन्मशताब्दीसाठी १०० कोटींचा तरतूद.
* पंतप्रधान ग्रामसडक योजनेच्या निकषात न बसणाऱ्या ५०० पेक्षा कमी तर डोंगरी आदिवासी भागात २५० पेक्षा कमी लोकसंख्या असणाऱ्या गावांना जोडण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण ग्रामसडक योजनेची सुरूवात. त्यासाठी १०० कोटींची तरतूद.

कृषि- राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेसाठी ४१५ कोटी रू.

* एकात्मिक पाणलोट क्षेत्रासाठी १०५ कोटी रू.
* विदर्भातील सहा जिल्ह्यांमध्ये कृषिविकास प्रकल्पांतर्गत ४० कोटी ५० लाख.
* जागतिक बँकेच्या सहकार्याची महाराष्ट्र स्पर्धाक्षम कृषि विकास प्रकल्पांतर्गत पणन विषयक पायाभूत सुविधांसाठी ६५ कोंटींची तरतूद.
* महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनेसाठी ८५० कोटी रू.

उद्योग – राज्याचे नवीन औद्योगिक धोरण लवकरच जाहीर होणार.

* १ ऑगस्ट २०१२ पासून जीएसटी लागू करण्यात येणार.
* औद्योगिक प्रोत्साहन अनुदानासाठी १४८० कोटी रू., १ लाख ८६ हजार रोजगार निर्मिती अपेक्षित.

पाणीपुरवठा व स्वच्छता– सुजल व निर्मल अभियानासाठी १७९ कोटी रू.

* राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमासाठी १४४४ कोटी ८० लाख रू.
* संत गाडगेबाबा ग्राम स्वच्छता अभियानासाठी ४५ कोटी ३७ लाख रू.

पायाभूत सुविधा– रस्ते विकासासाठी २८९९ कोटी रू.

* यशवंतराव ग्रामसडक योजनेअंतर्गत ७८१० किमी. चे रस्ते तयार करणार.
* विमानतळ विकास, मिहान प्रकल्प यासाठी ४३८ कोटी रू.

ऊर्जा – वीजनिर्मितीसाठी १५०० कोटींची तरतूद.

* अभय योजना – २०११ अंतर्गत विद्युतशुल्क एक रक्कमी भरणा योजना.
* बंद पडलेल्या उद्योगांसाठी वीज माफी योजना.
* अपारंपारिक योजनांसाठी ७५ कोटी रू.

आरोग्य – राजीव गांधी जीवनदायी योजनेसाठी ३२४ कोटी रू.

* जे.जे. हॉस्पिटल येथे ६३० कोटी रू. चे सुपर स्पेशालिटी हॉस्पिटल उभारणी.
* अलिबाग, नंदूरबार,सातारा, मुंबई येथील वैद्यकीय महाविद्यालयांना मदत.

गृह– पोलिस कर्मचाऱ्यांच्या निवासासाठी १३० कोटी रू. २७५००० घरकुलांचे उद्दिष्ट.

* इंदिरा आवास योजनेअंतर्गत भूखंड खरेदीस मदत.

शैक्षणिक व क्रीडा– सर्व शिक्षा अभियानासाठी २,१८८ कोटी ३६ लाख.

* रयत शिक्षण संस्थेस ५ कोटी रू.
* शालेय पोषण आहार योजनेसाठी १५३४ कोटी ५२ लाख रू.
* मानवी विकास कार्यक्रमासाठी ३५९ कोटी ३३ लाख रू.
* अल्पसंख्यांक विद्यार्थ्यांसाठी सायकल वाटप.
* शिक्षणसेवकांच्या मानधनासाठी १७३ कोटी रू. खर्च.

पर्यटन – लोणार सरोवर जेतन व संवर्धन प्रकल्प.

* सिंधुदुर्ग येथे **सी वर्ल्ड थीम पार्क** प्रकल्प, कास पठार विकास, **हाऊसबोट** प्रकल्प इ. साठी तरतूद.
* पर्यटन विषयक तरतूदींसाठी २२५ कोटी रू.

मराठी भाषा विकास – मुंबईत भाषाभवन उभारणार. दुर्मिळ ग्रंथांचे ई–बुक तयार करून ते इंटरनेटवर उपलब्ध करणार.

* कर्नाटक सीमा भागात मराठी भाषा संवधर्नासाठी ५ कोटींची तरतूद.

इतर – गतवर्षीपेक्षा ४००० कोटींचा जादा महसूल.

* कोल्हापूर येथे **कर्मवीर पाटील** यांच्या स्मारकासाठी तरतूद.
* नक्षलग्रस्त विभागातील युवकांच्या विकासासाठी विशेष योजना.
* हगणदारी मुक्त ग्रामयोजनेसाठी ४५ कोटी रू.

नगरविकास – जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय नागरी पुर्ननिर्माण अभियान – २२०० कोटी रू. सुवर्णजयंती नगरोत्थान महाअभियान – २५० कोटी रू.

भारताचा अर्थसंकल्प २०१२-१३

स्वतंत्र भारताचा ८१ वा अर्थसंकल्प तर प्रणव मुखर्जी यांचा व्यक्तिश: ७ वा अर्थसंकल्प १६ मार्च २०१२ रोजी लोकसभेत सादर झाला. सर्वाधिक वेळा मोरारजी देसाई यांनी १० वेळा अर्थसंकल्प सादर केला.

(सर्व आकडे हजार कोटीत)

महसूल उत्पन्न : ९३५.७	योजनाबाह्य खर्च: ९६९.९	महसुली तूट : ३५०.४
भांडवली उत्पन्न : ५५५५.२	योजना खर्च : ५२१.०	वित्तीय तूट : ५१३.६
एकूण उत्पन्न : १४९०.९	एकूण खर्च : १४९०.९	प्राथमिक तूट : १९३.८

रुपया असा येणार		रुपया असा जाणार	
१. कर्जे	– २९ पैसे	१. केंद्रीय योजना	– २२ पैसे
२. कंपनी कर	– २१ पैसे	२. व्याज	– १८ पैसे
३. प्राप्तीकर	– ११ पैसे	३. राज्यांचा वाटा	– १७ पैसे
४. उत्पादनशुल्क	– ११ पैसे	४. योजनाबाह्य खर्च	– ११ पैसे
५. सीमाशुल्क	– १० पैसे	५. संरक्षण	– ११ पैसे
६. करेतर महसूल	– ९ पैसे	६. अनुदान	– १० पैसे
७. सेवाकर व इतर कर	– ७ पैसे	७. योजना साह्य	– ७ पैसे
८. करेतर व भांडवली जमा	– २ पैसे	८. योजनाबाह्य साह्य	– ४ पैसे
एकूण	– १०० पैसे	एकूण	– १०० पैसे

अर्थसंकल्पाची ठळक वैशिष्टये :

कृषि : शेतकऱ्यांना किसान क्रेडिट कार्ड ऐवजी स्मार्ट कार्ड देणार.

- विदर्भातील सिंचनासाठी ३०० कोटी रू.
- राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेचा निधी ७,८०७ कोटी रू.
- एकात्मिक विकास कार्यक्रम : दुष्काळ भागातील कडधान्ये उत्पादक शेतकऱ्यांसाठी भाजीपाला यांचे क्लस्टर उभारण्यासाठी ३०० कोटी रू.
- कृषी संशोधनासाठी २०० कोटी रू.

* पीक कर्ज तरतूदीसाठी ५.७५,००० कोटी रू. ची तरतूद.

पायाभूत सुविधा : राष्ट्रीय ग्रामीण उपजीविका मिशन : ३,९१५ कोटी तरतूद.

* पंतप्रधान ग्रामीण सडक योजनेसाठी २४,००० कोटींची तरतूद.
* १२ व्या पंचवार्षिक योजनेअंतर्गत पायाभूत सुविधांमधील गुंतवणूक ५० लाख कोटीपर्यंत वाढवणार. त्यातील निम्मी रक्कम खाजगी क्षेत्रातून अपेक्षित.
* देशात ८.८०० किमी लांबीच्या रसत्यांची कंत्राटे देणार.

शिक्षण : राईट टू एज्युकेशन आणि सर्व शिक्षण अभियानासाठी २५,५५५ कोटींची तरतूद.

* राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षण अभियानासाठी ३,१२४ कोटींची तरतूद.
* मध्यान्ह आहार योजनेसाठी ११,९३७ कोटींची तरतूद.

आरोग्य : राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियानासाठी २०,८२२ कोटींची तरतूद.

* कुपोषणाच्या समस्येसाठी २०० जिल्ह्यांवर लक्ष.
* अनुदानात ५८ टक्के वाढ.
* शेतकरी महिला सशक्तीकरण योजनेत ३४ टक्क्यांनी वाढ.
* पोलिओ लसीकरण केंद्रासाठी चेन्नईजवळ नवीन सर्वंकष लसीकरण केंद्र उभारणार.

कल्याणकारी योजना : वर्षअखेरपर्यंत नवीन रेशन दुकाने, नवी वितरण व्यवस्था निर्मिती.

* किमान ५० तालुक्यांमध्ये आधार योजनेअंतर्गत शासकीय योजनांचा निधी देण्याचा प्रस्ताव.
* हातमाग व्यवसायिकांसाठी ३,८८४ रू. कोटींचे पॅकेज.
* दुग्धयोजनेसाठी २,२४२ व मत्स्यउत्पादनासाठी ५०० कोटी.
* एकात्मिक बाल विकास योजनेसाठी १५,८५० कोटींची तरतूद.
* राष्ट्रीय ग्रामीण जीवनमान मोहिमेसाठी ३,९१५ कोटींची तरतूद.

उद्योग : सेवा कराचा दर १० वरून १२ टक्क्यांवर आणला.

- प्रत्यक्ष कर संहिता (डायरेक्ट टॅक्स कोड) १ एप्रिल २०१३ पासून लागू होणार.
- वस्त्रउद्योग, आरोग्य, वीज व शेती या क्षेत्रांना चालना देण्यासाठी प्रयत्न केला. तसेच अन्नप्रक्रिया उद्योगांसाठी सनराईज इंडस्ट्री म्हणून प्राधान्य देण्याचा प्रयत्न.
- नॅशनल फूड प्रोसेसिंग मिशनची स्थापना.
- १ ऑगस्ट २०१२ मध्ये गुडस् अँड सर्व्हिस टॅक्स (जीएसटी) लागू करणार.

संरक्षण : गेल्या वर्षीच्या १,६४,४१५ कोटी रू. वरून २०१२-१३ या वर्षात १,९३,४०७ कोटी रू. संरक्षण क्षेत्रासाठी खर्च करणार. (१७ टक्के वाढ)

- संरक्षण क्षेत्रातील आधुनिकीकरणासाठी ७९,५०० कोटींची तरतूद.

प्राप्तीकराचे नवे दर

(आकडे सर्व लाखांमध्ये)

पुरूष करदाते		महिला (वय ६० ते ८०)		ज्येष्ठ नागरिक (वय ८० वर्षांअधिक)		अतिज्येष्ठ नागरिक	
२ लाखा पर्यंत	कर नाही	२ लाखा पर्यंत	कर नाही	२.५ पर्यंत	कर नाही	५ लाखा पर्यंत	कर नाही
२ लाख ते ५	१०%	२ लाख ते ५ लाख	१०%	२.५० ते ५ लाख	१०%	५ ते १० लाख	२०%
५ ते १० लाख	२०%	५ ते १० लाख	२०%	५ ते १० लाख	२०%	१० लाखांहून अधिक	३०%
१०लाखांहून अधिक	३०%	१०लाखांहून अधिक	३०%	१०लाखांहून अधिक	३०%	--	--

रेल्वे अर्थसंकल्प- २०१२-१३

रेल्वेमंत्री दिनेश त्रिवेदी यांनी १४ मार्च २०१२ रोजी रेल्वे अर्थसंकल्प लोकसभेत सादर केला. रेल्वे बजेटमध्ये प्रवासी भाड्यात आठ वर्षानंतर प्रथमच भाडेवाढ करण्यात आली. या अर्थसंकल्पात व्हिजन २०२० ची अंमलबजावणी करण्याचा मानस रेल्वेमंत्र्यांनी व्यक्त केला.

प्रमुख तरतुदी :

- रेल्वे सुरक्षा : स्वायत्त रेल्वे सुरक्षा प्राधिकरण स्थापण्यात येणार.
- रेल्वे संशोधन व विकास मंडळाची स्थापना करण्यात येणार.
- सुरक्षेसाठी अंतराळ शास्त्रज्ञ व तंत्रज्ञांची (रिमोट सेन्सिंग) मदत घेतली जाणार.

- सॅम पित्रोडा समिती यांच्या मार्गदर्शनाखाली रेल्वे विकास आराखड्याची अंमलबजावणी
- अनिल काकोडकर समितीच्या शिफारशींची अंमलबजावणी.

नवनिर्मिती : अंबरनाथ (महाराष्ट्र), पिलुर (तामिळनाडू) या ठिकाणी रेलनीर पेयजल संयंत्राची स्थापना करण्यात येणार.

- चर्चगेट ते विरार दरम्यान ५५ किमी अंतराचा खाजगी व सार्वजनिक भागीदारीमधून एलिव्हेटेड रेल कॉरिडॉर तयार करण्यात येणार.
- नवी मुंबई, पनवेल येथे कोच निर्मिती कारखान स्थापणार.
- गुजरात व केरळ येथे नवीन कोच बनवण्याचे कारखाने.
- रायबरेलीत रेल्वे कोच तयार करण्याचा कारखाना.
- डबल डेकर कोचची स्थापना.

विकास व्यवस्था : पॅसेंजरचा वेग ताशी १६० किमीने वाढणार.

- येत्या पाच वर्षात १९,००० लोहमार्गाचा विस्तार.
- पाच वर्षांत रेल्वे फाटक मानवविरहित करणार.
- ८०० कि.मी. चे मार्ग ब्रॉडगेज होणार.
- बिहारमधून नेपाळ, आगरतळ्याहून बांग्लादेश रेल्वेने जोडणार.

प्रवाशांची सेवा : ई-तिकिटाची प्रिंट जवळ ठेवण्याची गरज नाही. ई-तिकिटाचा एसएमएस ग्राह्य धरणार.

- २०० रेल्वे गाड्यांमध्ये बायोटॉयलेट.
- ॲनिमियाच्या रूग्णांना प्रवाशांना सवलत. आजारी व्यक्तींना एसी डब्यात सवलत.
- ७५ नवीन रेल्वे एक्सप्रेस व २१ नव्या पॅसेंजर गाड्यांची घोषणा.

खेळाडूंसाठी : ⁄ सर्वोत्तम कामगिरी करणाऱ्या १० खेळाडूंना रेल्वे खेलरत्न पुरस्कार देण्यात येणार.

अर्जुन पुरस्कार : विजेत्यांना राजधानी व शताब्दी एक्सप्रेस मधून मोफत प्रवास.

१२ वी पंचवार्षिक योजना

कालावधी – १ एप्रिल २०१२ ते ३१ मार्च २०१७,
NDC ची मान्यता – २२ ऑक्टोबर २०११
घोषणा – जलद, टिकाऊ आणि सर्वसमावेशक वाढ.
विकास दर – १० व्या योजनेत ७.८% , ११ व्या योजनेत ८.२% तर
१२ व्या योजनेत किमान ९.१% व कमाल ९.५%

१२ व्या पंचवार्षिक योजनेची महत्वपूर्ण वैशिष्टये :

१) विकासाचा दर ८% पासून ते ९ ते १०% पर्यंत वाढविणे.
२) गुंतवणुकीच्या साधनांची गतिशीलता वाढविणे.
३) पायाभूत सोयी–सुविधा खाजगी व सार्वजनिक क्षेत्राच्या माध्यमाने उच्च गुंतवणूक वाढविणे व सार्वजनिक साधनांचा कार्यक्षम वापर करणे.
४) गतिशील पिढीला समयोजित करण्यासाठी रोजगार वृद्धीसाठी कौशल्यात वृद्धी घडवून आणणे.
५) उच्च शिक्षणातील ग्रामीण–शहरी लैगिक विषमतेचा दर कमी करणे.

	१२ व्या योजनेत	११ व्या योजनेत
१) कृषी आणि ग्रामिण विकास	४%	३.२%
२) उद्योग	११%	८%
३) शिक्षण	--	--
४) आरोग्य खर्च	२.५ %	१.३%
५) ऊर्जा वृद्धीदर	७%	५.५%
६) गुंतवणूक दर	३८.७%	३४.४ %

१२ व्या पंचवार्षिक योजनेतील बचत : किमान – ३२.५% , कमाल – ३३.७%
११ व्या योजनेत बचत – ३१.४%
१० व्या योजनेत बचत – २९.६%

राष्ट्रीय नमुना पाहणी सर्वेक्षण अहवाल –२००९–१०

२० मार्च,२०१२ रोजी नियोजन आयोगाचे उपाध्यक्ष मॉंटेकसिंग अहलुवालिया यांनी प्रसारित केलेल्या अहवालानुसार २००४–०५ ते २००९–१० या कालखंडात दरवर्षी २.७४ टक्के राज्यातील गरिबीचा दर कमी झाला.
भारतातील दारिद्रयरेषेखालील लोकसंख्या : २००४–०५ – ४७.७ कोटी
२००९–१० – ३५.५ कोटी

महाराष्ट्रातील दारिद्रयरेषेखालील लोकसंख्या :

	ग्रामीण भागात	शहरी भागात
२००४-५ :	४७.९%	२५.६%
२००९-१० :	२९.५%	१८.३%

महाराष्ट्रातील कुटुंबाचे मासिक उत्पन्न :

	ग्रामीण भागात	शहरी भागात
२००४-०५ :	२,२३४ रू.	२,८९४ रू.
२००९-१० :	३,३६४ रू.	४,२९८ रू.

वेगवान दारिद्रय निर्मूलनाच्या बाबतीत गोवा, हिमाचल प्र. मध्य प्र. यांच्या पाठोपाठ महाराष्ट्राचा चौथा क्रमांक लागतो.

आर्थिक पाहणी - २०११-१२

देशांतर्गत

स्थूल उत्पन्नात राज्यांचा हिस्सा - १४.९% आहे.

स्थूल राज्य उत्पन्न - १०,६८, ३२७ को. (२०११-१२)

कृषी - १३% औद्योगिक - सेवा -८.७%

- राज्यात २२६.१ लाख हे. लागवडीखाली व ५.१ लाख हे. वनांखाली
- देशात पशुधन -६.८% व कुक्कुटपालन - १०% आहे.
- या दोन्हीत देशाचा (६) वा क्रमांक लागतो.

मानव विकास निर्देशांक - २०११

राज्यात मानव वि. निर्देशांकात (५) क्रमांक लागतो.

प्रथम - केरळ, दिल्ली, गोवा , पंजाब. महाराष्ट्र - ०.५७२

- राज्यात सर्वात कमी मानवी विकास निर्देशांक गडचिरोली जिल्ह्यात आहे.
- राज्यातील ९७.८% गावे बारमाही रस्त्याने जोडली आहेत.
- गांडूळ खत उत्पादन - केंद्र पुरस्कृत योजना २०००-०१ पासून सुरू करण्यात आली.
- राज्यात नोव्हें २०११ पर्यंत ९७.६१ लाख किसान क्रेडीट कार्ड वितरीत केले गेले.
- कृषी संजीवनी योजना - २०११ - थकित वीजबिल सवलत योजना.
- राष्ट्रीय कृषी विकास योजना - १९९९-२०००
  १६ खरीप पिके व १० रब्बी पिकांचा यात समावेश आहे.
- किसान जनता अपघात विमा योजना - २००५-०६. १३ प्रकारच्या अपघातांना विमा संरक्षण.
- देशातील एकूण कुक्कुटपालन व पशुधनात राज्याचा ६ वा क्रमांक आहे.

- दुग्ध उत्पादनात राज्याचा देशात ६ वा क्रमांक आहे.
- राज्यात एकूण ६८ दुग्धप्रक्रिया प्रकल्प व १३९ कोल्ड स्टोअरेजेस.
  कृषी संलग्न कार्याच्या स्थूल राज्य उत्पादनात मत्स्यव्यवसायाचा वाटा (१.७%)
- राज्यात १.२२ लाख चौ.कि.मी. क्षेत्र सागरी मासेमारीसाठी योग्य आहे.
- भारतातील ३.०१ लाख हे.क्षे. गोड पाण्याचे , ०.१९ लाख हे. क्षे. निम साधा पाण्याचे आहे.
- सागरी व गोड्या पाण्यातील अंदाजित मत्स्यउत्पादन क्षमता ६.३ लाख मेट्रीक टन इतकी आहे.,
- रेशीम उद्योगासाठी तुती व ऐन या वृक्षाची लागवड करतात.
- देशात अपारंपारिक पद्धतीने रेशीम उत्पादन करण्यात राज्याचा प्रथम क्रमांक आहे.
- राज्यातील (२३) जिल्ह्यात तुती रेशीम विकास कार्यक्रम राबविला जातो.

वने-

राज्यांत वनाखालील क्षेत्र ६१,९३९ चौ.कि. मी. म्हणजेच २०.१%
राखीव वने - ४९,२२३ चौ.कि.मी . संरक्षित - ८,१९४ चौ.कि.मी.
अवर्गीकृत - ४,५२२ चौ.कि.मी.

- **सामाजिक वीनकरणाचा प्रकल्प - १९८२**
  राष्ट्रीय वन धोरण १९८८ नुसार ३३% वने असावेत.
- संत तुकाराम वनग्राम योजना - २००६-०७
- मार्च २०११ मध्ये वाघांची संख्या (१६९) दर्शवली आहे.

उद्योग व सहकार

- राजयांचे पहिले औद्योगिक धोरण - १९९३, त्यानंतर - १९९५, २००१
- नवीन धोरण २००६ नुसार औ. क्षेत्रात १०% वाढ करणे, सेवा क्षेत्रात १२% वाढ २० लाख रोजगार निर्मिती - पुढील औद्योगिक धोरण २०१२ मध्ये अपेक्षित आहे
- FDI ८४,९५८ कोटी गुंतवणूक.

४२ प्रकल्प पूर्ण, ७ प्रकल्प पूर्णात्वाच्या मार्गावर
गुंतवणूकीचा दर अमेरिका - १६%, मॉरिशस - १४%
महाराष्ट्र - २२.४% , तामिळ - ७.५% , आंध्र- ५.५%, गुजरात - ६.२%
उ.प्रदेश - १.५%

सेझ SEZ

- १० फेब्रुवारी २००६ रोजी सेझ धोरण स्वीकारले.
- राज्यात ३० नोव्हेंबर २०११ पर्यंत २३३ सेझ - ११६ प्रस्तावांना केंद्राकडून मान्यता.

६३ प्रस्ताव अधिक

- जैवतंत्रज्ञान धोरण – २०११ जैवतंत्रज्ञान पार्क जालना, हिंजवडी (पुणे)

खनिज

- राज्यात उत्पादनक्षम खनिज खाण ५८ हजार चौ. कि. मी.
- महा पर्यटन धोरण – २००६
- जल प्रदुषण प्रतिबंध अभियान – १९७४.
- वायु प्रदुषण प्रतिबंध अभियान – १९८१
- २००९–१० मध्ये देशातील एकूण नोंदणीकृत उद्योगांमध्ये राज्याचा वाटा १२.३%होता.

सहकार –

- संयुक्त राष्ट्र संघाने २०१२ हे आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्षाची घोषणा.
- डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज सवलत योजना.
- राज्यात ३१ मार्च २०११ रोजी २०२ साखर कारखाने होते.
- देशातील एकूण साखर कारखान्यांपैकी ३२% कारखाने राज्यात असून २३% कारखाने यु.पी. मध्ये आहेत. ३१ मार्च २०११ पर्यंत.
- १६७ सहकारी सुत गिरण्या आहेत.
- देशातील एकूण नागरी सहकारी बँकांपैकी ३२.९% बँका राज्यात आहेत.
- पंतप्रधान ग्राम सडक योजना – २०००

ऊर्जा–

- स्थापित क्षमता (३१ मार्च २०११)

औष्णिक – ५०.४%
जलजन्य – १७.६%
नैसर्गिक – १७.८%
अक्षय ऊर्जा – १४.२%

नैसर्गिक वायुजन्य – १७.८%
अक्षय ऊर्जा – १४.२%
जलजन्य – १७.६%

- राज्याच्या स्थापित क्षमतेत १०.५% वाढ झाली.

- **विद्युत निर्मिती –**

राज्यात एकूण वीज निर्मिती ८३,०१७ दशलक्ष युनिट होती.

औष्णिक – ५२, ७९६ दशलक्ष युनिट.
नैसर्गिक वायु – १८,७२९ दशलक्ष युनिट.
जलजन्य – ६.३७४ दशलक्ष युनिट.
अक्षय ऊर्जा – ५,११८ दशलक्ष युनिट.

विजेचा वापर

राज्यात २०१०-११ या वर्षात विजेचा वापर ८७,३९७ दशलक्ष युनिट वापर झाला आहे. मागील वर्षाच्या वापरापेक्षा १०.४% वाढ.

औद्योगिक	- ३९%	घरगुती	- २२%
कृषी	- १९%	वाणिज्यिक	- १३%
सार्वजनिक सेवा	- ०३%	रेल्वे	- ०.३%
इतर	- ०.१%		

विजेचा मागणी पुरवठा-

- राज्यात कमाल मागणी १७१५० मेगावॅट इतकी असून ३८८२ मेगावॅट इतकी तूट आहे.
- केंद्रीय वीज नियामक आयोगाची स्थापना याच धर्तीवर ५ ऑगस्ट १९९९ रोजी महाराष्ट्र वीज नियामक आयोगाची स्थापना केली.
- सिंगल फेसिंग योजना - खेड्यातील गावठाणांना ८ तास थ्री फेजची वीज व एकूण १८ तास सिंगल फेसिंग वीज पुरवठा.
- स्वतंत्र फिडर योजना - गावठाण व कृषी पंपांसाठी स्वतंत्र फिडर उपलब्ध करून देणे.
- महाराष्ट्र पवन ऊर्जेची निर्मिती वाढविण्यासाठी वाऱ्याच्या वेगाचा सूक्ष्म अभ्यास करण्यासाठी राज्यात १८१ ठिकाणी चाचणी घेण्यात येत आहे. तर ३४ ठिकाणी वारा मापन केंद्र उभारण्यात आली आहे.
- २५ मेगावॅटचा सौर फोटोव्होल्टाईक प्रकल्प साक्री, धुळे येथे बसविण्यात येणार. डिसेंबर २०१२ पर्यंत प्रकल्प कार्यान्वित होणार.
- जगातील सर्वात मोठी सौर ऊर्जेवर अन्न शिजविण्याची यंत्रणा शिर्डी येथे. प्रतिदिन १८००० लोकांचे अन्न यात शिजविले जात आहे.
- ठाणे येथील छत्रपती शिवाजी महाराज रुग्णालय, कळवा येथे १६० टन सौर वातानुकुलित यंत्रणा बसविण्याचे काम पूर्ण झाले.
- भिलवडी, सांगली येथे २०११ मध्ये मोठे क्षेत्र असलेल्या दोन तबकड्या अरूण १६० बसविण्यात आलेल्या असून त्याद्वारे २००० किग्रॅ. वाफेची निर्मिती स्वच्छ प्रकाशमान दिवशी होत आहे.
- सेंद्रीय घनकचऱ्यापासून बायोमिथेनशेन - ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प राबविणारी देशातील पहिली महानगर पालिका - पुणे महानगरपालिका.

वाहतूक व दळणवळण–

- महाराष्ट्रात राष्ट्रीय महामार्गाची एकूण लांबी ४३७६ कि.मी.
- मुंबई मेट्रो रेल्वे प्रकल्प हा सार्वजनिक खाजगी भागीदारी तत्वावर राबविण्यात येणारा देशातील पहिला सामूहिक वाहतुक प्रणाली (MRTS) प्रकल्प आहे.
- राज्यात दर लाख लोकसंख्येमागे मोटार वाहनांची संख्या १६,५७८ वाहने आहेत.
- रस्ता सुरक्षा सप्ताहाचे ब्रीद वाक्य 'अपघातांमुळे अश्रु आणि सुरक्षेमुळे हसू'
- राज्यातील २२ शहरात शहर वाहतूक सुविधा आहेत. यापैकी ९ शहरात रा.प.महा मंडळ सेवा पुरवते.

लोहमार्ग –

- भारतात लोहमार्गाची लांबी ६५,२०२ कि.मी.
- महाराष्ट्रात ५.,९८४ कि.मी. (३८२ कि.मी. कोकण रेल्वे सह)
- भारताच्या ९.२% लोहमार्ग महाराष्ट्रात आहे.
- देशातील सर्वात मोठे कन्टेनर वाहतुक करणारे बंदर.
- जवाहरलाल नेहरू पोर्ट ट्रस्ट मुंबई जगातील २४ व्या क्रमांकाचे.

बंदरे–

- दीघी, रेवसे–झावरे (रायगड)
- धामण खोल – जयगड रत्नागिरी
- लवगण –जयगड (रत्नागिरी)
- विजयदुर्ग, रेडी – सिंधुदुर्ग

हलकॉन–

- हिंदुस्तान ऐरोनोटिक्स व कंटेनर कार्पोरेशन यांनी ओझर, नाशिक येथे सप्टें २०११
  विमान मालवाहतूक सेवा सुरू केली.
- महाराष्ट्र सर्वाधिक मोबाईल सेवा.
- १) व्होडाफोन २) टाटा ३) रिलायन्स ४) आयडिया, ५) एअरटेल
- भारतात इंटरनेट (२५६ kb कमी)
  ब्रॉडबॅन्ड (२५६ kb जास्त) धारकांची संख्या महाराष्ट्रात सर्वाधिक आहे.

शिक्षण योजना–

अहिल्याबाई होळकर योजना – १९९६–९७
५ वी ते १० वी पर्यंतच्या विद्यार्थिनींना मोफत बस प्रवास.

मध्यान्ह भोजन कार्यक्रम – १९९५
२००८–०९ मध्ये याचे राष्ट्रीय मध्यान्ह भोजन योजनेत रुपांतर.

असर अहवाल २०११

- शैक्षणिक स्थितीचा वार्षिक अहवाल
- प्रथम या संस्थेमार्फत ग्रामीण मुलींचे वार्षिक सर्वेक्षण.
- सर्वेक्षणात ३१ जिल्ह्यातील ९२५ गावांचा समावेश.
- ग्रामीण भागात ६ ते १४ वयोगटातील विद्यार्थ्यांचा शाळेत प्रवेश ९९% होता.
- शिक्षण विकास निर्देशांक महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षणात १४ वा क्रमांक.
- उच्च माध्यमिक स्तरावर १३ वा क्रमांक लागतो.

सार्वजनिक आरोग्य –

- राज्याचा आरोग्य सेवेवर २०११–११ मध्ये स्थूल राज्य उत्पन्नाच्या ०.८१% खर्च झाला
- १२ व्या पंचवार्षिक योजनेत आरोग्यावर २.५% खर्च करण्यात येणार आहे.
- राज्यात २८१ नोंदणीकृत रक्तपेढ्या आहे.

रुपयाची घसरण

डॉलरच्या तुलनेत रुपयाची मोठ्या प्रमाणात घसरण झाली. २९ मे २०१२ रोजी रुपया सर्वाधिक नीचांकी म्हणजे ५५.८८ पर्यंत घसरला.

- रुपयाच्या घसरणीचे महत्वाचे कारण म्हणजे परदेशी गुंतवणूकदार भारतात गुंतवणूक करण्याऐवजी अमेरिकेत गुंतवणूक करण्यास प्राधान्य देत आहेत. कारण या जागतिक आर्थिक संकटात त्यांना भारतापेक्षा अमेरिका देश जास्त सुरक्षित वाटतो.
- भारतीय रुपयाची ही घसरण १८ टक्के आहे.

स्वाभिमान योजना– सुरूवात : १० फेब्रुवारी. २०११
उद्देश : मार्च २०१२ च्या शेवटपर्यंत ७३००० गावांना बँकिंग सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रयत्न करणे. सहकार्य : भारतीय बँक संघ

स्वावलंबन योजना – सुरूवात : ९ ऑगस्ट २०१०.
उद्देश स: संघटित कामगारांना नवीन पेन्शन योजना.

परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक (FDI)

जुलै २०११ चे प्रसिद्ध झालेल्या अहवालानुसार भारतात होणारी गुंतवणूक आकर्षित करण्यात भारत २०११ मध्ये १४ व्या क्रमांकावर घसरला

जो २०१० मध्ये ८ व्या क्रमांकावर होत. सर्वाधिक परदेशी गुंतवणूक आकर्षित करण्यात अमेरिकेचा प्रथम क्रमांक लागतो. भारताला (FDI) सर्वाधिक मॉरिशस या देशाकडून होते.

- सर्वाधिक गुंतवणूक राज्य – महाराष्ट्र, दिल्ली, तामिळनाडू, कर्नाटक, गुजरात
- भारतात गुंतवणूक करणारे देश – मॉरिशस (४३), युएसए, ब्रिटन, जर्मनी
- मार्च २०११ पर्यंत गुंतवणूक – १०० अरब डॉलर चे लक्ष्य.
- (FDI) प्रतिबंधित क्षेत्र :

१) अणुऊर्जा, २) लॉटरी, ३) जुगार व सट्टेबाजी, ४) किरकोळ व्यापार.

(FDI) मर्यादा :

२६% – संरक्षण उत्पादन, पेट्रोलियम शुद्धीकरण, प्रिंट मिडिया

४९% – डी.टी.एच, नागरी विमान, विमा, केबल नेटवर्क.

७४% – आण्विक खनिजे. १००% – विमानात, अल्कोहोल, मर्चंट बँकिंग,

- टेलिडेन्सिटी : ऑगस्ट २०११ मध्ये टेलिडेन्सिटी ७४.९६ टक्के होती.
- जीएसएम मोबाईल टेक्नॉलॉजीला २० वर्षे पूर्ण.

(GSM - Global System for Mobile Communicaton)

- **जागतिक व्यापार संघटने (WTO) चा १५४ वा सदस्य – वनुआतु**

१५३ सदस्य असलेल्या (WTO) मध्ये पॅसिफिक महासागरामधील छोट्याशा द्वीपसमुहातील वनुआतु या राष्ट्रास सदस्य म्हणून घेण्याची घोषणा करण्यात आली.

ऑक्टोबर २०११ मधील फोर्ब्स यादी

जगातील श्रीमंत

रँक	नाव	व्यवसाय	संपत्ती (अरब डॉलर)
१)	कार्लोस स्लिम (मॅक्सिको)	दूरसंचार	७४.०३
२)	बिल गेटस् (अमेरिका)	मायक्रोसॉफ्ट	५६
३)	वॉरेन बफेट (अमेरिका)	गुंतवणूक	५०
४)	मुकेश अंबानी (भारत)	पेट्रोल	२२.६
५)	लक्ष्मी मित्तल (भारत)	लोह–पोलाद	१९.२

भारतातील श्रीमंत

रँक	नाव	व्यवसाय	संपत्ती (अरब डॉलर)
१)	मुकेश अंबानी	पेट्रो-रसायन	२२.६
२)	लक्ष्मी मित्तल	पोलाद	१९.२
३)	अजीम प्रेमजी	सॉफ्टवेअर(विप्रो)	१३

देशातील सर्वांगीण विकासाला चालना देण्यासाठी केंद्र शासनाने राष्ट्रीय कृषी धोरण २००० नुसार इंद्रधनुष्य क्रांती घोषणा केली.

हरित क्रांती – कृषी विकासाला प्रोत्साहन देणे.
पिक क्रांती – तेलबीयांच्या उत्पादनास प्रोत्साहन देणे.
धवल क्रांती – दुग्ध उत्पादन व डेअरी विकास.
निल क्रांती – मत्स्य उत्पादनास प्रोत्साहन.
गुलाबी क्रांती – झींगा उत्पादन आणि निर्यातीस प्रोत्साहन.
बदामी क्रांती – मसाले उत्पादन आणि निर्यातीस प्रोत्साहन.
भूरी क्रांती – लोकर उत्पादनास प्रोत्साहन.
संचार क्रांती – माहिती प्रसार सेवांचा प्रसार.
राजमार्ग क्रांर्ती – जागतिक सडक निर्मिती.
संपर्क क्रांती – वेगवेगळ्या औद्योगिक ठिकाणात संपर्क निर्माण करणे.
काळी क्रांती – इथॅनॉल व बायोडिजल उत्पादनात वाढ करणे.
अमृत क्रांती – नदीजोड प्रकल्प
सिल्वर क्रांती – अंडी उत्पादन

महागाई

पायाभूत वर्षे २००४-०५ असलेल्या घाऊक किंमत निर्देशांकावर आधारित भारताची महागाई डिसेंबर २०११ मध्ये ७.४७ होती. जाने. २०१० पासून भारतातील महागाईचा दर नेहमी ९% च्या वर होता.

घाऊक किंमत निर्देशांक

वस्तू	डिसें. २०११	नोव्हें. २०११	डिसें. २०१०
सर्व वस्तू	१५६.९	१५६.९	१४६.०
प्राथमिक वस्तू	१९७.९	२०१.१	१९२.०
इंधन व ऊर्जा	१७२.६	१७१.६	१५०.२
उत्पादित वस्तू	१४०.६	१३९.८	१३०.९

कालावधी – २०१० ते २०१५
स्थापना – १४ नोव्हें. २००७ (कलम २८०)
शिफारशी सादर – २५ फेब्रु. २०१०
अध्यक्ष – डॉ. विजय केळकर
सचिव – मोहमद हलीम खान
सदस्य – बी.के. चर्तुवेदी, डॉ. इंदिरा राजारामन, प्रो. अतुल र्मा, डॉ. संजीव मिश्रा.

प्रमुख शिफारशी :

१) केंद्र सरकारच्या करात राज्यांचा वाटा ३२% राहणार.
२) स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठी २ ते २.५ टक्के वाट्याची शिफारस केली.

१३ व्या वित्त आयोगानुसार निधी वाटप :

सर्वात जास्त – उत्तर प्रदेश – १) १९.९८७% , २) बिहार ११.०८९%
सर्वात कमी – सिक्किम – ०.२४३%
महाराष्ट्राला मिळणारा हिस्सा – ५.२८१%

रंगराजन समिती – राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा कायद्यात सुधारणा करण्याबाबत.
तरतुदी : २ रू किलो गहू आणि ३ रु. किलो भात याचा लाभ फक्त गरीबांनाच होतो की नाही याची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करणे आवश्यक.

वस्तू व सेवा कर

– १ ऑगस्ट २०१२ पासून लागू करण्यात येणार आहे.
– जीएसटी द्वारे मिळणारे उत्पन्न केंद्र व राज्य यांच्यात समान वाटप होणार.
– जीएसटी चा स्तर :
१) जीवनावश्यक वस्तूंवरील कर – १२%
२) सेवांवरील कर – १६%
३) वस्तूंवरील कर – २०%

जीएसटी लागू केल्यानंतर राज्यांना मिळणाऱ्या जकात व व्हॅट महसूलात गट होणार त्यासाठी केंद्र सरकार एप्रिल २०१४ पर्यंत विशेष पॅकेज जाहीर करणार. जीएसटी च्या अंमलबजावणीसाठी केंद्र सरकारने नंदन निलकेणी यांच्या अध्यक्षतेखाली विशेष समिती नेमण्यात आली आहे.

प्रत्यक्ष कर संहिता (DTS)

- हा कर आयकर अधिनियम १९६१ चे स्थान घेणार.
- मॅट (Minimum Alternate Tax) १८% वरून २०% होणार.
- २०११-१३ वर्षात सरकारला ५३,१७२ कोटींच्या महसूलाची हानी होणार.
- प्रत्यक्ष कर संहितेचे विधेयक ऑगस्ट २०१२ पासून कार्यान्वित होणार.
- तरतूदी - ३१ मार्च २०१४ पर्यंत कंपन्यांना लागू - सेझ चा विकास आणि विस्तार.

सेझ मध्ये कर सूट खालीलप्रमाणे :

प्राप्ती	प्रत्यक्ष कराचा दर
० ते २ लाखापर्यंत	कर नाही
२ ते ५ लाख	१०%
५ ते १० लाख द	२०%
१० पेक्षा अधिक	३०%

अमेरिकेतील मॅरिलँड हे राज्य व भारतातील आंध्रप्रदेश राज्यांचा द्विपक्षीय व्यापार करार पार पडला. असा करार करणारे आंध्रप्रदेश हे पहिले राज्य आहे. दुसरे महाराष्ट्र.

भारतात युरो मारक

१ मार्च २०१२ पासून पर्यावरण संवर्धन करण्यासाठी जागतिक पातळीवर नवीन युरो निकष निर्धारित करण्यात आले आहे.

मानक	संदर्भ	लागू	क्षेत्र
इंडिया २०००	युरो १	२०००	राष्ट्रीय स्तरावर
भारत स्टेज २	युरो २	२००१	दिल्ली,मुंबई, कोलकत्ता, चेन्नई
		२००३	१४ शहरे
		२००५	राष्ट्रीय स्तरावर
भारत स्टेज ३	युरो ३	२००५	१४ शहरे
		२०१०	संपूर्ण देशात
भारत स्टेज ४	युरो ४	२०१०	दिल्ली
		२०१२	भारतातील १७ शहरांचा समावेश

मिगा रिपोर्ट (MIGA - Multilteral Investment Guarantee Agency)
अविकसित देशात एफडीआय २०१० मध्ये ४१६ अरब डॉलर होती. ती वाढविण्यासाठी प्रोत्साहन देणे. जगातील ५०% एफडीआय ब्राझी, रशिया, भारत, चीन (ब्रीक) या देशांमध्ये गुंतवली जात आहे.

महारत्न कंपन्या

सार्वजनिक क्षेत्रात महारत्न कंपन्यामध्ये १ एप्रिल २०११ पासून कोल इंडिया लि. या कंपनीस महारत्न दर्जा प्रदान करण्यात आला.

१) भारतीय लोह प्राधिकरण (SAIL)
२) तेल आणि नैसर्गिक वायू निगम (ONGC)
३) राष्ट्रीय औष्णिक विद्युत निगम (NTPC)
४) भारतीय तेल महामंडळ (IOC)
५) कोल इंडिया लिमिटेड (CIL)

महारत्नाचे निकष :

- कंपनी शेअर बाजारात सूचीबद्ध असणे आवश्यक.
- मागील तीन वर्षात टर्नओव्हर २५ हजार कोटींचा असावा.
- मागील तीन वर्षात कंपनीचा नफा ५ हजार कोटींचा असावा.

सध्या नवरत्न कंपन्यांमध्ये १६ कंपन्यांचा समावेश होतो.

बँकिंग विशेष

विविध बँकिंग दर – २५ मे २०१२

बँक दर	– ६% (३०एप्रिल २००३)	जी.डी.पी. आर्थिक वृद्धी दर	– ८.५%
SLR	– २४% (१८ डिसें.२०११)	चलन वाढ	– ६%
CRR	– ४.७५%	रेपो दर (३ मे २०११)	– ८%
रिव्हर्स रेपो दर	– ७.२५% (२५ ऑक्टो. २०११)		

जागतिक बँकेचा पहिला युआन बाँड

जाने. २०११ मध्ये जागतिक बँकेने ५० कोटी रुपयांचा युआन प्रसिद्ध केला. या बाँडची वैधता २ वर्ष असणार आहे. यावर ०.९५% व्याज आकारण्यात येईल.

नाबार्डमध्ये केंद्र सरकारचे ९९% भाग भांडवल

नाबार्डचे एकूण २,००० कोटी भागभांडवल आहे. त्यामध्ये केंद्रसरकारने १३ ऑक्टो. २०१० नंतर आरबीआय चा हिस्सा २० कोटींचा (१%)

तर केंद्रसरकारचा १९८० कोटी (९९%)
हिस्सा संपादित केला.

प्रमुख बँकांचे विलीनीकरण

मुख्य बँक	विलीन बँका	वर्ष
आयसीआयसीआय बँक	बँक ऑफ राजस्थान	१३ ऑगस्ट
स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ इंदौर	२६ ऑगस्ट २०१०
स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ सौराष्ट्र	२००८
महाराष्ट्र ग्रामीण बँक	ठाणे ग्रामीण बँक, औरंगाबाद-	
(मुख्यालय: नांदेड,	जालना ग्रामीण बँक	
कार्यक्षेत्र : १६ जिल्हे)	मराठवाडा ग्रामीण बँक	२१ जुलै २००९
ॲक्सिस बँक	युटीआय बँक	२००३
आयडीबीआय बँक	युनायटेड वेस्टर्न बँक	२००६

बँकांचे प्रमुख

इको बँक – अरूण कौल
आंध्र बँक – आर. रामचंद्र
ओरिएंटल बँक ऑफ कॉमर्स – नागेश पिटा
कार्पोरेशन बँक – रामनाथ प्रदीप
इंडियन ओव्हरसीज बँक – एम. नरेंद्र
विजया बँक – एच. एस. कामत

मुद्रांक शुल्क व नोंदणी फी आता ई-बँकिंगद्वारे भरण्याची सुविधा सुरू झाली.

आरोग्य

भारतात प्रत्येक वर्षी ९ लाख नवजात बालकांचा मृत्यू होतो. जागतिक आरोग्य संघटनेच्या अहवालानुसार ही भीषण परिस्थिती समोर आली. लंडनच्या सेव्ह द चिल्ड्रेन व काम करणाऱ्या स्कूल ऑफ हायजीन अँड ट्रॉपिकल मेडिसीन यांनी १९३ देशात केलेल्या सर्वेक्षणास ९९% बालकांचा मृत्यू विकसनशील देशात होतो. आसाममधील घुबरी व प.बंगालमधील नाडिया जिल्ह्यांमध्ये बर्ड फ्ल्यूची लागण ($H_5 N_1$) झाल्याचे आढळून आले. यापूर्वी भारत जून २०१० रोजी बर्ड फ्लू मुक्त झाल्याची घोषणा करण्यात आली होती. मात्र घुबरी व नाडिया मध्ये ($H_5 N_1$)विषाणू आढळल्यामुळे पुन्हा सप्टेंबर २०११ रोजी बर्ड फ्लू मुक्त झाल्याची घोषणा करण्यात आली.

- बालमृत्यू दरात मध्यप्रदेश देशात प्रथम क्रमांकावर आहे.

रजिस्टर जनरल ऑफ इंडियाच्या (RGE) अहवालानुसार – मध्यप्रदेश मध्ये दर हजारी ६२ बालके मृत्यूमुखी पडतात. देशात बालमृत्यूचा सरासरी दर ४७% आहे. सर्वात कमी बालमृत्यूदर – गोवा (१० दर हजारी)

⁄ जागतिक आरोग्य संघटनेच्या (WHO) अहवालानुसार जगभरात ६० कोटी लोक अपंग आहेत. त्यापैकी ९ कोटी भारतात आहेत म्हणजे १५% लोक भारतात आहेत.

भारत मलेशिया – व्यापक आर्थिक सहयोग समझोता
१ जुलै, २०११ पासून द्विपक्षीय व्यापारास सुरूवात.
यापूर्वी सिंगापूर, द.कोरिया आणि जपान नंतर मलेशिया हा देश असा करार करणारा चौथा देश आहे.

कृषी विशेष

महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ राहुरी यांनी कृषी डायरी –२०१२ नुसार प्रसारित झालेल विविध पिकांचे क्षेत्र आणि उत्पादन व इतर माहिती.

सुधारित जाती (२०११–१२)	(२००९–१०)
गहू – नेत्रावली	रब्बी ज्वारी – फुले रेवती, फुले पंचमी
भुईमुग – फुले RHRG-6021	गहू – नेत्रावती (RGOS - 92-10-1)
वांगी – फुले अर्जुन (RBH-9)	राजगिरी – फुले कार्तिकी (NIOW - 1415)
नाचणी – फुले नाचणी	तीळ – JLT - 408
कापूस – फुले धन्वंतरी RHRB-02-1	करडई – SSF - 708
फुले अनमोल RAC - 024	वाटाणा – फुले प्रिया (RHRP - 87)

तृणधान्य (२०१०–११)

क्षेत्र	उत्पादन	
भारत	२६३.१ लाख हे.	२५३ लाख टन
महाराष्ट्र	९२.३१ लाख हे.	८७.७२ लाख टन
	(भारताच्या ३५%)	

क्षेत्र (लाख हे.)			उत्पादन (लाख टन)	उत्पादकता (कि/हे)
भात	भारत	४४०.०	१४३५.००	३२६२
	महाराष्ट्र	१४.४६	२७.१६	१७५७
ज्वारी	भारत	७.६७	६.९८	९.३५
	महाराष्ट्र	३.६७	४.५९	७.९०
गहू	भारत	---	----	---
	महाराष्ट्र	१०.१४	१४.७१	२९१०

महाराष्ट्रातील तृणधान्यांचा क्रम –

१) बाजरी (६५%) २) रब्बी ज्वारी (४९%) ३) गहू (४७%)

कडधान्य (२०१०-११)	
क्षेत्र	उत्पादन
भारत	२२९.९० लाख हे. १४५.७० लाख टन
महाराष्ट्र	३४.३६ लाख हे. २५.१० लाख टन

२०१०-११ मध्ये महाराष्ट्र राज्यात हरभरा पिकाखालील क्षेत्र १३.९५ लाख हे. उत्पादन १३.१ लाख टन तर उत्पादकता ९३३कि/हे. होते. देशाच्या एकूण कडधान्य उत्पादनामध्ये महाराष्ट्राचा वाटा १७% आहे.

तूर : तूर या पिकाचे राज्यातील क्षेत्र १३.८५ लाख हे. उत्पादन – ११.१२ लाख टन आणि उत्पादकता – ८०३ कि/हे.

फळपिके (२०१०-११)

रोजगार हमी योजनेशी निगडीत फलोत्पादन विकास कार्यक्रम १९९०-९१ पासून राबवितात.

महाराष्ट्रात – १५ लाख हेक्टर क्षेत्र
– १३.५ दशलक्ष टन उत्पादन
भारतात (क्षेत्र) – द्राक्ष, संत्री, केळी
महाराष्ट्र (क्षेत्र) – आंबा (२५.१३%), संत्री, काजू, द्राक्ष, चिकू

देशातील एकूण क्षेत्रापैकी महाराष्ट्राचा वाटा – द्राक्षे ७४%, संत्री ५६% , केळी १४%

भाजीपाला (२०१०-११)

महाराष्ट्रात ४.५५ लाख हेक्टर क्षेत्र भाजीपाला पिकाखाली क्षेत्र असून यापासून ६.४५ दशलक्ष टन उत्पादन होते. क्रमांक – कांदा, वांगी, मिरची, टोमॅटो, बटाटा इ.

फुलेपिके (२०१०-११)

महाराष्ट्रात एकूण फूल पिकाखालील १५,००० हेक्टर क्षेत्रापैकी
१) झेंडू (२९%) क्षेत्र २) गुलाब (३४%) क्षेत्र

नगदी पिके

ऊस (२०१०-११)

	भारत	महाराष्ट्र
क्षेत्र	४०.७५ लाख हे.	७.३६ लाख हे.
उत्पादन	२५.१३ लाख हे.	५४०.४६ लाख हे.
दर हेक्टरी उत्पादकता	६१.७ टन/हे.	७३.४ टन/हे.
साखर उत्पादन	६५.२५ लाख हे.	----
साखर उतारा	९.९%	११.५४%

कापूस (२०१०-११)

	भारत	महाराष्ट्र
क्षेत्र	११० लाख हे.	४० लाख हे. (३६%)
उत्पादकता	५०३ क्वि /हे	३२० क्वि/हे.

महाराष्ट्रात ९५% क्षेत्रावर बी.टी. वाणाची लागवड होते.

विविध पिकांत आघाडीवरील राज्य

१) अन्नधान्य पिके (२०१०-११)

पिके	१	२	३
तांदूळ	प.बंगाल	आंध्रप्रदेश	उत्तरप्रदेश
गहू	उ.प्रदेश	पंजाब	हरियाणा
मका	आंध्रप्रदेश	कर्नाटक	महाराष्ट्र
तृणधान्ये	राजस्थान	महाराष्ट्र	कर्नाटक
कडधान्ये	महाराष्ट्र	मध्यप्रदेश	आंध्रप्रदेश
एकूण कडधान्ये	उ.प्रदेश	पंजाब	आंध्रप्रदेश

२) तेलबिया उत्पादन (२०१०-११)

भुईमुग	गुजरात	आंध्रप्रदेश	तामिळनाडू
सोयाबीन	मध्यप्रदेश	महाराष्ट्र	राजस्थान
सुर्यफूल	कर्नाटक	आंधप्रदेश	महाराष्ट्र
एकूण तेलबिया	मध्यप्रदेश	राजस्थान	गुजरात

३) नगदी पिके उत्पादन (२०१०-११)

ऊस	उत्तरप्रदेश	महाराष्ट्र	तामिळनाडू
कापूस	गुजरात	महाराष्ट्र	आंध्रप्रदेश
ज्यूट	प.बंगाल	बिहार	आसाम
बटाटा	उ.प्रदेश	प.बंगाल	पंजाब
कांदा	महाराष्ट्र	कर्नाटक	गुजरात

कृषी हवामान-

महाराष्ट्रात सर्वसाधारणपणे वार्षिक पावसाचे ५०० ते ६००० मि. मी. वार्षिक सरासरी ७५० मि.मी. पाऊस पडतो.

पशुसंवर्धन -

शेळी - महाराष्ट्रात १.०७ दशलक्ष शेळ्या आहेत.

महाराष्ट्राचा शेळ्यांच्या संख्येत पाचवा क्रमांक लागतो.

मेंढ्या - महाराष्ट्रात ३०.९४ लाख मेंढ्या आहेत.

	भारत	महाराष्ट्र
ओलिताखालील/सिंचित क्षेत्र	४४.३%	१८.११%
वनाखालील क्षेत्र	२०.१३२%	१६.९%

चर्चित खेळाडू

एम. ललित बाबू : भारताचा २६ वा ग्रॅण्ड मास्टर. ५ जाने. २०१२ रोजी हेस्टिंग्ज ग्रँड मास्टर चेस टुर्नामेंट लंडनमध्ये झाली होती. भारताचा २५ वा ग्रॅण्ड मास्टर म्हणून द्रोणावली हरिका (जुलै २०११) ही बुद्धिबळपटू आहे.

विरेंद्र सहवाग : भारतीय क्रिकेटमधील धडाकेबाज फलंदाज. ८ डिसेंबर ११ मध्ये इंदोर येथे वेस्ट इंडिज विरोधात एकदिवसीय सामन्यात २१९ रन करणारा पहिलाच खेळाडू ठरला. या पूर्वी २६ फेब्रुवारी २०१० मध्ये ग्वाल्हेर येथे द. आफ्रिकेच्या विरोधात सचिन तेंडूलकरने २०० रन केले होते. तसेच सेहवाग याच्या नावावर कसोटी क्रिकेटमध्ये दोन त्रिशतक जमा आहेत.

- **विराट कोहली :** भारतीय क्रिकेटमधील आगामी आशास्थान समजले जाणारा विराट याने २०११ मध्ये सर्वाधिक १३८१ धावा केल्या. त्यात ४ शतके आणि ८ अर्धशतकांचा समावेश आहे.
- **हिंमतसिंह :** भारताचा तरूण गोल्फपटू. सप्टेंबर २०११ मध्ये सिंगापूर येथे

झालेल्या आशियाई गोल्फ स्पर्धेमध्ये विजेता ठरला.

- **महेंद्रसिंग धोनी :** भारतीय क्रिकेट कर्णधार धोनी यास इंग्लंडमधील डी मॉन्टफर्ट विद्यापीठाकडून मानद डॉक्टरेट प्रदान करण्यात आली. तसेच भारतीय सेनेत लेफ्टनंट कर्नल पदाने सन्मानिम करण्यात आले. तसेच २०११ मध्ये आयसीसी तर्फे स्पिरीट ऑफ क्रिकेट या बहुमानाने सन्मानित करण्यात आले.

नोवाक जोकोविच : सर्बियाच्या या टेनिसपटूने जागतिक एटीपी रँकमध्ये प्रथम क्रमांक पटकाविला. याने २०११ मध्ये ऑस्ट्रेलिया, विम्बल्डन आणि अमेरिका स्पर्धा जिंकल्या होत्या.

अर्जुन वाजपेयी : दिल्ली येथील या १६ वर्षीय विद्यार्थ्याने २२ मे २०१० रोजी जगातील सर्वात उंच अशा माऊंट एव्हरेस्ट शिखरावर जाऊन (२९,०२९ फूट) सर्व लहान वयात असणारा भारतीय विक्रम वीर ठरला. तर अमेरिकेच्या जॉर्डन रोमेरो या १३ वर्षीय मुलाने २२ मे २०१० रोजी एव्हरेस्ट सर करून जगातील सर्वात लहान वय असणारा ठरला.

सौम्या स्वामीनाथन : अर्जेंटिनामध्ये पार पडलेल्या कनिष्ठ बुद्धिबळ स्पर्धेत पुण्याच्या सौम्या स्वामीनाथन हिने विजेतेपद पटकाविले. हा मान मिळविणारी ती पहिलीच भारतीय महिला आहे. या पूर्वी पुण्याच्या ईशा करवडे हिने या स्पर्धेत ब्राँझपदक मिळविले होते.

- **सेरेना विल्यम्स :** युनिसेफने जगप्रसिद्ध अमेरिकेतील महिला टेनिसपटू सेरेना विल्यम्स यांची आंतरराष्ट्रीय सद्भावना राजदूत पदी निवड केली. सेरेना विल्यम्स् अनाथ मुलांसाठी भरीव कार्य करीत आहे.
- **शिव थापा :** भारताचे मुष्टियुद्धपटू यांनी सर्बिया येथील बेलिग्रेड आंतरराष्ट्रीय टूर्नामेंटमध्ये सुवर्णपदक पटकावले. हा किताब जिंकणारे ते पहिलेच भारतीय आहेत.
- **परमजित हरमीत देसाई :** भारताचा युवा टेबल टेनिसपटू. याने आंतरराष्ट्रीय टेबलटेनिस महासंघाच्या ऑस्ट्रिया येथे भरलेल्या ज्युनियर एंड कॅडेट किताब जिंकला.
- **लिएंडर पेस व महेश भूपती :** इंडियन एक्सप्रेस म्हणून ओळखले जाणारे या जोडीने अमेरिका येथील सीनसिनाटी ओपन स्पर्धेत विजेतेपद पटकाविले.(२१ ऑगस्ट २०११)
- **राही सरनौबत :** प्रसिद्ध भारतीय नेमबाज. अमेरिका येथील जागतिक नेमबाजी स्पर्धेत २५ मीटर पिस्टल वर्गात कास्यपदक पटकावले.
- **आंद्रे अगासी :** आंतरराष्ट्रीय कीर्तीचा माजी टेनिसपटू अगासी यास इंटरनॅशनल टेनिसचा हॉल ऑफ फेम या गौरवाने सन्मानित करण्यात आले.

यापूर्वी अगासीची पत्नी स्टेफी ग्राफ यांस हा पुरस्कार प्राप्त झाला होता.

अर्जुन अटवाल : प्रसिद्ध भारतीय गोल्फपटू. अमेरिका येथे पार पडलेल्या विन्धैम चॅम्पियनशीप मध्ये सर्वाधिक गुण प्राप्त करणारा पहिला भारतीय ठरला.

निवृत्ती

राहुल द्रविड

फलंदाजी	सामने	धावा	सर्वाधिक	शतके	अर्धशतके
कसोटी	१६४	१३,२८८	२७०	३६	६३
एक दिवसीय	३४४	१०,८८९	१५३	१२	८३
टी-२०	०१	३१	३१	--	--
प्रथम श्रेणी	२९८	२३,७९४	२७०	६८	११७
आयपीएल	६९	१६०५	७५	--	०७

- कसोटी क्रिकेटमध्ये सर्वाधिक धावा करणारा सचिन नंतर दुसरा फलंदाज.
- कसोटी क्रिकेटमध्ये सर्वाधिक २१० झेल घेणारा एकमेव खेळाडू.

बाईचुंग भूतिया भारताच्या जगप्रसिद्ध फुटबॉल खेळाडू यांच्या आंतरराष्ट्रीय स्पर्धामधून नुकतीच निवृत्तीची घोषणा केली. याने १०७ आंतरराष्ट्रीय सामने खेळले असून ४२ गोल केले आहे. तसेच तो भारतीय फुटबॉल टीमचा १० वर्षे कॅप्टन होता.

घटक ८. लेटेस्ट नेमणुका व नियुक्त्या

महाराष्ट्र

राज्यपाल (सतरावे)	:	के. शंकरनारायन (फेरनिवड)
विधानसभेचे सभापती	:	दिलीप वळसे-पाटील
उपसभापती	:	प्रा. वसंत पुरके
विरोधी पक्षनेते	:	एकनाथ खडसे (भाजप)
विधान परिषदेचे सभापती	:	शिवाजीराव देशमुख (एप्रिल २००८ पासून)
उपसभापती	:	वंसतराव डावखरे
विरोधी पक्षनेते	:	विनोद तावडे
मुंबई उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधीश	:	न्या. मोहित शहा

शासनाचे आयुक्त

राज्याचे मुख्य सचिव	:	जयंतकुमार बांठीया
राज्यनिवडणूक आयुक्त	:	नीला सत्यनारायण (१ली महिला)
मुख्य निवडणूक अधिकारी	:	देवाशिष चक्रवर्ती
लोकायुक्त	:	पुरूषोत्तम गायकवाड
उपलोकायुक्त	:	जॉनी जोसेफ
महालेखापाल	:	रघुवीर सिंह
महाधिवक्ता	:	ॲड. दारियस जहांगीर खंबाटा
महाराष्ट्र पोलिस महासंचालक	:	के. सुब्रहमण्यम
महाराष्ट्र पोलिस आयुक्त	:	अरुण पटनायक
राज्याचे माहिती आयुक्त	:	विलास पाटील (पूर्वी सुरेश जोशी)
यशदाचे महासंचालक	:	संजय चहांदे
महाराष्ट्राचे साखर आयुक्त	:	राजेंद्र चव्हाण

आयोगाचे अध्यक्ष

महाराष्ट्र महिला आयोगाच्या अध्यक्षा	:	ॲड. रजनीताई सातव
महाराष्ट्र मागासवर्गीय आयोगाचे अध्यक्ष	:	डॉ. बी. पी. सराफ (२ रे)
राज्य नियोजन आयोगाचे अध्यक्ष	:	पृथ्वीराज चव्हाण
राज्य नियोजन आयोगाचे अध्यक्ष	:	बाबासाहेब कुपेकर
राज्य मानवी हक्क आयोगाचे अध्यक्ष	:	न्या. रिझवान अहमद
महाराष्ट्र चौथ्या वित्त आयोगाचे अध्यक्ष	:	जे.पी. डांगे
महाराष्ट्र तिसऱ्या वित्त आयोगाचे अध्यक्ष	:	सतीश त्रिपाठी
महाराष्ट्र साखर संघाचे अध्यक्ष	:	विजयसिंह मोहिते पाटील
महाराष्ट्र बालहक्क संरक्षण आयोगाचे अध्यक्ष	:	ॲड. मीनाक्षी जैस्वाल
माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष	:	सर्जेराव जाधव
राज्य अल्पसंख्यांक आयोगाचे अध्यक्ष	:	मोहमद नसीम सिद्दीकी
राज्य मानवी विकास आयोगाचे अध्यक्ष	:	कृष्णा भोगे
राजीव गांधी विज्ञान-तंत्रज्ञान आयोगाचे अध्यक्ष	:	डॉ. वसंत गोवारीकर
महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाचे अध्यक्ष	:	सुधीर ठाकरे

पक्षांचे अध्यक्ष (महाराष्ट्र)

काँग्रेसचे प्रदेशाध्यक्ष	:	माणिकराव ठाकरे
राष्ट्रवादी काँग्रेसचे प्रदेशाध्यक्ष	:	मधुकर पिचड
शिवसेनेचे कार्याध्यक्ष	:	उद्धव ठाकरे
भाजपाचे प्रदेशाध्यक्ष	:	सुधीर मुनगुंटीवार

भारतातील राजकीय पक्ष

भारतात एकूण ८४६ नोंदणीकृत राजकीय पक्ष असून त्यापैकी ६ राष्ट्रीय तर ४६ प्रादेशिक म्हणून निवडणूक आयोगाची मान्यता दिली आहे.

पक्ष	स्थापना	संस्थापक	चिन्ह	अध्यक्ष
काँग्रेस	१८८५	ए.ओ.ह्युम	हात	सोनिया गांधी
भाजप	१९८०	शाम प्रसाद मुखर्जी	कमळ	नितीन गडकरी
भाकप	१९२०	एम.एन. रॉय	विळा, कणीस	ए. बी. वर्धन
माकप	१९६४	ई.एम.एस. डांगे	विळा-हातोडा	प्रकाश करात
बसपा	१९८४	कांशीराम	हत्ती	मायावती
एन.सी.पी	१९९९	शरद पवार	घड्याळ	शरद पवार

(जुलै २०१० मध्ये आर.जे.डी. ची राष्ट्रीय पक्ष मान्यता निवडणूक आयोगाने रद्द केली...

महाराष्ट्राचे मंत्रिमंडळ

मुख्यमंत्री

श्री. पृथ्वीराज चव्हाण: (काँग्रेस) — सामान्य प्रशासन विभाग, माहिती व जनसंपर्क नगरविकास, गृहनिर्माण, गलिच्छ वस्ती सुधारणा, घर दुरूस्ती व पुर्नबांधणी, नागरी जमीन कमाल धारणा, परिवहन, खनीकर्म, मराठी भाषा विभाग, विधी व न्याय, माजी सैनिकांचे कल्याण आणि इतर कोणत्याही मंत्र्यांना विवक्षितपणे नेमून न दिलेले विषय.

उपमुख्यमंत्री

श्री. अजितदादा पवार : अर्थ व नियोजन,ऊर्जा

कॅबिनेट मंत्री

१) आर. आर. पाटील : गृह

२) नारायण राणे : उद्योग, बंदरे, रोजगार व स्वयंरोजगार

३) छगन भुजबळ : सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून व पर्यटन)

४) राधाकृष्ण विखे-पाटील: कृषी व पणन

५) हर्षवर्धन पाटील : सहकार, संसदीय कार्य

६) जयंत पाटील : ग्रामविकास

७) बाळासाहेब थोरात : महसूल, खार जमीन
८) शिवाजीराव मोघे : सामाजिक न्याय, विमुक्त भटक्या जमाती
९) जयदत्त क्षीरसागर : सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम)
१०) गणेश नाईक : उत्पादन शुल्क, अपारंपारिक ऊर्जा
११) प्रा. लक्ष्मणराव ढोबळे : पाणीपुरवठा व स्वच्छता
१२) अनिल देशमुख : अन्न व नागरी पुरवठा, ग्राहक संरक्षण
१३) पतंगराव कदम : वने, मदत व पुनर्वसन, भूकंप पुनर्वसन
१४) मनोहरराव नाईक : अन्न व औषध प्रशासन
१५) मधुकर चव्हाण : पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्य व्यवसाय
१६) राजेश टोपे : उच्च व तंत्रशिक्षण
१७) सुनिल तटकरे : जलसंपदा (कृष्णा खोरे पाटबंधारे महामंडळ वगळून)
१८) डॉ. विजयकुमार गावित : वैद्यकीय शिक्षण, फलोत्पादन
१९) बबनराव पाचपुते : आदिवासी विकास
२०) नसीम खान : वस्त्रोद्योग, अल्पसंख्यांक विकास, औकाफ
२१) हसन मुश्रीफ : कामगार आणि विशेष सहाय्य
२२) रामराजे निंबाळकर : जलसंपदा (कृष्णा खोरे-पाटबंधारे महामंडळ)
२३) राजेंद्र दर्डा : शालेय शिक्षण
२४) नितीन राऊत : रोजगार हमी योजना, जलसंधारण
२५) पद्माकर वळवी : क्रीडा व युवक कल्याण
२६) वर्षा गायकवाड : महिला व बाल विकास
२७) संजय देवतळे : पर्यावरण, सांस्कृतिक कार्य
२८) सुरेश शेट्टी : सार्वजनिक आरोग्य, कुटुंबकल्याण व राजशिष्टाचार

राज्यमंत्री

१) रणजित कांबळे : पाणी पु.व स्वच्छता, अन्न व नागरी पु. ग्राहक सं.,पर्यटन, सार्व.बां.
२) भास्कर जाधव : नगरविकास, वने, बंदरे, खारजमीन, संसदीय कार्य, क्रीडा व युवक कल्याण, माजी सैनिकांचे कल्याण, विधी व न्याय.
३) प्रकाश सोळंके : महसूल, मदत पुनर्वसन कार्य, भूकंप पुनर्वसन, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग.
४) सचिन अहिर : गृहनिर्माण, गलिच्छवस्ती सुधारणा,

घर दुरूस्ती,

पुर्नबांधणी,नागरी जमीन कमाल धारणा, उद्योग, खनिकर्म, सामाजिक न्याय, पर्यावरण, विमुक्त भटक्या जमाती कल्याण.

५) प्रा.फौजिया खान : सामान्य प्रशासन, माहिती व जनसंपर्क, सांस्कृतिक कार्य, राजशिष्टाचार, शालेय शिक्षण, महिला व बालविकास, सार्वजनिक आरोग्य, कुटुंब कल्याण आणि अल्पसंख्यांक विकास

६) गुलाबराव देवकर : कृषी, जलसंधारण, रोजगार हमी योजना, रोजगार व स्वयंरोजगार

७) सतेज पाटील : गृह (शहरे,ग्रामीण), ग्रामविकास, अन्न व औषध प्रशासन

८) राजेंद्र मुळक : वित्त व नियोजन, ऊर्जा जलसंपदा, संसदीय कार्य, उत्पादन शुल्क.

९) राजेंद्र गावित : आदिवासी विकास, कामगार पाणलोट क्षेत्र विकास, फलोत्पादन.

१०) डी.पी.सावंत : वैद्यकीय शिक्षण, उच्च आणि तंत्रशिक्षण, विशेष साह्य, अपारंपारिक ऊर्जा.

विविध जिल्ह्यांचे पालकमंत्री

विदर्भ विभाग

१. नागपूर	१. नागपूर	– शिवाजीराव मोघे
	२. भंडारा	– रणजीत कांबळे
	३. गोंदिया	– अनिल देशमुख
	४. वर्धा	– राजेंद्र मुळक
	५. चंद्रपूर	– संजय देवतळे
	६. गडचिरोली	– आर.आर.पाटील
२. अमरावती	७. अमरावती	– राधाकृष्ण विखेपाटील
	८. बुलढाणा	– मनोहर नाईक
	९. अकोला	– राजेंद्र दर्डा
	१०. यवतमाळ	– डॉ. नितिन राऊत
	११. वाशिम	– विजयकुमार गावित

मराठवाडा विभाग

३. औरंगाबाद	१. औरंगाबाद	– बाळासाहेब थोरात
	२. जालना	– राजेश टोपे
	३. परभणी	– प्रकाश सोळंकी
	४. हिंगोली	– वर्षा गायकवाड
	५. बीड	– जयदत्त क्षीरसागर
	६. नांदेड	– डी.पी. सावंत
	७. लातूर	– सतेज पाटील
	८. उस्मानाबाद	– मधुकरराव चव्हाण

पश्चिम महाराष्ट्र विभाग

४. पुणे	१. पुणे	– अजित पवार
	२. सातारा	– रामराजे निंबाळकर
	३. सांगली	– पतंगराव कदम
	४. कोल्हापूर	– हर्षवर्धन पाटील
	५. सोलापूर	– लक्ष्मण ढोबळे
५. नाशिक	६. नाशिक	– छगन भुजबळ
	७. अहमदनगर	– बबनराव पाचपुते
	८. नंदुरबार	– पद्माकर वळवी
	९. धुळे	– सुरेश शेट्टी
	१०. जळगाव	– गुलाबराव देवकर

कोकण विभाग	१. मुंबई	– जयंत पाटील
६. कोकण	२. मुंबई उपनगर	– नसिम खान
	३. ठाणे	– गणेश नाईक
	४. रायगड	– सुनिल तटकरे
	५. रत्नागिरी	– भास्कर जाधव
	६. सिंधुदुर्ग	– नारायण राणे

मराठी साहित्य / सांस्कृतिक

आखिल भारतीय मराठी चित्रपट महामंडळाचे अध्यक्ष	: प्रसाद सुर्वे
अ.भा. मराठी साहित्य महामंडळाचे अध्यक्ष	: उषा तांबे
महाराष्ट्र राज्य साहित्य सांस्कृतिक महामंडळाचे अध्यक्ष	: मधु मंगेश कर्णिक
महाराष्ट्र राज्य साहित्य परिषदेचे अध्यक्ष	: डॉ. प्र.वि. शेजवलकर
अ.भा. चित्रपट महामंडळाचे अध्यक्ष	: रमेश सिप्पी
अ.भा. नाट्य परिषदेचे अध्यक्ष	: हेमंत टकले (प्रभारी)
जागतिक मराठी अकादमीचे अध्यक्ष	: रामदास फुटाणे
भारतीय साहित्य अकादमीचे अध्यक्ष	: गोपीचंद नारंग
साहित्य अकादमीचे अध्यक्ष	: सुनिल गंगोपाध्याय
संगीत नाटक अकादमीचे अध्यक्ष	: लीला सायमन
मराठी विश्वकोष मंडळाच्या अध्यक्षा	: विजया वाड
बालकुमार साहित्य संस्थेचे अध्यक्ष	: न.म. जोशी
साहित्य परिषदेचे अध्यक्ष	: माधवी वैद्य

महाराष्ट्रातील विद्यापीठे

विद्यापीठे

विद्यापीठ	ठिकाण	स्थापना	कुलगुरू
१. पुणे विद्यापीठ	पुणे	१९४९	डॉ. **वसुदेव गाडे**
२. शिवाजी विद्यापीठ	कोल्हापूर	१९६३	डॉ. एन. जे. पवार
३. मुंबई विद्यापीठ	मुंबई	१८५७	डॉ. राजन वेळूकर
४. राष्ट्रसंत तुकडोजी	महाराज विद्यापीठ	नागपूर	१९२५ डॉ. विलास सपकाळ
५. डॉ. बाबासाहेब	आंबेडकर	औरंगाबाद	१९५८ डॉ. विजय पांढरीपांडे
मराठवाडा विद्यापीठ			
६. कर्मयोगी गाडगेबाबा	विद्यापीठ	अमरावती	१९८३ डॉ. मोहन खेडकर
७. उत्तर महाराष्ट्र	विद्यापीठ	जळगाव	१९८९ **डॉ. सुधीर मेश्राम**
८. स्वामी रामानंदतीर्थ			
मराठवाडा विद्यापीठ	नांदेड	१९९४	डॉ. सर्जेराव निमसे
९. सोलापूर विद्यापीठ	सोलापूर	२००४	डॉ. बी.पी. बंडगर

ऑगस्ट २०११ मध्ये गडचिरोली जिल्ह्यासाठी गौडवाना या स्वतंत्र विद्यापीठाची स्थापना केली. पहिले कुलगुरू म्हणून डॉ. **व्ही. एस. आईचवार** यांची नियुक्ती झाली.

कृषी विद्यापीठे

विद्यापीठ	ठिकाण	स्थापना	कुलगुरू
१. महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ	राहूरी	१९६८	डॉ. तुकाराम ए. मोरे
२. पंजाबराव देशमुख कृषीविद्यापीठ	अकोला	१९६९	डॉ. व्यंकट एम. मायंदे
३. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषीविद्यापीठ	दापोली	१९७२	**डॉ. किसन लवांडे**
४. मराठवाडा कृषी विद्यापीठ	परभणी	१९७२	डॉ. किसनराव मोरे

इतर विद्यापीठ

१. एस.एन.डी.टी विद्यापीठ	मुंबई	१९५०	**डॉ. वसुधा कामत**
२. यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ	नाशिक	१९८८	डॉ. आर. कृष्णकुमार
३. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रज्ञान विद्यापीठ	लोणारे	१९९०	डॉ. राजू मानकर
४. कवी कुलगुरू संस्कृत विद्यापीठ	रामटेक	१९९७	डॉ. पी.टी. चहांदे
५. महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ	नाशिक	१९९८	डॉ. अरूण जामकर
६. पशुवैद्यकीय व मत्स्य विद्यापीठ	नागपूर	२०००	डॉ. सी. एस.प्रसाद

संयुक्त राष्ट्राचे महासचिव	कार्यकाल
ट्रिग्वेली (नार्वे)	१९४६-५२
डेग हैमरसोल्ड (स्वीडन)	१९५३-६१
यु थांट (म्यानमार)	१९६१-७१
कुर्त वाल्दीहीम (ऑस्ट्रिया)	१९७२-८१
जेवियर पेरेज द कुइयार (पेरू)	१९८२-९१
बी.टी. घाली (इजिप्त)	१९९२-९६
कोफी अन्नान (घाना)	१९९७-२००७
बान की मून (द. कोरिया)	२००७- आतापर्यंत

भारत सरकार

पंतप्रधान	:	डॉ. मनमोहन सिंग
राष्ट्रपती	:	प्रतिभाताई देवीसिंग पाटील
उपराष्ट्रपती	:	मोहम्मद हमीद अन्सारी
लोकसभा अध्यक्ष	:	मीरा कुमार
उपाध्यक्ष	:	करिया मुंडा
विरोधी पक्षनेते	:	सुषमा स्वराज
राज्यसभा अध्यक्ष	:	मोहम्मद हमीद अन्सारी
उपाध्यक्ष	:	के. रहमान खान
विरोधी पक्षनेते अधक्ष	:	अरूण जेटली
लष्कराचे प्रमुख सुप्रिम कमांडर	:	प्रतिभाताई देवीसिंग पाटील
चीफ ऑफ स्टाफ कमिटी	:	ॲडमिरल निर्मलकुमार वर्मा
भूसेना प्रमुख	:	जनरल विक्रम सिंह (३१ मे २०१२)
वायुसेना प्रमुख	:	एअर चीफ मार्शल नॉर्मन अनिलकुमार ब्राऊने
नौदल प्रमुख	:	ॲडमिरल निर्मलकुमार वर्मा
कमांडर इन चिफ स्ट्रॅटेजिक फोर्सेस कमांड	:	व्हाइस ॲडमिरल विजय शंकर
चीफ ऑफ इंटीग्रेटेड डिफेन्स स्टाफ	:	व्हाइस ॲडमिरल रमण पुरी

केंद्राचे सचिव व इतर प्रमुख

परराष्ट्र सचिव	:	रंजन मथाई
गृह सचिव	:	आर. के. सिंह
पंतप्रधानांचे मुख्य सचिन	:	पुलोक चॅटर्जी
संरक्षण सचिव	:	शशिकांत शर्मा
वाणिज्य सचिव	:	राहुल खुल्लर
वित्त सचिव	:	सुनिल मित्रा
कॅबिनेट सचिव	:	अजित कुमार सेठ
राष्ट्रीय सुरक्षा सल्लागार	:	शिवशंकर मेनन
पंतप्रधानांचे आर्थिक सल्लागार	:	डॉ. सी. रंगराजन
पंतप्रधानांचे संरक्षण सल्लागार	:	डॉ. आर. चिदंबरम
संरक्षण मंत्र्यांचे वैज्ञानिक सल्लागार	:	एम. नटराजन
लोकसभेचे महासचिव	:	टी. के. विश्वनाथन

केंद्रीय मंत्रिमंडळ

कॅबिनेट मंत्री

नाव	पक्ष	खाते	राज्य
प्रणव मुखर्जी	काँग्रेस	अर्थ	प.बंगाल
शरद पवार	रा.काँ.	कृषी, अन्न व प्रक्रिया उद्योग	महाराष्ट्र
सुशीलकुमार शिंदे	काँग्रेस	ऊर्जा	महाराष्ट्र
विलासराव देशमुख	काँग्रेस	विज्ञान-तंत्रज्ञान, पृथ्वी विज्ञान	महाराष्ट्र
प्रफुल्ल पटेल	राष्ट.काँ.	अवजड व सार्वजनिक उद्योग	महाराष्ट्र
व्ही.किशोरचंद्र देव	काँग्रेस	आदिवासी व विकास व पंचायतराज	आंध्र प्रदेश
पी. चिदंबरम	काँग्रेस	गृह	तामिळनाडू
ए.के.अँटनी	काँग्रेस	संरक्षण	केरळ
एस.एम.कृष्णा	काँग्रेस	परराष्ट्र	कर्नाटक
अंबिका सोनी	काँग्रेस	माहिती आणि प्रसारण मंत्री	पंजाब
आनंद शर्मा	काँग्रेस	वाणिज्य आणि उद्योग	हिमाचल प्रदेश
बी.के. हांडिक	काँग्रेस	खाण आणि ईशान्य विभाग विकास	आसाम
गुलाम नबी आझाद	काँग्रेस	आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण	जम्मू काश्मीर
जयपाल रेड्डी	काँग्रेस	पेट्रोलियन आणि नैसर्गिक वायू	आंध्र प्रदेश
कमल नाथ	काँग्रेस	शहर विकास	मध्य प्रदेश
मुकुल रॉय	तृण.काँ.	रेल्वे	प. बंगाल
वीरप्पा मोईली	काँग्रेस	कंपनी कामकाज	कर्नाटक
वायलर रवी	काँग्रेस	ओव्हरसीज इंडियन अफेअर्स	केरळ
विरभद्र सिंग	काँग्रेस	सूक्ष्म, लघुउद्योग व मध्यम उद्योग	हिमाचल प्रदेश
फारूख अब्दुल्ला	नॅ.कॉ.	अपारंपारिक ऊर्जा	जम्मू काश्मीर
कपिल सिब्बल	काँग्रेस	मनुष्यबळ विकास माहिती,दळणवळण	दिल्ली
बेणी प्रसाद वर्मा	काँग्रेस	पोलाद	उत्तर प्रदेश
दयानिधी मारन	द्रमुक	वस्त्रोद्योग	तामिळनाडू
मल्लिकार्जून खरगे	काँग्रेस	कामगार आणि रोजगार	कर्नाटक
कुमारी सेलजा	काँग्रेस	गृहनिर्माण व नागरी गरिबी निर्मूलन आणि पर्यटन	हरियाणा
सुबोधकांत सहाय्य	काँग्रेस	पर्यटन	झारखंड
सी.पी. जोशी	काँग्रेस	भूपृष्ठ वाहतूक व महामार्ग	राजस्थान
सलमान खुर्शीद	काँग्रेस	जलसंपदा, अल्पसंख्यांक व्यवहार	उ. प्रदेश
श्रीअजित सिंह	काँग्रेस	नागरी विमान वाहतूक	उत्तर प्रदेश
श्रीप्रकाश जयस्वाल	काँग्रेस	कोळसा	उत्तर प्रदेश

एम.एस. गील	काँग्रेस	सांख्यिकी कार्यक्रम अंमलबजावणी	पंजाब
जी. के. वासन	काँग्रेस	जहाजबांधणी	तामिळनाडू
पवनकुमार बन्सल	काँग्रेस	संसदीय कामकाज	चंदीगड
मुकूल वासनिक	काँग्रेस	सामाजिक न्याय आणि सक्षमीकरण	महाराष्ट्र
कांतिलाल भुरिया	काँग्रेस	आदिवासी विकास	मध्यप्रदेश
एम.के.अल्लागिरी	द्रमुक	रसायने आणि खते	तामिळनाडू

राज्यमंत्री : स्वतंत्र कार्यभार

नाव	पक्ष	खाते	राज्य
अजय माकन	काँग्रेस	युवा कल्याण आणि क्रिडा	
श्रीकांतकुमार जेना	काँग्रेस	सांख्यिकी कार्यक्रम,अंमलबजावणी	ओडिसा
जयंती नटराजन	काँग्रेस	पर्यावरण आणि वने	आंध्रप्रदेश
दिनशा पटेल	काँग्रेस	खाण	गुजरात
के.व्ही.थॉमस	काँग्रेस	ग्राहक कल्याण,अन्न नागरी पुर.	
कृष्णा तिरथ	काँग्रेस	महिला आणि बालविकास	दिल्ली

राज्यमंत्री (फक्त महाराष्ट्रातील) :

प्रतीक पाटील	काँग्रेस	कोळसा	महाराष्ट्र
मिलिंद देवरा	काँग्रेस	माहिती आणि प्रसारण मंत्री	महाराष्ट्र

राजदूत / उच्चायुक्त

देश	भारतातील परदेशात	परदेशातील भारतात
अमेरिका	निरूपमा राव	नॉन्सी जे पोवेल
चीन	डॉ. एस. जयशंकर	झँग यान
पाकिस्तान	शरद सबरवाल	शहीद मलिक
श्रीलंका	आलोक प्रसाद	प्रसाद करिया वासन
बांग्लादेश	बीना सिक्री	अहमद तारिक करीम
ऑस्ट्रेलिया	सुजाता सिंग	पीटर वर्गीस
नेपाळ	राकेश सूद	समशेर राणा
फ्रान्स	दिलीप लाहिरी	जेरोम बोनाफोंटा
मालदीव	ज्ञानेश्वर सुळे	
ब्रिटन	नलीन सुरी	भारतातील परदेशात
रशिया	पी.पी.शुक्ला	इस्त्राइल नवतेज सराणा
सिंगापूर	पी.सी.ए.राघवन	
द. कोरिया	विष्णुप्रकाश	

विविध घटकराज्यांचे राज्यपाल आणि मुख्यमंत्री

राज्य (राजधानी)	राज्यपाल	मुख्यमंत्री (पक्ष)
१) आंध्र प्रदेश (हैदराबाद)	इ.एस.एल. नरसिंहन	किरणकुमार रेड्डी (काँग्रेस)
२) अरूणाचल प्रदेश	निवृत्त जनरल जे.जे.सिंग	नाबम तुकी
३) आसाम (दिसपूर)	जे.बी.पटनायक	तरूण गोगोई (काँग्रेस)
४) बिहार (पाटणा)	देवानंद कुंवर	नितिशकुमार जद(यु)+भाजप)
५) छत्तीसगड (जयपूर)	शेखर दत्ता	डॉ. रमण सिंग (भाजप)
६) गोवा (पणजी)	बी.व्ही. वांछु	मनोहर परींकर (भाजप)
७) गुजरात (गांधीनगर)	डॉ. कमला बेनीवाल	नरेंद्र मोदी (भाजप)
८) हरियाणा (चंदीगड)	जगन्नाथ पहाडिया	भूपिंदरसिंग हुडा (काँग्रेस)
९) हिमाचल प्रदेश (सिमला)	उर्मिला सिंह	प्रेमकुमार धुमल (भाजप)
१०) जम्मू काश्मीर	एन.एन. व्होरा	ओमर अब्दुल्ला (नॅ कॉ)
११) झारखंड (रांची)	सय्यद अहमद	अर्जुन मुंडा
१२) कर्नाटक (बंगळुरू)	हंसराज भारद्वाज	डी.व्ही.सदानंद गौडा (भाजप)
१३) केरळ (तिरूवअनंतपूरम)	एम. ओ. एच फारूख	आमन चंढी (काँग्रेस)
१४) मध्यप्रदेश (भोपाळ)	रामनरेश यादव	शिवराजसिंग चौहान (भाजप)
१५) महाराष्ट्र (मुंबई)	के.शंकर नारायणन	पृथ्वीराज चव्हाण (काँ.आ)
१६) मणिपूर (इम्फाळ)	गुरूबचन सिंग जगत	ओकारामइबोबी सिंग (काँ.आ)
१७) मेघालय (शिलाँग)	रणजित शेखर मुशाहारी	मुकुल संगमा
१८) मिझोराम (ऐजवाल)	व्ही. पुरूषोथमन	पी. यु. लालथानहावला काँग्रेस
१९) नागालँड (कोहिमा)	गुरूबचन सिंग जगत(हंगामी)	नैफू रिओ (स्थानिक आघाडी)
२०) ओरिसा (भुवनेश्वर)	एम.सी. भंडारे	नवीन पटनाईक (बिजूजनतादल)
२१) पंजाब (चंदीगढ)	शिवराज पाटील	प्रकाशसिंग बादल (अकाली दल)
२२) राजस्थान (जयपूर)	मागरिट अल्वा	अशोक गेहलोट (काँग्रेस)
२३) सिक्कीम (गंगटोक)	वाल्मिकी प्रसाद सिंह	पवन चामलिंग (काँग्रेस)
२४) तामिळनाडू (चेन्नई)	के. रोसय्या	जयललिता (एडीएमके)
२५) त्रिपुरा (आगरतळा)	डॉ.डी.वाय.पाटील	माणिक सरकार (डा.आ)
२६) उत्तराखंड (डेहराडू)	डॉ. अजित कुरेशी	विजय बहुगुणा (काँग्रेस)
२७) उत्तर प्रदेश (लखनौ)	बी.एल.जोशी	अखिलेश यादव (स पा)
२८) पश्चिम बंगाल (कोलकाता)	एम.के. नारायणन	ममता बॅनर्जी (तृणमूल)

केंद्रशासित प्रदेश	नायब राज्यपाल/प्रशासक	मुख्यमंत्री
१) दिल्ली (दिल्ली)	तेजेंद्र खन्ना	शीला दिक्षीत (काँग्रेस)
२) अंदमान-निकोबार (पोर्ट ब्लेअर)	निवृत्त ले.जनरल. भूपिंदर सिंग	----------
३) चंदीगड (चंदीगड)	शिवराज पाटील (प्रशासक)	------
४) दादरा-नगर हवेली (सिल्वासा)	नरेंद्रकुमार (प्रशासक)	------
५) दमण-दीव (दमण)	नरेंद्रकुमार (प्रशासक)	------
६) लक्षद्वीप (कवारट्टी)	अमरनाथ (प्रशासक)	------
७) पुडुचेरी (पुडुचेरी)	इक्बाल सिंग	एन. रंगास्वामी

आंतरराष्ट्रीय संस्थांचे भारतीय पदाधिकारी

आंतराष्ट्रीय न्यायालयाचे न्यायाधीश	- दलवीर भंडारी
UNDP चे मानव विषयक सल्लागार	- अमर्त्य सेन
WTO चे भारतीय राजदूत	- के. एम. चंद्रशेखर
युनोचे शांतता मोहिमेचे सहाय्यक सचिव	- अतुल खरे
भारताचे युनोतील कायमचे प्रतिनिधी	- एन. गोपीनाथ
भारतातील युनोतील नि:शस्त्रीकरण परिषदेचे कायमचे प्रतिनिधी	- राकेश सूद
भारताचे आंतरराष्ट्रीय अणुऊर्जा संस्थेचे कायमचे प्रतिनिधी	- नीलकांत शर्मा
जागतिक बँकेत भारताचे कार्यकारी संचालक	- एम. एन. प्रसाद
युएनडीपी चे मानव विकास सल्लागार	- अमर्त्य सेन
भारताचे आशियान राष्ट्राचे राजदूत	- एन. रवी
जागतिक बँकेचे उपाध्यक्ष	- अनिल सूद
जागतिक आरोग्य संघटनेचे उपाध्यक्ष	- डॉ. रघुनाथ माशेलकर
आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे सचिव	- सिद्धार्थ तिवारी
युनोच्या मानवाधिकार आयोगाच्या उच्चायुक्त	- श्रीमती नवनीतम् पिल्ले
युनोच्या सुरक्षा परिषदेच्या आतंकवादविरोधी -समितीचे प्रमुख	- हरदीपसिंग पुरी

न्यायमंडळ व विविध आयोगांचे प्रमुख

१) सर्वोच्च न्यायालयाचे सरन्यायाधीश	न्या. सरोश होमी कपाडिया (३८वे) २)
मुख्य निवडणूक आयुक्त	शहाबुद्दीन याकुब कुरेशी (१७वे)
३) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाचे अध्यक्ष	न्या.के.जी. बालकृष्णन
४) राष्ट्रीय सुरक्षा आयोगाच्या अध्यक्षा	श्रीमती सोनिया गांधी
५) राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाचे अध्यक्ष	न्या. एस. रत्नवेल पांडियान
६) भारताचे ॲटर्नी जनरल	गुलाम ई. वहानवटी
७) सॉलिसिटर जनरल	रोहिग्टन नरिमन (जुलै २०११)
८) अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल	इंदिरा जयसिंह, विकास सिंग
९) मुख्य माहिती आयुक्त	सत्यानंद मिश्रा
	वजाहत हबीबुल्ला (पहिले)
१०) युनिक आयडेंटिफिकेशन ऑथेरिटी ऑफ इंडिया चे प्रमुख	मंदन निलेकणी (कॅबिनेट दर्जा)
११) कंट्रोलर ॲण्ड ऑडिटर जनरल	विनोद रॉय
१२) नियोजन आयोगाचे उपाध्यक्ष	मॉंटेकसिंह अहलुवालिया

आंतरराष्ट्रीय संस्थांचे पदाधिकारी

जागतिक बँकेचे अध्यक्ष	– जिम योग किम (युएसए)
आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे (IMF)अध्यक्ष	– क्रिस्टीन लगार्ड (फ्रान्स)
जागतिक आरोग्य संघटनेचे (WHO) महासंचालक	– डॉ. मार्गरिट चॅन (चीन)
आशियाई विकास बँकांचे अध्यक्ष	– हारुहिको कुराडो (जपान)
जागतिक न्यायालयाचे अध्यक्ष	– गिल्बर्ट गिलोनी
युनोचे मानवी हक्क आयोगाचे अध्यक्ष	– नजत अल हज्जाजी
जागतिक अन्न व कृषी संघटनेचे अध्यक्ष	– जोसे ग्रेजी आनो दा सिल्वा
युरोपीय संघाचे अध्यक्ष	– जोस एस. ब्रासो
जागतिक कामगार संघटनेचे (ILO)अध्यक्ष	– जुमान सोमाबिया
IAEA चे अध्यक्ष	– युकीया अमानो (जपान)
आसियनचे महासचिव	– सुरीन पीत्सुवन (थायलंड)
युनोस्कोचे महासचिव	– इरीना बोकोवा
सार्कचे महासचिव	–फातिमा दियाना सईद (राजीनामा)
नामचे अध्यक्ष	– होन्सी मुबारक

विविध संघटना

संघटना	स्थापना	मुख्यालय
१) युनिसेफ	१९४६	न्युयॉर्क
२) अन्न आणि कृषी संघटना (FAO)	१९४५	रोम
३) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना(ILO)	१९१९	जिनीव्हा
४) जागतिक आरोग्य संघटना (WHO)	१९४८	जिनीव्हा
५) IAEA	१९५७	व्हियन्ना
६) संयुक्त राष्ट्र औद्योगिक विकास संघटना (UNIDO)	१९६६	ऑस्ट्रिया
७) जागतिक पोस्ट संघ (IPU)	१८७५	स्वित्झर्लंड
८) जागतिक हवामान संघटना (WMO)	१९४७	जिनीव्हा
९) जागतिक पर्यटन संघटना (WTO)	१९२५	मॉर्डन (स्पेन)
१०) युनेस्को (UNESCO)	१९४५	पॅरीस
११) सर्वंकष अणुप्रसार बंदी करार (CTBT)	१९९६	व्हिएन्ना
१२) आंतरराष्ट्रीय मुद्रा कोष (IMF)	१९४५	वॉशिंग्टन
१३) IBRD	१९४५	वॉशिंग्टन
१४) एम्नेस्टी इंटरनॅशनल	१९६१	लंडन
१५) बिमस्टेक	१९९७	
१६) ओपेक (OPEC)	१९६०	व्हिएन्ना
१७) एपेक (APEC)	१९८९	सिंगापूर
१८) आसियान (ASEAN)	१९६७	बँकॉक
१९) जागतिक व्यापार संघटना (WTO)	१९९५	जिनीव्हा

राष्ट्रीय महिला आयोग : कायदा – १९९० अन्वये, स्थापना– १९९२
अध्यक्ष – ममता शर्मा, महिला विकास धोरण – १९९४, महाराष्ट्र हे पहिले राज्य महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग : जानेवारी १९९३, कार्यकाल – ३ वर्ष
अध्यक्ष – ॲड. रजनी सातव, सदस्य – ८, सध्याचे पोलिस महासंचालक पदसिद्ध सदस्य राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोग : १९९४ स्थापना, अध्यक्ष – महम्मद शफी कुरेशी
राज्य अल्पसंख्यांक आयोग : ४ ऑगस्ट २००६,
अध्यक्ष – मोहम्मद नसीम सिद्दिकी, उपाध्यक्ष – अब्राहम मथाई
महाराष्ट्र राज्य मानवी हक्क आयोग : स्थापना – ६ मार्च २००१
अध्यक्ष – न्या. रिझवान अहमद,
राष्ट्रीय मानवी हक्काचे अध्यक्ष – न्या के. जी. बालकृष्णन

सर्वोच्च अधिकारी

केंद्रीय (कॅबिनेट) सचिव : अजितकुमार सेठ
प्रंतप्रधानाचे प्रधान सचिव : पुलोक चटर्जी
राज्यसभेचे महासचिव : विवेककुमार अग्नीहोत्री
लोकसभेचे महासचिव : टी.के. विश्वनाथन
जम्मू-काश्मीरसाठी अंतर्गत सुरक्षा विशेष अधिकारी : बी.बी. मिश्रा
राष्ट्रीय सुरक्षा सल्लागार : शिवशंकर मेनन
राष्ट्रीय सुरक्षा उपसल्लागार : विजय नंबियार
आंतरराज्य समितीचे उपसचिव : कमल पांडे
परराष्ट्र : रंजन मथाई
केंद्रीय गृह : आर. के. सिंग
केंद्रीय वित्त : आर. एस. गुजराल
केंद्रीय वित्तमंत्र्याचे सल्लागार : अमिता पॉल
केंद्रीय वाणिज्य : ---
केंद्रीय निर्गुंतवणूक : मोहम्मद हालीम खान
केंद्रीय संरक्षण : शशीकांत शर्मा
केंद्रीय ऊर्जा : आर. व्ही शाही
केंद्रीय श्रम व रोजगार : प्रभातचंद्र चतुर्वेदी
केंद्रीय पेट्रोलियम : जी. सी. चतुर्वेदी
वनखात्याचे महासंचालक : जे. के.काला
आर्किऑलॉजिकल सर्व्हे ऑफ इंडियाच्या महासंचालिका : सी. बाबू राजीव
युनोच्या नि:शस्त्रीकरण परिषदेत भारताचे कायमचे प्रतिनिधी : राकेश सूद
भारताचे युनोतील कायमचे प्रतिनिधी : हरदीपसिंह पुरी
केंद्रीय महसूल सचिव : सुनीन मित्रा
संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या शांतता मोहिमेचे सहाय्यक महासचिव : अतुल खरे
माहिती आणि प्रसारण सचिव : उदय वर्मा

सुरक्षा यंत्रणेचे अधिकारी

सेंट्रल ब्युरो ऑफ इनव्हेस्टिगेशनचे (CBI) संचालक : ए.पी. सिंग
रिसर्च अँड ॲनालिसिसचे (RAW) : संजीव त्रिपाठी
सीमा सुरक्षा दलाचे (BSF) महासंचालक : यू.के. बन्सल
केंद्रीय राखीव पोलीस दलाचे (CRPF) : विजय कुमार
आयटीबीपीचे (ITBP) महासंचालक : रणजीतकुमार भाटिया
कोस्ट गार्डचे (CG) महासंचालक : व्हाईस ॲडमिरल अनिल चोप्रा
रेल्वे प्रोटेक्शन फोर्सेस (RPF) महासंचालक : रणजित सिन्हा
सशस्त्र सीमा बलाचे (SSB) महासंचालक : प्रणय सहाय
डिफेन्स इंटेलीजन्स एजन्सी (DIG) महासंचालक : के. जनरल अवतार सिंग
संचालक इंटेलिजन्स ब्युरोचे (IB) संचालक : नेहचल संधू
सेंट्रल इंडस्ट्रियल सिक्युरिटी फोर्सेस (CISF) महासंचालक : नीरज रंजन दास
बॉर्डर रोडस् ऑर्गनायझेशनचे (BRO)महासंचालक महासंचालक : ले. जनरल एम.सी. बंधानी
एन.सी.सी. (NCC) चे महासंचालक : ले. जन. प्रकाश सिंह चौधरी
राष्ट्रीय सुरक्षा गार्ड (NSG) चे महासंचालक : आर. के. मेढेकर
नॅशनल इनव्हेस्टिगेशन एजन्सीचे (NIA) महासंचालक : शरद चंद्र सिन्हा
स्पेशल प्रोटेक्शन ग्रुप (SPG) चे महासंचालक : दुर्गा प्रसाद

वैज्ञानिक व शैक्षणिक क्षेत्रातील प्रमुख तज्ञ व अधिकारी

केंद्र सरकारचे प्रमुख वैज्ञानिक सल्लागार : डॉ. आर. चिदंबरम

संरक्षण मंत्र्यांचे वैज्ञानिक सल्लागार व डीआरडीओचे सचिव : व्ही.के. सारस्वत

सी. एस. आय. आर (CSIR) चे अध्यक्ष : डॉ. समीर के. ब्रम्हचारी

अणुशक्ती आयोगाचे अध्यक्ष : श्रीकुमार बॅनर्जी

अणुऊर्जा नियंत्रक मंडळाचे सभापती : एस. के. शर्मा

बीएआरसीचे (BARC) अध्यक्ष : डॉ. रतनकुमार सिन्हा

अवकाश आयोग व इस्त्रोचे (ISRO) सभापती : डॉ. के. राधाकृष्णन

आय. सी. एम. आर.(ICMR) चे महासंचालक : डॉ. विश्व मोहन काटोच

राष्ट्रीय शास्त्रज्ञ सल्लागार समितीचे (NSAC) प्रमुख : डॉ. सी. एन. आर. राव

इंडियन कौन्सिल ऑफ ॲग्रीकल्चर रिसर्चचे (ICAR) महासंचालक : डॉ. एस. अयाप्पन

पेटंट कायदेविषयक समितीचे अध्यक्ष : डॉ. रघुनाथ माशेलकर

राष्ट्रीय वैज्ञानिक संघटनेचे अध्यक्ष : डॉ. रघुनाथ माशेलकर

विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे (UGC) सभापती : वेद प्रकाश

ए.आय.सी.टी.ई. (AICTE) चे सभापती : प्रा. दामोदर अचार्या

जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठाचे (JNU) कुलगुरू : प्रा. बी.बी.भट्टाचार्य

एनसीईआरटी (NCERT) चे अध्यक्ष : प्रा. कृष्ण कुमार

नॅशनल बुक ट्रस्टचे (NBT) सभापती : डॉ. एस. आर. नाडींग

इंदिरा गांधी मुक्त विद्यापीठाचे (IGNOU) कुलगुरू : प्रा. व्ही. एन. राजशेखरन पिल्ले

सीबीएसई (CBSE) चे अध्यक्ष : विनीत जोशी

नॅक (NAAC) चे अध्यक्ष : राम ताकवले

इंडियन नॅशनल ॲकॅडमी ऑफ इंजिनिअरिंगचे अध्यक्ष : बलदेव राज

नव्या घोषणा

कोलकत्ता मेट्रो – नवा रेल्वे विभाग

मार्च २०११ मध्ये कोलकाता मेट्रो हा देशातील नवा स्वतंत्र रेल्वे विभाग घोषित करण्यात आला. यामुळे भारतातील रेल्वे विभागांची संख्या १७ इतकी झाली आहे. कला व वाङ्मय क्षेत्रातील पदाधिकारी

भारतीय साहित्य अकादमीचे अध्यक्ष : गोपीचंद नारंग

संगीत नाटक अकादमीचे अध्यक्ष : लीला सॅमसंग

इंडियन कौन्सिल ऑफ सोशल सायन्सेस रिसर्च (ICSSR) चे अध्यक्ष : ऑड्रे बेटेली

इंदिरा गांधी नॅशनल सेंटर फॉर आर्टस्चे अध्यक्ष कपिला वत्सयायन

इंडियन कौन्सिल फॉर कल्चरल रिलेशन्स्चे (ICCR) अध्यक्ष : करण सिंग

भारतीय इतिहास परिषदेचे (ICHR) चे चेअरमन : प्रा. डी. एन. त्रिपाठी

आर्किऑलॉजिकल सर्व्हे ऑफ इंडिया (ASI) च्या महासंचालिका : श्रीमती अंशू वैश

चित्रपट व नाट्य क्षेत्रातील पदाधिकारी

नॅशनल फिल्म डेव्हलपमेंट कॉर्पोरेशनचे (NFDC) अध्यक्ष: रमेश सिप्पी

एफटीआयआय (FTII) चे अध्यक्ष

बाल चित्रपट सोसायटीच्या

सेन्सॉर बोर्डच्या अध्यक्षा : लीला सॅमसंग

नॅशनल स्कूल ऑफ ड्रामाचे (NSD) अध्यक्ष : अमल अनाना

: नसिफा अली

भरती यंत्रणेचे अधिकारी

स्टाफ सिलेक्शन कमिशनचे अध्यक्ष (SSC) : एन. के. रघुपती

रेल्वे बोर्डाचे अध्यक्ष : विनय मित्तल

पब्लिक एंटरप्राइझेस सिलेक्शन बोर्डाचे सभापती आर.एस.एस.एल.एन. भास्करडू

दूरदर्शनचे महासंचालक : त्रिपुरारी सरन

एमटीएनएलचे (MTNL) अध्यक्ष

(PII) : अजित भट्टाचर्जी

प्रेस ट्रस्ट ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष (PTI) : एम.पी. विरेंद्रकुमार

युनायटेड न्यूज ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष (UNI) : रविंद्रकुमार

इंडियन न्यूजपेपर सोसायटी (INS)चे अध्यक्ष : आशिश बग्गा

ऑडिट ब्युरो ऑफ सर्क्युलेशन (ABC) चे अध्यक्ष : सॅम बलसाड

प्रसार भारतीच्या अध्यक्षा : मृणाल पांडे

आकाशवाणीचे महासंचालक : ब्रिजेश्वर सिंग

पोस्टल सर्व्हिसेस बोर्डचे अध्यक्ष व पोस्ट खात्याचे सचिव : आर गणेशन

प्रेस इनस्टिट्यूट ऑफ इंडियाचे संचालक : कुलदीप सिंग

व्हीएसएनएलचे अध्यक्ष : सुबोध भार्गव

राईटचे (RITES) अध्यक्ष : व्ही.के. अग्रवाल

प्रसार भारतीचे सीईओ : जवाहर सरकार

प्रेस कौन्सिल ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष : मार्कंडेय काटजू

वाणिज्य, बँकिंग व वित्त क्षेत्रातील पदाधिकारी

पंतप्रधानाचे आर्थिक सल्लागार : रघुराम राजन

पंतप्रधानांच्या आर्थिक सल्लागार समितीचे अध्यक्ष : सी. रंगराजन

आर बी आय चे (RBI) चे गव्हर्नर : डीव्हुरू सुब्बा राव

आर बी आय चे (RBI) चे गव्हर्नर सुबीर गोकर्ण, कि.सी.

चक्रवर्ती, हारून रशीद खान,

आनंद सिन्हा.

रतन टाटा

सेंट्रल प्रॉव्हिडंट फंड कमिशनर : आर.एस. कौशिक

अंमलबजावणी खात्याचे (एनस्फोर्समेंट) संचालक : आर. एन. दास

सेंट्रल बोर्ड ऑफ डायरेक्ट टॅक्सेसचे (CSDT) अध्यक्ष : लक्ष्मण दास

सेंट्रल बोर्ड ऑफ एक्साईज व कस्टम्सचे (CBEC) अध्यक्ष : ए. के. गोयल

गुंतवणूक आयोगाचे अध्यक्ष :

नाबार्डचे अध्यक्ष : प्रकाश बक्षी
नॅशनल बोर्ड ऑफ ट्रेडचे चेअरमन : आनंद शर्मा (वाणिज्य मंत्री)
इंडियन इनस्टिट्यूट ऑफ फॉरीन ट्रेडचे महासंचालक : प्रबीर सेनगुप्ता
नॅशनल कौन्सिल ऑफ ॲप्लाइड इकॉनॉमिक रिसर्च (NCAER) : सुमन के.बेरी
नॅसकॉमचे (NASSCOM) चेअरमन : हर्ष मांगलिक
एस.बी.आय. चे (SBI) अध्यक्ष : प्रतीप चौधरी
आय.डी.बी.आय. (IDBI) चे अध्यक्ष : भरतपाल सिंह
यु.टी.आय. ॲसेट मॅनेजमेंट कंपनीचे अध्यक्ष : आर.एच. पाटील
सेबीचे (SEBI) अध्यक्ष : यु.के. सिन्हा
इन्शुरन्स रेग्युलेटरी ऑथॉरिटीचे (IRDA) सभापती : जे. हरीनारायण
भारतीय आर्युविमा महामंडळ (LIC) चे अध्यक्ष : दिनेशकुमार मेहरोत्रा
जी.आय.सी. (GIC) चे अध्यक्ष : मॅथ्यू व्हर्गीस
कॉपीराइटस् बोर्डचे अध्यक्ष : न्या. रमेशचंद्र चोपडा
महासचिव राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग संचालक : एच.एस. यू. कॉमथ
ओरिएंटल बँक ऑफ कॉमर्स चे अध्यक्ष व सहव्यवस्थापकीय संचालक : नागेश पिढा
राष्ट्रीय गृहनिर्माण बँकेचे अध्यक्ष व सह-व्यवस्थापकीय संचालक : आर.व्ही. शर्मा

बॉंबे स्टॉक एक्सेंजचे (BSE) चे एमडी : एस. रामदुराई
बॉंबे स्टॉक एक्सेंजचे (BSE) चे अध्यक्ष : एस. रामादुराई
पेन्शन फंड रेग्युलेटरी अँड डेव्हलपमेंट ऑथेरिटीचे अध्यक्ष : डी. स्वरूप
निर्गुंतवणुकीकरण आयोगाचे सभापती : सी. व्ही. रामकृष्ण
(ICICI) बँकेच्या एमडी : चंद्रा कोचर
ॲक्सीस बँकेच्या एमडी : शिखा शर्मा
भारतीय बँक संघाचे अध्यक्ष : ओ.पी. भट
पेन्शन फंड अँड डेव्हलपमेंट ऑथेरिटीचे अध्यक्ष : योगेश अग्रवाल
युनायटेड बँक ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष व सहव्यवस्थापकीय संचालक : भास्कर सेन
आंध्र बँकेचे अध्यक्ष व सहव्यवस्थापकीय संचालक : आर. रामचंद्रन
कॅनरा बँकेचे अध्यक्ष व सहव्यवस्थापकीय संचालक : एस. रामन
इंडियन ओव्हरसिज बँकेचे अध्यक्ष व सहव्यवस्थापकीय संचालक : एम. नरेंद्र
बँक ऑफ महाराष्ट्र चे अध्यक्ष व सहव्यवस्थापकीय संचालक : ए.एस.भट्टाचार्य
विजया बँकेचे अध्यक्ष व सहव्यवस्थापकीय : डॉ. राजीव शर्मा
जागतिक बँकेत भारताचे कार्यकारी संचालक : एम.एन. प्रसाद
कॉम्पिटिशन कमिशन ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष : अशोक चावला

सार्वजनिक उपक्रम व औद्योगिक क्षेत्रातील पदाधिकारी

कॉन्फेडरेशन ऑफ इंडियन इंडस्ट्रीजचे (CII) अध्यक्ष : हरी भारतीय
फेडरेशन ऑफ इंडियन चेंबर्स ऑफ कॉमर्स अँड

गॅस ऑथॅरिटी ऑफ इंडिया लिमिटेडचे (GAIL) कार्यकारी संचालक : बी. सी. त्रिपाठी

इंडस्ट्रीज (FICCI) महासचिव
: आर. व्ही. कनोरिया
फेडरेशन ऑफ इंडियन चेंबर्स ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रीज (FICCI) महासचिव
: डॉ. राजीव कुमार
ॲसोचूमचे (ISSOCHAM) अध्यक्ष
: राजकुमार धूत
पीएचडीसीसीआय(PHDCCI) चे अध्यक्ष
: अशोक कजारिया
नॅशनल डेअरी डेव्हलपमेंट बोर्डच्या (NDDB) अध्यक्षा : डॉ. अमृता पटेल
भारतीय अन्न महामंडळाचे (FCI) अध्यक्ष
: श्रीमती सरोज मलिक
नॅशनल थर्मल पावर कॉर्पोरेशनचे (NTPC) कार्यकारी संचालक : अरूपराय चौधरी
इंडियन ऑईल कॉर्पोरेशन (IOC) चे अध्यक्ष
: एस. बेहरूईया
ओ.एन.जी.सी. (ONGC) चे अध्यक्ष व कार्यकारी संचालक : सुधीर वासुदेव

इंडियन चेंबर ऑफ कॉमर्सचे अध्यक्ष (२०११-१२): श्रीवर्धन गोयंका
इलेक्ट्रॉनिक अँड कॉम्प्युटर सॉफ्टवेअर एक्सपोर्ट कमर्शियल कौन्सिल
: एस. राधाकृष्णन

ऑईल इंडिया लि. (IOL) चे मुख्य व्यवस्थापकीय संचालक : एन.एम.बोरा
भारत हवेली इलेक्ट्रीकल लिमिटेडचे (BHEL) सीएमडी : के. रवीकुमार
एस.ए.आय.एल. (SAIL) चे अध्यक्ष
: चंद्रशेखर वर्मा
इफ्को (IFFCO) चे सभापती
: सुरिंदरसिंग जाखर
पब्लिक एंटरप्रायझेस रिकन्स्ट्रक्शन बोर्ड
: प्रल्हाद बसू
राष्ट्रीय केमिकल फर्टीलायझर्स अध्यक्ष
: यू. एस. झा
नॅशनल हायड्रोपॉवर कार्पोरेशनचे (NHPC) मुख्य कार्यकारी संचालक : एस.के. वर्ग
भारतीय पर्यटन विकास महामंडळाचे अध्यक्ष : राजीव तलवार
२५ व्या वर्षाच्या कृषीक्रांती आराखड्याचे अध्यक्ष : डॉ. एम. एस. स्वामीनाथन
इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ फॉरीन ट्रेड (IIFT) चे अध्यक्ष : के.टी. चाको
सेंट्रल इलेक्ट्रीसिटी : ऑथेरिटीचे चेअरमन
: अरविंद बक्षी
हिंदुस्तान एअरोनॉटिक्स चेअरमन
: आर.के. त्यागी

वाहतुक क्षेत्रातील पदाधिकारी

नॅशनल हायवे ऑथेरिटीचे अध्यक्ष : -
नॅशनल एव्हीएशन कंपनी ऑफ इंडिया (NACI) चे अध्यक्ष : रोहित नंदन
दिल्ली मेट्रो रेल्वे कॉर्पोरेशन (DMRC) व्यवस्थापकीय संचालक : ई. श्रीधरन
भारतीय क्रीडा लवादाचे अध्यक्ष
: न्या. ए.आर. लक्ष्मणन
आखिल भारतीय क्रीडा परिषदेचे अध्यक्ष

किंगफिशर एअरलाईनचे अध्यक्ष
: विजय मल्ल्या
क्रीडा क्षेत्रातील पदाधिकारी
आखिल भारतीय जलतरण महासंघाचे अध्यक्ष
: दिगंबर कामत
बॅडमिंटन असोसिएशन ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष

: विजयकुमार मल्होत्रा
इंडियन ऑलिंपिक असोसिएशनचे महासचिव
: रणधीर सिंग
आखिल भारतीय बुद्धिबळ महासंघाचे अध्यक्ष
सामाजिक क्षेत्रातील प्रमुख व्यक्ती
पब्लिक हेल्थ फौंडेशन ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष
: नारायण मूर्ती (सेवा) अध्यक्ष
रोटरी इंटरनॅशनलचे अध्यक्ष (तिसरे भारतीय)
: कल्याण बॅनर्जी

: आखिलेश दासगुप्ता
बीसीसीआयचे अध्यक्ष
: एन. श्रीनिवासन
: जे.सी.डी. प्रभाकर
सेल्फ एम्प्लॉइड वुमेन्स असोसिएशनच्या
: इला भट
सर्चचे अध्यक्ष : डॉ. अभय बंग

विविध देशांचे प्रमुख उच्चपदस्थ

राष्ट्राचे नाव	पदाचे नाव	पदस्थ
अमेरिका	अध्यक्ष (४४ वे)	बराक ओबामा
	उपाध्यक्ष	जोसेफ बिडेन
	परराष्ट्र मंत्री (६७ व्या)	हिलरी क्लिंटन
	संरक्षण मंत्री	लियॉन पेनेटा
पाकिस्तान	अध्यक्ष	आसिफ अली झरदारी
	पंतप्रधान	युसुफ रझा गिलानी
	संरक्षण मंत्री	चौधरी अहमद मुख्तार
	परराष्ट्र मंत्री	हीना रब्बीना नूर खार
बांग्लादेश	पंतप्रधान	शेख हसीना
	राष्ट्रपती	जिया-उर-रहमान
ब्रिटन	पंतप्रधान	डेव्हिड कॅमरॉन (१३ मे २०१०)
फ्रान्स	अध्यक्ष	फ्रँकोइस हॉलँडे
	पंतप्रधान	फ्रँकोइस फिल्लन
इटली	अध्यक्ष	जियोर्जियो नेपोलियोनो
	पंतप्रधान	सिल्व्हियो बर्लुस्कोनी
जर्मनी	चॅन्सेलर	अँजेला मर्केल
	राष्ट्रपती	ख्रिस्तीयन वुल्फ
रशिया	अध्यक्ष	ब्लादिमीर पुतिन
दक्षिण आफ्रिका	अध्यक्ष	जेकब जुमा
ब्राझील	अध्यक्ष	दिलाना राउसेफ

चीन	अध्यक्ष	हू-जिंताओ
	पंतप्रधान	वेन-जिआ-बाओ
जपान	पंतप्रधान	योशिहिको नोडा
इराक	अध्यक्ष	जलाल तालाबानी
	पंतप्रधान	नौरी-अल्-मालिकी
इराण	अध्यक्ष	महंमद अहमदीनेजाद
क्युबा	अध्यक्ष	राऊल कॅस्ट्रो
नेपाळ	अध्यक्ष	राम बरन यादव
	पंतप्रधान	बाबूराय भट्टाचार्य
श्रीलंका	अध्यक्ष	महिंद्र राजपक्षे
	पंतप्रधान	डी.एम. जयरत्ने
इस्त्रायल	अध्यक्ष	शिमॉन पेरेझ
	पंतप्रधान	बेंजामिन
नेतन्याहू	म्यानमार	राष्ट्रपती थीन सिन

भारतातील पर्वत, शिखरे, थंड हवेची ठिकाणे व खिंडी

पर्वत	शिखरे	थंड हवेची ठिकाणे	खिंडी
हिमालय	के२, गाशेरब्रुम, नंगा पर्वत,नंदादेवी कांचनगंगा	शिमला,मसुरी, अल्मोडा, नैनिताल,दार्जिलिंग	सिप्कीला,नथूला झोझीला
अरवली	गुरू शिखर	माऊंट अबू	
सातपुडा	धूपगड	पंचमढी, तोरणमाळ	
पश्चिम घाट	कळसूबाई	महाबळेश्वर, माथेरान	थळघाट, बोरघाट पालीचा घाट
निलगिरी	दोडाबेट्टा, माकुर्णी	उदकमंडलम	

विविध घटनांचे जनक

घटना	जनक
१. वन महोत्सवाचे जनक	कन्हैयालाल मुन्शी
२. आधुनिक भारताचे जनक	राजा राममोहन रॉय
३. आधुनिक भारताचे शिल्पकार	पं. जवाहरलाल नेहरू
४. भारतीय राष्ट्रवादाचे जनक	सुरेंद्रनाथ बॅनर्जी
५. भारतीय असंतोषाचे जनक	लोकमान्य टिळक

६. भारताच्या एकत्रीकरणाचे शिल्पकार	सरदार वल्लभभाई पटेल
७. मराठी चित्रपट सृष्टीचे जनक	दादासाहेब फाळके
८. चिपको आंदोलन,हिमालय बचाओ आंदोलन	सुंदरलाल बहुगुणा
९. भारताच्या अणुविज्ञानाचे जनक	डॉ. होमी भाभा
१०. मराठी वृत्तपत्रसृष्टीचे जनक	आचार्य बाळशास्त्री जांभेकर
११. आधुनिक मराठी कादंबरीचे जनक	हरी नारायण आपटे
१२. आधुनिक मराठी कवितेचे जनक	कृष्णाजी केशव दामले-केशवसुत
१३. भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे जनक	सर ॲलन ह्यूम
१४. भारतीय भूदान चळवळीचे जनक	आचार्य विनोबा भावे
१५. भारतीय दूरसंचार क्रांतीचे जनक	सॅम पित्रोदा
१६. धवलक्रांतीचे जनक	वर्गीस कुरियन
१७. भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
१८. भारताच्या हरितक्रांतीचे जनक	डॉ. एम.एस. स्वामीनाथन
१९. भारतीय अंतराळ संशोधनाचे शिल्पकार	विक्रम साराभाई
२०. जागतिक हरितक्रांतीचे जनक	नॉर्मन बोरलॉग
२१. भारतीय अर्थशास्त्राचे जनक/आर्थिक राष्ट्रवादाचे जनक	दादाभाई नौरोजी
२२. अप्पिको आंदोलनाचे जनक	(कर्नाटक-वृक्षासाठी) पांडुरंग हेडगे

व्यक्ती- टोपणनाव

माणिक गोडघाटे - कवि ग्रेस
कृष्णाजी केशव दामले - केशवसुत
राम गणेश गडकरी - गोविंदाग्रज, बाळकराम
विष्णू वामन शिरवाडकर- कुसुमाग्रज
त्र्यंबक बापूजी ठोंबरे - बालकवी
शंकर केशव कानेटक - गिरीश
प्रल्हाद केशव अत्रे - केशवकुमार
आत्माराम रावजी देशपांडे - अनिल
दिनकर गंगाधर केळकर - अज्ञातवासी
नारायण मुरलीधर गुप्ते - बी
काशिनाथ हरी मोडक - माधवानुज
विनायक जनार्दन करंदीकर - विनायक
यशवंत दिनकर पेंढारकर - यशवंत

व्यक्ती - टोपणनाव

के.ज. पुरोहित - शांतराम
रा.वि. टिकेकर - धर्नुधारी
विष्णुशास्त्री चिपळूणकर - गोल्या घुबड
माणिक शंकर गोडघाटे - ग्रेस
ग.दि. माडगूळकर - गदिमा
दया पवार - जागल्या
विनायक नरहर भावे - विनोबा
नारायण वामन टिळक - रे टिळक
रविंद्रनाथ टागोर - गुरूदेव
मराठी भाषेचे शिवाज, जनक - विष्णुशास्त्री चिपळूणकर
मराठी भाषेचे पाणिनी - दादोबा पांडुरंग तर्खडकर
गणेश वासुदेव जोशी - सार्वजनिक काका

नारायण सूर्याजीपंत ठोसर – समर्थ
मोरोपंत रामचंद्र पराडकर – मोरोपंत
दत्तात्र्य कोंडो घाटे – दत्त
चिंतामण त्र्यंबक खानोलकर – आरती प्रभू
गोपाळ हरी देशमुख – लोकहितवादी
शंकर काशिनाथ गर्गे – दिवाकर, नाट्यछटाकार
माधव त्र्यंबक पटवर्धन – माधव ज्युलियन
गोविंद त्र्यंबक दरेकर – गोविंद
गोपाळ नरहर नातू – मनमोहन
श्रीधर कृष्णाजी कुलकर्णी – पठ्ठे बापूराव
गोविंद विनायक करंदीकर – विं.दा.करंदीकर
तुकाराम वल्होबा मोरे/अंबिले – संत तुकाराम
द्वारकानाथ माधव पितळे – नाथमाधव
ज्ञानेश्वर विठ्ठलपंत कुलकर्णी – संत ज्ञानेश्वर
नेपोलियन बोनापार्ट – मॅन ऑफ डेस्टिनी
फ्लोरेन्स नाईटिंगेल – लेडी विद लॅम्प
मुसोलिनी – ड्यूस
टी. प्रकाशन – आंधुकेशरी
श्रीपाद नारायण राजहंस – बालगंधर्व
हिटलर – फ्यूरर
जवाहरलाल नेहरू – शांतिदूत
शेख मुजीबुर रेहमान – वंगबंधू
ध्यानचंद – हॉकी जादूगार
सर व्हिवीयन रिचर्ड्स – किंग
दिलीप वेंगसरकर – कर्नल
शेर्पा तेनसिंग – टायगर ऑफ स्नो
सुनिल गावस्कर – सनी, लिटील मास्टर
अनिल कुंबळे – जंबो
सरदार वल्लभभाई पटेल – पोलादी पुरूष
मोहम्मद अली जीना – कायदे आझम
इंदिरा गांधी – प्रियदर्शनी
बिस्मार्क – मॅन ऑफ ब्लड ॲण्ड आयरन

रामदास शिवराम महादेव परांजपे – काळकर्ते
पंजाबराव देशमुख – महाराष्ट्र केसरी
रामचंद्र विठ्ठल लाड – डॉ.भाऊ दाजी लाड
जगन्नाथ शंकरशेठ मुरकुटे – नाना
होनाजी शेलार खान
बाळा करंजकर – होनाजी बाळा
लाओत्से – चीनचा गौतमबुद्ध
चित्तरंजन दास – देशबंधू
सी. एफ. अँड्रयुज – दीनबंधू
पं. मदनमोहन मालवीय – महामान्य
सी. राजगोपालाचारी – आधुनिक चाणक्य
भगतसिंग – शहीद–ए–आझम
जयप्रकाश नारायण – जे.पी. लोकनायक
सरोजिनी नायडू – भारताची नाईटिंगेल
जनरल रोमेल – डेअर्ट फॉक्स
लालबहादूर शास्त्री – मॅन ऑफ पीस
रामकृष्ण परमहंस – गदाधर चट्टोपध्याय
विश्वनाथ काशिनाथ राजवाडे – इतिहासाचार्य राजवाडे
यशवंतराव जयसिंगराव घाटगे– राजर्षी शाहू महाराज
रघुनाथ पुरूषोत्तम परांजपे – रँग्लर परांजपे
मूळशंकर अंबाशंकर तिवारी – – स्वामी दयानंद सरस्वती
अँग्रीस गॉकशा वाजक शियू – मदर तेरेसा
धुंडिराज गोविंद फाळके – – दादासाहेब फाळके
तेन्झीन गायात्सो – दलाई लामा
व्यंकटेश भवानराव खेडगीकर – – स्वामी रामानंद तीर्थ
नामदेव दामाजी रेळेकर – संत नामदेव
मलिक अब्दुल अजीज – माईक टायसन
एबसन अरांतीस डी नासिमेंटो – पेले
फिरोजशहा मेहता – मुंबईचा सिंह

रामचंद्र पांडुरंग टोपे – तात्या टोपे
पांडुरंग सदाशिव साने – साने गुरूजी
पांडुरंग सदाशिव खानरखोजे – खानखोजे
पांडुरंग महादेव बापट – सेनापती बापट
माणिक बंडोजी ठाकूर – तुकडोजी महाराज
भगिनी निवेदिता – मार्गारेट
एलिझाबेथ नोबल
मुरलीधर देवीदास आमटे – बाबा आमटे
किसन बाबुराव हजारे – अण्णा हजारे
सजीवराव गायकवाड

भारतातील सर्वोत्तम वादपटू –
फिरोजशहा मेहता
राजा राममोहन रॉय – आधुनिक भारताचा
जनक, प्रबोधनाचे अग्रदूत,
भारताचा इरॅसमस,
आधुनिक भारताचा मनू
महाराष्ट्राचे बुकर टी. वॉशिंग्टन –
कर्मवीर भाऊराव पाटील
भारताचे बुकर टी. वॉशिंग्टन,
महाराष्ट्राचे ल्यूथर किंग – म. फुले

युनोस्कोच्या वाइल्ड लाईफ रिजर्व्ह सुचीमध्ये समावेश केलेले भारतातील अभयारण्य :

१) नंदादेवी – उत्तराखंड
२) निलगिरी – तामिळनाडू, केरळ, कर्नाटक
३) सुंदरबन – प. बंगाल
४) मन्नारचे आखात – तामिळनाडू
५) सिमलीपाल – ओडिशा
६) नॉकरेक – मेघालय
७) पंचमढी – म. प्रदेश

जागतिक विचारवंत

फॉरेन पॉलिसी या मासिकाने जगभरातील १०० विचारवंतांची यादी प्रसारित केली. त्याच्यातच भारताच्या अण्णा हजारे व अजीम प्रेमजी सह ६ भारतीयांचा समावेश करण्यात आला.

अजीम प्रेमजी – १४
अण्णा हजारे – ३७
दीपा नारायण – ७९
अरविंद सुब्रहमण्यम – ९७
अभिजीत बॅनर्जी – ६०
अरुंधती रॉय – ९४

महत्वाचे जागतिक दिवस

१० जानेवारी : जा. हिंदी दिन
२६ जानेवारी : जा. सीमा शुल्क दिन
४ फेब्रुवारी : जा. कुष्ठरोग दिन
१४ फेब्रुवारी : व्हॅलेंटाईन डे
२० फेब्रुवारी : सामाजिक न्यायदिन
२० फेब्रुवारी : जा.सामाजिक स्वच्छता दिन
२१ फेब्रुवारी : जा. मातृभाषा दिन
८ मार्च : जा. महिला दिन
१५ मार्च : जा. ग्राहक हक्क दिन
१६ मार्च : अपंग दिन
२० मार्च : जा. चिमणी दिन
२१ मार्च : जा. वन दिन
२२ मार्च : जा. जल दिन
२३ मार्च : जा. हवामान दिन
२४ मार्च : जा. क्षयरोग दिन
२७ मार्च : जा. रंगमंच दिन
७ एप्रिल : जा. आरोग्य दिन
२२ एप्रिल : जा. वसुंधरा दिन
२३ एप्रिल : जा. पुस्तक दिन
२५ एप्रिल : मलेशिया दिन
२६ एप्रिल : जा. रॉयल्टी दिन
१ मे : जा.कामगार दिन,जा.हास्य दिन
८ मे : जा. रेड क्रॉस दिन
११ मे : जा. तंत्रज्ञान दिन
१३ मे : जा. मातृदिन
१५ मे : जा. कुटुंब दिन
१६ मे : कृषी पर्यटन दिन
१७ मे : जा. दूरसंचार दिन
२२ मे : जैव विविधता दिन
३१ मे : तंबाखू विरोधी दिन
५ जून : जा. पर्यावरण दिन
१२ जून : बाल मजुरी विरोध दिन
१४ जून : रक्तदाता दिवस
२० जून : फादर्स डे
२३ जून : आंतरराष्ट्रीय विधवा दिन
२६ जून : जा. अमली पदार्थविरोध दिन
३ जुलै : सहकार दिन
११ जुलै : जा. लोकसंख्या दिन
१२ जुलै : युवक दिन
१८ जुलै : जा. नेल्सन मंडेला दिवस
६ ऑगस्ट : हिरोशिमा दिन, विश्वशांती दिन
९ ऑगस्ट : नागासाकी दिन, आदिवासी दिन
८ सप्टेंबर : जा. साक्षरता दिन
१५ सप्टेंबर : जा. अभियंता दिन
१६ सप्टेंबर : आंतरराष्ट्रीय ओझोन दिन
२७ सप्टेंबर : जा. पर्यटन दिन
२८ सप्टेंबर : रेबिज दिन (लुईस पाश्चर)
२ ऑक्टोबर : अहिंसा दिन (म. गांधी)
५ ऑक्टोबर : आंतरराष्ट्रीय शिक्षक दिन
१५ ऑक्टोबर : जा. अंध दिन
१६ ऑक्टोबर : जा. अन्न दिन
२० ऑक्टोबर : जा. सांख्यिकी दिन
२४ ऑक्टोबर : युनो दिन
२ नोव्हेंबर : जा. न्यूमोनिया दिन
४ नोव्हेंबर : युनेस्को दिन
१४ नोव्हेंबर : विश्व मधुमेह दिन
१७ नोव्हेंबर : आंतरराष्ट्रीय विद्यार्थी दिन
१९ नोव्हेंबर : आंतरराष्ट्रीय सहिष्णुता दिन
२० नोव्हेंबर : आंतरराष्ट्रीय बाल दिन
१ डिसेंबर : जा. एडस् दिन
९ डिसेंबर : जा भ्रष्टाचार विरोधी दिन
१० डिसेंबर : जा. मानवी हक्क दिन

राष्ट्रीय महत्वाचे दिवस

९ जानेवारी : प्रवासी दिन
१२ जानेवारी : युवक दिन

९ ऑगस्ट : ऑगस्ट क्रांती दिन
२० ऑगस्ट अक्षय्य ऊर्जा दिन, सद्भावना

२५ जानेवारी : राष्ट्रीय मतदार दिन (२०११ पासून साजरा)
३० जानेवारी : हुतात्मा दिन (म. गांधी स्मृतिदिन)
२८ फेब्रुवारी : विज्ञान दिन (सी.व्ही. रामन जन्मदिन)
२९ फेब्रुवारी : व्यसनमुक्ती दिन (मोरारजी देसाई जन्मदिन)
४ मार्च : राष्ट्रीय सुरक्षा दिन
१५ मार्च : राष्ट्रीय ग्राहक हक्क दिन
२० मार्च : सामाजिक अधिकार दिन (चवदार तळे सत्याग्रह दिन)
५ एप्रिल : राष्ट्रीय सागरी दिन
७ एप्रिल : समता दिन
१५ एप्रिल : महिला बचत दिन
२४ एप्रिल : पंचायत राज दिन
२१ मे : दहशतवाद विरोध दिन
३१ मे : हिंदी पत्रकारिता दिन
१० जून : दृष्टीदान दिन (डॉ. आर.रा.भालचंद्र स्मरणार्थ)
२९ जून : राष्ट्रीय सांख्यिकी दिन (पी.सी.महालोनोबीस जन्मदिन) (१५० वर्षे पूर्ण)

२६ जुलै : कारगीर दिन
८ ऑगस्ट : संस्कृत दिन (स्वामी विवेकानंद जयंती)
१५ जानेवारी : भारतीय सेना दिवस

२४ जानेवारी : राष्ट्रीय बालिका दिन (राजीव गांधी जयंती)
२९ ऑगस्ट : राष्ट्रीय क्रीडा दिन (मे.ध्यानचंद जन्मदिन)
५ सप्टेंबर : शिक्षक दिन (डॉ. राधाकृष्णन जयंती)
१४ सप्टेंबर : हिंदी दिन
१ ऑक्टोबर : ऐच्छिक रक्तदान दिन
८ ऑक्टोबर : भारतीय हवाई दल दिन
२० ऑक्टोबर : राष्ट्रीय ऐक्य दिन
७ नोव्हेंबर : कॅन्सर जागरूकता दिन
११ नोव्हेंबर : राष्ट्रीय शिक्षण दिन (मौलाना अबुल कलाम आझाद)
१२ नोव्हेंबर : राष्ट्रीय पक्षी दिन
१४ नोव्हेंबर : जैवतंत्रज्ञान दिन, बालदिन (जवाहरलाल नेहरू दिन)
१९ नोव्हेंबर : राष्ट्रीय एकात्मता दिन (इंदिरा गांधी स्मृतिदिन)
२७ नोव्हेंबर : राष्ट्रीय छात्र सेना दिन
२२ डिसेंबर : राष्ट्रीय गणित दिन
२३ डिसेंबर : किसान दिन (चौधरी चरणसिंग जयंती)
२४ डिसेंबर : राष्ट्रीय ग्राहक दिन
२४ जुलै : राष्ट्रीय आयकर दिन

प्रादेशिक दिन

३ जानेवारी	: बालिका दिन (सावित्रीबाई फुले जयंती)
६ जानेवारी	: पत्रकार दिन (मराठीतील पहिले वृत्तपत्र-दर्पण सुरू)
२६ फेब्रुवारी	: महिला आरोग्य दिन (डॉ. आनंदीबाई जोशी स्मरणार्थ)
२६ फेब्रुवारी	: सिंचन दिन (शंकरराव चव्हाण स्मृतिप्रित्यर्थ)
२७ फेब्रुवारी	: मराठी दिन (कुसुमाग्रज दिन)
१२ मार्च	: समता दिन (यशवंतराव चव्हाण स्मरणार्थ)
१५ मार्च	: ग्राहक हक्क दिन
११ एप्रिल	: शिक्षक हक्क दिन (म. फुले जयंती)
१ मे	: महाराष्ट्र दिन, कामगार दिन
१० मे	: जलसंधारण दिन, (सुधाकरराव नाईक जयंती)
२६ जून	: सामाजिक न्याय दिन (शाहू महाराज जयंती)
१ जुलै	: कृषी दिन (वसंतराव नाईक जयंती)
१५ जुलै	: वकतृत्व दिन (शिवाजीराव भोसले)
२० ऑगस्ट	: सद्भावना दिन
२२ सप्टेंबर	: श्रम प्रतिष्ठा दिन (कर्मवीर भाऊराव पाटील)
२८ सप्टेंबर	: माहिती अधिकार दिन
५ नोव्हेंबर	: रंगभूमी दिन (विष्णूदास भावे जयंती)
२६ नोव्हेंबर	: हुंडा बंदी दिन

चर्चित पुस्तके

ना.धो. महानोर : अजिंठा (काव्यसंग्रह)
ममता बॅनजी : पोरिबोर्तन (बंगाली)
रशीद किडवाई : २४ अकबर रोड
एम.एस. स्वामिनाथन : टू हंगर फ्री वर्ल्ड
अमर्त्य सेन : दि आर्गुमेन्टेटिव इंडियन
बिमल जालन : दि फ्यूचर ऑफ इंडिया
अरूंधती रॉय : एन ऑर्डिनरी पर्सन्स गाइड टू एम्पायर राईटस्
विजय दर्डा : स्ट्रेट थॉटस्
नितीन बालगुडे पाटील : रौद्र पाटील
फरिद जकेरिया : द पोस्अ अमेरिका वर्ल्ड
प्रकाश करात : पॉलिटिक्स अँड पोलिसीज : अ मार्कसिस्ट
नंदन निलकेणी : इमेजिंग इंडिया : आइडाज फॉर द सेंच्युरी
सोली सोराबजी : वर्ल्ड ऑफ ह्युमन

विशाखा दत्त : डिगरीज ऑफ जस्टिस
तहमीता अनाम : द गुड मुस्लीम
रिवर ऑफ स्मोक : अमिताभ घोष
वाय.व्ही.रेड्डी : इंडिया ॲण्ड ग्लोबल फायनान्स क्रायसीस
एन.पार्थसारथी : सिल्क इम्प्रेस

लोकराज्य घडामोडी

सौजन्य लोकराज्य मे. २०१२

- १ एप्रिलपासून रोजगार हमी योजनेवरील मजुरीचा सदर १४५ रू. एवढा करण्यात आला आहे.
- राज्यातल्या सर्व पंचायती राज संस्थांचा कारभार पारदर्शी व्हावा यासाठी त्या ऑनलाइन करण्याचा महत्वाकांक्षी असा संग्राम संगणकीय ग्रामीण महाराष्ट्र – हा प्रकल्प क्रांतीकारी ठरणार आहे. या प्रकल्पामुळे आतापर्यंत २० हजार युवकांना रोजगार उपलब्ध झाला आहे.
- नावीन्यपूर्ण उपक्रम : सार्वजनिक जमिनीवर, हंगामी साचणाऱ्या पाण्यावर मत्स्यव्यवसाय, समुद्र किनाऱ्यावर, मासे सुकविण्यासाठी जागेची उपलब्धता, पुनर्भरण खड्ड, वैयक्तिक शाळा, अंगणवाड्या, घनकचरा व्यवस्थापन या बाबींचा समावेश महात्मा गांधी राष्ट्रीय रोहयोमध्ये करण्यात आला आहे.
- राज्य शासनाने राज्यातील कृषी उत्पन्नाचा आढावा घेऊन हिवाळी अधिवेशनात नागपूर येथे रू. २००० कोटी रूपयांचे पॅकेज, कापूस, सोयाबीन व धान्य उत्पादक शेतकऱ्यांना जाहीर केले. या व्यतिरिक्त यंदाच्या आर्थिक वर्षात द्राक्षे, डाळिंब, संत्रा, मोसंबी या फलोत्पादक शेतकऱ्यांना नुकसानग्रस्त क्षेत्राकरिता रू. ८०००/– प्रतिहेक्टर मदत जाहीर करण्यात आली आहे.
- २ फेब्रुवारी २०१२ रोजी केंद्र शासनाने सन २०१०–११ या वर्षाकरिता या योजनेअंतर्गत जलसंधारणाच्या उत्कृष्ट कामाकरिता नांदेड जिल्ह्यास व बीड सीतेपार या ग्रामपंचायतीस पुरस्कार दिला.
- जागतिक पातळीवर महाराष्ट्र हे गुंतवणूकदारांचे महत्वाचे आणि पसंतीचे स्थान आहे.
- १० वी पर्यंतच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक खर्च भागविण्यासाठी सुवर्ण महोत्सवी शिष्यवृत्ती योजना लागू. १२ लाख विद्यार्थ्यांना लाभ.
- प्रादेशिक असमतोल साठी समिती –
  डॉ. वि.म. दांडेकर, डॉ. विजय केळकर (२०१२)
- १५ जिल्हे टंचाईग्रस्त म्हणून घोषित.
- मागील वर्षापेक्षा रब्बी पिकांचे क्षेत्र १९ ते २६ टक्कयांनी घटले.
- राज्यशासनाने यंदाच्या आर्थिक वर्षामध्ये १०० कोटी झाडे लावण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- गेल्या आर्थिक वर्षात राज्याला १२ हजार ३०० कोटीचा विविध योजनेतून

निधी प्राप्त.

- महाराष्ट्र हे देशातील सर्वाधिक वेगाने नागरीकरण होत असलेले राज्य आहे.
- संयुक्त राष्ट्र संघाने २०१२ हे वर्ष आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्ष म्हणून घोषित केले.
- डॉ. पंजाबराव व्याज सवलत योजनेखाली पीककर्ज घेऊन मुदतीत परतफेड करणाऱ्या शेतकऱ्यांना १ लाख रू. पर्यंतचे अल्पमुदतीचे बिनव्याजी कर्ज देण्याचा निर्णय सरकारने घेतला.
- भारतातील १ ली मोनो रेल चेंबूर ते वडाळा आणि वडाळा ते जेकब सर्कल अशी धावणार आहे.
- मिहान प्रकल्पग्रस्तांना १२.५ टक्के विकसित जमीन वा सानुग्रह अनुदान देण्याचा निर्णय झाला.
- सह्याद्री व्याघ्र प्रकल्प हा देशातील ३७ वा आणि महाराष्ट्रातील चौथा व्याघ्र प्रकल्प मंजूर झाला.
- जुलै २०१० ते जून २०११ या सिंचन वर्षात राज्याच्या सिंचन क्षेत्रमध्ये ४ लाख २१ हजार हेक्टर एवढी भरीव वाढ झाली आहे.
- राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजनेचा लाभ दारिद्रयरेषेखालील व दारिद्रयरेषेवरील (१ लाखापर्यंत उत्पन्न असणाऱ्या) शिधापत्रिकाधारकांना होणार आहे. ही योजना पहिला टप्पयात ९ जिल्हयांत राबविली जात आहे.
- राज्यात पहिले डॉप्लर व्हेदर रडार नागपूरात बसवण्यात आले आहे. यामुळे हवामानाचा अंदाज, चक्रीवादळाची माहिती तसेच वातावरणातील बदलांची माहिती मिळवता येणार नाही.
- महाराष्ट्रात तंटामुक्त अभियान आणि इको व्हिलेज ही दोन अभियाने यशस्वी ठरली आहेत. त्याची दखल युनोनेही घेतली आहे.
- ग्रामीण भागात पर्यावरणाभिमुख असा सर्वसमावेशक विकास घडवून आणण्यासाठी शासनाने पर्यावरण संतुलित समृध्द ग्राम योजना सुरू केली. राष्ट्रपतीच्या हस्ते राज्यातील एकूण ८१० ग्रामपंचायतींना पर्यावरण विकास रत्न हा पुरस्कार देण्यात आला.

मार्च २०१२

- यशवंतराव चव्हाण यांची कृष्णाकाठ व ऋणानुबंध हे दोन आत्मचरित्र प्रसिद्ध आहेत.
- १ नोव्हें. १९५६ रोजी द्वैभाषिक मुंबई राज्याचे मुख्यमंत्री – यशवंतराव चव्हाण.
- यशवंतराव चव्हाणांचे जन्मगाव – सौराष्ट्र (सांगली)
- संयुक्त महाराष्ट्राची मागणी बेळगावच्या मराठी साहित्य संमेलनात ग.त्र्यं. मालखोरकरांनी अध्यक्षपदावरून केली.

- संयुक्त महाराष्ट्र परिषदेचे प्रमुख – शंकरराव देव
- संयुक्त महाराष्ट्र समितीचे प्रमुख – डांगे, आत्रे, एस.एस. जोशी
- गुजरात राज्य परिषदेचे प्रमुख – इंदूलाल याज्ञिक
- ५ जून १९७५ या दिवशी अलाहाबाद उच्च न्यायालयाने इंदिरा गांधींची निवडणूक रद्द ठरवून त्यांना ६ वर्षे निवडणूक लढविता येणार नाही असा निर्णय घेतला.
- यशवंतराव चव्हाण ८ व्या वित्त आयोगाचे सदस्य होते. (कार्यकाल १९८४–८९)
- २८ सप्टेंबर १९५३ रोजी नागपूर करार झाला.
- कोयना जलविद्युत योजनेचा प्रारंभ १ मार्च १९९८ रोजी यशवंतराव चव्हाण यांच्या हस्ते झाला.
- १७ मे १९६२ वाई येथे मराठी विश्वकोष मंडळाची स्थापना.
- महाराष्ट्रात शहरी भागात दर हजारी स्त्री–पुरूष प्रमाण ८९९ असून ते ग्रामीण भागात ९४८ आहे.
- ० ते ६ या वयोगटातील मुला–मुलींचे राज्यातील सरासरी प्रमाण दर हजारी मुलांमागे ८८३ मुली आहे. शहरी भागात हे प्रमाण ८८० आहे.
- महाराष्ट्र प्रसूतिपूर्व गर्भलिंग निदान तंत्र नियंत्रण कायदा – १९८८ (महाराष्ट्र पहिले राज्य) त्यांनतर १९९४ मध्ये केंद्र सरकारने हा कायदा देशभर लागू केला. २००३ मध्ये या कायद्यात सुधारणा करण्यात आल्या.
- कोल्हापूर जिल्हा प्रशासनाने आधुनिक तंत्राचा वापर करून गर्भलिंग निदान करणाऱ्या केंद्रावर 'सायलेंट ऑबर्झ्व्हर' यंत्रणेच्या माध्यमातून लगाम लावला आहे.
- मुंबई येथील यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानने स्त्रीभ्रूणहत्या रोखण्यासाठी तुमच्या माझ्या लेकींचा हा कार्यक्रम सुरू केला.
- महाराष्ट्र राज्याचे महिला धोरण – १९९४
- नविन महिला धोरण २००१ मध्ये सुधारणा.
- एकात्मिक बाल विकास सेवा कार्यक्रम

  ० ते ६ वयोगटात राबविली जाणारी सर्वात महत्वाची योजना आहे.
- ६ ते १४ वर्षे वयोगटातील विद्यार्थ्यांना जवळच्या शाळेत मोफत व सक्तीचे शिक्षण प्राप्त करून देणारा मोफत व सक्तीचे शिक्षणाचा अधिकार २००९ अधिनियमही राज्यात लागू आहे.
- राज्यात मुलींच्या ४ सैनिकी शाळा आहेत.
- राज्यात मुलींसाठी १५ औद्योगिक प्रशिक्षणसंस्था आहेत.
- राज्यात ' सावित्रीबाई फुले कन्या कल्याण योजना ' आरोग्य विभागातर्फे राबविली जात आहे.
- किशोरी शक्ती योजना किंवा सबला राजीव गांधी किशोरवयीन मुलींचे

सक्षमीकरण योजना ११ ते १८ वयोगटातील किशोरवयीन मुलींना पोषण आरोग्य, स्वच्छता, अनौपचारिक शिक्षण, घरगुती व व्यावसायिक शिक्षण दिले जाते.

- ग्रामीण भागात १५ ते ५९ वयोगटातील ६५% पुरूष आणि ८८% स्त्रिया या कृषि क्षेत्रात काम करीत असल्याने राज्याच्या २०१०-११ च्या आर्थिक पाहणी अहवालात नमूद करण्यात आले आहे.
- सोलापूर जिल्हा प्रशासनाने Save Girl ('मुली वाचवा' अभियान) २०१२ पर्यंत राबविले जाणार आहे.
- महाराष्ट्रात स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये ५०% आरक्षण दिल्यास १८ महिला जिल्हा परिषद अध्यक्षा, १८४ महिला पंचायत समिती सभापती आणि १३, ९८५ महिला सरपंच होणार आहेत.
- महाराष्ट्रात सध्या ७ ते ७.५ लाख बचत गट कार्यरत आहेत.
- महिला बचत गटांना ४% इतक्या कमी व्याजदराने कर्ज उपलब्ध करून देण्याची व्यवस्था करण्यात आली असून उर्वरित ७ टक्कयांपर्यंतचे व्याज राज्य शासन भरत असते.
- महिला आर्थिक विकास महामंडळातर्फे तेजस्विनी महाराष्ट्र ग्रामीण महिला सक्षमीकरण कार्यक्रम, रमाई महिला सक्षमीकरण योजना, कृषि सप्ताक योजना राबविल्या जात आहेत.
- राज्य शासनाने सरकारी नोकरी असणाऱ्या महिलांची प्रसूति रजा ९० दिवसांहून वाढवून ती १८० दिवस इतकी करण्यात आली.
- संयुक्त महिला कोष (युनिफ्रेम) आणि टाटा सामाजिक विज्ञान संस्थेच्या सहकार्याने काही पोलीस स्टेशनमध्ये महिला व बाल कक्ष सुरू करण्यात आले.
- महाराष्ट्र २२ कौटुंबिक न्यायालयांची स्थापना करण्यात आली आहे.
- राज्यात ११७४ बालगृहे आहेत. यामध्ये शासनाचे ४६ तर स्वयंसेवी संस्थांची ११२८ बालगृहे आहेत.
- 'जिजामाता महिला आधार विमा योजना' :
  निकष - केसरी व पिवळ्या शिधापत्रिकाधारक कुटुंबातील २१ ते ७० वयोगटातील कर्त्या पुरूषाचे अपघाती निधन झाल्यास त्याच्या विधवा पत्नी व मुली-मुलास २५ हजार रुपयांचे एकरकमी अर्थसाहाय्य राष्ट्रीय विमा कंपनीकडून दिले जाते.
- महाराष्ट्रात हुंडा प्रतिबंधक कायदा १९६१ मध्ये अंमलबजावणी करण्यात आली.
- २६ नोव्हेंबर राज्यांत हुंडा प्रतिबंधक दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
- राज्यात अनैतिक व्यापार प्रतिबंध अधिनियम १९५० पासून अंमलबजावणी.
- प्रत्येक पोलीस स्टेशनमध्ये पोलीस निरीक्षक यांना 'अनैतिक व्यापार'

रोखण्यासाठी विशेष पोलीस अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात आले.

- केंद्र शासनाची उज्वला योजना : अनाथ मुलींचे पुर्नवसन करणारी योजना.
- महाराष्ट्रात कौटुंबिक हिंसाचार प्रतिबंधक कायदा २००५ ची अंमलबजावणी २६ नोव्हें. २००६ पासून सुरू करण्यात आली.
- संयुक्त राष्ट्र संघाच्या अभ्यास गटाने भारताची लोकसंख्या २०५० पर्यंत १५० कोटी असेल असा अंदाज वर्तविला आहे.
- 'सेव्ह द बेबी गर्ल' ही मोहिम १५ ऑगस्ट २००९ ला कोल्हापूर जिल्ह्यात सुरू.
- जागतिक स्त्री-पुरूष प्रमाण : (प्रति हजारी पुरूषात)

सर्वाधिक :	रशिया	- ११६५	द.अफ्रिका	- १०२८
	फ्रान्स	- १०५६	अमेरिका	- १०२६
	जपान	- १०५४	भारत	- ९४०

जागतिक सरासरी : ९८४ (प्रति हजारी पुरूषात)

- महाराष्ट्र शासनाने 'आमची मुलगी डॉट कॉम' हे संकेत स्थळ राज्यातील सोनोग्राफी केंद्राची पाहणी करण्यासाठी सुरू केले आहे.
- मुंबई उच्च न्यायालयाने राज्यशासनाला सोनोग्राफी केंद्र जप्त करण्याचा अधिकार दिला आहे.
- बीएएमएस आणि बीएचएमएस अर्हताधारकांना सोनोग्राफी केंद्र सुरू करता येणार नाही.
- राज्यात स्त्रीभ्रूण हत्या विरोधातील मोहिमेसाठी सचिन व सुप्रिया या मराठी कलावंतांना ब्रॅण्ड ॲम्बेसेडर म्हणून नेमले आहे.
- राज्याने महिला धोरण - १९९४
  बाल धोरण - २००२
- राज्यातील सर्व जिल्ह्यात 'शुभमंगल सामूहिक विवाह' योजना राबविण्यात आहे.
- सबल योजना ११ ते १८ वयोगटातील किशोरवयीन मुलींसाठी लागू करण्यात आली आहे.
- या योजनेत लाभार्थी मुलींना प्रतिदिनी ५ रू. पोषण आहार दिला जातो.
- ही योजना ११ जिल्ह्यांत राबविली जाते.
- इतर २४ जिल्ह्यांत किशोरी शक्ती योजना राबविली जात आहे.
- शाळेतील गळती थांबविण्यासाठी औपचारिक/अनौपचारिक शिक्षण देण्यासाठी मुलींना 'किशोरी कार्ड' देण्यात येते.
- 'इंदिरा गांधी मातृत्व सहयोग योजना' :
  १९ वर्षे व त्यावरील गरोदर स्त्रिया व स्तनदा माता यांच्यासाठी भंडारा व अमरावती जिल्ह्यांसाठी लागू करण्यात आली.

- महिला आर्थिक विकास महामंडळातर्फे राज्यातील ३३ जिल्ह्यांत तेजस्विनी महाराष्ट्र ग्रामीण महिला सक्षमीकरणाचा कार्यक्रम राबविण्यात येतो.
- बालिकांचा जन्मदर वाढविण्यासाठी 'सुकन्या योजना' सुरू करण्यात आली आहे.
- केंद्र शासनाच्या 'जनश्री विमा' योजनेचा लाभ अनुसूचित जातीच्या मुलींसाठी देण्यात येतो.
- मुलींच्या जन्माला उत्तेजन देण्यासाठी 'सावित्रीबाई फुले कन्या कल्याण योजना' राबविण्यात येत आहे.
- बाल न्याय अधिनियम २००० व सुधारित न्याय अधिनियम २००६.
- महिलांना उच्च शिक्षण आणि प्रोफेशनल अभ्यासक्रमासाठी ३०% आरक्षण दिले आहे.
- डॉ. अभय बंग व डॉ. राणी बंग
- १९८५ – सोसायटी फॉर एज्युकेशन ॲक्शन रिसर्च पद कम्युनिटी हेल्थ (सर्च) या संस्थेची स्थापना करण्यात आली.
- 'मायक्रो बॅक्टेरियम ट्युबरक्युलोसीस' या जीवाणूंमुळे क्षयरोग होतो.
- महाराष्ट्र सिंचन क्षमता – १८%
- राज्यात आतापर्यंत ४३,१३० सिंचन प्रकल्प पूर्ण झाले.
- 'जलस्वराज्य' व 'आपले पाणी' या दोन पिण्याच्या पाण्याच्या योजना राज्यस्तरावर लोकसहभागातून लोकांच्या मागणीनुसार राबविण्यात येतात.
- राज्यात २२५ लाख हेक्टर क्षेत्र लागवडीयोग्य आहे.
- पाटबंधारे प्रकल्पांच्या माध्यमातून आपण सद्यस्थितीत ५९ लाख हेक्टर सिंचन क्षमता निर्माण करू शकतो.
- २०११ पर्यंत राज्य वीजभारनियमन मुक्त करण्याचा निर्धार.
- तापी खोऱ्यातील पांझरा, गिरणा, मोसम या नद्यांवरील – फडपद्धती.
- वैनगंगा खोऱ्यातील गोडकालीन सिंचन पद्धती.
- मराठवाड्यात बिलोली तालुक्यात गावतलाव हे प्रसिद्ध आहेत.
- महाराष्ट्रातील पहिले मोठे सिंचनाचे काम म्हणजे १८७० साली सुरू झालेला कृष्णेचा कालवा होय.
- भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेची स्थापना – १९७१
- राष्ट्रीय सिंचन आयोगाची स्थापना – १९७२
- १९९५ मध्ये स्वतंत्र पाणीपुरवठा व स्वच्छता विभागाची निर्मिती.
- महाराष्ट्र जलसंपदा नियमन प्राधिकरण – २००५
- पहिले संयुक्त विद्युतनिर्मिती व उदंचन केंद्र गोदावरी नदीवरच्या पैठणजवळील धरणामध्ये सन १९८४ मध्ये उभारले गेले.

- जलविद्युत स्थापित क्षमता – १९६१ : ८८२८ मे.वॅ.
- १० व्या पंचवार्षिक योजनेच्या शेवटी एकूण स्थापित क्षमता १६३८२ मे.वॅ. अपेक्षित आहे.
- महाराष्ट्र राज्य जलनीती – जुलै २००३
  स्वत:ची जलनीती असणारे महाराष्ट्र हे देशातील पहिले राज्य आहे.
- पहिली जागतिक पाणी परिषद – २००० हेग (नेदरलँड)
- महाराष्ट्र जलप्रदूषण नियंत्रण कायदा – १९६९
- तामिळनाडूतील वैगई –नदीच्या काठावर मदुराई येथे मिनाक्षी मंदिर आहे.
- महाराष्ट्रात प्रमुख २० नदी खोरे आहेत.
- राष्ट्रीय नदीकृती योजना : सुरूवात – २००० (महाराष्ट्रात)
- जलस्वराज्य प्रकल्प राज्यातील २६ जिल्ह्यात सुरू आहेत.
- महाराष्ट्र शासनाने जलस्वराज्य प्रकल्प २००३ साली सुरू केला.
- जागतिक बँकेच्या वतीने देण्यात येणारा 'पीपल फर्स्ट अवॉर्ड्' लोकसहभाग असणाऱ्या 'जलस्वराज्य' प्रकल्पाने पटकावला.
- महाराष्ट्रातील पाटबंधारे प्रकल्पांचे जललेखा परिक्षणास २००३ पासून सुरूवात झाली. असे जललेखा परीक्षण करणारे महाराष्ट्र हे पहिले राज्य आहे.
- महाराष्ट्रात १ ते १४ वयोगटातील एचआयव्हीचे प्रमाण ६% आहे. परंतू सातारा जिल्ह्यात हे प्रमाण ८% येवढे गंभीर आहे.
- महाराष्ट्रातील २२५ लक्ष हेक्टर क्षेत्र लागवडीखाली आहे.
- पाणी वाटप पद्धती – नाशिक – फडपद्धत
  विदर्भ – मालगुजरी तलाव
- महाराष्ट्र सिंचन कायदा – १९७६
- महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन व प्राधिकरण कायदा – ऑगस्ट २००५.
- पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर पाणीवापर संस्था व्यवस्थापन पुरस्कार स्पर्धा सन २००९–१० पासून सुरू करण्यात आली.
- राष्ट्रीय स्तरावर भूजल नकाशे तयार करण्याचे काम केंद्र शासनाने राष्ट्रीय सुदूर संवेदन केंद्र, हैद्राबाद या विभागाकडे सोपविण्यात आले.
- २०११ मध्ये महाराष्ट्र शासनाने 'सुजल व निर्मल महाराष्ट्र अभियान' राबविण्यास सुरूवात झाली.
- केंद्र पुरस्कृत एकात्मिक पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यक्रमांतर्गत ३२ जिल्ह्यांचा समावेश.
- राज्यातील सर्व सिंचित क्षेत्र विकसित केल्यानंतरही ७०% क्षेत्र कोरडवाहू राहणार आहे.
- महाराष्ट्रात ५१ जल विद्युत प्रकल्प पूर्ण झाले आहेत.

महाराष्ट्र शासनाचे – ३४
खाजगीकरणातून – १०
टाटा समूहाचे – ५
आंतरराज्य प्रकल्प – २

अशा ५१ जलविद्युत प्रकल्पातून १०५ मेगावॅट ऊर्जा मिळते.

- राज्यात सध्या १८% क्षेत्र सिंचनाखाली आहे. (४३.६५ लाख हेक्टर)
- महात्मा फुले जल व भूमी संधारण अभियान प्रत्येक वर्षी ११ एप्रिल ते १ जुलै या काळात राबविले आहे.
- महाराष्ट्रातील सातारा जिल्ह्यातील मलकापूर नगरपंचायतीने १ एप्रिल २००९ पासून मीटर द्वारे पाणी देण्याचा देशातील पहिला नळपाणीपुरवठा योजना कार्यान्वित केली.
- तंत्रज्ञानावर आधारित मलप्रक्रिया केंद्र उभारणारी नवी मुंबई महापालिका ही भारतातील पहिली महानगरपालिका ठरली.
- भारत सरकारच्या नगरविकास मंत्रालयाकडून जवाहरलाल नेहरू नागरी पुनरूत्थान कार्यक्रमाअंतर्गत २००८–०९ या वर्षाकरिता 'बेस्ट सिटी फॉर इंप्रव्हुमेंट वॉटर ॲण्ड सॅनिटेशन सर्व्हिसेस' पुरस्कार मिळाला.
- भूमि आणि जल व्यवस्थापन संस्था (WALMI)

  स्थापना – १९८०

  अध्यक्ष – महाराष्ट्र राज्याच्या जलसंपदा खात्याचे सचिव हे वाल्मीचे अध्यक्ष असतात. महाराष्ट्र जल सुधार प्रकल्पांतर्गत वाल्मी केंद्रभूत (Nodal Agency) म्हणून कार्य करते.
- केंद्रशासनाच्या कर्जमाफीचा लाभ न झालेल्यांना राज्यातील ४० लाख शेतकऱ्यांना ६२०८ कोटी रूपयांची कर्जमाफी.
- निर्यातीला चालना देण्यासाठी केंद्राने राज्यात एकूण ६३ सेझना मान्यता दिली असून त्यापैकी २४ सेझ सुरू झाले आहेत.
- डिसेंबर २०१२ पर्यंत राज्याला भारनियमन मुक्त करण्याचा निर्धार महाराष्ट्र शासनाने केला आहे.
- शरद पवार मुख्यमंत्री असताना १९९४ मध्ये राज्याचे महिला धोरण हीर केले गेले.
- १९५७ साली केरळमध्ये निवडणुकीच्या माध्यमातून सत्तेवर आलेले पहिले काँग्रेसेतर सरकार कम्युनिस्ट.
- महाराष्ट्र विधानसभेचे पहिले अधिवेशन १९ जुलै १९३७ रोजी तर विधानपरिषदेचे प्रथम अधिवेशन २० जुलै १९३७ रोजी सुरू झाले. या

ऐतिहासिक घटनेचा १९ जुलै २०११ रोजी अमृतमहोत्सव साजरा करण्यात आला.

- राज्याचे दरडाई उत्पन्न ६४००० वरून ७४००० वर गेले.
- वसंत गोवारीकरांना १९८८ मध्ये देशाचे हवामानाचा अंदाज घेण्यासाठी १६ पॅरामीटर्स चे मॉडेल तयार केले.
- पुणे येथील आयुका (इंटर युनिव्हरसिटी सेंटर फॉर ॲस्ट्रॉनॉमी ॲण्ड ॲस्ट्रोफिजिक्स) ची स्थापना १९८८ मध्ये डॉ. जयंत नारळीकर यांनी केली.
- मागेल त्याला काम हे मुख्य सूत्र असलेल्या रोजगार हमीचे जनक वि.स.पागे.
- केंद्रशासनाच्या वतीने देण्यात येणारा पंचायत राज सबलीकरण आणि उत्तरदायित्व वृद्धी अभियानांतर्गत प्रभावी अंमलबजावणी केल्याबद्दल राज्य शासनाच्या ग्रामविकास विभागाला १ कोटी रुपयाचा पुरस्कार मिळाला.
- नवी मुंबई महानगर पालिकेमार्फत अपंगासाठी शिक्षण व प्रशिक्षण केंद्र सुरू केल्याबद्दल केंद्राच्या ससंचालिका वर्षा भगत व माहिती जनसंपर्क महासंचालक विजय नहाटा यांचा सत्कार करण्यात आला.
- सातारा जिल्ह्यातील नगरपंचायत 'मलकापूर' ने २४ तास व्यक्तिगत मीटरद्वारे पाणी पुरवठा पुरविण्याचा विक्रम केला. याबद्दल मुख्य अभियंता राजेंद्र होलानी यांचा पंतप्रधानांच्या हस्ते विशेष सत्कार करण्यात आला.
- २६ जाने. १६२ रोजी महाराष्ट्रात 'कमाल जमीनधारणा' संमत केला.
- १९७६ साली राज्य बियाणे महामंडळाची स्थापना.
- १ मे १९६० रोजी महाराष्ट्रात २६ जिल्हे व २२९ तालुके यांचा समावेश होता.
- महाराष्ट्राच्या समाजमनावर प्रभाव टाकणाऱ्या घटना.

महाराष्ट्राची निर्मिती	– १० मे १९६०
भीषण दुष्काळ	– १९७२–७४
राष्ट्रीय आणीबाणी	– १९७५
इंदिरा गांधी हत्या	– १९८४
बाबरी उध्वस्त	– १९९२
किलारी भूकंप	– १९९३
भाजप–सेना सरकार	– १९९५
मुंबईवर आत्मघातकी हल्ला	– २६ नोव्हें. २००८

- राज्याचा दरडोई वृद्धीचा दर २००९–१० साली – ५.८%
- प्रादेशिक असमतोल समिती – वि.म. दांडेकर १९८४

डॉ. विजय भटकर –

पुणे येथे (सी–डॅक) (Centre for Development & Advance Computing) ची स्थापना.

– परम ८,००० परम १०,००० या दोन महासंगणकाची निर्मिती.

– भारत सरकारने २००० – पद्मश्री पुरस्कार

– महाराष्ट्र सरकारचा २००० – 'महाराष्ट्र भूषण'

अनिल काकोडकर –

१) भारतीय बनावटीच्या ध्रुव अणुभट्टीच्या निर्मितीत सहभाग.

२) भारतात 'प्रेशराइज्ड हेवी वॉटर रिॲक्टर टेक्नॉलॉजी' निर्मितीत सहभाग.

३) १९६४ भाभा ॲटोमिक रिसर्च सेंटर चे संचालक.

४) २००० पासून अणुऊर्जा आयोगाचे अध्यक्ष.

५) पद्मविभूषण, पद्मभूषण, पद्मश्री हे तीनही पुरस्कार प्राप्त.

- राज्याच्या चौथ्या वित्त आयोगाचे अध्यक्ष : जे.पी. डांगे.
- २०११–१२ या वर्षाचा अर्थसंकल्पात पर्यटनावर २५ कोटींची तरतूद करण्यात आली. २०११–१२ हे वर्ष पर्यटन वर्ष म्हणून घोषित करण्यात आले.
- देशात जीडीपी मध्ये पर्यटनाचा वाटा ६.२३ टक्के आहे.
- दोन वर्षात देशात सुमारे १०० अब्ज अमेरिकन डॉलर पर्यटनातून कमाई झाली. ते २०१८ पर्यंत २७५.५ अब्ज डॉलर पर्यंत जाईल असा अंदाज आहे.
- वॉटर स्पोर्टस व ट्रेकर्स पॅराडाइज ची सुविधा सिंधूदुर्ग जिल्हा परिषदेने केली आहे.
- १९९९ साली केंद्र सरकारने सिंधूदुर्ग जिल्हा पर्यटन जिल्हा म्हूणन घोषित केला.
- डॉल्फिन सफारी : ऑस्ट्रेलिया व न्यूझीलंड सारख्या देशात केल्या जातात. त्याचप्रकारे भारतात डॉल्फिन नृत्य प्रकार पर्यटकांसाठी आकर्षण आहे.
- फोर्ट सर्किट योजना : राज्यांतील प्रमुख किल्लयांची निवड करून त्यांचा पर्यटनासाठी विकास करणे. महाराष्ट्रात एकूण ३६० किल्ले आहेत. त्यापैकी ४४ किल्ले राष्ट्रीय संरक्षित स्मारके व ४६ किल्ले राज्य संरक्षित स्मारके आहेत.
- चिखलदरा थंड हवेच्या ठिकाणाचा शोध १८२३ मध्ये कॅप्टन रॉबिन्स याने लावला.
- विदर्भातील पहिले व एकमेव पवनऊर्जा केंद्र – चिखलदरा (१३ मार्च २००३ मध्ये कार्यन्वित – २ मेवॅट पवनऊर्जा निर्मिती)
- सध्या महाराष्ट्रात ६१ वायनरी प्रकल्प आहेत त्यापैकी ३५ प्रकल्प एकट्या नाशिक जिल्ह्यात आहेत.
- द्राक्ष प्रक्रिया धोरण २००१ – नाशिक शहराला वाईन कॅपिटल ऑफ इंडिया असे

म्हटले जाते.

- वाशीचा खाडी पूल राज्याचे दुसरे मुख्यमंत्री मारोतीराव कन्नमवार यांच्या काळात स्थापन झाला.
- कृषी पंढरी नावाची कृषी विकासासाठी योजना वसंतदादा पाटील मुख्यमंत्री असताना सुरू करण्यात आली.
- २०१२ पर्यंत राज्याला भारनियमनमुक्त करण्याचे महाराष्ट्र शासनाचे धोरण.
- निर्यातीला चालना देण्यासाठी महाराष्ट्रात ६३ सेझला केंद्राची मान्यता.
- १९ जुलै २०११ रोजी महाराष्ट्राच्या विधानमंडळाचा पहिल्या अधिवेशनाचा अमृतमहोत्सव होणार आहे.
- प्रादेशिक असमतोल मोजण्यासाठी विजय केळकर यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नियुक्त.
- महाराष्ट्राचा सरासरी मानवी विकास निर्देशांक ०.५८ आहे.
- राज्यातील ४२% लोकसंख्या नागरी भागात राहते.
- राज्यातील पहिले दहशतवादी प्रतिकार पोलीस प्रशिक्षण केंद्र बारामती येथे स्थापन.
- १९९४ मध्ये महाराष्ट्राचे तत्कालीन मुख्यंमंत्री शरद पवार यांनी महिला धोरण आखले. (असे धोरण आखणारे महाराष्ट्र हे देशातील पहिले राज्य)
- २०११ च्या पद्मश्री – शितल महाजन.
- श्री कमल ओबड हे उत्तर व दक्षिण ध्रुवावरून पॅराशूट जम्प घेणारे पहिले भारतीय होते.
- दोन्ही ध्रुवावर पॅराजम्प करणारी जगातील पहिली महिला शितल महाजन.
- अवैध मानवी वाहतूक रोखण्यासाठी – आंध्रप्रदेशातील आसरा हा प्रकल्प कार्य करतो.
- अनैतिक मानवी वाहतूक प्रतिबंधक कायदा – १९५६
  – १९८६ (सुधारित)
- राम गणेश गडकरी – २०११ मध्ये १२५ वर्षे पूर्ण.
  (मराठीचे शेक्सपियर असे म्हणतात.)
  नाटके– एकच प्याला, प्रेमसन्यास, भावबंधन, पुण्यप्रभाव, राजसंन्यास
  काव्यसंग्रह – वाग्वैजयंती
- २०११–१२ चा विकास दर – ८.५% अपेक्षित.
- जीडीपी च्या १२% खर्च संरक्षणावर होत आहे.
- देशात पुढील पाच वर्षात पायाभूत सुविधांच्या विकासासाठी ५०० अब्ज डॉलर्सची खाजगी गुंतवणूक अपेक्षित आहे.
- केंद्र सरकारने मनरेगा साठी – ४१,००० कोटी ची तरतूद

यामध्ये १०० दिवसाचा रोजगार दिला जातो.
४ कोटी १० लाख लोकांना रोजगार मिळतो.
सुरूवातीला ३३० जिल्ह्यांत हा प्रकल्प राबविला जात होता तो सध्या ६१९ जिल्ह्यांत राबविला जातो.
२००९-१० या वर्षी सरासरी ५१ दिवसांचा रोजगार पुरविला आहे.

- २०११-१२ मध्ये कृषी उत्पादन वाढ ५४% असणार आहे.
- अमेरिका जगात सर्वात मोठा गहू उत्पादक देश आहे.
- पंतप्रधानाचे मानद अर्थ सल्लागार व आंतरराष्ट्रीय नाणे निधीचे माजी सल्लागार-

रघुराज राजन.

- २०१० मध्ये महाराष्ट्राच्या ग्रामविकास खात्याने इको व्हिलेज ही संकल्पना आणली.
- २०१०-११ मध्ये राज्य सरकारने ग्रामीण कर वसुली ४४३ कोटी रूपये होती.
- राज्यात ५० मायक्रॉनपेक्षा जास्त जाड प्लॅस्टिक बॅगवर बंदी आणली.
- यवतमाळ जिल्ह्यात अर्भक मृत्यूदर दर हजारी १२४ वर पोहोचला आहे.

इतर घडामोडी

महाराष्ट्र

- राहणीमान, उत्पन्न आणि खर्च याचा ताळेबंद मांडला, तर झ्युरिच जगातील सर्वात महागडे शहर, तर मुंबई १३० व्या क्रमांकावर.
- लेखिका कविता महाजन यांच्या रजई या इस्माइल चुगताईच्या अनुवादित पुस्तकास साहित्य अकादमीचा अनुवाद पुरस्कार जाहीर.
- नाशिक येथील पहिल्या आखिल भारतीय संत साहित्य संमेलनाच्या अध्यक्षपदी डॉ. सदानंद मोरे.
- पहिल्या पर्यावरणप्रेमी साहित्य संमेलनाच्या अध्यक्षपदी निसर्गकवी ना.धो. महानोर यांची निवड.
- ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते अण्णा हजारे यांनी ग्रामीण विकासात केलेल्या भरीव कामगिरीबद्दल जिंदाल प्रतिष्ठानतर्फे १५ लाख रूपयांचा पुरस्कार जाहीर.
- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठातर्फे देण्यात येणारा यंदाचा कुसुमाग्रज राष्ट्रीय साहित्य पुरस्कार प्रसिद्ध मल्याळी कवी डॉ. के. सच्चिदानंद यांना जाहीर.
- दादर येथील इंदू मिलची संपूर्ण १२ एकर जागा भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब

आंबेडकर यांच्या स्मारकासाठी देण्यास केंद्रीय वस्त्रोद्योग महामंडळाने नव्याने मान्यता दिली.

■ महाराष्ट्रातील स्थानिक स्वराज्य संस्था निवडणुका.

राज्यातील १० महानगरपालिका, २७ जिल्हापरिषदा आणि पंचायत समित्यांच्या सार्वत्रिक निवडणुका १७ फेब्रुवारी २०१२ रोजी पार पडल्या. नगरपालिकांप्रमाणेच याही निवडणुकांमध्ये राष्ट्रवादी काँग्रेस राज्यातील नं. १ चा पक्ष ठरला.

१) महानगरपालिका

	काँग्रेस	रा.काँ.	शिवसेना	भाजप	मनसे	अन्य
मुंबई	५०	४०	७५	३२	२८	२८
ठाणे	१८	३४	५३	०८	०७	१०
उल्हासनगर	०८	२०	१९	११	०१	१९
नाशिक	१५	२०	१९	१४	४०	१४
पुणे	२८	५१	१५	२६	२७	०३
पिंपरी-चिंचवड	१५	८४	१३	०३	०४	०९
सोलापूर	४५	१६	०८	२५	००	०८
नागपूर	४१	०६	०६	६२	०२	१६
अमरावती	२५	१७	१०	०७	००(बसपा)	२०
अकोला	१८	०५	०८	१८	०१ २३	

२) २७ जिल्हापरिषदा
एकूण जागा - १६३९
राष्ट्रवादी - ५२५
काँग्रेस - ४५९
शिवसेना - २५५
भाजपा - १९८
मनसे - १९
इतर - १८२

३) ३०९ पंचायत समित्या
एकूण जागा - ३५५२
राष्ट्रवादी काँ. - १०३०
काँग्रेस - ८६५
शिवसेना - ५०३
भाजप - ४०४
मनसे - ४३
इतर - ४०१

- गडचिरोली व चंद्रपूर या जिल्ह्यांसाठी स्थापन करण्यात आलेल्या नवीन विद्यापीठाचे कुलगुरूपदी कोणाची नियुक्ती करण्यात आली?

  डॉ. व्ही. एस. आईचवार
- राज्यातील महाविद्यालयांचा दर्जा सुधारण्यासाठीच्या उपाययोजनेसाठी उच्च व तांत्रिक विभागाने यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नेली आहे?

  डॉ. अरूण निगवेकर
- मिफ्ता पुरस्कार सोहळा-२०११ मध्ये सर्वोत्कृष्ट अभिनेत्री म्हूणन कोणाची निवड करण्यात आली? तेजस्विनी पंडित (मी सिंधुताई सपकाळ)
- महाराष्ट्रात २०१० ते २०१५ या कालावधीत जलस्वराज्य प्रकल्प कोणत्या बँकेच्या मदतीने राबविला जाणार आहे? जागतिक बँक
- महाराष्ट्रात जलस्वराज्य प्रकल्पाचा दुसरा टप्पा. २०१० ते २०१५ पर्यंत निश्चित करण्यात आला. त्यानुसार १२०० कोटी रू. खर्च करण्यात येणार.
- दुसरा मराठी इंटरनॅशनल फिल्म ॲण्ड टेलिव्हिजन ॲवॉर्डमध्ये सर्वोत्कृष्ट अभिनेता म्हणून कोणाची निवड झाली? सुबोध भावे (बालगंधर्व)
- एका स्टुडिओचे आत्मवृत्त हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे? प्रभाकर पेंढारकर
- पहिले आखिल भारतीय मराठी संत साहित्य संमेलन हे कोठे आयोजित करण्यात आले आहे? नाशिक
- मराठी नाट्यसृष्टीत विष्णुदास भावे पुरस्कार कोणास जाहीर झाला आहे?

  रत्नाकर मतकरी
- गदिमा पुरस्कार - प्रख्यात अभिनेते दिलीप प्रभावळकर यांना आणि ज्येष्ठ शिक्षणतज्ज्ञ रावसाहेब शिंदे यांना स्नेहबंध पुरस्कार जाहीर.
- राज्याच्या आठ जिल्ह्यांत लागू करण्यात आलेली राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना संपूर्ण महाराष्ट्राची लागू करण्याची घोषणा मुख्यमंत्री पृथ्वीराज चव्हाण यांनी केली.
- महाराष्ट्रातील सर्व जिल्ह्यांमध्ये आपत्ती निवारणाबाबत दक्षता व माहिती देण्यासाठी १०७७ ही नि:शुल्क दूरध्वनी सेवा सुरू आहे.
- महाराष्ट्र फाऊंडेशनच्या वतीने दिला जाणारा जीवनगौरव पुरस्कार सन २०११ चा कवी मंगेश पाडगांवकर यांना जाहीर करण्यात आला.
- फॉर हिअर आर टु गो या प्रसिद्ध पुस्तकाचे लेखक अपर्णा वेलणकर आहेत.
- महाराष्ट्र सरकारने परभणी, चंद्रपूर व लातूर या ३ जिल्ह्यांत नव्या महानगरपालिका स्थापन केल्या.
- महाराष्ट्रातील नागपूर या शहराची आदर्श सौर शहर म्हणून निवड करण्यात आली आहे.
- महाराष्ट्रात २०१० ते २०१५ या कालावधीत जलस्वराज्य प्रकल्प जागतिक बँकेच्या मदतीने राबविला जात आहे.

- नागपूरजवळ गोरेवाडा वनक्षेत्रावर ७२० कोटी रू. खर्चाचे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे प्राणीसंग्रहालय स्थापन करण्यात येणार आहे.
- सोलापूर व अहमदनगर जिल्ह्यांमध्ये माळढोक पक्षी अभयारण्ये ८६ क्षेत्र वगळण्याचा निर्णय सर्वोच्च न्यायालयाने दिला.
- देशाच्या समुद्री किनाऱ्यांसाठीचे तटरक्षक दलाची महाराष्ट्रातील मुरूड-जंजिरा याठिकाणी तळ स्थापण्यात येणार आहे. यापूर्वी भारताच्या सागरी किनाऱ्यावर २२ तटरक्षक दलाचे तळ होते.
- महाराष्ट्रातील पहिली डी. एन.ए. प्रयोगशाळा पुणे तर भारताची चेन्नई येथे आहे.
- मदर तेरेसा यांच्या जन्मशताब्दी निमित्ताने भारत सरकारने ५ रूपयांचे नाणे काढले.
- भुसावळ येथे १६६० मे.वॅट क्षमतेचा औष्णिक ऊर्जा प्रकल्प उभारण्यात येणार आहे.

राष्ट्रीय

- असंतुलित विकासाचे समर्थन या अर्थतज्ज्ञाने केले ? - ए.ओ. हर्षमन
- सेक्शन-८८ खाली आयकरात मिळणारी तरतूद रद्द करण्याची शिफारस करणारी समिती. - केळकर समिती
- टू हंगर फ्री वर्ल्ड हे पुस्तक कोणाचे?
  - एम.एस. स्वामिनाथन
- एप्रिल २०१२ मध्ये या राज्याच्या विधानसभेने विधान परिषद स्थापन करण्याचा ठराव पारित केला - राजस्थान
- भारताचे पहिले स्पाईस पार्क येथे आहे - रामपूर भाटिया
- तेभागा कृषक आंदोलन या प्रांतात पार पडले - बंगाल
- २४ एप्रिल या पंचायत राज दिनानिमित्त या राज्याला केंद्रीय पंचायत राज मंत्रालयाचा प्रथम क्रमांकाचा पुरस्कार (१ कोटी रूपये) मिळाला.
  - राजस्थान
- भारतात काजू उत्पादन सर्वांत जास्त या राज्यात होते - केरळ
- प्रसिद्ध टेनिस खेळाडू रॅफेल नदाल या देशाचा आहे - स्पेन
- २०१३ च्या राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धा येथे आयोजित केल्या जाणार आहेत
  - छत्तीसगड
- भारतातील बंदराच्या विकास योजनेला काय म्हणतात
  - सागरमाला प्रकल्प
- भारताच्या इंटरकॉन्टिनेंटल बॅलेस्टिक मिसाईलचे (ICBM) नाव
  -अग्नी-५

- रॅनबॅक्सी लॅबोरेटरीने मलेरियावर शोधून काढलेले नवे औषध
  – सिनेरियम
- भारतीय वायुदलाच्या साहाय्याने राजस्थानच्या हनुमानगड जिल्ह्यात मे महिन्यात केलेली लष्करी कवायत – शूरवीर
- केंद्रीय कॅबिनेटने द मॅरेज लॉ अमेंड बिल २०१० ला या दिवशी मान्यता दिली
  – २३ मार्च २०१२
- जम्मू-काश्मीरची राज्यघटना या वर्षी लागू झाली.
- रिझर्व्ह बँकेच्या धोरणानुसार मुद्रास्फितीचा वार्षिक किती दर हा कंफर्ट झोन म्हणून मानला जातो. – ५ ते ५.५ टक्के
- २३ मार्च २०१२ रोजी केंद्र सरकारने त्यांच्या कर्मचाऱ्यांचा महागाई भत्ता किती टक्कयाने वाढविला. – ७ टक्के
- २०१२-१३ च्या केंद्रीय अर्थसंकल्पानुसार आयकरमुक्त वार्षिक उत्पन्न
  – २ लाख रूपये
- भारतामध्ये वार्षिक उत्पन्न कितीपेक्षा जास्त असल्यास उत्पन्नाच्या २० टक्के आयकर भरावा लागतो. – १० लाख रुपये
- भारतातील ४८ अब्जाधिपतींची एकूण संपत्ती इतकी आहे की त्याद्वारे भारताची पूर्ण वित्तीय तूट नाहीशी होऊ शकते. – १० लाख कोटी रू.
- अमेरिकेच्या फोर्ब्स या मासिकातील मार्च २०१२ मध्ये जाहीर आकडेवारीनुसार भारतातील सर्वात श्रीमंत व्यक्ती मुकेश अंबानी यांचा जगातील श्रीमंत व्यक्तीमध्ये असलेला क्रमांक – १९ वा
- नियोजन आयोगाच्या अहवालानुसार ग्रामीण आणि शहरी भागासाठी दारिद्रयरेषेखालचा निकष म्हणून स्वीकारण्यात आलेली प्रतिदिन खर्च करण्याची क्षमता अनुक्रमे – २२.२ रू. व २८ रू.
- महात्मा गांधी राष्ट्रीय रोजगार हमी योजना भारतीय राज्यघटनेतील या मार्गदर्शक तत्वानुसार अमलात आली. – ४३ वे कलम
- जगातील १ अब्ज डॉलरपेक्षा जास्त संपत्ती असणाऱ्या अब्जाधिपतीमध्ये भारतीय श्रीमंताची संख्या – ४८
- मद्रास विद्यापीठाच्या प्राध्यापक ए.ए. मानावलन यांच्या इरमाकथायूम इरमायाकालूम या पुस्तकात रामायणावरील किती पुस्तकांचा तुलनात्मक अभ्यास करण्यात आला आहे? – ४८
- एटीपी दुबई ओपन टेनिस स्पर्धा २०१२ महेश भूपती आणि रोहन बोपन्ना यांनी जिंकले. हे महेश भूपतीचे कितवे विजेतेपद होते? – ५० वे
- केंद्र सरकारच्या कर्मचारी आणि पेन्शनधारकांची एकूण संख्या अनुक्रमे–
  – ५० लाख व ३० लाख

- एप्रिल २०१२ मध्ये राज्यसभेच्या ५८ सदस्यांसाठी निवडणुका झाल्या, त्यांपैकी बिनविरोध निवडले गेलेले खासदार. – ५५
- मार्च २०१२ मध्ये केंद्रीय कर्मचाऱ्यांच्या वेतनामध्ये महागाई भत्ता हा मूळ पगाराच्या किती टक्के आहे. – ६५ टक्के
- राजकारणात महिलांचा सहभाग या निकषानुसार भारताचा जगातील क्रमांक – १०५ वा
- या कलमानुसार सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशावर महाभियोग आणता येतो. – कलम १२४
- भारताचे नवे लष्करप्रमुख (३१ मे २०१२ पासून) – जनरल विक्रम सिंग
- जनता पार्टीचे अध्यक्ष – सुब्रहमण्यम स्वामी
- आम्रपाली ही आंब्याची जात कोणत्या कृषी शास्त्रज्ञाने विकसित केली. – डॉ. आर. एन. सिंग
- मार्च २०१२ मध्ये के. के. बिर्ला फाऊंडेशनच्या सरस्वती सन्मानाचे विजेते. – ए.ए. मानावलन (तामीळ)
- मार्च २०१२ मध्ये बंगालच्या या अभिनेत्याला २०११ चा दादासाहेब फाळके पुरस्कार मिळाला. – सौमित्र चटर्जी
- इंटरनॅशनल ज्युरीज ॲवॉर्ड २०१२ हा बहुमान मिळविणारे भारतीय नेते – मुलायमसिंग यादव
- द मॅन हू न्यू इन्फिनिटी हे श्रीनिवास रामानुजन यांचे जीवनचरित्र यांनी लिहिले – रॉबर्ट कॅनिगल
- साखर उद्योगाचे डिरेग्युलेशन करण्यासाठी पंतप्रधानांनी यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नेमली. – सी. रंगराजन
- देऊळ या मराठी चित्रपटाचे दिग्दर्शक – उमेश विनायक कुलकर्णी
- ब्यारी या कन्नड चित्रपटाचे दिग्दर्शक – सुविरन
- २०१२ ची मिस इंडिया वर्ल्ड – वन्या मिश्रा
- राजस्थानातील गंगा कालव्याला कोणत्या नदीतून पाणी मिळते? – सतलज
- जगात सर्वात जास्त शस्त्र सामग्री आयात करणारा देश – भारत
- मार्च २०१२ मध्ये तिसरे इंडिया एव्हिएशन एक्झिबिशन येथे पार पडले – हैद्राबाद
- भारतातील पहिले गिधाड अभयारण्य येथे आहे –रामदेवराव बेट्टा (कर्नाटक)
- मार्च २०१२ मध्ये केंद्र सरकारने माहिती तंत्रज्ञान विभागाचे नाव असे बदलले – इलेक्ट्रॉनिक्स व इन्फॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी

- सौमित्र चटर्जी यांनी सत्यजीत रे यांच्या कोणत्या चित्रपटातून आपली कारकीर्द सुरू केली? – अपूर्व संसार
- मार्च २०१२ मध्ये चीनच्या सीमा रेषेवर भारतीय वायू दलाने केलेली लष्करी कवायत – प्रलय
- मार्च २०१२ मध्ये एनडीएमध्ये सामील झालेला पक्ष जनता पार्टी
- ग्रँड प्रिक्स ही संज्ञा या खेळात वापरली. – फॉर्म्युला – १ रेस
- डीआरडीओ ने बेसिक, एफसीसीआय आणि इतर संस्थांच्या मदतीने तयार केलेले दीर्घकाळ टिकणारे डाळ–चपाती या स्वरूपातील खाद्य – आहार
- ३० मार्च २०१२ रोजी भारतातील सरकारी माहिती आणि दस्तऐवज जनतेला उपलब्ध व्हावा यासाठी केंद्रीय मनुष्यबळ मंत्री कपिल सिब्बल यांनी कोणता सॉफ्टवेअर प्लॅटफॉर्मचे उद्‌घाटन केले – ओपन गव्हर्नमेंट प्लॅटफॉर्म
- बुध ग्रहाच्या सावली प्रदेशात बर्फाचा शोध लावणारे नासाचे अवकाशयान – मॅसेंजर
- भारतीय नौदलात पहिलेच फास्ट अटॅक क्रॉफ्ट (FAC) आय.एन.एस. कोसवारी नुकतेच सामील.
- हरियाणा मध्ये ग्लोबल : सेंटर फॉर न्युक्लिअर एनर्जी : पार्टनरशीप साठी भारताच्या अणुऊर्जा आयोग आणि रशियाच्या रोसारम न्युक्लियर एनर्जी स्टेट कॉर्पोरेशन यांच्यात २१ जून, २०११ मध्ये रोजी करार झाला.
- दिल्ली या शहरास २०११ मध्ये १०० वर्ष पूर्ण झाले.
- भगवत गीता ॲज इज या नावाने रशियन भाषेत भगवद गीतेचे भाषांतर करणारे स्वामी – ए.सी. भक्ती वेदांत स्वामी प्रभूपाद
- मुल्ला पेरिअर धरणावरून कोणत्या दोन राज्यात वाद झाले – केरळ व तामिळनाडू
- रशियाच्या मदतीने भारतात जाने. २०१२ मध्ये सुरू झालेला अणुऊर्जा प्रकल्प – कुडनकुलम (तामिळनाडू)
- राष्ट्रीय महिला आयोगाने भ्रूणहत्या, एड्स जनजागृती, आर्थिक स्वावलंबन इ. विषयांवर प्रबोधन करण्यासाठी चलो गाव की ओर हा कार्यक्रम ३ फेब्रुवारी २००६ पासून पंजाब, हरियाणा व दिल्ली या राज्यात सुरू केला.
- जनहितार्थ याचिका दाखल करण्याची सुरूवात सर्वप्रथम जगात इंग्लंडमध्ये झाली.
- २०११ मध्ये भारतात ६ राष्ट्रीय व ४२ प्रादेशिक पक्ष.
- समाजवादी पक्षातून बाहेर पडलेले राज बब्बर यांनी जनमत या पक्षाची स्थापना केली होती.

- भाजपातून बाहेर पडलेल्या उमा भारती यांनी भारतीय जनशक्ती या पक्षाची स्थापना केली होती.
- मदनलाल खुराणा यांनी भारतीय जन महासंघ या राजकीय पक्षाची स्थापना केली होती.
- जनता दल (युनायटेड) पक्षाचा कर्नाटकमधील राज्य पक्षाचा दर्जा निवडणूक आयोगाने रद्द केला.
- मध्यप्रदेश सरकारने १९९४ मध्ये घातलेल्या गोहत्या बंदी वर सर्वोच्च न्यायालयाने
  शिक्कामोर्तब केले.
- वादग्रस्त दा विंची कोड चित्रपट प्रदर्शित करण्यास मेघालय व आंध्रप्रदेश सरकारने बंदी घातली.
- नक्षलवाद्यांविरूध्द छत्तीसगडामध्ये सर्व पक्षीय नेत्यांनी सलवा जुडूम (शांती मार्च) हे अभियान राबविले.
- सरकार आपल्या दारात ही योजना नक्षलवादाचा प्रवाह कमी करण्यासाठी बिहारने सुरू केली होती.
- महाराष्ट्रातील तीन वैधानिक विकास महामंडळांना ५ वर्षे मुदतवाढ देण्याचा निर्णय केंद्रीय मंत्रिमंडळाने घेतल्यामुळे या महामंडळाची मुदत ३० एप्रिल २०१४ पर्यंत वाढली (स्थापना – १९९४)
- छत्तीसगडामधील सर्व शैक्षणिक संस्थांमध्ये वंदेमातरम म्हणणे बंधनकारक केले.
- आंध्रप्रदेश राज्याने तेलगू या भाषेला राज्याची शासकीय भाषा म्हणून घोषित.
- मे,२००६ मध्ये भारत सरकारने पृथ्वी विज्ञान मंत्रालय या नव्या मंत्रालयाची स्थापना केली.
- भारतामध्ये लोकसभा व सर्व विधानसभेमध्ये असलेल्या एकूण खासदार व आमदारांची संख्या – ४,६६३
- ओबीसींना उच्च शिक्षण संस्थांत २७% आरक्षणाबाबत नेमलेली समिती – विराप्पा मोईली समिती
- अमेरिकेच्या मदतीने उत्तर प्रदेशात चालविला जाणारा इंडस हा प्रकल्प – बाल कामगार विरोधी प्रकल्प
- इंटरपोल ची स्थापना १९१४ साली करण्यात आली.
- इंटरपोल चे मुख्यालय – लिऑन (फ्रान्स)
- १८३५ साली स्थापन झालेले भारतातील पहिले निमलष्करी दल – आसाम रायफल्स
- सर्वोच्च न्यायालयाने १९६० च्या बेरूबारी खटल्यात राज्यघटनेची प्रस्तावना हा राज्य घटनेचा भाग नाही, असा निकाल दिला होता.

- दिल्ली केंद्रशासित प्रदेशात स्वत:चे उच्च न्यायालय आहे.
- भारतीय वंशाचे प्रख्यात जीवशास्त्रज्ञ डॉ. कमल बाबा यांना पहिला अनरेस्ट आंतरराष्ट्रीय पुरस्कार.
- मोबाइल सेवेत चौथ्या पिढीचे तंत्रज्ञान आणण्यासाठी डिसेंबर २०१२ पर्यंत. ४–जी स्पेक्ट्रमची लिलाव करण्याची सरकारची योजना असल्याचे केंद्रीय दूरसंचार मंत्री कपिल सिब्बल यांनी म्हटले.
- टूजी स्पेक्ट्रम प्रकरणात १२२ टूजी स्पेक्ट्रम परवाने रद्द करण्याच्या निर्णयाचा फेरविचार व्हावा, अशी याचिका केंद्र सरकारने सर्वोच्च न्यायालयात केली.
- गुजरातमध्ये २००२ ते २००६ दरम्यान झालेल्या क्रमवार चकमकींची चौकशी करण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाने न्या. एच.एस. बेदी यांच्या समितीची स्थापना केली.
- जनरल व्ही. के. सिंह यांचे वारसदार म्हणून केंद्र सरकारने लेफ्टनंट जनरल विक्रम सिंह याची नवे लष्करप्रमुख म्हणून नियुक्ती.
- आरोग्य यंत्रणेत सुधारणा घडवून आणण्याच्या हेतूने कर्नाटकात आरोग्य यंत्रणा आयोगाची स्थापना.
- देशात मोबाइल फोनचा सर्वात जास्त वापर करणारे राज्य म्हणून हिमाचल प्रदेश ओळखले जात असून येथील नागरिक सरासरी ४ मोबाईल सेवांचा उपयोग करतात. अशी माहिती ट्राय ने दिली.
- कासवाची प्रजाती नष्ट होऊ लागल्याने त्यांच्या संरक्षणासाठी भारतीय किनार रक्षक दलाने कोणती मोहिम हाती घेतली आहे?

  –ऑपरेशन ऑलिव्ह
- भारतीय नियंत्रण व महालेखापाल यांनी नवीन लोगो (प्रतीक) चिन्ह स्वीकारले आहे,हे प्रतीक कोणी बनविले आहे? – शिवम दुवा
- महिला आणि बालकल्याण मंत्रालयाच्या ब्रँड अँबेसिडर पदी कोणत्या अभिनेत्याची निवड झाली आहे?

  – आमीर खान
- आखिल भारतीय मराठी नाट्य परिषदेच्या वतीने देण्यात येणारा आशा भोसले पुरस्कार कोणास जाहीर झाला?

  – शंकर महादेवन
- आयसीसीने जाहीर केलेल्या वर्षातील सर्वोत्कृष्ट एकदिवसीय क्रिकेट संघाच्या कर्णधारपदी कोणाची निवड करण्यात आली?

  – महेंद्रसिंग धोनी
- भारतातील सर्व शहरे झोपडपट्टी मुक्त करण्यासाठी सर्व देशभर राबविण्यात येणारी एकमेव योजना कोणती आहे? – राजीव आवास योजना

- २०११ च्या मध्यप्रदेश सरकारच्या वतीने दिला जाणारा कालिदास सन्मान पुरस्कार कोणास प्रदान करण्यात आला आहे? – अनुपम खेर
- भारतातील संपूर्ण बँकिंग स्टेट म्हणून कोणत्या राज्याची निवड करण्यात आली आहे? – केरळ
- भारतातील पहिले संरक्षण विद्यापीठ कोणत्या राज्यात स्थापन होणार आहे? –हरियाणा (बिनोला)
- भारतातील पहिली डबल डेकर वातानुकुलित रेल्वे गाडी या दोन स्टेशन दरम्यान सुरू झाली आहे? – हावडा–धनबाद
- गुजरात सरकारने विद्युत उत्पादनावर कोणता नवीन कर लावण्यास सुरूवात केली आहे? – ग्रीन सैस
- राष्ट्रीय सांप्रदायिक सद्भावना पुरस्कार २०१० साठी यांची निवड करण्यात आली आहे? – आचार्य लोकेश मुनी
- १२ व्या पंचवार्षिक योजना आराखड्यात राष्ट्रीय विकास परिषदेने केव्हा मान्यता दिली? – २२ ऑक्टोबर २०११
- भारतातील सर्वात मोठा पवन ऊर्जा प्रकल्प (३८० मेगावॅट) हा कोठे सुरू करण्यात आला आहे? – कन्याकुमारी
- २०११ ची इराणी ट्रॉफी क्रिकेट स्पर्धा कोठे पार पडली? – जयपूर
- राष्ट्रीय टेनिस चॅम्पियनशीप – २०११ चा पुरूष विजेता खेळाडू कोण? – यु.की.भांब्री
- इंग्लिश लेखक ज्युलियन बार्न्स यांच्या कादंबरीस मॅन बुकर पुरस्कार २०११ देण्यात आला? – द सेन्स ऑफ एन्डिंग
- जागतिक आरोग्य संघटनेच्या रिपोर्टनुसार भारतातील आत्महत्येचे प्रमाण सर्वाधिक असलेले राज्य कोणते आहे? – सिक्कीम
- रिझर्व्ह बँकेने एप्रिल २०१२ पासून चेक,डिमांड ड्राफ्ट, पे ऑर्डर यांची वैध कालमर्यादा ६ महिन्यांवरून किती महिने केली आहे? – ३ महिने
- ए ट्रेन टू पाकिस्तान या पुस्तकाचे लेखक कोण आहे? – खुशवंत सिंग
- कापसाची सर्वाधिक निर्यात करणारा देश कोणता आहे? – भारत
- दूध व दुग्धजन्य पदार्थांना देशात मोठी मागणी आहे व ती यापुढे आणखी वाढेल. २०१५ या वर्षापर्यंत हा व्यवसाय पाच लाख कोटीची उलाढाल करू लागेल असे सूतोवाच ॲसोचॅम या संस्थेने काढले.
- इंदिरा गांधी शांतता पुरस्कार – सुप्रसिद्ध समाजसेविका इला भट यांची यंदाच्या इंदिरा गांधी शांतता पुरस्कारासाठी निवड झाली.

- आंध्रात शून्य दराने पीक कर्ज – आंध्र प्रदेशाची मुख्यमंत्री एन. किरणकुमार रेड्डी यांनी शून्य टक्के व्याजदराने शेतकऱ्यांना कमाल १ लाख रू. पीक कर्ज देण्याचा प्रस्ताव मंजूर केला.
- रिटेल क्षेत्रात ५१ टक्के थेट परकीय गुंतवणुकीचा निर्णय मागे घेतला जाणार नाही असे पंतप्रधन डॉ. मनमोहन सिंग यांनी स्पष्ट केले.
- हवामानातील बदलांच्या आव्हानांचा सामना करण्यासाठी आणि त्याचप्रमाणे पर्यावरणाच्या संतुलनासाठी ग्रीन इंडिया अभियान यशस्वीपणे राबविण्यात येत आहे. असे प्रतिपादन राष्ट्रपती डॉ. प्रतिभाताई पाटील यांनी केले.
- सुखोई विमानातून हवाई उड्डाणाचा अनुभव घेतल्यानंतर राष्ट्रपती प्रतिभा पाटील यांनी देशाच्या इतिहासात पहिल्यांदाच महिला सुप्रीम कमांडरच्या देशात रणगाड्यात स्वार होऊन सुदर्शन शक्ती या सर्वांत मोठ्या युद्धसरावात सहभाग नोंदवला.
- ८ डिसेंबर २०११ रोजी इंदूरच्या होळकर मैदानावर विरेंद्र सेहवागने अवघ्या १४९ चेंडूत २५ चौकार आणि सहा षटकासह तब्बल २१९ धावा काढताना एकदिवसीय क्रिकेटमध्ये सर्वाधिक धावा काढण्याचा पराक्रम केला.

आंतरराष्ट्रीय घटनाक्रम

- क्योटो प्रोटोकॉलचा पहिला टप्पा –२००८–१२, दुसरा टप्पा – २०१३–२०१७
- रशियातील कोणत्या शहरात भगवत्‌गीतेवर बंदी घालण्याचा निर्णय न्यायालयाने घेतला? – टोमस्का (सैबेरिया)
- अमेरिकेतील सबप्राईम संकट या क्षेत्राशी संबंधित आहे?

  –रियल्टी क्षेत्र
- २७ मार्च २०१२ रोजी कोणत्या देशाने युनायटेड नेशनचा १९ कलमी शांतता कार्यक्रम स्वीकारला?

  – सिरिया
- युनायटेड नेशन्स ह्यूमन राईट कौन्सिलशी असलेले आपले सर्व संबंध तोडून टाकणारे देश (मार्च २०१२)

  – ईस्त्राईल
- २०१२ ची स्वीस ओपन बॅडमिंटन स्पर्धा जिंकणारी महिला खेळाडू

  – मुकुल रॉय
- मलेशियन ग्रँड प्रिक्स व ऑस्ट्रेलियन ग्रँड प्रिक्स या २०१२ मधील फॉर्म्युला रेस–१ चे विजेते अनुक्रमे

  – फर्नांडो अलान्सो आणि जेनसन बटन

- मंगोलियातील उलन बटोर येथे झालेली आशियाई महिला बॉक्सिंग स्पर्धा जिंकणारी खेळाडू

  – एम.सी. मेरीकोम व सरिता देवी
- तिसरी जागतिक अण्वस्त्र सुरक्षा परिषद २०१४ साली येथे होणार आहे.

  – नेदरलँड
- दुसरी जागतिक अण्वस्त्र सुरक्षा परिषद येथे पार पडली

  – सेऊल
- पहिली जागतिक अण्वस्त्र सुरक्षा परिषद येथे पार पडली

  – वॉशिंग्टन
- २०१२ ची आशियाई महिला बॉक्सिंग स्पर्धा येथे पार पडली

  – उलन बटोर
- फोर्ब्स मासिकानुसार या देशातील दरडोई उत्पन्न जगात सर्वात जास्त आहे.

  – (८८,००० डॉलर) – कतार
- ॲम्नेस्टी इंटरनॅशनलच्या अहवालानुसार २०११ साली या देशात सर्वांत जास्त लोकांना फाशी देण्यात आली.

  – चीन
- लँड ऑफ थंडरबोल्ट म्हणून कोणत्या देशाला ओळखले जाते?

  – भूतान
- नॅन्सी हे औद्योगिक क्षेत्र कोणत्या देशात आहे?

  – फ्रान्स
- २०१२ चा ॲबेल पुरस्कार विजेता गणितज्ज्ञ

  – अँड्रे जेमेरेडी
- द एम्पेरर ऑफ ऑल मेलडीज : ए बायोग्राफी कॅन्सर या पुस्तकासाठी २०११चा पुलित्झर पुरस्कार विजेते

  – डॉ. सिद्धार्थ मुखर्जी
- मेक्सिकोच्या कार्लोस स्लिम हेलू यांचा फोर्ब्ज मासिकाने जगातील सर्वात श्रीमंत व्यक्ती म्हणून गौरव केला, त्यांची संपत्ती

  – ६९ अब्ज डॉलर
- फोर्ब्स मासिकाच्या आकडेवारीनुसार २०१२ मधील जगातील सर्वात श्रीमंत व्यक्ती

  – कार्लोस स्लीम हेलू
- २०१२ च्या कान्स फिल्म फेस्टिवलमध्ये भारताचे प्रतिनिधीत्व करणारा एकमेव चित्रपट

  – मिस लव्हली

- १३ एप्रिल २०१२ रोजी उत्तर कोरियाने त्यांच्या कोणत्या नेत्याच्या जन्मशताब्दी निमित्ताने आंतरखंडीय क्षेपणास्त्राचे प्रक्षेपण केले

  – किम इलू सू

- अमेरिकेतील मुंटाना येथे एप्रिल २०१२ मध्ये आयोजित आंतरराष्ट्रीय वन्यजीव फिल्मोत्सवमध्ये पुरस्कृत करण्यात आलेला भारतीय लघु चित्रपट.

  – सिक्रेट ऑफ वाइल्ड इंडिया

- २०१२ ते २०१७ दरम्यान भारतातील आंतरराष्ट्रीय क्रिकेट सामन्यांचे प्रसारणाचे हक्क मिळविणारी कंपनी

  – स्टार ग्रुप

- बाल्टीक समुद्र आणि उ. समुद्र यांना जोडणारा कालवा

  – कील कालवा

- चॅलेंजर डीप हे कोणत्या महासागराचे सर्वात तळाचे व खोलवरचे टोक आहे?

  – पॅसिफिक महासागर

- हिंदी महासागरातील सर्वांत तळाचे टोक कोणते?

  – जावा ट्रेंच

- मे २०१२ मध्ये येथे महिला विश्व बॉक्सिंग चॅम्पियनशीप पार पडली

  – किन हुआंदाओ(चीन)

- सदर्न आफ्रिकन सायन्स सर्व्हिस सेंटर फॉर क्लायमेट चेंज अँड ॲडेप्टीव्ही लँड मॅनेजमेंट येथे आहे.

  –विंडहॉक (नामिबिया)

- २०१३ च्या २१ व्या आशियान शिखर संमेलनाचे स्थळ

  – ब्रुनोई

- २०१४ च्या २२ व्या आशियान शिखर संमेलनाचे स्थळ

  – म्यानमार

- इंटरनॅशनल शुटिंग स्पोर्टस् फेडरेशनची जागतिक शुटिंग चॅम्पियन स्पर्धा २०१४ चे स्थळ

  – ग्रेनेडा (स्पेन)

- इंटरनॅशनल शुटिंग स्पोर्टस् फेडरेशनच्या २०१५ जागतिक चॅम्पियन स्पर्धा होणारे स्थळ

  – चाँग वाँग (द.कोरिया)

- इंटरनॅशनल शुटिंग स्पोर्टस् फेडरेशनच्या २०१० जागतिक चॅम्पियन स्पर्धा होणारे स्थळ

  – म्युनिक (जर्मनी)

- भारताला आयएनएस चक्र ही आण्विक पाणबुडी देणारा देश

  – रशिया

- दक्षिण कोरियाच्या वुरी बँकेचे भारतातील मुख्यालय

  – चेन्नई
- २०१२ ची मियामी मास्टर्स डबल टायटल टेनिस टुर्नामेंट जिंकणारी जोडी

  – लिएंडर पेस व रॉडेक्स स्टेपॅनिक
- फ्रेंच इंटरनॅशनल बॅडमिंटन ओपन टायटल २०१२ चा विजेता

  – आनंद पवार
- लंडन ऑलिम्पिक्स २०१२ मध्ये पात्र ठरलेला भारताचा सर्वात कमी वयाचा मुष्टियोद्धा

  – शिव थापा
- तिसरी ताली ही कादंबरी यांनी लिहिली आहे

  – प्रदीप सौरभ
- ११ व्या ओएनजीसी एशियन बिलियर्ड चॅम्पियनशीपचा विजेता

  – पंकज अडवानी
- पाकिस्तानचे राष्ट्राध्यक्ष आसिफ अली झरदारी यांनी भारताला भेट दिली होती.

  – ८ एप्रिल २०१२
- एप्रिल २०१२ मध्ये भारत आणि अमेरिकेच्या नौदलाचा संयुक्त अभ्यास चेन्नई किनारपट्टीवर पार पडला त्याचे नाव

  – मालाबार २०१२
- पाकिस्तान – २ नोव्हेंबर, २०११ रोजी पाकिस्तानने भारताला मोस्ट फेव्हर्ड नेशन्स दर्जा लागू केला. भारताने हा स्टेटस पाकिस्तानला १९९६ मध्ये दिला होता.
- ॲपलचा जन्मदाता म्हणून जगाला ओळख असलेल्या स्टीव्ह जॉब्सच्या संगीत क्षेत्रातील योगदानाची दखल घेत त्याला मरणोत्तर ग्रॅमी पुरस्कार जाहीर.
- होम लोन घोटाळ्यातील सहभागामुळे दबाव वाढल्याने जर्मनीचे राष्ट्रपती ख्रिस्तीयन वुल्फ यांनी पदाचा राजीनामा दिला.
- पूर्व जर्मनीचे माजी समाजसेवक व प्रोटेस्टंट पाद्री गोएचिल गॉख हे जर्मनीचे नवे अध्यक्ष.
- वयाच्या ७२ व्या वर्षी नेपाळचे चंद्र बहादूर दांगी जगातील सर्वात बुटकी व्यक्ती बनले.
- अमेरिकेतील फोर्ब्स नियतकालिकानुसार कतार हा जगातील सर्वात श्रीमंत देश ठरला.
- जपानमध्ये जगातील सर्वात उंच टॉवर स्काय ट्री पूर्ण झाला. हा टॉवर २०८० फूट उंच आणि सुमारे ६३४ मी. लांब आहे. हा टॉवर उभारण्याचे काम २००८ मध्ये सुरू झाले होते.

- राष्ट्रकुल क्रीडा स्पर्धेतील भ्रष्टाचार प्रकरणी तुरुंगाची हवा खाणाऱ्या सुरेश कलमाडी यांच्यावर कुठल्याही प्रकारची कारवाई न करण्याचा निर्णय भारतीय ऑलिंपिक संघटनेने घेतला.
- पश्चिम बंगालच्या ॲम्बेसिडरपदाचा प्रस्ताव अभिनेता शाहरूख खान यांनी स्वीकारला.
- दक्षिण कोरियाच्या सॅमसंग इलेक्ट्रॉनिक्स या जगप्रसिद्ध कंपनीच्या अध्यक्षाविरूद्ध त्यांच्या मोठ्या भावाने कोट्यावधी रूपयाच्या मालमत्तेत वाटा मिळविण्यासाठी दावा दाखल केला.
- सामाजिक दुर्बल घटकासाठी तयार करण्यात आलेल्या योजनांचा लाभ संबंधितांना देण्यासाठी १० लाख व्यवसायिक प्रतिनिधी नेमण्याची शिफारस नंदन नीलकेणीच्या अध्यक्षतेखालील समितीने केली.
- वर्षभरापेक्षा अधिक काळापासून पोलिओमुक्त राहिलेल्या भारताने नाव पोलिओग्रस्त देशाच्या यादीतून वगळण्यात आले.
- फोर्ब्स मासिकाने आशिया खंडातील उद्योगविश्वातील प्रभावशाली महिला म्हणून ICICI च्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी चंदा कोचर, बायोकॉनच्या संस्थापक किरण मुजुमदार शॉ आणि चित्रपट निर्मात्या एकता कपूर यांचा गौरव केला.
- पाकिस्तान आणि अफगाणिस्तान यांच्या संघर्षावर तोडगा काढण्यासाठी बराक ओबामा यांनी विशेष राजदूत म्हणून कोणाची निवड केली आहे?

  – रिचर्ड हॉलब्रुक
- २०१२ मध्ये फिफाचे सध्या अस्तित्वात असलेले आशियातील कोलंबो येथील मुख्यालय कोठे स्थलांतर करणार आहे?

  – भारत
- सार्क या संघटनेच्या अध्यक्षपदी प्रथमच कोणत्या महिलेची निवड करण्यात आली आहे?

  – यहुदी
- सोशल नेटवर्किंग साइट फेसबुकवर किती देशांत घालण्यात आली आहे?

  – सहा
- २०११ च्या फोर्ब्स नियतकालिकाने प्रसिद्ध केलेल्या जगातील सर्वांत श्रीमंत व्यक्तींच्या यादीत सर्वांत श्रीमंत भारतीय म्हणून कोणाची निवड करण्यात आली आहे?

  – मुकेश अंबानी
- अंटार्टिका खंडाच्या अभ्यासासाठी बनविण्यात आलेला थ्री-डी नकाशाला काय नाव देण्यात आले आहे? – बेड मॅप

- नासाने नुकतेच पृथ्वीसारखी जीवसृष्टी असलेला ग्रह शोधला आहे या ग्रहाचे नाव काय आहे?

  – केपलर २२ बी
- भारत व आफ्रिका या दोन देशांचे व्यावसायिक संमेलन २०११ कोठे पार पडले?

  – हैद्राबाद
- युनायटेड नेशन्समार्फत २०१२ हे वर्ष आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्ष म्हणून साजरे होणार.
- २०१२ हे वर्ष इयर ऑफ ॲक्टिव्ह एजिंग या नावाने युरोपियन पार्लमेंट साजरे करणार आहे.
- रशियाच्या रस्की या बेटावर २१ देशांची ॲपेक परिषद आयोजित.
- जागतिक हवामान बदलातील तोडग्यासाठी क्योटो करार हा तोडगा नाही. देशातील रोजगार निर्माण करणे व आर्थिक विकासाचे कायदेशीर बंधन पाळण्याचा सरकारने निर्णय घेतल्याने क्योटो करारातून कॅनडा सरकारने बाहेर पडल्याचे स्पष्ट केले.
- २०११ च्या साहित्यातील नोबेल पुरस्कारासाठी ट्रान्सटोमर (स्वीडन) यांची निवड झाली.
- पाकिस्तान सरकार राज कपूर व दिलीप कुमार या भारतीय कलाकारांच्या वडिलो-पार्जित घरांना सांस्कृतिक वारसाचा दर्जा देणार आहे.
- जगातील पहिली अवकाश प्रयोगशाळा चीन या देशाने प्रक्षेपित केली आहे.
- नासाच्या ग्रेल-ए आणि ग्रेल-बी या अवकाश यानाने ३१ डिसेंबर २०११ ते १ जानेवारी २०१२ दरम्यान चंद्राच्या कक्षेत प्रवेश केला.
- राष्ट्रकुल शिखर परिषद २८ ते ३० ऑक्टोबर २०११ दरम्यान पर्थ (ऑस्ट्रेलिया) येथे पार पडली.
- जानेवारी २०१२ मध्ये क्रोएशिया या देशाने युरोपियन युनियनचा २८ वा सदस्य होण्यास मान्यता दिली.
- अंदमान-निकोबार बेटावरील जरावा या जमातीच्या युवतींचे अर्धनग्न व्हिडिओ क्लिपिंग इंटरनेटवर टाकल्याने वाद निर्माण झाला.
- अग्नी-६ या प्रस्तावित क्षेपणास्त्राची भेदनक्षमता ६,००० ते १०,००० कि.मी. आहे.
- गोल्डन ग्लोब ॲवॉर्ड – २०१२ च्या गोल्डन ग्लोब पुरस्कारामध्ये आयर्न लेडी मधील भूमिकांसाठी मेरिल स्ट्रीप हिची सर्वोत्तम अभिनेत्रीसाठी निवड करण्यात आली. सर्वोत्तम अभिनेता म्हणून जॉर्ज क्लुनी याला डिसेंन्डमधील भूमिकेसाठी पुरस्कार मिळाला. मार्टिन स्कॉर्ससी यांना ह्युगो चित्रपटासाठी सर्वोत्तम दिग्दर्शनाचा पुरस्कार, तर सर्वोत्कृष्ट चित्रपटाचा मानाचा पुरस्कार डिसेंडन्सला मिळाला.

- इजिप्तमधील लोकशाही बदलाच्या मागणीसाठी कैरोतील ताहरीर चौकात चालू असलेल्या निदर्शनानंतर देशाच्या हंगामी मंत्रीमंडळाने राजीनामा दिला.
- पेट्रोकेमिकल्स, तेल व वायू क्षेत्रातील ज्या वस्तू इराणला निर्यात केल्या जातात त्यांच्यावर निर्बंध लादण्याचा निर्णय कॅनडा सरकारने घेतला.
- आण्विक मुक्ततेकडे वाटचाल करणारा पहिला विकसित देश – जर्मनी
- आंतरराष्ट्रीय महिला दिनाला २०११ मध्ये १०० वर्षे पूर्ण झाली. आंतरराष्ट्रीय महिला दिन – ८ मार्च.
- डरबन पर्यावरण परिषदेत क्योटो करारातून बाहेर पडलेला देश – कॅनडा
- बॉन परिषद अफगाणिस्तानमधील संघर्षावर चर्चा करण्यासाठी भरविण्यात आली होती.
- 'सिंगापूर इंडेक्स' ही शहरातील जैवविविधते संदर्भात आहे.
- आंतरराष्ट्रीय वन वृक्ष व आंतरराष्ट्रीय रसायन वर्षाची सुरूवात.

लीबियातील संघर्ष विराम

जगभरातील हुकुमशहापैकी बहुधा सर्वांत कुख्यात असलेला मुअम्मर गडाफी या हुकुमशहाचा अंत २० ऑक्टोबर २०११ रोजी त्याच्या जन्मगावी झाला.

पूर्ण नाव	: मुअम्मर मुहंमद अबू मिन्यार अल–गडाफी
जन्म	: ७ जून १९४२ (सिर्त येथे)
लीबियामध्ये सत्ता	: १९६९ ते २०११ (४१ वर्षे सत्तेवर)
लीबियाची राजधानी	: त्रिपोली
गडाफीचे पुस्तक	: द ग्रीन बुक
गडाफी अफ्रिकन युनियनचे अध्यक्ष	: फेब्रुवारी २००९ ते जानेवारी २०१०.
पक्षाचे नाव	: अरब सोशालिस्ट युनियन

गडाफीला पकडण्यासाठी अमेरिकेने चालविलेले अभियान : ऑपरेशन ओडिसी डॉन

जॅस्मिन क्रांती (ट्युनिशिया)

उत्तर आफ्रिकेत असलेल्या ट्युनिशिया या अरब देशात जनतेने केलेल्या तीव्र विरोधामुळे ११ जानेवारी २०११ रोजी सत्तांतरण घडून आले. ट्युनिशियाचे माजी अध्यद्व झिने अल अबीदीन बेन अली व त्यांच्या पत्नींना भ्रष्टाचार, देशविघातक कृत्यांसाठी ३५ वर्षांच्या कारावासाची शिक्षा ठोठावण्यात आली.

येमेन

येमेनचे अध्यक्ष अली सालेह यांची ३२ वर्षाची राजवट उलथून टाकण्यासाठी येमेनमध्ये हजारो नागरिकांनी निदर्शने केली. (१९ मार्च २०११)

सिरिया

राजेशाहीच्या विरोधात २ जुलै २०११ रोजी सिरीयाचे राष्ट्राध्यक्ष बशर अल असाद यांच्या विरोधात प्रचंड मोठा उठाव झाला.

बहरीन

लोकशाही प्रस्तापनेसाठी देशातील जनतेने मोठ्या प्रमाणात आंदोलने केल्यामुळे व देशात अस्थिरता निर्माण झाल्यामुळे बहरीने राजे दमाद बिन एल्सा अल खलिफा यांनी तीन महिन्यांसाठी १६ मार्च २०११ रोजी देशात राष्ट्रीय आणीबाणी घोषित केली.

इजिप्त

इजिप्तने गाझापट्टीला लागून असलेली आपली सीमा खुली केली (२८ मे २०११) – होस्नी मुबारक यांनी इजिप्तच्या राष्ट्राध्यक्षपदाचा राजीनामा दिला. देशाचा कारभार लष्कराकडे सोपवला. (१ फेब्रुवारी)

- दक्षिण सुदान जगाच्या नकाशावर या देशाचा उदय जगातील १९३ वा स्वतंत्र आफ्रिका खंडातील ५३ वा देश.
- थायलंडमध्ये सत्तापालट – थायलंडमध्ये झालेल्या सार्वत्रिक निवडणूकीत माजी पंतप्रधान थाकसिन शिनवात्रा यांच्या भगिनी इंगलुक शिपवात्रा यांच्या फेरू शाई पक्षाने ५०० पैकी २६० जागा मिळवून बहुमत मिळविले.
- न्यूयॉर्क – राज्यात समलिंगी व्यक्तींच्या विवाहास कायदेशीर मान्यता देणारे विधेयक मंजूर झाले. (२४ जून २०११)
- पाकिस्तान – अण्वस्त्रे क्षमता असणाऱ्या १३०० किमी पल्लयाच्या घोरी क्षेपणास्त्राची चाचणी घेतली (२२ डिसेंबर २०११) अण्वस्त्रवाहक क्षमता असलेल्या व कमी उंचीवरून उडणाऱ्या स्वयंनियंत्रित हत्फ–७ (बाबर) क्षेपणास्त्राची चाचणी केली. त्याचा पल्ला ६०० कि. मी. आहे.
- नेपाळ – डॉ. बाबूराम भट्टाराय नेपाळचे पंतप्रधान (ऑगस्ट २०११)
- ऑस्ट्रेलियात स्थलांतर कायदा –
  उच्चशिक्षित व इंग्रजीवर प्रभुत्व अशा अटी लादत ऑस्ट्रेलियात नवा स्थलांतर कायदा अस्तित्वात. (१ जुलै २०११)
- इटली – सार्वजनिक ठिकाणी चेहरा झाकणाऱ्या बुरखा, नकाब किंवा त्यासारख्या गोष्टी परिधान करण्यास बंदी घालणाऱ्या कायद्यास इटलीच्या संसदेने मंजुरी दिली. (५ ऑगस्ट २०११)